

Täysistunto

Tiistai 15.12.2020 klo 10.00—21.53

Täysistunto alkoi klo 10.00. Täysistunto päättyi klo 21.53.

Puhetta johtivat puhemies Anu Vehviläinen (10.00—11.58 ja 16.00—17.57), ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne (11.58—13.58 ja 17.57—19.59) ja toinen varapuhemies Juho Eerola (13.58—16.00 ja 19.59—21.53).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Perustuslain 115 §:n mukainen muistutus ulkoministeri Pekka Haaviston virkatoimen lainmukaisuuden tutkimisesta

Muu asia M 4/2019 vp

Valiokunnan mietintö PeVM 26/2020 vp

Pöytäkirjan liite Epäluottamusehdotus Liite 2A

Ainoa käsittely

Puhemies Anu Vehviläinen: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 2. asia. Käsittelyn pohjana on perustuslakivaliokunnan mietintö PeVM 26/2020 vp. Keskustelu asiassa päättyi 11.12.2020 pidetyssä täysistunnossa.

Keskustelussa on Johanna Ojala-Niemelä Mikko Kinnusen kannattamana tehnyt ehdotuksen, että eduskunta päättää olla nostamatta syytettä ulkoministeri Pekka Haaviston asiassa.

Keskustelussa on Sebastian Tynkkynen Mari Rantasen kannattamana tehnyt ehdotuksen epäluottamuslauseen antamisesta ulkoministeri Pekka Haavistolle. Ehdotus on monistettuna jaettu edustajille. (Pöytäkirjan liite 2A)

Lisäksi Ano Turtiainen on tehnyt epäluottamuslause-ehdotuksen, joka on kannattamattomana rauennut.

Selonteko hyväksyttiin.

Kun muita ehdotuksia syytteen nostamista koskien ei ollut tehty, eduskunta hyväksyi Johanna Ojala-Niemelän ehdotuksen ja päätti olla nostamatta syytettä ulkoministeri Pekka Haavistoa vastaan.

Puhemies Anu Vehviläinen: Epäluottamuslause-ehdotuksesta on äänestettävä.

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

Luottamuslause ministeri Haavistolle ”jaa”, Sebastian Tynkkysen ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 101, ei 68; poissa 30 (äänestys 1).

Pöytäkirjaan merkittiin seuraava ilmoitus: Merja Mäkisalo-Ropponen tarkoitti äänestää ”jaa”.

Eduskunta päätti, että ulkoministeri Pekka Haavisto nauttii eduskunnan luottamusta. Asian käsittely päättyi.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi elintarvikemarkkinalain, oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetun lain 1 luvun 2 ja 6 §:n sekä sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 199/2020 vp

Valiokunnan mietintö MmVM 16/2020 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Anu Vehviläinen: Siirrytään suppeaan äänestysmenettelyyn.

Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö MmVM 16/2020 vp. Yleiskeskustelu asiasta päättyi 14.12.2020 pidetyssä täysistunnossa.

Nyt käsitellään muutosehdotukset.

1. lakiehdotus

6 §

Markku Eestilä kok: Arvoisa puhemies! Teen vastalauseen mukaisen esityksen.

Peter Östman kd: Arvoisa puhemies! Kannatan.

Markku Eestilä ehdotti Peter Östmanin kannattamana, että pykälä hyväksytään vastalauseen mukaisena.

Keskustelua ei syntynyt.

Mietintö ”jaa”, Markku Eestilän ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 38, ei 13; poissa 148 (äänestys 2). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 199/2020 vp sisältyvien 1.—3. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

4. Hallituksen esitys eduskunnalle oppivelvollisuuslaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 173/2020 vp
Toimenpidealoite TPA 1, 141/2020 vp
Valiokunnan mietintö SiVM 15/2020 vp

Toinen käsittely, ainoa käsittely

Puhemies Anu Vehviläinen: Toiseen käsittelyyn ja ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. Keskustelu asiasta päättyi 14.12.2020 pidetyssä täysistunnossa

Keskustelussa on Sofia Vikman Ari Koposen kannattamana ehdottanut, että lakiehdotukset hylätään. Lisäksi keskustelussa on Ari Koponen Juha Mäenpään kannattamana tehnyt vastalauseen 1 mukaisen lausumaehdotuksen sekä Sofia Vikman Paula Risikon kannattamana tehnyt vastalauseen 2 mukaiset 12 lausumaehdotusta.

Selonteko hyväksyttiin.

Puhemies Anu Vehviläinen: Hylkäysehdotuksesta on äänestettävä.

Lakiehdotusten hyväksyminen ”jaa”, hylkääminen ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 31, ei 24; poissa 144 (äänestys 3).

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 173/2020 vp sisältyvät 1.—30. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Eduskunta yhtyi valiokunnan ehdotukseen toimenpidealoitteiden TPA 1 ja 141/2020 vp hylkäämisestä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Lopuksi on päätettävä keskustelussa tehdyistä lausumaehdotuksista.

Mietintö ”jaa”, Ari Koposen lausumaehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 31, ei 24; poissa 144 (äänestys 4). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Sofia Vikmanin lausumaehdotus 1 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 31, ei 24; poissa 144 (äänestys 5). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Sofia Vikmanin lausumaehdotus 2 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 31, ei 24; poissa 144 (äänestys 6). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Sofia Vikmanin lausumaehdotus 3 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 31, ei 23; poissa 145 (äänestys 7). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Sofia Vikmanin lausumaehdotus 4 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 31, ei 24; poissa 144 (äänestys 8). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

Mietintö ”jaa”, Sofia Vikmanin lausumaehdotus 5 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 31, ei 23; poissa 145 (äänestys 9). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Sofia Vikmanin lausumaehdotus 6 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 31, ei 24; poissa 144 (äänestys 10). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Sofia Vikmanin lausumaehdotus 7 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 31, ei 23; poissa 145 (äänestys 11). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Sofia Vikmanin lausumaehdotus 8 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 31, ei 24; poissa 144 (äänestys 12). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Sofia Vikmanin lausumaehdotus 9 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 31, ei 24; poissa 144 (äänestys 13). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Sofia Vikmanin lausumaehdotus 10 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 31, ei 24; poissa 144 (äänestys 14). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Sofia Vikmanin lausumaehdotus 11 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 31, ei 24; poissa 144 (äänestys 15). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Sofia Vikmanin lausumaehdotus 12 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 31, ei 24; poissa 144 (äänestys 16). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Pöytäkirjaan merkittiin seuraava ilmoitus: Äänestyksessä 9 Markku Eestilä /kok tarkoitti äänestää ”ei”.

Eduskunta hyväksyi mietintöön sisältyvät 22 lausumaehdotusta. Asian käsittely päättyi.

Puhemies Anu Vehviläinen: Tässä kohtaa toivon ja huomautan, että parvella ei olisi ehkä hyvä pitää kannettavaa tietokonetta aivan siinä reunalla turvallisuussyistä. Toivon, että se kannettava voidaan ottaa sieltä syliin.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta Hallituksen esitys eduskunnalle työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun hallituksen esityksen (HE 87/2020 vp) täydentämisestä

Hallituksen esitys HE 87/2020 vp

Hallituksen esitys HE 114/2020 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 16/2020 vp

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

Toinen käsittely

Puhemies Anu Vehviläinen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Keskustelu asiasta päättyi 14.12.2020 pidetyssä täysistunnossa.

Keskustelussa on Paula Risikko Anna-Kaisa Ikosen kannattamana tehnyt vastalauseen 1 mukaisen lausumaehdotuksen.

Selonteko hyväksyttiin.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 87/2020 vp ja HE 114/2020 vp sisältyvät 1.—3. lakiehdotukset mietinnön mukaisina. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi.

Puhemies Anu Vehviläinen: Lopuksi on päätettävä keskustelussa tehdystä lausumaehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, Paula Risikon ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 31, ei 24; poissa 144 (äänestys 17). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Eduskunta hyväksyi mietintöön sisältyvät kaksi lausumaehdotusta.

Asian käsittely päättyi.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi tuloverolain, elinkeinotulon verottamisesta annetun lain sekä konserniavustuksesta verotuksessa annetun lain 2 ja 7 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 136/2020 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 33/2020 vp

Toinen käsittely

Puhemies Anu Vehviläinen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Keskustelu asiasta päättyi 14.12.2020 pidetyssä täysistunnossa.

Keskustelussa on Markku Eestilä Paula Risikon kannattamana tehnyt vastalauseen mukaisen lausumaehdotuksen.

Selonteko hyväksyttiin.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 136/2020 vp sisältyvät 1.—3. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi.

Puhemies Anu Vehviläinen: Lopuksi on päätettävä keskustelussa tehdystä lausumaehdotuksesta.

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

Mietintö ”jaa”, Markku Eestilän ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 33, ei 22; poissa 144 (äänestys 18). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Asian käsittely päättyi.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2021

Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2021 talousarvioesityksen (HE 146/2020 vp) täydentämisestä

Hallituksen esitys HE 146/2020 vp

Hallituksen esitys HE 227/2020 vp

Talousarvioaloite TAA 1-370/2020 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 36/2020 vp

Ainoa käsittely

Puhemies Anu Vehviläinen: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 36/2020 vp. Valtion vuoden 2021 talousarviota koskeva menettelytapa hyväksyttiin 12.12.2020 pidetyssä täysistunnossa ja mietintö pantiin pöydälle tämän päivän täysistuntoon. Nyt ryhdytään yleiskeskusteluun.

Valtiovarainvaliokunnan puheenjohtajan esittelypuheenvuoron jälkeen keskustelu jatkuu ryhmäpuheenvuoroilla, joiden pituus on enintään 5 minuuttia. Tämän jälkeen valtiovarainministeri käyttää enintään 7 minuutin puheenvuoron. Muut ennakolta varatut puheenvuorot käytetään ryhmäpuheenvuorojärjestyksessä, ja niiden pituus on enintään 5 minuuttia. Puhemiesneuvosto suosittaa, että nopeatahtisen keskusteluosuuden jälkeenkin pidettävät puheenvuorot kestävät enintään 5 minuuttia.

Pääloukkakohtaiset yleiskeskustelut käydään edustajille jaetun erillisen aikataulun mukaan. Valtiovarainvaliokunnan jaostojen puheenjohtajat esittelevät mietinnön asianomaisen pääloukan osalta, minkä jälkeen ministereille varataan puheenvuoro ennen debattia.

Yleiskeskusteluun. — Esittelypuheenvuoro, valiokunnan puheenjohtaja Johannes Koskinen.

Keskustelu

10.24 **Johannes Koskinen sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eduskunnan käsittelyssä tänään on talousarvioesitys, joka on laadittu ja jota myöskin toteutetaan ensi vuonna pitkälti kriisiolosuhteissa. Suomen talous on supistunut voimakkaasti koronapandemian seurauksena, ja valtion menot ovat samalla lisääntyneet. Kuluvana vuonna valtion menot ovat kasvaneet noin 68,7 miljardiin euroon, minkä seurauksena valtiontalouden alijäämä on lisääntynyt noin 19,7 miljardilla eurolla. Ensi vuoden valtion talousarvioesitys on noin 65,2 miljardia euroa, eli jos se tuollaisena toteutuu, se jäisi 3,5 miljardia tämänvuotista pienemmäksi. Esitys on 11,7 miljardia euroa alijäämäinen, mikä katetaan lisälainanotolla. Vuoden 21 lopussa valtionvelan arvioidaan olevan noin 138 miljardia euroa, mikä on noin 57 prosenttia suhteessa bruttokansantuotteeseen.

Talousarvioesitys on pohjautunut valtiovarainministeriön ennusteeseen, jonka mukaan Suomen talous supistuu 4,5 prosenttia tänä vuonna. Lähiaikoina saamme varmemman ar-

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

vion, ja todennäköisesti tuo miinusmerkkinen luku jää pienemmäksi. Tunnetustihan Suomi on pärjännyt tässä koronapandemian ensi vaiheessa Euroopan unionin talouksista liki parhaiten. Ensi vuoden kasvuprosentiksi arvioidaan 2,6. Työllisyysasteen arvioidaan talousarvioesityksellä laskevan 71,5 prosenttiin ja työttömyysasteen nousevan 8 prosenttiin tänä vuonna. Työllisten määrän ennustetaan supistuvan yhä hieman ensi vuonna, jolloin työllisyysasteen arvioidaan olevan 71 prosenttia.

Valtion budjettitalouden tuloiksi ilman nettolainanottoa arvioidaan 53,5 miljardia euroa ensi vuonna, ja verotulojen odotetaan alenevan 4,5 prosentilla tämän vuoden varsinaisen talousarvion luvuista, joita on jouduttu pienentämään sitten lisätalousarviossa, tätä odotusta. Verotuksen kiristymisen ensi vuonna kohdistuisi pääasiassa valmisteverotukseen, ja tavoitteena on ohjata kulutusta ympäristöystävällisempään ja terveellisempään suuntaan. Kulutusverotuksen kiristymistä on kompensoitu pieni- ja keskituloisille tuloverotuksen keventämisen kautta.

Julkinen velka suhteessa bruttokansantuotteeseen kasvaa globaalin koronaviruksen vuoksi nopeasti. Talousarvioesityksen mukaan velkasuhde nousee noin 73 prosenttiin ensi vuonna ja yli 75 prosenttiin vuoteen 24 mennessä. Velkasuhdetta heikentävät myös väestön ikääntymisestä aiheutuvien menojen kasvu ja työikäisen väestön väheneminen.

Valtiovarainvaliokunta pitää myönteisenä, että hallitus on toteuttanut aktiivista ja vaikuttavaa finanssipolitiikkaa, ja katsoo hallituksen tavoin, että myös vuonna 21 sitä on syytä jatkaa. Erityisen tärkeää on estää yritysten konkurssiaalto ja massatyöttömyys, jotka voisivat alentaa talouden tuotantokapasiteettia pitkäksi aikaa.

Hallitus palaa ilmoituksen mukaan ensi vuonna noudattamaan valtiontalouden menokehystä. Kehystä on kuitenkin korotettu 500 miljoonalla eurolla, joka on varattu kertaluonteisiin koronavirustilanteesta aiheutuviin menotarpeisiin. Lisäksi välittömät terveysturvallisuuden kustannukset, 1,7 miljardia euroa, katetaan täysimääräisesti kehysten ulkopuolelta. Valiokunta toteaa, että kriisin hoitaminen on edelleen kesken eikä talouden sopeutus ole vielä ajankohtaista.

Matala korkotaso tukee julkisen talouden kykyä huolehtia kasvavasta velasta. Esimerkiksi tämän vuoden ennätyksellisen suuri bruttolainanotto on pystytty toteuttamaan käytännössä nollakorolla. Valiokunta on seurannut velanhoitoa ja valtiovarainministeriön ja Valtiokonttorin toimia ja todennut ne hyvin hoidetuiksi. Lainanotto on kiinteäkorkoista ja pisimmillään 30-vuotisina obligaatioina hajautettu edullisena pitkälle ajanjaksolle.

Valiokunta pitää tärkeänä, että hallitus on laatinut vaiheittaisen tiekartan pitkän aikavälin toimista, joilla julkisen talouden kestävyyttä vahvistetaan. Tavoitteena on vakauttaa julkisen talouden velka suhteessa bruttokansantuotteeseen vuosikymmenen loppuun mennessä. Tätä kestävyystiekarttaa on kuitenkin vielä tarpeen tarkentaa kevään kehysriihessä. [Ben Zyskiewiczin välihuuto]

Sote-uudistuksella on merkittävä vaikutus myös kuntatalouteen, jonka tilaa tulee arvioida huolellisesti uudistuksen toteutuessa. Niin kuin on viitattu myös sote-keskustelujen yhteydessä, tähän jäljelle jäävään kuntatalouteen on satsattava huomiota, että tällaiset massiiviset tukitoimet, joita tänä vuonna on osoitettu, eivät ole mahdollisia pitkällä aikavälillä ja kunnissa tarvitaan sopeuttavia toimia.

Valiokunta palaa julkisen talouden kestävyysparantamiseen tarkemmin keväällä julkisen talouden suunnitelman käsittelyn yhteydessä, mutta toteaa tässä vaiheessa, että mitä paremmin hallitus onnistuu pitkän aikavälin kasvua tukevissa rakenteellisissa uudistuksissa, sitä vähemmän on painetta äkillisiin sopeuttamistoimiin. [Ben Zyskiewicz: Tuo on tot-

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

ta!]] Talouden rakenteita uudistettaessa tulee käyttää tehokkaasti hyväksi myös EKP:n elvyttävän rahapolitiikan sekä EU:n mittavan elvytyspaketin kautta saatava tuki. Valiokunta nostaa tässä yhteydessä esille myös mielenterveyden häiriöiden merkityksen julkiselle taloudelle, sillä mielenterveyden syyt ovat nousseet työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymisen yleisimmäksi perusteeksi. Tästä on erityinen lausuma sisällytetty mietintöön.

Arvoisa puhemies! Yksi pääministeri Marinin hallituksen keskeisistä tavoitteista on nostaa työllisyysaste 75 prosenttiin. Taloutta vahvistavien työllisyystoimien avulla tavoitteena on saavuttaa 80 000 lisätyöllisen työllisyysvaikutukset. [Ben Zyskowicz: Niitä odotellessa! — Välihuutoja oikealta] Valiokunta pitää välttämättömänä, että hallitus tekee edelleen määrätietoista työtä tehokkaiden työllisyyskeinojen löytämiseksi ja käynnistää rakenteellisia uudistuksia. On erityisen tärkeää, että aktiivisilla toimenpiteillä hillitään pitkäaikaistyöttömyyden ja rakenteellisen työttömyyden kasvua. Tällä hetkellä elvyttävät toimet ovat tehokasta työllisyyspolitiikkaa, minkä lisäksi työllisyyden kuntakokeilu ja työvoimapalveluiden uudistaminen antavat hyvän mahdollisuuden torjua työttömyyden pitkittymistä.

Hallitusohjelmassa asetettiin tavoitteeksi hiilineutraalius vuoteen 35 mennessä. Talousarvioesityksen tavoitetta edistetään yhteensä noin 2,1 miljardin euron määrärahoilla, lähes samantasoisesti kuin kuluvana vuonna. Määrärahat kohdistuvat etenkin liikenteen päästöjen vähentämiseen, ympäristön tilan ja luonnon monimuotoisuuden kohentamiseen, uusiutuvan energian käytön lisäämiseen sekä kiertotalouden edistämiseen. Erityisen tärkeää on tutkimus-, kehitys- ja innovaatiohankkeiden tukeminen. Valiokunta pitää myös välttämättömänä, että merkittävien määrärahalisäysten vaikuttavuutta ja tavoitteen saavuttamista seurataan tarkasti. Valiokunta nostaa tässä yhteydessä esille myös liikenteen päästöjä vähentävät rataverkon kunnostus- ja kehittämistarpeet, jotka edellyttävät mittavia lisäpanostuksia sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä, ja siinä pitää käyttää hyväksi EU-rahoitusta täysimääräisesti.

Hallituksen linjauksen mukaan Veikkaus Oy:n tuoton aleneminen kompensoidaan talousarvioesityksessä täysimääräisesti vuoden 19 tasoisena. Valiokunta on tyytyväinen tähän linjaukseen ja toteaa, että talousarvioesitykseen sisältyy 347 miljoonan euron kompensatio. Valiokunta pitää tärkeänä, että arpajaislain uudistaminen etenee ja että sitä koskeva esitys annetaan eduskunnalle suunnitellussa aikataulussa kesäkuuhun 21 mennessä.

Hallitus on sitoutunut hallitusohjelmassa sukupuolten välisen tasa-arvon edistämiseen talousarvioprosessissa, ja valiokunta on tyytyväinen siihen, että valtioneuvosto on käynnistämässä erityisesti koronaepidemian vaikutuksia koskevan tutkimuksen, jonka on määrä valmistua keväällä 22.

Arvoisa puhemies! Perinteiseen tapaan valtiovarainvaliokunta on myös lisännyt talousarvion menoja 40 miljoonalla eurolla, jotka kohdistetaan pienempiin, alueellisesti tärkeisiin hankkeisiin, kuten liikenneväylien korjausvelan vähentämiseen, osaamisen parantamiseen, ulkoilun ja luonnossa liikkumisen edistämiseen sekä kansalaisjärjestöjen toimintaan.

Päätösehdotuksenaan valtiovarainvaliokunta ehdottaa, että eduskunta hyväksyy hallituksen esitykseen HE 146 ja sitä täydentävään hallituksen esitykseen HE 227 sisältyvän ehdotuksen valtion talousarvioksi vuodelle 21 edellä todetuin muutoksin ja että eduskunta hyväksyy mietintöön sisältyvät neljä lausumaa ja hylkää talousarvioaloitteet 1—370 ja lisäksi että eduskunta päättää, että vuoden 21 talousarviota sovelletaan 1.1.21 alkaen.

Mietintöön sisältyy kolme vastalauseetta lausumaehdotuksineen.

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

Puhemies Anu Vehviläinen: Tässä vaiheessa haluan informoida, että ryhmäpuheenvuorokierroksen ja ministeri Vanhasen puheenvuoron jälkeen pidämme noin tunnin mittaisen debatin, joka on mahdollista jakaa myös kahteen osaan, jotta tänne pääsevät osallistumaan muutkin kuin nyt salissa olevat.

10.35 Riitta Mäkinen sd (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yksi ensimmäisiä asioita, joita autokoulussa opitaan, on katsoa kauemmaksi. Jos tuijottaa tietä auton edessä, on ennakoiva ajo mahdotonta. On myös hyvä muistaa vaihtaa lyhyet valot pitkiksi. Vain näin voidaan reagoida äkillisiin tilanteisiin ja varautua tuleviin.

Nämä yksinkertaiset opit pätevät myös nyt, kun talousarviota laaditaan kriisin keskellä tulevaan katsoen. Tällä talousarviollla hallitus luo jo siltaa ja hallittua siirtymää kriisin jälkeiseen aikaan. Talousarvio sisältää yhä kriisirahoitusta, jolla yhteiskunnan toiminta turvataan ja tuetaan niin kansalaisia kuin työllisyyttä ylläpitäviä yrityksiä ja työnantajia. Kriisin jälkeen meillä on kuitenkin oltava malttia. Sosiaalidemokraatit eivät halua rakentaa tulevaisuutta pikavoittojen varaan.

Luottamus on yhteiskuntaa kannatteleva voima. Meidän on varmistettava, että niin tavalliset suomalaiset kuin elinkeinoelämäkin voivat katsoa tulevaisuuteen mahdollisimman rauhallisin mielin. Toimivat peruspalvelut kunnissa ovat arjen turvallisuuden kulmakivi. Niistä hoitajat, opettajat, nuorisotyöntekijät ja kaikki ammattilaiset pitävät päivittäin huolta. Kriisin keskellä ihmisten hätä on suuri ja avun tarve valtava. Koronan hoitoon on oltava riittävät resurssit, ja syntynyttä hoitovelkaa on korjattava välittömästi. Siksi hallitus tukee kuntia ensi vuonna 1,45 miljardilla eurolla. Hallitus turvaa myös järjestöjen, poliisin ja oikeuslaitoksen resurssit.

Arvoisa puhemies! Vientiteollisuutemme on merkittävä suomalaisen talouden ja työllisyyden kivijalka. Hallitus tukee teollisuuden kilpailukykyä ja uudistumista laskemalla sähköveron EU:n sallimaan minimiin jo ensi vuonna. Energiaintensiivisille aloille luodaan uusi määräaikainen sähköistymistuki ja väylämaksut puolitetaan.

Korona ei ole kestävä syy hyllyttää ilmastotavoitteita. Sosiaalidemokraatit ovat sitoutuneet ilmastomuutoksen pysäyttämiseen. Meille puhdas luonto, vesistö ja ilma ovat suojelamisen arvoisia asioita. Näemme kuitenkin, että ilmastoteot, kasvupolitiikka ja työllisyys tukevat toisiaan. Globaalit markkinat ja suuret pääomat suuntautuvat jo nyt kohti hiilivapaita energiamuotoja, kohti uutta teknologiaa ja digitaalisia ratkaisuja. Suomalaisten yritysten on pysyttävä kehityksessä mukana, jotta vientiteollisuus nousee jaloilleen ja Suomeen syntyy uusia työpaikkoja. Vihreä kasvu ja EU:n yhteinen elvytys ovat tärkeä osa pienen vientivetoisen Suomen tulevaisuutta. Suomi voi ja sen pitää olla osa globaalia ratkaisua.

Arvoisa puhemies! Sosiaalidemokraattinen eduskuntaryhmä ei usko, että kestävä kasvu syntyy sosiaaliturvaa leikkaamalla, tuloeroja lisäämällä tai käpertymällä kansakuntana sisänpäin. Hallitus ei leikkaa vuorotteluvapaata, ansiosidonnaista työttömyysturvaa tai työttömien eläkkeitä kokoomuksen tavoin. [Ben Zyskowicz: Entäs eläkeputki?] Vaihtoehtobudjetissaan kokoomus kurittaisi kriisin keskellä kaikkein heikoimmassa asemassa olevia suomalaisia työttömiä ja [Ben Zyskowicz: Leikkaatteko eläkeputkesta? — Timo Heinosen välihuuto] opiskelijoita kohdentaakseen samalla miljardiluokan veronkevennykset erityisesti suurituloisimmille.

Toisin kuin perussuomalaiset tekevät, hallituksen talousarvioesityksessä ei vaadita EU:n yhteisen elpymispaketin kaatamista, saati Itämeren ja vesistöjen suojelun, Metsähal-

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

lituksen retkeilyalueiden tai luonnonsuojelualueiden alasajoa. Nämä opposition ehdotukset ovat juuri sitä auton puskuriin tuijottamista, jolla ei rakenneta uutta [Mika Niikon välihuuto] eikä edes säilytetä vanhaa. Kurjistamalla ei luoda uutta kestäväää kasvua — se syntyy vain osaamisen kautta. Siksi SDP:n ja hallituksen ratkaisu ovat investoinnit ja koulu-tus. [Ben Zyskowicz: Miksi puututte eläkeputkeen?]

Oppivelvollisuusiän pidentäminen ja toisen asteen maksuttomuus on merkittävä uudis-tus, joka antaa jokaiselle nuorelle paremmat edellytykset kouluttautua ja työllistyä. Me pa-nostamme varhaiskasvatukseen ja perusopetuksen laatuun. Päivähoitomaksujen alentami-nen 70 miljoonalla lisää kahden lapsen perheessä käytettävissä olevia tuloja jopa 2 000 eu-rolla vuodessa. [Ben Zyskowicz: Se onkin hyvä toimi!]

Työn vastaanottamisen helpottaminen on tutkitusti tehokas työllisyyskeino ja paljon te-hokkaampi sellainen kuin saman rahan käyttäminen varakkaiden veronalennuksiin. Suomi nousee viimein Pohjoismaiden tasolle, kun vahvistamme työllisyyspalveluja ja lisäämme niiden vaikuttavuutta sekä käynnistämme kuntakoikeilun.

Arvoisa puhemies! Hallituksen talousarvio on tulevaisuuteen katsova, tasapainoinen ko-konaisuus, joka uudistaa rohkeasti ja kestävästi talouttamme, luo kasvun edellytyksiä ja vahvistaa työllisyyttä. Se lisää yhteiskunnallista oikeudenmukaisuutta heikoimmista huol-ta pitäen. Se antaa kansalaisille turvaa ja toivoa. Tälle esitykselle sosiaalidemokraattinen eduskuntaryhmä antaa varauksettoman tukensa. [Ben Zyskowicz: Kun leikkaukset eivät mitään auta, miksi leikkaatte eläkeputkesta?]

10.40 Vilhelm Junnila ps (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vaikka ei aatto ole-kaan, niin kurkistimme, mitä hallituksen lahjakääröt sisältävät.

Sosiaalidemokraatit muistavat eläkeläisiä korottamalla asumisen kustannuksia. Omis-tusasunnossa kerrostalossa yksin asuvalla eläkeläisnaisella menee eläkkeestä jatkossa yli 42 prosenttia asumiseen. Kun toverit kunnissa korottavat myös kiinteistövero, osuu raip-pa etenkin eläkeläisiin — vero kun ei huomioi maksajan tuloja mitenkään. Joka kuudes ko-titalous ei pysty kattamaan asumiskustannuksia omilla tuloillaan, ja silti lämmityspolttoai-neiden hintoihin isketään kunnan korotukset. Suomessa on lähes 200 000 öljyllä lämpene-vää pientaloa, joista jopa puolessa asuu ikäihmisiä. Kaukolämpökin kallistuu.

SDP:lle eivät kelvanneet perussuomalaisten ehdotukset veronkevennyksistä työeläkkei-siin ja omaishoidon tukeen, mutta Kojamon vuokrankorotukset ja verovapaat miljoo-naosingot ammattiliitoille ovat kansalle kuin viimejoulusta maksalaatikkoa. Yrittäjien so-siaali- ja eläketurvasta tai yrittäjän eläkevakuutuksen epäkohtien korjaamisesta lienee tur-ha puhuakaan. Nyt avustaja-armeija on eläkeputken ja leskeneläkkeen kimpussa — ja so-ten, voi herrajumala!

Armeijasta puheen ollen vasemmistoliiton punaisesta paketista paljastuu joka pioneerin HX-suosikkilahja eli 10 miljardilla monitoimihävittäjiä. Valtiovarainvaliokunta varautuu hankintaan vuoden 2021 tasossa, eli indeksikorotukset ja valuuttamuutokset huomioiden summa voi olla suurempikin — ja tämän vasemmisto paketo i äänestäjilleen. [Pia Lohikos-ken välihuuto] Perussuomalaisille lahja kelpaa.

Kaikkein vahingollisin yhteistyön hedelmäkakku on kuitenkin elvytyspaketti. Siinä al-haisempaa veroa omilta kansalaisilta keräävät Italia, Espanja ja Ranska maistavat hallituk-sen vieraanvaraisuutta eli suomalaisten veronmaksajien varoja. [Paavo Arhinmäen väli-huuto] Rahoitusmarkkinoilta saisi edullisempaa lainaa, ja ilman raskaita velvoitteita, jolla elvyttää niin paljon kuin sielu sietää — mutta se arvopohja, ja oikeusvaltioperiaate.

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

Arvoisa puhemies! Vihreät eivät ehtineet edes lukea toivomuslistaa, koska aika meni tavatessa perustuslakia. Mutta ei Korvatunturikaan sijaitse al-Holissa, emmekä työllisyyslukujen valossa saa itämaan tietäjiäkään. [Paavo Arhinmäen välihuuto] Maahanmuuttoviraston ja valtion vastaanottokeskusten toimintamenoihin kuitenkin upotetaan 12 miljoonaa euroa, tällainen lisämääräraha, vaikka pandemian seurauksena turvapaikanhakijoiden määrä on romahtanut. Korona kelpaa siis syyksi mihin tahansa, vaikka budjetissa näkyy ai-noastaan murto-osa maahanmuuton kustannuksista.

Arvoisa puhemies! Ettei unohtuisi, on syytä puhua keskustan lahjasta maaseudulle. Polttoaineverojen korotukset rokottavat autoilijoiden lisäksi jopa maaseudun työkoneita. Kekkonen kysyi aikoinaan, onko maallamme malttia vaurastua, mutta viime kyselytunnilla puolueen edustaja totesi tasaisten veronkorotusten olevan heille tärkeämpiä. Suomen Pankin ennusteen mukaan työllisyysaste putoaa 71:een vuoteen 2022 mennessä. Koronaa voi syyttää, mutta pitäisi löytyä toimia, joilla tilannetta parannetaan.

Tämän joulun kiltit lapset ovat erityisen kilttejä, sillä he ovat niitä, jotka tämän tulevaisuudessa maksavat. Kun velkaa otetaan kehyksen suhteessa, on perussuomalaisten mielestä määrärahat käytettävä vahvistamaan kotimaista yritystoimintaa ja teollisuutta, työllisyyttä, kansalaisten ostovoimaa ja perusturvaa sekä keventämään työn ja yrittämisen verotusta.

Budjettivastalauseessamme on 255 lausumaehdotusta, kokoomuksella on 85 ja kristillisdemokraateilla 34. Annan perussuomalaisten lahjan hallitukselle eli teen vastalauseen 1 mukaisen epäluottamuslause-esityksen, koska Suomen kansa ansaitsee parempaa.

10.45 Matias Marttinen kok (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Korona on vienyt monelta työntekijältä ja yrittäjältä toimeentulon. Sosiaali- ja terveystalouden ammattilaisille paheneva tautitilanne on puolestaan kasaamassa kohtuutonta työtaakkaa. Suomalaisilla on suuri huoli omasta ja läheistensä terveydestä. Huoli ei rajoitu koronaan, vaan myös yksinäisyyden, syrjäytymisen ja mielenterveysongelmien kasvuun. Onneksi myönteiset rokoteuutiset luovat toivoa siitä, että koronakriisi on voitettavissa.

Olemme päättämässä vaikeassa tilanteessa kaikkien suomalaisten yhteisistä rahoista ensi vuodelle. Menot ylittävät tulot rajusti vuonna 21. Tässä tilanteessa on perusteltua, että valtio ottaa vastuuta poikkeuksellisesta pandemiasta. Tulevaisuutta ei voi kuitenkaan rakentaa sen varaan, että ongelmat korjaantuvat itsestään. Kriisin jälkeen meidän on saatava talous ja työllisyys kasvuun ja pysäytettävä velanotto.

Arvoisa puhemies! Kokoomukselle ei käy se, että hallitus käyntelee veronmaksajien luottokorttia ilman minkäänlaista suunnitelmaa siitä, miten talous saadaan kuntoon ja velka myös maksetaan jonain päivänä pois. Vain yksi on varmaa: lasku tulee perästä. Hallituksen politiikalla julkinen taloutemme on rajusti alijäämäinen vielä kymmenenkin vuoden kuluttua. Milloin te, pääministeri Marin, kerrotte suomalaisille sen, miten nyt otettu velka maksetaan tulevaisuudessa pois? Kuinka suomalaisille saadaan töitä? Miten Suomi saadaan kestävästi kasvun tielle? Näihin kysymyksiin me haluamme teiltä vastauksia. Koronan taakse te, hyvä hallitus, ette voi mennä piiloon. Teiltä on kyllä löytynyt aikaa rakentaa ideologisia uudistuksianne, sote-uudistusta ja oppivelvollisuuden pidentämistä, jotka teidän omienkin arvioidenne mukaan lisäävät tällä vuosikymmenellä Suomen velkaantumista. Miksi aikaa ei ole löytynyt työllisyyttä ja kasvua vahvistaville toimille?

Arvoisa puhemies! Suomi tarvitsee suunnitelman, joka luo toivoa ja luottamusta suomalaisille tulevaisuuteen. Hallituksen vaihtoehtoa odotellessa me kokoomuksessa olemme ra-

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

kentaneet oman vaihtoehdon Suomelle, toivon polun. Hallitus ei ole saanut aikaan päätöksiä työllisyydestä; kokoomuksen vaihtoehto tuo työtä ja toimeentuloa 120 000 suomalaiselle. Hallituksella ei ole minkäänlaista suunnitelmaa siitä, miten raju velkaantuminen lopetetaan; kokoomuksen vaihtoehto laittaa velanoton kuriin. Hallitus heittää soraa talouskasvun rattaisiin uusilla veronkorotuksilla; kokoomuksen vaihtoehto jättää työssä käyvälle ja yrittäjälle keskimäärin 500 ja eläkeläiselle 300 euroa vuodessa lisää käteen. Hallitus palkkaa opettajia pätikätoihin hankerahalla; kokoomuksen vaihtoehdossa koulutuksen panostukset tehdään pysyvinä ja opettajat palkataan vakituisesti tekemään arvokasta työtään. [Paavo Arhinmäki: Ai vähän niin kuin viime kaudella, kun teillä oli opetusministeri?]

Arvoisa puhemies! Kokoomuksen Toivon polku on koronakriisin jälkeen uusi alkua Suomelle. Se on vastuullinen vaihtoehto hallituksen vastuuttomalle taloudenpidolle ja verosirkukselle, joka lannistaa ihmisiä eikä kannusta. Me uskomme siihen, että työnteke ja yrittäjäys kantavat Suomea. Kokoomuksen vaihtoehto tuo työtä ja toimeentuloa 120 000 suomalaiselle. Me kevennämme työn verotusta, jotta työnteosta ja ahkeruudesta jää reilu siivu käteen kaikissa tilanteissa. Suomalaisista yrityksistä yli 90 prosenttia on alle kymmenen työntekijän yrityksiä. Kokoomus haluaa mahdollistaa paikallisen sopimisen myös pienemmissä yrityksissä. Se kannustaa yrittäjiä palkkaamaan lisää väkeä töihin ja turvaa nykyisiä työpaikkoja. Me toteutamme terapiatakuun. Korotamme reilusti opintotuen tuloarvoja. Korotamme myös ulosoton suojaosaa. Suomessa jokainen ansaitsee uuden mahdollisuuden. Siksi helpotamme yrittäjän pääsyä yrityssaneeraukseen ja konkurssin tehneen yrittäjän uutta alkua. Tuplaamme kotitalousvähennyksen tason 5 000 euroon ja luomme yli 75-vuotiaille superkotitalousvähennyksen. Me haluamme, että eläkeläispariskunta Matti ja Soile saavat enemmän palveluita ja tukea kotiinsa. Kaikkien pienituloisimmille eläkeläisille myönnetään kokoomuksen mallissa suora avustus, jotta myös he voivat ostaa palveluita kotiin.

Arvoisa puhemies! Kevään puoliväliriihessä hallituksen on korkea aika reivata talouspolitiikkansa uuteen asentoon. Tarjoamme kokoomuksessa yhteistyön kättä hallitukselle. Tehdään yhdessä nämä välttämättömät uudistukset Suomen hyväksi. Kokoomuksen Toivon polku on teidän käytössänne.

10.50 Anne Kalmari kesk (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Onhan tämä melkoista: Perussuomalaiset ja kokoomus puhuvat täällä luottokortin käyttelystä ja velkaralista. Tosiasiallisesti molemmat olisivat ottaneet velkaa samassa suhteessa kuin hallitus. [Timo Heinonen: Ei pidä paikkaansa!] Joutavanpäiväistä politikointia äärettömän vakavalla asialla äärettömän vakavana aikana.

Velkaa on jouduttu ottamaan pakon edessä. Miksi? Siksi, että kymmeniätuhansia yrityksiä ei kaatuisi. Siksi, että satojatuhansia ihmisiä ei joutuisi pysyvästi työttömiksi. Velkaa joudutaan ottamaan myös ensi vuonna. Miksi? Siksi, että pystymme hankkimaan suomalaisille rokotteeseen tähän viheliäiseen tautiin. Siksi, että saamme koko maan taloudellisesti elpymään. Näistä asioista on budjetti tehty: ihmisten arjen perusasioista, Suomen tulevaisuuden isoista asioista, terveydestä, työstä, turvasta.

Arvoisa puhemies! Kuten sanoin, talouspolitiikan isosta linjasta on yksimielisyys. Eroja puolueiden välillä kuitenkin on. Keskusta katsoo, että yhtä tärkeää kuin saada Suomi nousuun on pitää kaikki mukana — jokainen suomalainen ja koko maa. Siksi me tuemme kuntaa tässä tilanteessa poikkeuksellisen isosti. Ihmisten peruspalvelut pitää turvata tasa-arvoisesti kautta Suomen. Emme saa joutua koronan keskellä lomauttamaan ja irtisanomaan

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

opettajia, hoitajia, kouluavustajia ja muita arjen ammattilaisia, laittamaan lappua luukulle päiväkodeissa, kouluissa, terveyskeskuksissa ja vanhainkodeissa.

Perussuomalaisten ja kokoomuksen mukaan kuntia ei tarvitse tukea. [Ben Zyskowicz: Höpö höpö!] Se tarkoittaa patamustaa politiikkaa. [Välihuutoja] Kokoomuksen osalta tämä ei yllätä. Kokoomukselle hyväosaisimpien hyysääminen ja kaiken keskittäminen ovat aina menneet muun edelle. [Timo Heinonen: Ei pidä paikkaansa! — Ben Zyskowicz: Kannattaisiko puhua totta?] Kun rikkaita tuetaan, se säteilee hyvinvointia muille, on teidän ajatuksenne.

Perussuomalaiset olivat Vennamon ja Soinin aikana pienen ihmisen puolella. Nyt linja on muuttunut. Näyttää siltä, että perussuomalaiset ovat vielä kokoomustakin kovempi keskittäjä: eihän Halla-ahon mukaan Suomessa tarvita minkäänlaista alue- saati kuntapolitiikkaa. [Leena Meren välihuuto — Jussi Halla-aho: Eikö eduskunnassa ole puhuttava totta?] Mitkään tuet, tai halla-aholaisittain ”tukiaiset”, eivät ole itseisarvo. Kyse on, edustaja Halla-aho, päämäärästä: ihmisten ja maan eri osien välisestä tasa-arvosta, siitä, että köyhänkin lapsi voi harrastaa tai saada lukiossa tarvittavan kannettavan, siitä, että syrjäkylän mummo, joka työllään rakensi Suomen, saa asianmukaista hoitoa, siitä, että suomalaiset saavat syödä puhdasta suomalaista ruokaa. [Ben Zyskowicz: Kukas näitä vastustaa? — Timo Heinonen: Ei kukaan!]

Keskusta välittää. Meidän mielestämme yhtäläisistä elämisen edellytyksistä tulee pitää huolta aina, etenkin nyt vaikeuksien keskellä. Siksi me lisäämme myös nuorten koulutuspaikkoja maakunnissa ja laitamme teitä kuntoon kautta koko Suomen. Keskustalle jokainen soratiekin on tärkeä — selkosillakin pitää voida elää.

Arvoisa puhemies! Sanomattakin selvää on, että velanotto ei voi EKP:n setelipainosta huolimatta pitkään jatkua. Talous pitää saada tasapainoon. Lisää työllistäviä yrityksiä ja työpaikkoja on siihen tärkein ratkaisu, [Ben Zyskowicz: Vaihtuiko puheen kirjoittaja kesken kaiken?] eivät veronkorotukset tai leikkaukset.

Korona-ajan jälkeisessä Suomessa isoin mahdollisuus työpaikkoihin on koko Suomen voimavaroissa: suomalaisessa ruoassa, maataloudessa ja maaseudussa, matkailussa, kotimaisissa uusiutuviissa luonnonvaroissa, metsissä ja puurakentamisessa. Tarvitaan myös päätä eli osaamista kautta Suomen aloilla, joilla tulevaisuuden menestys tehdään.

Suomen saaminen nousuun edellyttää isoa muutosta keskittämisestä hajauttamiseen. Sellainen maa kestää myös tulevat koettelemukset paremmin. Meidän pitää rakentaa väljempien vesien Haja- ja Lähi-Suomea, jota ihmiset ovat jo omilla päätöksillään tekemässä. Tunnetteko jo muutoksen havinan?

Arvoisa puhemies! Elämme vielä sumussa, mutta suunta on valoa päin. Keskusta antaa tukensa ensi vuoden budjetille.

10.55 Heli Järvinen vihr (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies, ärade fru talman! 90-luvun lama jätti maahamme rumat jäljet. Liian moni menetti elämäntyönsä, toimeentulonsa, terveytensä, perheensä ja toivonsa. Nyt olemme samassa tilanteessa. Tämä katala virus ja taistelu sitä vastaan on asettanut meidät vaaraan. Liian moni uhkaa jälleen menettää työnsä, terveytensä ja toivonsa. Siksi hallituksen erityistoimia on tarvittu ripeästi, oikea-aikaisesti ja toistuvasti. Olemme ottaneet velkaa tänä vuonna lähes 20 miljardia euroa ja varaudumme ottamaan sitä myös ensi vuonna, mikä on aiheellisesti herättänyt huolta. Siksi jopa itselleni oli helpotus kuulla Suomen parhaiden talousasiantuntijoiden

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

kommentit valitusta linjasta. Heidän mielestään se on oikea ja elvytys tehokasta työllisyyspolitiikkaa.

Också finländarna uppskattar hederliga insatser. De är inte intresserade av hur många tiotusen nya arbetstillfällen regeringen lovar att skapa eller hur många tusen arbetsplatser oppositionen överträffar regeringens mål. Här och nu är var och en intresserad av vad vi är beredda att göra för att de nuvarande jobben ska räddas.

Me olemme valmiit tekemään paljon. Lyhyellä aikavälillä jatkamme lomautettujen oikeutta opiskella, jatkamme yrittäjien oikeutta työmarkkinatukeen ja jatkamme 500 euron korotettua suojaosaa, jotta jokaisen työttömän kannattaa ottaa vastaan pieniäkin työtehtäviä. Pitkällä aikavälillä panostamme nuoriin varhaiskasvatuksesta aina korkeakouluihin asti. Nuorillemme me haluamme luoda toivoa.

Tämä hallitus haluaa ottaa vakavasti viestin siitä, että lajien sukupuuttoaalto jatkuvat ja luonto köyhtyy. Siksi rahoitus luonnonsuojeluun jatkuu ennätyskorkealla tasolla, tulevanaakin vuonna yli 100 miljoonaa euroa korkeampana kuin hallituskauden alussa. Sillä saamme suojeltua lisää metsiä, soita ja vesiä. Myös kävelyä ja pyöräilyä edistäviä hankkeita tuetaan ennätysellisesti. Ja lisää tarvitaan, sillä erilaisia kannustimia ympäristöystävällisiin vaihtoehtoihin suomalaiset arvostavat. Siitä kertoo sekin, että avustukset öljylämmityksestä luopumiseen loppuivat tänä vuonna jo kesken. Onneksi niille suunnitellaan jatkoa.

Vaikka veikkausvoittovarot hupenevat, järjestöjäkään ei ensi vuonna jätetä. Siitä huolimatta jokaisen järjestön kannattaa heti miettiä omaa rahoitustaan, sillä tulevaisuudessa tuskin pystytään yhtä mittavaan tukeen.

Koronakriisin hoitaminen on kesken. Hallitus ottaa siitä aiheutuvan iskun vastaan ja tukee kuntia vaikeassa tilanteessa. Tämä tuki on välttämätöntä, vaikkei sitä pystytäkään ohjaamaan yksi yhteen kuntien menetysten mukaan.

Som jag sade har de ekonomiska experterna gett regeringens åtgärder sitt erkännande, men ett villkor har de ställt upp, och det är att de strukturella reformerna måste påskyndas.

Me emme saa nykähtää koronan hoidon alle, vaan meidän täytyy pitää huolta siitä, että saamme vanhempainvapaaudistuksen, paikallisen sopimisen sekä sosiaaliturvauudistuksen liikahtamaan eteenpäin. Ilmastomuutos ei ole pysähtynyt viruksen jalkoihin. Siksi myöskään toimet sen hidastamiseksi eivät saa pysähtyä vaan päinvastoin. Mitä enemmän ja mitä varhemmin onnistumme siinä, sitä paremmin pystymme turvaamaan ihmisille töitä, toimeentuloa ja sitä kautta terveyttä ja toivoa. Onneksi tätä työtä tulee kirittämään Euroopan unionin elvytyspaketti. Sen turvin saamme vauhditettua kiertotaloutta, innovaatioita ja siirtymistä uusiutuvaan energiaan. Nyt jos koskaan ilmastotyötä todella kannattaa tehdä. Me vihreät haluamme, että EU:n elvytysrahoista pitää käyttää vähintään puolet ilmastoinvestointeihin. Me kannamme vastuuta taloudesta mutta myös ympäristöstä ja ihmisistä. Olemme siksi hakeneet ratkaisuja, joilla ratkotaan useampaa ongelmaa yhtä aikaa. Panostamalla ihmisten hyvinvointiin vahvistamme työllisyyttä ja parantamalla energiatehokkuutta vahvistamme kilpailukykyä.

Aloitin toivosta ja lopetan toivoon. Mielenterveyden häiriöiden suorat ja epäsuorat kulut ovat OECD:n mukaan Suomessa Euroopan suurimpia — vuositasolla 11 miljardia euroa. [Ben Zyskowitz: Silti jarrutatte terapiatakuuta!] Jos onnistumme vähentämään ongel-

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

mia, säästämme isosti taloudessa mutta ennen kaikkea jokaisen hyvinvoinnissa. Mielenterveydestä huolehtiminen on siis mitä kovinta talous- ja työllisyyspolitiikkaa [Ben Zyskowitz: Miksi jarrutate terapiatakuuta!] ja nyt korona-aikana entistäkin tärkeämpää. Pidetään siis yhdessä huolta toisistamme, niin pidämme huolta työllisyydestä, taloudesta ja ennen kaikkea toivosta. [Vilhelm Junnila: Miten sujuu? — Ben Zyskowitz: Kauniit puheet, mutta miksi jarrutate terapiatakuuta?]

11.01 Katja Hänninen vas (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ensi vuoden talousarvio on laadittu yhtenä maamme historian vaikeimmista ajoista, aikana, jota leimaa taloudellinen epävarmuus ja huoli läheistemme ja oman terveyden puolesta. Vasemmistoliitossa uskomme vahvasti siihen, että tasa-arvoinen ja mukaan ottava yhteiskunta on meille kaikille paras. Nyt on aika puuttua eriarvoisuuden kasvuun.

Tiedämme, että koronakriisi on vaikuttanut eri tavalla eri ihmisten elämään. Iäkkäät ja heikommassa asemassa olevat ihmiset ovat sairastuneet muita enemmän ja vakavammin. Koronakriisi onkin tehnyt luokkayhteiskunnan entistä näkyvämmäksi. Monet meistä hyvässä työmarkkina-asemassa olevista ovat voineet suojata itsensä etätöillä, kun taas fyysisesti raskaan matalapalkka-alan työntekijät eivät ole näin voineet tehdä. Olen usein miettinyt, kuinka entiset työkaverini kaupan alalla ovat pystyneet yhdistämään työnteon ja etäkoulussa olevista lapsista huolehtimisen. Ovatko tavalliset arjen sankarit saaneet ansaitsemaansa arvostusta ja kiitosta yhteiskunnan rattaiden pyörittämisestä ja venymisestä ääriarvoille? Muistetaanko heidän panostuksensa vielä kriisin jälkeenkin? Toivottavasti.

On todennäköistä, että perheiden välinen jo olemassa ollut polarisaatio on koronan aikana vain kasvanut. Tämä on otettava huomioon niin talous- kuin perhepolitiikassakin tulevana vuosina. Myös moni yksin asuva työkäisistä vanhuksiin on kärsinyt sosiaalisesta eristyksestä, ja yksin asuvien ahdistus ja stressi onkin jäänyt liian näkymättömäksi koronakriisistä puhuttaessa. Erityisesti kannan huolta siitä, millaiset jäljet tämä kriisi jättää lapsiin ja nuoriin. Etäopetusjaksot, vanhempien työttömyys ja oman rakkaan harrastuksen loppuminen on monelle erittäin raskasta.

Arvoisa puhemies! Suomi tarvitsee nyt tulevaisuusinvestointeja jatkuvan oppimisen ja koulutuksen vahvistamiseen sekä työelämän ja työhyvinvoinnin kehittämiseen. Tarvitsemme myös ihmisten toimeentuloa sekä henkistä hyvinvointia ja jaksamista tukevia toimenpiteitä.

Suurin osa ihmisten elintärkeistä palveluista on kuntien vastuulla. Onkin välttämätöntä, että kuntien hyvinvointi- ja peruspalveluita vahvistetaan ensi vuonna 1,45 miljardin euron tukipaketilla. Lisäksi hallitus on sitoutunut korvaamaan kaikki koronan hoitoon liittyvät välittömät kustannukset.

Iäkkäiden tilannetta parannetaan myös lyhentämällä koronan aikana syntynyttä hoitovelkaa. Koti- ja omaishoidon kehittämiseen kohdennetaan ensi vuonna 22 miljoonaa euroa. Lisäksi olen iloinen siitä, että sosiaali- ja terveysalan sekä nuorisotalon järjestöjen rahoitus on turvattu valtion ensi vuoden budjetissa. Järjestöjen työ on ensiarvoisen tärkeää. Valtiovarainvaliokunta kiinnitti mietinnössään huomiota myös mielenterveyspalveluiden saatavuuteen. Erityisesti ennaltaehkäiseviin ja matalan kynnyksen palveluihin on panostettava.

Arvoisa puhemies! Kuten valtiovarainvaliokunta mietinnössään toteaa, meidän on nyt estettävä talouskasvun edellytysten pitkäaikainen heikkeneminen. Konkurssiaalto ja masatyöttömyys on toistaiseksi pystytty välttämään. Tässä taloustilanteessa työllisyyttä tue-

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

taan parhaiten elvyttävällä politiikalla. Oikeisto-oppositio sen sijaan haluaa vaikeuttaa jo entuudestaan heikossa asemassa olevien suomalaisten tilannetta. Kokoomuksen esittämät yli 400 miljoonan leikkaukset sosiaaliturvaan tai perussuomalaisten populistiset veronkevennykset olisivat tämän kriisin keskellä erityisen vastuutonta politiikkaa. Tämä hallitus sen sijaan kääntää katseensa tulevaisuuteen. Tieteellinen tutkimus kriisin vaikutuksista on ensiarvoisen tärkeää, jotta pystymme puuttumaan eriarvoisuuteen.

Olen erittäin ylpeä siitä, että maksuton toinen aste ja oppivelvollisuuden uudistus vihdoin toteutuvat. Maksuton toinen aste on merkittävä kädenojennus lapsiperheille. Se hyödyttää erityisesti pienituloisia, mutta on tärkeä helpotus myös muille perheille. Sukupolvien oikeudenmukaisuuden näkökulmasta tärkeitä ovat myös ensi vuonna tehtävät panostukset uusiutuvan energian käytön lisäämiseen, kiertotalouden edistämiseen sekä luonnon monimuotoisuuden kohentamiseen.

Myös hävittäjähankintoja olisi syytä miettiä uudelleen, sillä niiden hinta on arviolta vähintään samaa suurusluokkaa kuin koronan kustannukset.

Arvoisa puhemies! Talouspolitiikka näyttää kaikkein konkreettisimmillaan eri hallitusten arvovalinnat ja tärkeysjärjestyksen. Hallitus on valinnut punaiseksi langakseen tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden parantamisen. Tänä vuonna koronakriisi toi meille eteen valtavia haasteita, mutta nyt on vain entistä tärkeämpää pitää kiinni tästä punaisesta langasta. Kriisin jälkihoito tulee jatkumaan vielä pitkään, ja vuoden 2021 budjetti [Puhemies koputtaa] on hyvä ja oikeudenmukainen alku tällä pitkällä tiellä.

11.06 Anders Adlercreutz r (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! OECD julkisti Suomea koskevan maaraporttinsa viime torstaina. Analyysin johtopäätökset eivät ole yllättäviä, ja raportissa käsitellään paljon samoja kysymyksiä kuin mitä valtiovarainvaliokuntakin budjettimietinnössään tuo esiin. Kyse on tutuista kipukohdista: valtio velkaantuu, ja työllisyysaste sakkaa. Tämä viesti on otettava vakavasti. Vaikka tämänhetkisessä koronatilanteessa meillä ei juuri ole talouspoliittisia vaihtoehtoja, meidän on kyettävä nopeasti rakentamaan uskottava ja konkreettinen polku julkisen talouden tasapainottamiseksi, [Ben Zyskowicz: Niin olisi, niin olisi!] koska siitä, arvoisa puhemies, mitä nyt vaaditaan, vallitsee suuri yksimielisyys. Meidän on pidettävä talous käynnissä ja nouseva aallonpohjalta.

On hyvä huomata, että oppositio on samaa mieltä tästä asiasta, vaikka toisenlaisiakin äänenpainoja on ollut havaittavissa silloin, kun se on ilmeisesti tuntunut tarkoituksenmukaiselta. Mutta yksityiskohdissa, hyvät kollegat, on eroja. On selvää, että nyt ei ole viisasta tehdä rajuja leikkauksia ikäihmisten hoitoon tai leikata tulevien eläkeläisten toimeentulosta, kuten kokoomus on esittänyt. Ei ole myöskään järkevää heikentää tuntuvasti maahanmuuttajien mahdollisuuksia kotoutua Suomeen, kuten perussuomalaiset ovat esittäneet, tai kyseenalaistaa meidän kansainvälisiä velvoitteitamme tilanteessa, jossa kansainvälinen yhteistyö on ehkä tärkeämpää kuin koskaan aikaisemmin, tai kuvitella, että voisimme sekä ottaa vastaan EU:n elpymispanostuksia että jättää oman osuutemme maksamatta, kuten kristillisdemokraatit näyttävät omassa vaihtoehtobudjetissaan ehdottavan.

Ärade talman! När det gäller arbetslösheten bland de som är över 55 år kan vi inte slå oss för bröstet. Det är synd att arbetsmarknadsparterna inte kom till en gemensam syn i frågan, och nu är det upp till regeringen att fatta beslut. Det system som vi har i dag leder otvety-

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

digittill åldersdiskriminering och ojämlikhet. När vi uppehåller incitament till att inte hålla kvar de äldre i arbete, att inte satsa på dem, så skjuter vi oss själva i foten.

SFP och svenska riksdagsgruppen vill se reformer som ökar flexibiliteten. För att kunna finansiera välfärdsstaten måste vi hålla sysselsättningsgraden så hög som möjligt. Vi bör avskaffa behovsprövningen av utländsk arbetskraft. Vi behöver en reform som möjliggör lokala avtal och som samtidigt stärker förtroendet på arbetsplatsen. Det senare kunde ske till exempel genom att ge arbetstagare en roll i företagens ledning, via till exempel en styrelseplats. Det skulle gagna alla.

Arvoisa puhemies! Valtiovarainvaliokunta tuo mietinnössään esiin mielenterveyden ongelmat. Niillä on merkitystä julkisen talouden kannalta, koska mielenterveyden häiriöistä on tullut yleisin työkyvyttömyyseläkkeelle jäämisen syy. Vuonna 2018 julkistetun terveystilaston mukaan mielenterveysongelmien suorat ja epäsuorat kustannukset ovat Suomessa OECD-alueen suurimpia, jopa 5,3 prosenttia bkt:stä eli noin 11 miljardia euroa vuositasolla. Koska avuntarve on lisääntynyt entisestään koronapandemian aikana, on ehdottomasti välttämätöntä parantaa ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä ja hoidon saatavuutta, kuten valtiovarainvaliokunta lausumassaan korostaa.

Ärade talman! I regeringsprogrammet är målet att Finland ska vara klimatneutralt år 2035. I budgetpropositionen 2021 reserveras omkring 2,1 miljarder euro för klimatåtgärder, vilket är ungefär lika mycket som 2020 och cirka 534 miljoner euro mer än i den ordinarie budgeten för år 2019. Vi ska i synnerhet minska utsläppen från trafiken, vi ska förbättra kollektivtrafiken. Vi värnar om den biologiska mångfalden. Vi ökar användningen av förnybar energi och främjar den cirkulära ekonomin.

Arvoisa puhemies! Mietinnössään valtiovarainvaliokunta vaatii, että sukupuolivaikutusten arviointia tulisi parantaa ministeriöiden budjettiprosesseissa. Varsinkin työllisyyspolitiikkaa tulee arvioida sukupuolivaikutusten näkökulmasta. Tämä ei ole aivan yksinkertaista mutta sitäkin tärkeämpää. Tämä on mitä suurimmassa määrin kilpailukykykysymys. Jos me tietoisesti ylläpidämme epätasa-arvoa edistäviä rakenteita, emme pysty toimimaan tehokkaasti ja tuottavuus kärsii.

Arvoisa puhemies! Elämme haastavia aikoja, ja vaikka tiettyjä päätöksiä usein mielellään lykätään, rakenneuudistusten tekemättä jättämistä ei voi puolustella. Siksi oppivelvollisuutta pidennetään ensi vuonna. Se on tärkeää. [Puhemies koputtaa] Mutta kaikki perustuu siihen, että työllisyysastetta saadaan nostettua, ja tältä osin on vielä paljon tehtävää. [Puhemies koputtaa]

Arvoisa puhemies! Me emme voi tyytyä pakinointiin, meidän on toimittava, ja se näkyy tässä budjetissa.

11.12 **Sari Essayah kd** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Valtion ensi vuoden talousarviota on käsitelty eduskunnassa erilaisissa olosuhteissa. Korona on leimannut työskentelyä tässä talossa. Korona leimaa myös hallituksen talousarvioesitystä. Alkusyksyn talousarvioesitys oli yli 10 miljardia euroa alijäämäinen. Marraskuussa hallitus lisäsi alijäämää vielä ylimääräisellä miljardilla täydentävässä esityksessään. Lopuksi hallituspuolueet päättivät valtiovarainvaliokunnassa jakaa 40 miljoonaa joululahjarahoina erilaisiin hankkeisiin. Tämä kaikki tulee kuluvan vuoden 20 miljardin lisävelan päälle.

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä ei vastusta velkaantumista itsessään. Pidämme tärkeänä, että valtion talousarviossa huomioidaan koronakriisin aiheuttama vaikea taloustilanne. Kunnat, sairaanhoitopiirit, yritykset sekä työnsä ja toimeentulonsa menettäneet ihmiset tarvitsevat tässä tilanteessa tukea. Talouden pyörät on pidettävä liikkeessä. Nyt jos koskaan tarvitaan elvytystä. Tältä osin KD tukee talousarvioesityksen mukaisia menolisäyksiä.

Tarpeellisten koronatukien ja muiden pakollisten lisämenojen lisäksi hallitus kuitenkin lisää julkisia menoja pitkällä aikavälillä toteuttaessaan erilaisia hallitusohjelmaan kirjattuja hankkeita — hallitusohjelmaan, joka on tehty tyystin toisenlaisissa olosuhteissa — selkeimpänä esimerkkinä oppivelvollisuuden laajentaminen, mikä lisää valtion menoja 22 miljoonaa ensi vuonna mutta tulevina vuosina jopa 150 miljoonaa euroa vuosittain. Samalla heikennetään toisen asteen opetuksen laatua. Hallituksen olisi tässä tilanteessa pitänyt perua oppivelvollisuuden pidentäminen ja muut hankkeet, mitkä lisäävät pitkällä aikavälillä kuntien, yritysten ja suomalaisten veronmaksajien taakkaa.

Vaikka hallitus ottaa massiivisen määrän uutta velkaa, jää sen elvyttävä vaikutus pieneksi. KD-ryhmän mielestä hallituksen olisi pitänyt kyetä tekemään päätöksiä sellaisista rakenteellisista uudistuksista ja työllisyystoimista, jotka luovat uskoa tulevaisuuteen. Tällaisia toimia ei ole tulossa. Hallituksen sote-uudistus lähinnä lisää julkisen talouden ongelmia. Sosiaaliturvauudistus ei ole edennyt vielä ollenkaan, ja työllisyystoimet loistavat poissaolollaan.

Kristillisdemokraatit julkaisivat vaihtoehtobudjettinsa yhteydessä työllisyyspaketin, jonka avulla voitaisiin saavuttaa jopa 100 000 uutta työllistä. Ottakaa siitä mallia kevään kehysriihen työllisyyskeskusteluihin.

Omassa vastalauseessamme korostamme verojen kevennyksen merkitystä elvytyksessä. KD-eduskuntaryhmä esittää muun muassa tuloveron kevennystä, lapsivähennyksen palauttamista, omaishoidon tuen verovapautta, kotitalousvähennyksen korotusta sekä polttoaineverotuksen kevennystä. KD vastustaa myös hallituksen kaavailemaa lämmityspolttoaineiden veron kiristystä. Vastalauseessa esitämme vain maltillisia lisäyksiä valtion menoihin. Suurimmat määräraharapheet liittyvät vanhustenhoidon tason parantamiseen, terapiakuun käyttöönottoon ja lapsiperheiden tukemiseen. Monilapsisten perheiden aseman parantamiseksi esitämme varhaiskasvatuseräyksen poistamista sisaruksilta. Lisävaroja tarvitaan myös keliakiakorvauksen palauttamiseen ja ruoka-apua jakavien yhdistysten tukemiseen. Määrärahalisäyksistä ja veronkevennyksistä huolimatta vaihtoehtomme on tasapainottava. Elvyttäisimme tehokkaammin ja ottaisimme samalla vähemmän velkaa kuin hallitus.

Arvoisa puhemies! Lopuksi teen kristillisdemokraattien vastalauseen 3 mukaisen epäluottamuslauseesityksen: ”Eduskunta toteaa, että hallituksen talous- ja työllisyyspolitiikka ei ole kestävällä pohjalla. Koronan aiheuttaman taloudellisen kriisin vuoksi hallituksen olisi pitänyt sopia uudesta hallitusohjelmasta ja perua sellaiset uudistukset, jotka lisäävät julkisen talouden alijäämää pitkällä aikavälillä. Pysyvien menojen lisääminen ilman työllisyyttä vahvistavia toimia vaarantaa hyvinvointivaltion kestävyys. Hallituksen päätökset kiristävät asumisen ja liikkumisen kustannuksia, lisäävät yhteiskunnallista eriarvoisuutta ja heikentävät erityisesti maaseudun väestön asemaa. Tämän johdosta eduskunta toteaa, että hallitus on epäonnistunut eikä nauti eduskunnan luottamusta.”

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

11.17 **Harry Harkimo liik** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Keskustan entisen puheenjohtajan ja hallituksen entisen valtiovarainministerin Katri Kulmunin haastattelu oli kovaa tekstiä viikonloppuna. Luulisi hallituksen korvia punoittavan. ”Nyt on vuosi eletty pelkästään velkarahan jakamisella, ja siitä on kyllä sopuun päästy, mutta talouden tervehdyttämiselle ei ole tehty mitään”, Kulmuni sanoo rehellisesti. En voi olla muuta kuin samaa mieltä. ”Ainakin keskustan pitäisi pidättäytyä niissä tavoitteissa, mitä on asetettu. Eihän se niin voi olla, että koronan alle unohdetaan, että meillä oli todella isoja taloudellisia ongelmia jo ennen pandemiaa”, Kulmuni jatkoi. Juuri näin. Rehellistä puhetta, edustaja Kulmuni. Mitä puolueenne ministerit tästä sanovat?

Hallituksen viisikolla tuntuu synkkaavan hyvin, yhteiskuvia otetaan ja some-päivityksiä ja hymyä piisaa. Veronmaksajia ei hymyilytä. Ainoa, mikä tällä menolla on varmaa, on se, että jo toinen vuosikymmen taloudessa menee päätösten puutteessa hukkaan ja vähintään kahden seuraavankin hallituksen ohjelmat on valmiiksi kirjoitettu.

Hallituksen talous- ja työllisyyspolitiikassa puhetta piisaa, mutta teot puuttuvat. Päämääriä on, mutta keinot puuttuvat. Nyt puuhastellaan eläkeputken poistamisen kanssa. Suhteellisuudentaju on kokonaan hukassa. Ei tällaisilla toimilla mitään aitoja työpaikkoja synny. Lisäksi sinne rakennetaan sellaiset turvatyynyt, että koko harjoitus tulee julkiselle taloudelle kalliiksi. On hyvä muistaa, että pelkästään tänä vuonna otetaan jo 20 miljardia syömävelkaa, ja sitä velkaa otettiin jo ennen koronaa. Nyt herätys, ja kuunnelkaa järjen ääntä!

Kuvaavaa oli MTV:n toimittajan kysymys, mihin ylimääräinen miljardi kunnille tarvittiin. Ministerit Marin ja Saarikko olivat mykkinä. Nyt olisi loistava tilaisuus vastata, eivätkä koronatoimet riitä vastaukseksi. Ei olla köyhiä eikä kipeitä, kun edes miljardi ei tunnu missään. [Perussuomalaisten ryhmästä: Vaalit lähestyy!]

Arvoisa puhemies, ärade talman! Talous- ja työllisyyspolitiikan päätöksillä on kiire. OECD ennustaa Suomeen vain alle kahden prosentin talouskasvua lähivuosina, mikä on EU:n häntäpäässä. Syytä hallitus voi hakea peilistä. Ministeri Vanhanen alkaa ilmeisesti herätä koronan jälkeiseen todellisuuteen. Kasvu, panostukset ja uudet työpaikat tarvitsevat työelämän joustavuutta, lisäksi paikallista sopimista ja parempaa tuottavuutta. Vanhanen puhuu juuri oikeista asioista, mutta millä porukalla näihin päätöksiin pystytään? Yritysvero-rotuksesta Vanhanen sanoi, ettei sitä pakettia uskalla tällä kokoonpanolla avata, kun ei yhtään tiedä, mitä siitä syntyy. Se kertoo paljon tämän hallituksen toimintakyvystä.

Hallituksen uskottavuutta ja jatkuvuutta heikentää se, että Vanhanen on luvannut olla vain pätkäministeri, vaikka pitkä onkin. Lähteekö Vanhanen kuntavaalien jälkeen vai ennen seuraavan budjetin tekemistä? Tällainen ei anna kuvaa pitkäjänteisestä toiminnasta talouden tervehdyttämiseksi.

Korona on tuonut paljon epävarmuutta, mutta paljon enemmän epävarmuutta tuo se, ettei Suomi pysty uudistumaan. Ruotsissa ja Saksassa demarit ovat pystyneet uudistamaan työelämän rakenteita ja tuomaan kilpailukykyä, mutta täällä meillä demarit keskittyvät ostamaan yksityisten terveystalvelujen toimivia sopimuksia ulos hinnalla millä hyvänsä. Vain julkista sektoria paisuttamalla ja veroja korottamalla tämä maa tukehtuu.

Hallitus puhuu pohjoismaisista työvoimapalveluista, eläkeputken katkaisemisesta ja muutamasta tuhannesta mahdollisesti syntyvästä työpaikasta. Nyt on viimeinen hetki lopettaa turhat puheet ja jonninjoutava puuhastelu. Ministeri Vanhanen puhuu kevään budjettiriihestä tärkeänä merkkipaaluna. Jos siellä on oikeasti päätöksiä pöydässä, olisi lakien valmistelun oltava jo täydessä käynnissä.

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

Arvoisa puhemies! Puhetta hallituksella piisaa enemmän kuin lääkäri määrää, mutta teot puuttuvat.

Puhemies Anu Vehviläinen: Ministeri Vanhanen, 7 minuuttia.

11.22 Valtiovarainministeri Matti Vanhanen: Arvoisa puhemies! Kiitos eduskunnan valiokunnille, erityisesti valtiovarainvaliokunnalle ja sen jaostoille, syksyn aikana tehdystä arvokkaasta ja perusteellisesta työstä vuoden 21 talousarvion puitteissa. Valtiovarainvaliokunta on osoittanut 40 miljoonan euron lisäykset tärkeiksi arvioimiinsa kohteisiin, ja lisäksi valiokunta ehdottaa neljää lausumaa eduskunnan hyväksyttäväksi.

Vuoden 21 menokehysten jakamattomasta varauksesta on valiokunnan muutosten jälkeen jäljellä 5 miljoonaa euroa. Lisäksi vuodelle 21 on kehyksessä varattu 300 miljoonaa euroa lisätalousarviota varten ja 500 miljoonaa euroa kertaluontoisiin ja finanssipoliittisesti pakollisiin koronavirustilanteesta aiheutuviin menotarpeisiin. Tämä on liikkumatilamme ensi vuoden aikana, jolloin menokehykset ovat taas voimassa poikkeuksellisen koronavuoden jälkeen.

Opposition vastalauseissa huomion kiinnittävät perussuomalaisten esittämät yli 250 erilaista, varsin yksityiskohtaistakin lausumaa. Niiden kokonaisvaikutusta on vaikea arvioida, mutta moni niistä johtaisi lisämenoihin. Ylipäätään kiinnittäisin huomiota siihen, onko satojen lausumien esittäminen se tapa, jolla maata johdetaan, kun lopulta kuitenkin kyse on päätöksistä, [Välihuutoja] niihin liittyvistä määrärahoista tai määrärahojen vähentymisestä. [Jani Mäkelän välihuuto] Budjettiesityksen yhteydessä päätetään määrärahoista, ja useimmat näistä lausumista olisi voitu myös määrittää määrärahoina. [Vilhelm Junnila: Pitääkö opposition hiljaa hyväksyä?]

Mutta ehkä vastalauseiden yllätyksestä vastaa kuitenkin kokoomus: ehdotatte vastalauseessanne ensi vuodelle nettomääräisesti yli 700 miljoonalla eurolla konkreettisia, kehysvaikutteisia lisämenoja. Nämä rikkoisivat kehysäännön. Kehykset ovat Suomen talouspolitiikan uskottavuuden kovaa ydintä, ja toivon, että harkitsette vielä kertaalleen ehdotustenne mittakaavaa, ennen kuin tuotte ne äänestettäväksi.

Arvoisa puhemies! Kuten olen monesti todennut, niin kulkutaudin pitäminen hallinnassa on lähiaikojen vaikuttavinta talouspolitiikkaa. Siitä on selvästi kansainvälistäkin vertailua jo nähtävissä. Koronakriisi on luonnollisesti asettanut julkisen keskustelun perspektiivin varsin lyhyeksi: pohditaan, millaiset rajoitukset ovat käytössä ensi viikolla, miten selvitään tästä joulun ja vuodenvaihteen yli ja milloin rokote on käytössä. On kuitenkin katsottava samalla jo tulevaan, koronan jälkeiseen aikaan. Taloutemme rakenteissa on isoja uudistustarpeita. Velkarahalla voimme ostaa ainoastaan aikaa.

Ensi keväänä on määrätietoisesti valmisteltava toimia sekä työllisyysasteen nostamiseksi että tuottavuus- ja talouskasvun vahvistamiseksi. Suomi on koronavuonna osoittanut, että osaamme toimia ennakkoluulottomasti, ratkaisukeskeisesti ja ripeästi. Sama kansallinen hyvä tekemisen meininki tulee pitää yllä tulevinakin vuosina. Koronan jälkeiseen maailmantalouden kasvuun kiinni pääseminen ei ole itsestäänselvyys. Esimerkiksi OECD arvioi Suomelle noin 2 prosentin talouskasvua lähivuosille. Se on meillä matalampi kuin monissa muissa maissa osittain sen takia, että olemme korona-ajan onnistuneet hoitamaan paremmin ja meillä talousromahdus on matalampi kuin vertailumaissa. Mutta vaatimattomaan kasvuun vaikuttaa OECD:n mukaan muun muassa koronan jälkeinen epävarmuus investointien tekemisessä. Näin vaatimattomaan kasvuun emme voi tyytyä.

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

Meidän on otettava oppia myös menneestä. Finanssikriisin jälkeen Suomen talouskasvu oli alkuspurstin jälkeen liian pitkään vaisua. Vauhtiin päästiin kunnolla vasta vuonna 2016. Vastaavaan pitkään, liki kymmenvuotiseen toipumisaikaan meillä ei ole nyt varaa. Tarvitsemme sekä nopeavaikutteista elpymistä että pitkällä aikavälillä välttämätöntä elinkeinoelämän rakenteiden ja julkisten palveluiden uudistumista.

Ennustettua vahvempi kasvu edellyttää työelämän joustavuutta sekä parempaa tuottavuutta. Työelämän uudistamisen ja rahoituksen ratkaisuja on erityisesti arvioitava investointien näkökulmasta ja tarpeesta. Seuraavia työllisyyspäätöksiä yli 55-vuotiaiden työurien pidentämiseksi on tarkoitus tehdä vielä vuoden loppuun mennessä. [Ben Zyskowicz: Hyvä!] Työmarkkinajärjestöjen valmistelu antoi tähän hyvät eväät, vaikka lopullisten ratkaisujen tekeminen jäikin hallituksen kontolle. Mutta lisää päätöksiä tarvitaan keväällä.

Erityisen tärkeänä korostaisin sitä, että työmarkkinoilla käytettäisiin nyt talven aikana niitä paikallisen sopimisen mahdollisuuksia, jotka ovat jo olemassa. Niillä ratkaistaan paljolti se, millä tavalla suomalaiset yritykset pääsevät vientimarkkinoihin kiinni kasvun väkisinkin vähitellen alkaessa. Mutta lisäksi tarvitsemme paikallisen sopimisen edistämistä uudistuksilla, joilla voisimme tukea vientialojemme kilpailukykyä.

Toimintaympäristömme on epävarma ja muuttuva, joten samalla alallakin eri yrityksillä on erilaisia kilpailutilanteita. Paikallisen sopimisen edellytyksenä on luottamus ja henkilöstön riittävä osallisuus yrityksen päätöksenteossa. Joustavuuden lisääminen on kansallisissa käsissämme.

Arvoisa puhemies! Valtio on tänä vuonna ottanut rajusti iskuja vastaan niin yritysten, kansalaisten kuin kuntienkin puolesta. Suomi ei ole tässä yksin, velkaa on jouduttu ottamaan mittavasti myös muissa maissa. Myös ensi vuosi on vielä elvyttämisen aikaa. Elvytyksen alasajon aika tulee kyllä ennen pitkää koronavirukseen hellitettyä. Sitä helpompaa julkisen talouden tasapainotus on jatkossa, mitä fiksumpia tuloja lisääviä ja menoja vähentäviä uudistuksia pystymme tekemään. Suomen tuottavuusloikka edellyttää rohkeutta uudistua.

Rokoteututisten myötä kuljemme kohti valoisampaa huomista. Alkava talvi voi olla vielä vaikea, mutta samalla meidän päättäjien on ennakoitava seuraavaa vaihetta. On tehtävä sote- ja työllisyysratkaisujen kaltaisia rakenneuudistuksia, ja on tärkeää, että t&k-panostuksilla, koulutuksella ja muun muassa verotuksen pitkäjänteisyyttä luomalla saamme aikaan rohkeutta investoida Suomeen.

Haastan kaikki mukaan. Yhdessä pystymme parempaan kuin mitä Suomelle [Puhemies koputtaa] tällä hetkellä ennustetaan. Kyllä tästä lopulta selvitään.

Puhemies Anu Vehviläinen: Nyt siirrymme debattivaiheeseen, ja pyydän niitä edustajia, jotka haluavat käyttää debatissa vastauspuheenvuoron, nousemaan ylös ja V-painikkeella painamaan puheenvuoropyyntöä. Ja muistutan siitä, että kun saatte puheenvuoronne, niin mikrofoni auki, niin aina kuuluu paremmin. — Nyt aloitetaan debatti, ja ensimmäinen vastauspuheenvuoro, edustaja Halla-aho.

11.30 Jussi Halla-aho ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Koronaepidemian vakavin seuraus ei ole terveydellinen tai taloudellinen. Pahinta on se, että korona on tarjonnut punavihreälle hallitukselle verukkeen olla tekemättä mitään niille kroonisille ongelmille, jotka olivat olemassa jo ennen koronaa.

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

Julkisen talouden tasapaino ei ole kovin monimutkainen asia. Ensinnäkin kun rahat eivät riitä kaikkeen, on tukittava kankkulankaivot. Meillä ei ole varaa kipata miljardia euroa vuodessa kehitysapuun tai puoltatoista miljardia euroa ulkomaalaisille maksettaviin sosiaalietuuksiin. Toiseksi työllisyys ei nouse, ellei Suomi ole kilpailukykyinen toimintaympäristö yrityksille ja jos palkansaajalle ei jää tuloistaan mitään käteen verojen ja asumiskulujen jälkeen. Verotaakkaa on siis leikattava, mutta tämä ei tietenkään onnistu, ellei tuhlaaminen lopu.

11.31 Kai Mykkänen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! ”Eihän se niin voi olla, että koronan varjolla unohdetaan, että meillä oli todella isoja taloudellisia ongelmia jo ennen pandemiaa. Vuosi on eletty pelkästään velkarahan jakamisella. Siitä on kyllä päästy sopuun, mutta talouden tervehdyttämisestä ei.” — Minuahan te ette usko, mutta täsmälleen näin sanoi edustaja Kulmuni, edellinen valtiovarainministeri, taannoin Ilta-Sanomien haastattelussa. Hän saattaa tietää, mistä puhuu.

Me ehdotamme vaihtoehtoa, joka tarttuu Suomen talouden pysyviin ongelmiin, erityisesti työn raskaaseen verottamiseen. Teemme sen tavalla, jolla samalla vähennämme jo ensi vuonna alijäämää. Hallitus, miksi ette voisi tarttua ehdotukseemme: 500 euroa keskituloiselle enemmän käteen palkkaverotuksessa [Puhemies koputtaa] ja kotitalousvähenys tuplaksi. [Puhemies koputtaa] Tehdään palvelutyölle Suomeen uusi alku.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Viitanen. — Mikrofoni päälle, kiitos.

11.33 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Anteeksi, puheenjohtaja. — Niin, olin juuri sanomassa, että hallituksella tuskin on hurjaa tarvetta kokoomuksen ehdotuksiin tarttua ainakaan siltä osin, että lauluhan on kovin tuttu. Kun katsoimme vaihtoehtobudjettianne, oikeudenmukaisuus oli kaukana. Kokoomuksella oli varaa kyllä työttömiä edelleen kurittaa, leikata tulevia eläkkeitä, asumistukea, toimeentulotukea — tätä kaikkea.

Puhemies! Perussuomalaisten linja oli hieman oudohko heidän vaihtoehtobudjetissaan. Totesimme, että ne talouseväävät ovat kovin vähissä, kun siellä ollaan esimerkiksi ympäristöministeriöltä leikkaamassa neljä kertaa enemmän kuin siellä on, jolloin sitten ihan uutena kohteena tulivat leikkaukset Suomen luonnosta. Siellä sitten leirinuoitiolla on vähän autiota, kun rahat on leikattu pois tai puhtaat kalavedet ovat kärsineet. [Puhemies koputtaa] Puhemies, en minä ainakaan näistä vaihtoehtoista pidä.

11.34 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Terapiatakuu on asia, joka ei jostain syystä tälle vasemmistohallitukselle kelpaa, ja sitä me kokoomuksessa ihmettelemme. [Vasemmalta: Ei pidä paikkaansa!]

Tuntuu siltä, että keskustan puheenjohtajat vähän niin kuin kypsyvät vasta kautensa jälkeen. Keskustan ex-puheenjohtaja, ex-valtiovarainministeri Katri Kulmuni totesi Ilta-Sanomissa, että herää kysymys, miksi keskusta on hallituksessa. Kulmuni kritisoi teidän, arvoisa valtiovarainministeri Matti Vanhanen, johdollanne tehtävää talous- ja työllisyyspolitiikkaa. Työllisyysasteen nousua ei ole lainkaan näköpiirissä. ”Mutta mitä niille talouden ongelmille on tehty?” kysyy edustaja Kulmuni. ”Ei niille kovinkaan paljon ole tehty. On menty päinvastoin alaspäin”, hän itse vastaa. Edustaja Kulmuni toteaa vielä: ”Minusta hallituksen pitää ainakin noudattaa itse sopimiaan asioita eikä koko ajan lieventää niitä.” [Puhemies koputtaa] Ministeri Vanhanen, eikö edeltäjänne puhukin varsin järkeviä?

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

11.35 **Katri Kulmuni kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minulla ei ole epäilystäkään, etteikö nykyinen valtiovarainministeri Vanhanen jaa sitä julkisen talouden huolestuttavaa kuvaa, josta myös itse tuossa haastattelussa puhuin, joka täällä esille tuli. Ja keskustassa tilanne hyvin ymmärretään, mutta ymmärretäänhän se koko hallituksessa, se lienee se tilanne. Eihän kukaan ole kritisoinut täällä niitä koronatoimia, niin kuin olemme monta kertaa puhuneet, mutta kun tullaan nyt niihin työllisyystoimiin ja julkisen talouden vahvistamiseen ja siihen, kuinka sitten hallituksen sopima kestävyysvaje, tiekartta pitkälle tähtäimelle ja ne työllisyystoimet vahvistaisivat taloutta, niin valitettavasti — myös valtiovarainvaliokunnassa siitä oli keskustelua — nehan eivät ole nyt tasapainossa. Ne ovat siis epäuskottavia, joten julkisen talouden vakauttaminen, velkaantumisen vähentäminen ja velkakestävyys rakentaminen, työllisyystoimien vahvistaminen julkisen talouden kannalta vaativat sitä kestävyystiekartan yhteensovittamista niiden työllisyystoimien kanssa, niin että ne vahvistavat julkista taloutta. [Puhemies koputtaa] Ja kysymykseksi on: tuleehan hallitus huomioimaan tämän tullessa budjettiriiheen?

11.36 **Ville Vähämäki ps** (vastauspuheenvuoro): Kunnioitettu puhemies! Talousnäkömät, niin kuin hyvin tiedämme, ovat aika sumuiset, mutta majakan valoa kenties on ensi keväänä nähtävissä, etenkin, jos hallitus sitten saa keväällä niitä työllisyystoimenpide-ehdotuksia tehtyä ja toteutettuakin.

Valtion velanotto on ennätystasolla. Tämä aiheutuu tietenkin siitä, kun tulot pienenevät ja menot kasvavat valtavasti. Mutta pitää aina muistaa, mitä me teemme sillä julkisella velalla. Sillähän tuotetaan palveluita kuntalaisille, kaupunkilaisille ja kansalaisille yleisesti, mutta nyt tulee se kysymys, ovatko ne palvelut oikeasti sellaisia, mitä ihmiset haluavat heille tuotettavan. Minä nostankin esiin sen, että tulevina vuosina meidän täytyy oikeasti miettiä sitä, mitä palveluita me tuotamme ja miten niitä tuotetaan. Julkisen puolen tuottavuus ja sen kasvattaminen tulee olemaan jatkossa keskiössä.

Meillä on tässä vastalauseessa 255 toimenpide-ehdotusta, ja noin kolmasosa, neljäsosa niistä on [Puhemies koputtaa] työllisyyteen liittyviä. Hyvä hallitus, ottakaa näitä pohdittavaksi.

11.37 **Johannes Koskinen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valtiovarainvaliokunnan puheenjohtajana olen kuullut vuoden mittaan hyvinkin rakentavaa keskustelua siellä kokouksissa, ja usein hallitusryhmistä tulee kriittisempiä kysymyksiä ja kommentteja ja ehdotuksia kuin oppositiosta. Siihen nähden on ollut aika outoa tämä ryhmäpuheenvuorojen sisältö. Varsinkin perussuomalaisien puheenvuoro ei ollut oikein minkäänlaisessa yhteydessä siihen, mitä he valiokuntatyössä ovat esittäneet. Ja niin kuin edustaja Vähämäki totesi, tämä iso linja [Leena Meren välihuuto] tässä budjetissa on laajasti hyväksytty ja yhteinen koko eduskunnan kattavana. On mielletty, että on järkevää tehdä nämä toimet, jotta koronan vaikutukset minimoidaan niin työllisyydelle kuin taloudelle. Ja kun nähdään, että kansainvälisesti me olemme onnistuneet tässä hyvin, niin tämä keskustelun sävy on aika outo ja oikeastaan väärä suhteessa siihen, mitä vuoden mittaan on [Puhemies koputtaa] tehty myös oppositioryhmien toimesta. [Aki Lindén: Se olikin joulupakina perussuomalaisilta!]

11.39 **Jani Mäkelä ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt kun tuossa edustaja Koskinen avaa valiokuntien sisäisiä asioita eduskunnan julkisessa keskustelussa, niin kyl-

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

lä minunkin sopii ihmetellä, miten hän kysyy niin vaikeita kysymyksiä itse valiokunnassa hallituksen ministereiltä. Eikö valiokunnan puheenjohtaja hallituspuolueesta saa niihin kysymyksiin vastauksia noin muuten?

Mutta tämä tuhlaaminen tämän koronan kanssaahan on eurooppalainen ilmiö. Mitä isot edellä, sitä pienet perässä. Isot Etelä-Euroopan maat tuhlaavat koronan varjolla asioihin, joita heidän olisi pitänyt hoitaa jo aiemmin kuntoon, myöskin suomalaisten rahoilla. Suomalaiset tuhlaavat kyllä mutta myös maksavat Etelä-Euroopan tuhlaamisen.

Valtiovarainministeri Vanhanen sanoi, että kymmenen hitaan kasvun vuotta pitäisi välttää. Olen samaa mieltä, mutta eihän hallitus esitä mitään keinoja niiden välttämiseen. Teillä ei ole mitään työllisyystoimia.

Ja toisenakin, haluaisin pääministeri Marinilta selityksen sille, onko tämä joku SDP:n kuntavaalibudjetti, että kuntia ylisubventoidaan miljardeilla ennen kuntavaaleja. [Aki Lindén: Otetaan Lappeenrannalta pois!]

11.40 Jenni Pitko vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä budjetti on tehty vuodelle, joka tulee olemaan varsin poikkeuksellinen, kuten tämäkin vuosi on ollut. Tässä poikkeustilanteessa tämä budjetti onkin korjaava ja toisaalta samalla uudistava. Tällä budjetilla ratkaistaan monia ongelmia: ilmastonmuutosta ja ympäristökriisiä, koronan mukanaan tuomaa talouskriisiä, mutta myös ihmisten arjen haasteita. Koronaelvytystä käytetään tukemaan positiivista, kestävästä muutosta ja nyt panostetaan erityisesti osaamiseen.

Täällä salissa on kuultu paljon puheenvuoroja, joissa kritisoidaan velkaa. Velanottoa täytyy tietysti aina tehdä hyvin harkiten ja säästeliäästi myös, mutta onko joku täällä sitä mieltä, ettei nyt pitäisi ottaa velkaa elvytykseen, että ei pitäisi tukea kuntia ja tukea yrityksiä? Ja kun velasta puhutaan, täytyy myös muistaa, että kaikkein raskain velkamme on ilmastovelka. Ilmasto ei odota, ja siksi tämä budjetti tukee hallituksen tietä kohti ilmasto-neutraaliutta 2035.

11.41 Elina Lepomäki kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Vanhanen ja useat hallituspuolueiden edustajat viittaavat tähän velkaantumiseen sanomalla, että muutkin velkaantuvat. No, kyllä velkaantuvat, mutta se on hyvin lyhytaikaista verrattuna meihin. Jos katsotaan vaikka Ruotsia ja Saksaa, niin noissa maissa ensinnäkin julkinen talous oli ylijäämäinen viimeiset kahdeksan vuotta, toisin kuin meillä, ja noissa maissa ollaan palaamassa jälleen ylijäämäisiksi jo parin vuoden päästä, toisin kuin me. Suomen julkinen talous tulee pysymään 10 miljardia alijäämäisenä tästä niin sanotusti ikuisuuteen, kun katsotaan tuota VM:n ennustetta.

Ja jottei unohtuisi, niin vuosi sitten, kun koronasta vielä ei ollut tietoaakaan, hallitus oli tekemässä yli 5 miljardin alijäämää kehyskauden lopussa. Kysyisinkin — kun kaikki tietävät, että me emme tule ikinä maksamaan näitä velkoja, jos Suomi ei nouse kasvuun — minkähän ihmeen takia te ette tee niitä rakenneuudistuksia? Ensi kevällä on kulunut kaksi vuotta tätä kautta. [Puhemies koputtaa] Missä ovat veromuutokset, työllisyystoimet ja investoinnit?

11.42 Peter Östman kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Pitko kysyi, mikä on se vaihtoehto, jos me emme nyt elvytä. Kyllähän kristillisdemokraatit kannattavat elvytystä tällaisessa tilanteessa, mutta se, mitä me kyseenalaistamme, on se, että ei

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

tehdä niitä rakenneuudistuksia, jotka olisivat olleet tarpeen jo edellisellä kaudella ja erityisesti nyt tässä tilanteessa, koska nyt kun jätetään rakenneuudistukset tekemättä, se tarkoittaa sitä, että kustannusten nousu jatkuu myöskin pitkällä aikajänteellä ja lisää meidän velkaa.

11.43 Paavo Arhinmäki vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Jokaisessa budjetissa on parannettavaa, mikään budjetti ei ole täydellinen. Varmasti meillä jokaisella olisi kohteita, joita muuttaisimme siinä, mutta tietysti aina kun suhtautuu budjettiin kriittisesti, sitä on syytä peilata myös niihin vaihtoehtoihin, ja sekä kokoomus että perussuomalaiset ovat esittäneet omat vaihtoehtonsa, ja kun niihin tätä peilaa, niin huomaa, että tämä on aika hyvä. Jos ajattelee perussuomalaisten vaihtoehtotodellisuusbudjettia, siinä on taikaseinä maahanmuutto, josta otetaan enemmän kuin siihen menee, [Leena Meri: Ei se ole taikaseinä!] ja suomalainen luonto, josta siinä halutaan imeä.

Toisaalta sitten on kokoomuksen Toivon polku. Edustaja Heinonen jakaa Toivon polku -lehtistä kuin Vartiotoria. [Timo Heinonen pyytää vastauspuheenvuoroa] Se polku on kivinen. Se on toivoton niille 32 000 ihmiselle, jotka sen myötä putoaisivat köyhyyteen. 8 000 lasta joutuisi köyhyyteen. [Elina Lepomäki, Timo Heinonen ja Antti Häkkänen pyytävät vastauspuheenvuoroa] Tällaista kivistä toivottomuuden polkua onneksi ei tulla toteuttamaan.

11.44 Antti Häkkänen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä salissa on ollut vähintään kymmenen vuotta päivänselvä asia, että suomalainen hyvinvointiyhteiskunta ei selviä, jos työllisyysastetta ei saada nostettua, jos yritystoiminnan, investointien, työn tekemisen kannusteita ei saada vahvistettua.

Ja nyt kun täällä erityisesti SDP:stä kokoomusta moititaan, niin muistetaan vähän historiaa: Vuoden 2011 vaalien alla SDP sanoi, että uudistuksia ei saa tehdä eläkejärjestelmään, viime vaalikaudella SDP vastusti kaikkia työllisyysuudistuksia, joilla lopulta synnyttiin maahan lähes [Paavo Arhinmäen välihuuto] 140 000 työpaikkaa. Ja nyt, hyvät kuulijat, kun on kyse siitä, että kokoomus edelleen johdonmukaisesti perää sitä linjaa, että hyvinvointiyhteiskunta pelastetaan vain työtä tekemällä, yritystoimintaa harjoittamalla ja investoimalla tähän maahan, niin sitten ei kuulu eikä näy kahteen vuoteen yhtään toimenpidettä vasemmistohallitukselta käytännössä, ja sen jälkeen vielä kehdataan kokoomusta näistä moittia. [Puhemies koputtaa] Katsokaa peiliin. [Vasemmalta: Kenellä oli valta!]

11.45 Arto Pirttilahti kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Valtiovain varapuheenjohtajana kiitän puheenjohtajaa ja meidän valiokuntaa hienosta mietinnöstä. Kyllähän tämä hyvin keskustalainenkin budjetti on. Tässä on juurikin tämä terveys edellä, eli rokotukset pitää saada ensi vuonna kuntoon.

Työ on erittäin tärkeä asia [Ben Zyskowiczin välihuuto] eli työpaikat, ja työohjelmaa itsekin odotan tässä, sitä, että saadaan muun muassa tämän työkokeilun kautta niitä ja niin edelleen. Mutta tärkeä asia tässä on myös se, että yritykset luovat ne työpaikat, ja täällä on yrityksille ensi vuodelle hyviä porkkanoita niin sanotusti eli väylämaksujen puolitukset ja teollisuuden sähköveron alennukset ja niin edelleen. Eli saataisiin meidän kilpailukykyä niilläkin kuntoon.

Kolmantena asiana nostan tähän tämän, kun on puhuttu paljon tästä kuntien rahoituksista: kyllähän se arjen turva on tärkeä asia meille myös — tänä koronavuonna ja ensi vuon-

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

nakin — että kunnat voivat toimia siinä ympäristössä, vaikeassa ympäristössä, ja se rahoitus toimii sieltä eikä maahan tulisi terveyden eikä talouden puolelta ainakaan eriarvoisuutta ihmisten kesken.

11.46 Matias Mäkynen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä salissa puhutaan paljon elvytyksestä, mutta emme selvästikään ajattele samalla tavoin siitä, miten se tulisi kohdentaa. Samaan aikaan kokoomuksesta arvostellaan sitä, että kunnille annetaan liikaa rahaa — miljardi pitäisi olla kunnilla vähemmän käytettävissään — ja samaan aikaan vaaditaan terapiatakuuta. Jos lähemme vain kylvämään rahaa [Ben Zyskiewicz: Onko tässä ristiriita?] korkeatuloisille miljardin veronalennuksilla ottamalla se vaikka sieltä kunnista, niin emme me saa tähän yhteiskuntaan yhtäkään uutta työpaikkaa. Me saamme heikomat palvelut, enemmän hoitovelkaa ja korkeammat kulut tulevaisuuteen.

11.47 Juhana Vartiainen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin kysyä yhdestä tärkeästä yksityiskohdasta: Sekä pääministeri Marin että valtiovarainministeri Vanhanen ovat nyt lupailleet tätä työttömyysputken lyhentämistä eli ansioturvan leikkausta eli niiden lisäpäivien leikkausta ennen joulua vielä. Ilmeisesti teillä on 72 tuntia aikaa siihen, ellette te halua, että tämä päätös tulee jouluviikolla. Onko tiedotustilaisuus tulossa? Luottoluokittajakin tämä kiinnostaa. Tutkijathan ovat tästä yksimielisiä. No, nyt taas SDP:n ryhmäpuheenvuorossa edustaja Mäkinen sanoi, että SDP ei hyväksy minkäänlaisia työttömyysturvan leikkauksia. Joku tässä nyt johtaa harhaan. Ollaanko tässä valmistelussa putken lyhentämistä tai poistoa, ja onko SDP sellaisen päätöksen hyväksymässä? Vai onko tarkoitus tämä koko reformihanke peruuttaa tai taas vetkuttaa yli vuodenvaihteen? [Puhemies koputtaa] Sekä Mäkinen että Marin ja Vanhanen eivät voi [Puhemies koputtaa] yhtä aikaa olla oikeassa.

11.48 Veronica Rehn-Kivi r (vastauspuheenvuoro): Värderade talman! Budgeten för nästa år är till stora delar en coronaåterhämtningsbudget. Det är viktigt att vi nu stöder kommuner, företag och organisationer över det tyngsta skedet så att de också i fortsättningens kan vara med i vårt samhällsbygge och erbjuda den service vi medborgare behöver. Det är speciellt viktigt att vi nu ersätter kommunerna fullt ut för de direkta kostnader som uppkommit till följd av coronaepidemin.

Arvoisa puhemies! Ennaltaehkäiseviin toimiin on budjetissa monta hyvää panostusta, ja siinä ehdotetaan resursseja toiminnoille, jotka säästävät julkisia menoja pitkällä tähtäimellä.

Valtiovarainvaliokunta on nostonut huolen suomalaisten ja varsinkin nuorten yleistyvistä mielenterveysongelmista yhdeksi lausumakseen. Nyt on lisättävä resursseja ja ammattiosaamista ja madallettava kynnystä hoitoon hakeutumisen helpottamiseksi. Nuorten ja heidän perheidensä on saatava tukea ja apua ajoissa, ja toivon, että näihin panostetaan jatkossa vielä enemmän. — Kiitos.

11.49 Lulu Ranne ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ensin SDP:lle ja vasemmistolle väitteiden korjaus: Me luotamme siihen, että YM:n nykyisillä resursseilla, suomalaisten vastuullisella toiminnalla ja yhteistyöllä turvataan suomalainen luonnonsuo-

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

jelu ja voidaan hyödyntää luonnonvaroja kestävästi. Esitimme hallituksen esittämien YM:n lisämäärärahojen leikkaamista.

Arvoisa puhemies! Entäs sitten keskusta? Keskusta haluaa pitää itsensä hallituksessa, millään muulla ei näytä olevan väliä. [Keskustan ryhmästä: Höpö höpö!] Budjetin menot ja arvovalinnat osoittavat sen: kuluttajien ja yrittäjien arjesta tehdään vaikeampaa ja kalliimpaa. Te ette edes kykene ettekä ilmeisesti halua, että nykyhallitus lähtee tasapainottamaan taloutta, vaikka entinen ja nykyinen valtiovarainministeri siitä vihjaavat — ette, vaikka tasapainoinen talous on juuri se keino, jolla maakunnissa ja pitäjissä varmistetaan elämisen edellytykset: palvelut, työpaikat, energia- ja elintarviketuotanto. [Puhemies koputtaa] Mitä ihmettä te teette siellä hallituksessa?

11.51 Esko Kiviranta kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus on harjoittanut erittäin vastuullista veropolitiikkaa: teollisuuden ja maatalouden sähkövero EU-minimiin, yrityksen tuotekehitystä edistävä lisävähennys, henkilöstön sitouttaminen kasvuyrityksiin omistajuutta tukevalla veroratkaisulla, pienyrittäjiä helpottava arvonlisäveron alarajan korotus, koneiden tuplapoistot, listaamattomien osakeyhtiöitten osinkoverotus ja yrittäjävähennys jatkuvat ennallaan. Kokoomuksen veropolitiikka sen sijaan elää irrallaan taloudellisesta todellisuudesta, kun se jakaisi täysin summittaisia veronalennuksia kaikkialle velkarahalla. [Välihuutoja kokoomuksen ryhmästä] — Perussuomalaisista en tiedä. — Nyt tässä tilanteessa ihmiset, yritykset ja kunnat tarvitsevat selviytyäkseen kohdennettua tukea. [Anne Kalmari: Kuunnelkaa, kun veroasiantuntija puhuu!]

11.52 Sari Sarkomaa kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Marinin hallitus petaa polkua kohti menetettyä vuosikymmentä. Oli hyvä, että edustaja Kulmuni sanoi sen ääneen, että keisarilla ei ole vaatteita. Vahvaan vasemmistoideologiaan perustuva politiikka murentaa hyvinvointiyhteiskunnan perustaa. Ensinnäkin, työllisyystoimet ovat edelleen lähtötelineissä. Toiseksi, muualla Euroopassa elvytetään veronalennuksilla, mutta mitä tekee Suomen hallitus? Kiristää tavallisten palkansaajien ja eläkeläisten verotusta. [Vastauspuheenvuoropyyntöjä] Se on myrkkyä työllisyydelle ja talouden kasvulle. Vihriälä on raportissaan esittänyt sitä, että menoelvytyksen rinnalle pitäisi nostaa veroelvytys. Suomen Pankki on todennut, että veroelvytyksen vaikutus kestää menoelvytystä pidempään. Miksi se ei hallitukselle käy? [Jussi Halla-ahon välihuuto]

Kokoomuksen Toivon polku -esityksessä on 120 000 uutta työpaikkaa, vähemmän velkaa — emme velkaannu niin rumasti lasten piikkiin niin kuin hallitus tekisi — [Puhemies koputtaa] ja me myöskin keventäisimme palkansaajien ja eläkeläisten verotusta. Miksi hallituksen mielestä suomalaisten pitää maksaa paljon enemmän [Puhemies: Aika!] veroja kuin muiden eurooppalaisten? Miksi te rankaisette suomalaisia? [Jussi Halla-ahon välihuuto — Aki Lindénin välihuuto]

11.53 Tarja Filatov sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Veroelvytys on siinä mielessä ongelmallista, että jos se pistetään maailmalle, kaikille, isoina summina, niin se on niin kallista, että meillä ei tällä hetkellä ole siihen varaa. Mielestäni edustaja Kiviranta tässä hyvin kuvasi sitä, millaista veroelvytystä on tehty: siinä on kohdennettu toimia sellaisiin kohteisiin, joissa kustannukset eli veromenetykset eivät ole suuria, mutta sen sijaan niiden vaikuttavuus on suurta.

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

Täällä on paljon perätty rakenteellisia uudistuksia, ja se tuntuu jotenkin hullulta tänä päivänä. Tänään me olemme hyväksyneet oppivelvollisuuden pidentämisen, eilen me saimme tähän saliin sote-uudistuksen, ja niitä molempia voi pitää kyllä tämän vuosikymmenen suurimpina rakenteellisina uudistuksina, [Jussi Halla-ahon välihuuto] kun ne saadaan vietyä käytäntöön myös paikallisella tasolla. Toisella turvataan työvoimaa, ja toisella turvataan ihmisten terveyttä ja parempaa hoivaa tulevaisuudessa.

11.54 Vilhelm Junnila ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvostan, että edustajat Koskinen ja Filatov yrittävät viedä tätä keskustelua pois tästä Kivirannankin mainitsemasta vastuullisesta verolinjasta. Keskustahan ei ymmärrä tässä omaa parastaan, vaan haluaa jatkuvasti, että keskustelemme liikennepolttoaineiden veronkorotuksesta, työkoneiden veronkorotuksesta, turpeenpolton alasajosta, kotitalousvähennyksen leikkauksesta ja niin edelleen.

Mutta sosiaalidemokraattien eläkelinjaukset ihmetyttävät. Olen ymmärtänyt, että teidän kannattajanne koostuvat pääosin eläkeläisistä ja naisista. Silti haluatte antaa leskille joululahjaksi leskeneläkkeen leikkauksen, ja asumiskustannukset kasvavat jatkuvasti. Esimerkiksi öljylämmitykseen tulee niin rajuja korotuksia, että se vähentää merkittävästi erityisesti ikäihmisten ostovoimaa. Nämä ovat todella kylmiä joululahjoja suomalaisille. Voisiko pääministeri Marin edes harkita perussuomalaisten ehdotuksia veronkevennyksistä työeläkkeisiin ja omaishoidon tukeen? [Puhemies koputtaa] Ja harkitkaa nyt vielä tätä leskeneläkettä.

11.55 Inka Hopsu vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Työllisyyden parantamisen tavoittelusta ei ole luovuttu koronakriisin vuoksi, sillä kriisin vaikutus julkiseen talouteen lisää entisestään työllisyystavoitteen merkitystä. [Ben Zyskowicz: Sitä on vain lykätty!] Olemassa olevista työpaikoista on pidetty kiinni, mutta samalla on tehtävä toimia, joilla myös uusia työpaikkoja syntyy. Niin ikääntyneiden, nuorten kuin ulkomaalaistaustaisten työllisyyden haasteisiin pitää löytyä lääkkeitä pian, ja tämä on hallituksen pöydällä nyt.

Valiokunta nostaa mietinnössään huolen mielenterveyshäiriöiden ehkäisystä ja palveluiden saatavuudesta. Koronan myötä tarve on vain kasvanut. [Ben Zyskowiczin välihuuto] OECD:n raportin mukaan mielenterveyden suorat ja epäsuorat kustannukset ovat Suomessa jopa 11 miljardia euroa vuositasolla, ja koronan myötä kiire terapiapalveluiden lisäämiseen on todellinen, ja asia toivottavasti etenee. [Ben Zyskowicz: No, miksi te jarruttatte sitten?]

Puhemies Anu Vehviläinen: Otetaan tähän kohtaan vielä yksi edustajan puheenvuoro ja sen jälkeen ministereitä, ja sitten käynnistämme uuden debatin.

11.57 Pia Lohikoski vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Elvytys on tärkeintä työllisyyspolitiikkaa. Kuntia tukemalla hallitus pyrkii varmistamaan, että kunnissa ei jouduta leikkaamaan koronakriisin vuoksi, vaan peruspalvelut turvataan. Opposition mielestä kuntia on tuettu liikaa. Oppositio siis haluaa peruspalveluiden heikennyksiä kuntalaisten arkeen.

Hallitus panostaa koulutukseen. Historiallinen oppivelvollisuuden laajentaminen toteutuu, ja samalla investoimme jokaiseen koulutusasteeseen.

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

Oppositio on vaatinut parempia työllisyystoimia koronakriisin keskellä, mutta se ei itse ole esittänyt mitään todellisia työllisyystoimia. Kokoomuksen vaihtoehtobudjetissa työllisyys paranisi köyhimpien toimeentuloturvaa, työttömyysturvaa ja asumistukea leikkamalla. Ovatko kokoomuksen 120 000 uutta työpaikkaa yhtä vankalla pohjalla kuin edustaja Risikon eilen täysistunnossa mainitsema luku, että edellinen hallitus teki mittavat koulutusleikkaukset siksi, että ne tekemällä he loivat 140 000 uutta työpaikkaa? Millä logiikalla koulutusleikkaukset [Puhemies koputtaa] lisääisivät työllisyyttä?

Puhemies Anu Vehviläinen: Pääministeri, 1 minuutti, ja sen jälkeen valtiovarainministeri, 3 minuuttia. Sitten alkaa debatti uudestaan.

11.58 Pääministeri Sanna Marin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvät kansanedustajat! Tosiasioden tunnustaminen on viisauden alku, ja kun me nyt käsittelemme ensi vuoden talousarviota, niin tosiasia on se, että me olemme edelleen syvän kriisin, erittäin syvän ja vakavan kriisin, keskellä. Tämänkaltaisessa kriisissä, missä me olemme, parasta politiikkaa on pyrkiä minimoimaan vahinkoja, ja sitä me olemme tehneet — tämän vuoden talousarvioissa, ensi vuoden talousarviossa tätä työtä on tehty.

Moni teistä on puhunut velkaantumisesta, ja kun me katsomme eteenpäin, niin tehokain tapa estää tulevaisuuden velkaantumista on elvyttää, varmistaa se, että kun kasvu lähtee liikkeelle, Suomi on siinä kasvussa mukana. Sen vuoksi meidän on tehtävä yhdessä niitä päätöksiä, joilla me varmistamme sen, että suomalaiset yritykset, suomalaiset kotitaloudet, suomalaiset alueet ja kunnat selviävät tästä kriisistä ja pääsevät kasvuun kiinni, kun kasvu lähtee liikkeelle. Tätä kuvaa myös hallituksen ensi vuoden talousarvio, ja mielestäni se on tässä tilanteessa [Puhemies koputtaa] erittäin pragmaattista, tosiasiatunnustavaa politiikkaa.

11.59 Valtiovarainministeri Matti Vanhanen: Arvoisa puhemies! Ehkä kolmeen aihepiiriin:

Ensin perussuomalaisilta pyytäisin, että kertoisitte, millä sivulla budjettikirjassa tämä leskeneläkkeen romuttaminen on. On vaikea keskustella, kun en oikein saanut kiinni, mitä hallituksen esitystä nyt tässä budjetissa tarkoitatte.

Toinen aihe tähän kuntien tukemiseen liittyen, joka oli ehkä mittakaavaltaan suurin epäluottamuksen osoitus hallituksen suunnalle: että on ylimääräistä rahaa kunnille. Talouspolitiikassa täytyy päätöksiä tehdessä harkita tietysti tätä perusstrategiaa. Kuntien kohdalla meillä ei ollut varaa jäädä odottamaan tilinpäätöstietoja tai sitä, minkälainen koronan aiheuttama taloustilanne kunnissa tulee olemaan, vaan päätimme toimia ennalta sillä tiedolla ja käsityksellä, millainen kriisi pahimmillaan saattaisi edessä olla. Halusimme turvata sen, että kunnissa kunnalliset päätöksentekijät ja viranhaltijat pystyvät erityisesti terveydenhuollon osalta toimimaan täysipainoisesti tämän vuoden aikana ja ensi vuoden aikana. Se, että se raha on julkisen sektorin sisällä, ei ole hukkaan heitettyä rahaa. Uskon — jos joi-tain positiivisia seikkoja haetaan — että hyvin monet kunnat välttyvät nyt näinä kriisivuosina tämmöisestä kriisikuntamenettelystä sen ansiosta, että tämän kriisin takia ei painuta ahdinkoon.

Kolmas aihe liittyy verotukseen. Itse asiassa edustaja Kiviranta luetteli sen. Hallitus on satsannut satoja miljoonia euroja yritystoiminnan osalle nimenomaan kohdennettuihin ratkaisuihin. Alvin alarajaa nostetaan, se koskee mikroyrityksiä. Sähköveroa alennetaan, se

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

koskee ennen muuta teollisuutta. Tehdään koko yrityskenttää koskeva t&k-vähennysjärjestelmän terästy. Väylämaksua alennetaan, se on viennin kannalta tärkeää. Koneiden tuplapoistot innostavat investointeihin. Tämä kohdennettu toimintatapa on silloin, kun pitää harkita tarkkaan, mihin veronkevennyksiä käytetään, paljon järkevämpää kuin tällainen yleinen, esimerkiksi vain tuloveron keventäminen. Tuloveron keventämiselle on työllisyysvaikutuksina arvioitu 180 000 euroa per syntyvä uusi työpaikka. Se olisi kustannustehotonta tällaisessa tilanteessa.

Arvoisa puhemies! Kun tässä rakenneuudistuslista peräänkuulutetaan, se ehkä johtuu siitä, että puolueilla, varsinkin hallituksella ja oppositiolla, on erilainen käsitys siitä, minkälaisia rakenneuudistuksia tarvitaan. Hallitukselle oppivelvollisuus uudistus ja sote ovat sellaisia rakenneuudistuksia, jotka nimenomaan pitkällä tähtäimellä koetaan hyödyllisiksi. Nyt pitää luoda kovaa maata jalkojen alle. Hallitus tekee työllisyyteen liittyen rakenneuudistuksia vuoden loppuun mennessä yli 55-vuotiaiden kohdalla, ja tarvitaan myös lisää. [Puhemies koputtaa] Mutta selvästikin tätä keskustelua häiritsee se, että meillä on vain erilainen käsitys siitä, minkälaisia rakenneuudistuksia yhteiskunta tarvitsee. [Juhana Vartiainen: Tepsiviä!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Nyt siirrytään toiseen debattipuheenvuorojen vaiheeseen. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat osallistua debattiin, painamaan V-painiketta.

12.02 Kimmo Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tänä vuonna oli seitsemän lisätalousarviota suuruusluokaltaan 14 miljardia euroa, sotien jälkeen suurimmat luvut. Syynä on tietenkin tämä kavala vihollinen, korona, jonka taltuttamisessa Suomi on menestynyt kansainvälisesti hyvin sekä taloudellisessa mielessä että tietysti itse tautitilanteessa. Tuleva vuosi tuo samoja haasteita. Me joudumme elvyttämään sekä omin varoin että yhdessä Euroopan unionin kanssa. Tämä on tässä tärkeää.

Täällä on pyydetty hallitukselta toimia työllisyystilanteen kohentamiseksi, nimenomaan työllisyystoimia. Haluaisin kysyä valtiovarainministeriltä: eivätkö elvytystoimet ole kaikki luonteeltaan viime kädessä työllisyystoimia? Se, mikä tässä on erona — tietenkin tämä joudutaan alijäämäisesti nyt juuri tekemään, mutta kuten Riitta Mäkinen, meidän ryhmäpuheenvuoromme käyttäjä, totesi: ”Kurjistamalla ei luoda kestävä kasvua.” Ei sosiaaliturvaa leikkaamalla, tuloeroja kasvattamalla — sillä ei luoda kasvua [Puhemies koputtaa] eikä hyvinvointia. [Puhemies: Kiitoksia — Aika!] Vain investoimalla inhimilliseen pääomamme parannamme maata, toisin kuin viime hallitus toimi.

12.04 Minna Reijonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt on kysymys siitä, mihinkä rahaa laitetaan. Perussuomalaiset haluavat nimenomaan olla suomalaisten ja Suomen kansalaisten puolella ja Suomen puolella. Valitettavaa on, että nykyinen hallitus laittaa niin paljon rahaa sinne Afrikan suuntaan. Aika järkyttävää on myös se, että EU:hun laitetaan rahaa. Ongelma on, että sinne annetaan yli 6 miljardia, takaisin saadaan 3 — ehkä — elikkä aika huono hyötysuhde. Jos lähdetään kahden rahasäkin kanssa Eurooppaan ja tullaan takaisin yhden säkin kanssa, niin on siinä huono hyötysuhde. Nyt pitää huomioida kotimaisuus ja kotimainen tukeminen. Suomen kilpailukyky ei parane ulkomaille rahaa laittamalla. On aika erikoista, että hallitusohjelmaa ei voida muuttaa eikä ajantasaistaa,

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

vaikka mennään syvälle suohon ja korona on. Nyt on hyvä perua polttoaineveron korotukset. Muuttakaa edes omaishoidon tuki verottomaksi.

Ministeri Vanhanen toi esille tuon kilpailukyyn, mutta en oikein ymmärrä, miten Suomen kilpailukyky voi parantua sillä, että annetaan lahjarahaa Eurooppaan. [Puhemies koputtaa] Nyt ei todellakaan ole mikään ilmastokriisi. [Puhemies: Kiitoksia] Nyt on koronakriisi.

12.05 Anna-Kaisa Ikonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meidän takanamme on todella haastava ja poikkeuksellinen vuosi, ja edessä on todennäköisesti toinen koko lailla vastaava. Siksi on perusteltua ja tärkeää, että varaudutaan koronakriisin keskellä huolehtimaan ihmisten terveydestä ja terveiden yritysten selviämisestä. Huolissani olen tässä kuitenkin hallituksen huolettomuudesta velanotossa. Nyt kun nämä rahahanat on avattu, niin tuntuu, että koronakriisin varjolla tehdään paljon sellaistaakin, mikä ei ole välttämätöntä. Tähän nuorten toisen asteen koulutuksen turvaamiseen olisi vaikuttavampia keinoja kuin oppivelvollisuusiän nostaminen. Samoin soten ongelmia voitaisiin korjata täsmätoimin ilman tällaista massiivista sote-hallintouudistusta. Me puhumme eri asiasta, kun puhumme rakennemuutoksesta.

Ennen kaikkea kaipaamme kuitenkin työllisyyttä ja kasvua vahvistavia toimia. Mikä ihme siinä on, että työllisyystoimista ei kyetä päättämään? Se on ainoa kestävä tie turvata hyvinvointimme pohja. Me olemme esittäneet, niin kuin täällä on kerrottu, keinoja 120 000 uuden työpaikan luomiseksi, ja niitä saa käyttää. [Puhemies koputtaa] Nyt valittu velkaantumisen tie [Puhemies: Aika!] on katkaistava, ettei se jää lastemme maksettavaksi.

12.06 Hanna Kosonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valiokunnan mietinnössä on monta hyvää kohtaa. Tässä niistä yksi: mitä paremmin hallitus onnistuu pitkän aikavälin kasvua tukevissa rakenteellisissa uudistuksissa, sitä vähemmän on painetta äkillisiin sopeuttamistoimiin. Työn tekeminen on muuttunut rajusti viimeisten vuosien aikana ja tulee muuttumaan koronan takia vielä hurjistuvammalla tahdilla tulevina vuosina. On aivan selvää, että työmarkkinoidenkin on uudistuttava vastaamaan tämän ajan ja vinnosti muuttuvan työelämän todellisuutta jo ensi vuonna. Paikallista sopimista on lisättävä, mutta kun joustoja lisätään, on samaan aikaan lisättävä myös turvaa. [Juhana Vartiainen: Tuokaa esitys!] Tämä on niin yritysten kuin työntekijöidenkin parhaaksi. Työelämän ja päätöksenteon on viimein muututtava myös niin, että kuuluviin tuodaan patkä- ja silpputyöläisten, itsensä työllistävien, yksinyrittäjien, osatyökykyisten ja ikääntyneiden suomalaisten ääni työelämässä. Myös työ- ja perhe-elämää on pystyttävä sovittamaan yhteen [Puhemies koputtaa] paremmin. Tutkimukseen, [Puhemies: Aika!] kehitykseen ja innovaatioihin on panostettava, ja sillä tiellä ollaan.

12.07 Tiina Elo vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olemme joutuneet tekemään ensi vuoden talousarvion koronakriisin keskellä ja ehdoilla. Samalla kun keskitymme selviämään kriisistä, on tärkeää pitää katsetta tulevaisuudessa. Vihreä elvytys, jota parhaillaan valmistellaan, on kestävä ja vastuullinen tie ulos paitsi koronakriisistä, myös elämänmuotoamme uhkaavista ilmastomuutoksen ja luontokadon aiheuttamista kriiseistä. Hiilineutraalisuuteen liittyviä tavoitteita edistetään ensi vuoden talousarviossa miljardoilla euroilla. Samalla luomme vääntämahdollisuuksia uusille ympäristöteknologian ratkaisuille ja luomme niitä uusia työpaikkoja.

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

Arvoisa puhemies! Täällä on paljon puhuttu työllisyydestä ja sen edistämisestä. Olen samaa mieltä siitä, että kaikki kivet on nyt käännettävä uusien työpaikkojen luomiseksi, mutta se on tehtävä kestäväällä, ympäristön huomioivalla tavalla, ja tosiaan, tämä vihreä elvytys tarjoaa meille siihen nyt ainutlaatuisen mahdollisuuden.

12.08 Johannes Yrttiaho vas (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Talousarviossa uusien hävittäjien hankintaan osoitetaan 10 miljardin euron tilausvaltuus. Kyse on Suomen historian kalleimmasta asehankinnasta aikana, jolloin valtio velkaantuu koronan vuoksi ainakin 30 miljardia. Kolme neljästä suomalaisesta olisi valmis lykkäämään hävittäjähankintaa taloustilanteen vuoksi. Samaa on esittänyt vasemmistoliitto.

Talousarviossa hävittäjien tilausvaltuutta ei ole perustuslain 85 §:n edellyttämällä tavalla määrältään ja käyttötarkoitukseltaan rajattu. On epäselvää, mitä valtuuteen sisältyy ja mitä ei. Elinkaarikuluja, jotka ovat hankintaan nähden moninkertaiset, ei ole selvitetty. VTV on moittinut tätä kustannusten epävarmuutta. Valtiosääntöasiantuntijoiden mukaan hankinnan euromääräinen yläraja on talousarviossa oltava. Hämmästelenkin, että valtiovarainvaliokunta sivuuttaa ongelman mietinnössään. [Puhemies: Aika!] Kysyisin valtiovarainministeri Vanhaselta: toteutuuko tässä eduskunnan budjettivalta vai rikotaanko sitä?

12.10 Anders Adlercreutz r (vastauspuheenvuoro): Ärade talman! Tässä haastavassa tilanteessa on selvää, että kaikkia toimia pitää harkita, mutta hallituksen pitää tietenkin myöskin pohtia sitä, mikä on tuotos—panos-suhde, mitä jokin toimi maksaa ja mitä hyötyä siitä voi saada.

Kokoomus on puhunut paljon kotitalousvähennyksestä, ja sitä tullaan pohtimaan hallituksessakin keväällä, mikä on hyvä asia. Yhtä lailla polttoaineveron korotukset, joita tässä on kritisoitu kovasti, ovat nyt täysimääräisesti kokoomuksen budjetissa, ja vielä ajoneuvovero on lyöty sen päälle. Siitä varmaan edustaja Heinonen kiittää, että ei tarvitse enää palella eduskunnan portailla, kun autokolonnat töötäten ajavat ohi.

Tässä on puhuttu yrittäjyydestä, ja kollega tässä nosti hyvin esille ne yritys- ja yrittäjämyönteiset asiat, joita tässä budjetissa on. Kun puhutaan vähän pidemmän tähtäimen näkymästä, niin haluaisin nostaa esille erityisesti sen asian, että tämän budjetin myötä myöskin yrittäjäkasvatus kouluissa viedään ihan nextille levelille. [Puhemies koputtaa] Eli tässä tehdään hyvin yrittäjämyönteistä sekä lyhyen tähtäimen että pitkän tähtäimen politiikkaa.

12.11 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kokoomus on vastustanut keskustan ja vasemmistohallituksen tekemiä polttoaineveron korotuksia. Ne olivat koko 2000-luvun suurimmat elokuun alussa. Tässä meidän vaihtoehtobudjetissamme esimerkiksi autovero poistettaisiin asteittain ja pystyttäisiin näin uudistamaan meidän autokantaamme.

Nyt haluaisin kysyä valtiovarainministeri Vanhaselta: voitteko luvata suomalaisille yrittäjille ja yrityksille, että yrittäjien ja yritysten verotus ei tule tällä hallituskaudella kiristymään?

Sitten musiikki- ja tapahtuma-ala. He pyysivät eilen apua pääministeri Marinilta. Pääministeri on nyt poistunut täältä salista, mutta toivoisin, että pääministeri Marin voisi kuulla tämän tapahtuma-alan, musiikkialan hätähuudon. Siellä ovat kymmenettuhannet työpaiikat nyt uhattuina, ja pelkästään ministeri Saarikon tuki ei heitä tule pelastamaan, kun se on

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

ollut vain sanallista tukea. [Puhemies koputtaa] Nyt tarvitaan aitoja tekoja tapahtuma- ja musiikkialan pelastamiseksi.

12.12 Ilmari Nurminen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kun kuuntelee opposition esityksiä, niin täällä kritisoidaan velanottoa, mutta samalla esitetään valtava määrä erilaisia veronkevennyksiä ja leikkauksia pienituloisille. Pidän näitä esityksiä aika vastuuttomina varsinkin sen takia, että kun me elämme tämän kriisin huippua, me elämme nyt tätä kriisiä, niin tässä tilanteessa on äärettömän tärkeä elvyttää ja sitä kautta auttaa ihmisiä pääsemään tämän kriisin yli. Me saamme jatkuvasti ihmisiltä viestiä siitä, että on jääty työttömäksi tai yrityksellä menee huonosti, joulukuu on tulossa, taloudellisesti erittäin vaikea tilanne. Tässä budjetissa me autamme ihmisiä tämän kriisin yli, ja vasta jatkossa sitten pystytään tekemään vielä enemmän näitä talouden sopeutustoimia. Samaan aikaan me olemme vieneet myös näitä rakenteellisia uudistuksia — täällä on mainittu sotea, täällä on mainittu oppivelvollisuuden nosto — eli kyllä hallitus on [Puhemies koputtaa] toteuttanut tässä tilanteessa erittäin vaikeita asioita eteenpäin.

12.13 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Koronamaton alle ei saa lakaista suomalaisessa yhteiskunnassa olevia pysyviä haasteita. Meillä on matala syntyvyys, pienet ikäluokat ja myöskin vaikeutuva huoltosuhde. Kristillisdemokraatit ovat omassa vaihtoehdossaan halunneet kohdentaa niitä pieniä määrärahalisäyksiä ja myöskin veronkevennyksiä nimenomaan huomioiden tämän meidän väestöhaasteemme, eli haluaimme tukea lapsiperheitä esimerkiksi lapsivähennyksen palauttamisella ja myöskin sillä, että päivähoitomaksuja sisaruksilta voitaisiin poistaa. Toisaalta ikäihmisten kotona elämistä pitäisi pystyä tukemaan, muun muassa omaishoidon tuen verovapaus ja kotitalousvähennyksen palauttaminen edelliselle tasolle olisivat tällaisia toimenpiteitä.

Monissa muissa Euroopan maissa on tehty veroelvytyksiä, meillä ikävä kyllä veronkiristyksiä. Esimerkiksi Saksassa ja Virossa on tehty massiivisesti tukea lapsiperheille [Puhemies koputtaa] ja sitä kautta haluttu pitää talouden pyörät pyörimässä. [Puhemies: Aika!] Eikö meillä voitaisi näin menetellä?

12.14 Arto Pirttilahti kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Budjetissa on myös hyvä annos meidän saavutettavuuteemme eli tiehankkeisiin, eli tässä on nyt parannusta siihen viimevuotiseen pohjaan, ainakin 300 miljoonaa lisää väylähankkeiden kehittämiseen, jota me tarvitsemme, ettei meidän tie- ja väyläverkkomme rapautuisi. Se on erittäin iso panos. Lisäksi siellä on yksityisteihin noin 30 miljoonaa ja kävelyyn ja pyöräilyyn 28 miljoonaa.

Pieni hankeraha on myös sitten näissä meidän jakovaroissa, mitä on arvioitu. Se on tietenkin eri puolille Suomea pieniin hankkeisiin, jotka ovat tärkeitä niin elinkeinon, matkailun kuin liikkuvuudenkin osalta.

Näistä jakovaroista sen verran vielä, että siellä on myös joustoa sellaisiin kysymyksiin, esimerkiksi järjestöjen rahoitukseen, mitä on leikattu. Ehkä isoimpana nostan kuitenkin tässä sote-ajassa tämän meidän laaturekisterimme rahoituksen, mikä oli unohtunut budjetista pois, joka paikattiin näillä jakovaroilla. Sehän on erittäin tärkeää, minkälainen sotejärjestelmä meille luodaan ja minkälainen laatu pohja sille saadaan aikaiseksi.

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

12.16 Riikka Purra ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Yksi hallituspuolue täällä kehuu, kuinka moneen kohteeseen on saatu lisää rahaa, toinen haukkuu viimeisillä voimillaan oppositiolta, kolmas moralisoi, kuten aina. Ei oikeasti uskoisi, että olemme keskellä talous- ja terveyskriisiä. Arvoisa hallitus, tulee hetki, että korot alkavat kasvaa, ja sitten tämä koko karneus ehkä näyttäytyy teille.

Meillä oli kestävyysvaje viime vuonna 4,5 prosenttia bruttokansantuotteesta, ja on arvioitu, että ensi vuonna valtiontalouden alijäämä kasvaa 7:ään, jopa 8 prosenttiin. Julkisen sektorin rahoitusasema heikkenee lähes yhtä jyrkästi kuin finanssikriisin aikaan. Me perussuomalaiset vastustamme sitä, että velkaa otetaan sellaisiin ei-välttämättömiin menoihin, jotka eivät paranna Suomen tulevaa talouskasvua tai maamme kilpailukykyä tai muuten kohdistu välttämättömyyksiin. On kuitenkin selvää, että perussuomalaisten ja hallituksen näkemys siitä, [Puhemies koputtaa] mikä on suomalaisten turvallisuuden ja hyvinvoinnin kannalta välttämätöntä, [Puhemies: Aika!] on hyvin erilainen.

12.17 Raimo Piirainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä pidän tätä valtiovarain esitystä ja eduskunnan käsittelyssä olevaa budjettia todella hyvänä. Ihmettelen sitä, millä tavalla kritisoidaan näitä esityksiä esimerkiksi koronarahoituksesta elinkeinoelämälle ja yrityksille. 3 miljardia kerta kaikkiaan. [Välihuutoja] Ja sitten kun kuuntelee elinkeinoelämän toiveita, niin he ovat toivoneet, että nimenomaan väyliä perusparannetaan ja sillä tavalla luodaan edelleen mahdollisuuksia kilpailukyvyille. Tämä on minusta erittäin hyvää ja elvyttävää politiikkaa. Ihmetellä täytyy kyllä kerta kaikkiaan.

12.18 Matias Marttinen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! SDP:n kansanedustaja Mäkinen totesi SDP:n ryhmäpuheenvuorossa, että on tärkeää katsoa eteenpäin ja... [Puhujan mikrofoni sulkeutuu hetkeksi] vaihtaa lyhyet valot pitkiksi. Voisi kuitenkin todeta, että tässä kohtaa pääministerin ja valtiovarainministerin kannattaisi nyt ensin laittaa se hallituksen vanha Datsun käyntiin ja valot ylipäänsä päälle. Olemme puolitoista vuotta odottaneet tässä salissa, että hallitus tuo meille niitä työllisyystoimia käsittelyyn. Jo ennen koronakriisiä tämän hallituksen toimesta tämän maan velkaantuminen lähti kasvuun. Te ette pääse koronakriisin taakse tätä asiaa karkuun, vaan nyt teidän täytyy kohdata nämä tosiasiat.

Herra puhemies! Olemme esittäneet hallitukselle muun muassa, että paikallista sopimista voitaisiin edistää, että myös järjestäytymättömät yritykset pääsevät sopimaan työehtoja. Se on toimiva työllisyyskeino. Nyt kysyn ministeri Vanhaselta: aiotteko te todella tehdä nyt sen päätöksen paikallisesta sopimisesta, kuten täällä vaikka keskustan edustajat ovat aikaisemmin puhuneet?

12.19 Anne Kalmari kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Olemme samaa mieltä siitä, että työllisyystoimia, joita on jo paljon tehty, ja investointeja asioihin, jotka lisäävät työllisyyttä, täytyy jatkaa. Esimerkiksi eläkeikää lähestyvien työllisyyttä täytyy pystyä vahvistamaan, vaikka se voi olla vähän kipeä päätös meille kaikille. Samoin paikallista sopimista pitää jatkaa. [Ben Zyskowiec: Voitteko luetella ne tehdyt työllisyystoimet?]

Mutta sen sijaan ihmettelen kokoomusta... [Hälinää]

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Kalmari, hetkinen. — Pyydän, että otatte huomioon sen, että tämä esitys nauhoitetaan tai televisioidaan. Täällä ei pysty puhujan puhetta kuuntelemaan, jos on hirveä taustahälinä. — Olkaa hyvä, edustaja Kalmari.

Arvoisa puhemies! Kokoomus on kyllä suomalaisille selityksen velkaa. Te olette täällä pitäneet kiivaita puheita velkaantumisesta, mutta itse olette jättäneet budjettiin vastalauseen, jossa lisätään velkaa yli 7 miljoonalla nettomääräisesti, kehysvaikutteisia menoja. Mielestäni teidän kannattaisi nyt selittää, mistä tässä on kyse. Valtiovarainministeri [Puhemies koputtaa] nosti tämän jo avauspuheenvuorossaan, ja olisi hyvä tietää, miksi näin.

12.20 Kai Mykkänen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin täytyy sanoa, että täällä edustaja Kosonen ja myöskin edustaja Kalmari puhuivat hyvin paikallisesta sopimisesta ja Kulmuni aikaisemmin rakenteellisten uudistusten tarpeesta. Toivottavasti tästä syntyy sellainen keskustan uusi K-linja, joka alkaa näyttää suuntaa. Valitettavasti Kiljunen ja kumppanit palauttivat kyllä hallituksen linjaan eli siihen, että elvytyksellä on yhtäläisyysmerkki työllisyystoimiin. Emme me velkaelvytyksellä Suomen työllisyyttä nosta. Sen tietää jokainen, kuka on vähänkään asiantuntijana sitä katsonut.

Meidän budjettiesitykseen: Toivoisin, että muutkin kuin edustaja Heinonen jakaisivat tätä Toivon polkua. Tässä on 2 miljardia euroa vähemmän, siis vähemmän määrärahoja, ja tässä velkaa ottaisimme miljardin verran vähemmän kuin hallitus, ja kyllä, teemme rajuja valintoja. Me uskomme siihen, että nostetaan reilut satatuhatta ihmistä töihin — sitä kautta päästään köyhyydestä ylöspäin — emme niinkään siihen, että tekohengitetään nostamalla tulonsiirtoja, vaikka totta kai siellä ihmiset ovat vaikeassa asemassa. Töihin pitää päästä. Silloin me saamme tämän maan kestävästi kuntoon ja [Puhemies: Aika!] hyvinvointia nousuun. Tehkää ne veronkevennykset ja parantakaa kotitalousvähennystä.

12.21 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä, pitääkö tehdä rakenteellisia uudistuksia tai järkevää politiikkaa tässä suhdanteessa, ei ole joko—tai, vaan, edustaja Mykkänen, tämä on sekä—että. Kyllä, sillä, että nyt valtio tukee yrityksiä, ihmisiä ja kuntia, pelastetaan työpaikkoja pysyvästi, pysyvästi, jotta meillä kestävyysvaje ja velkaantuminen eivät pääse räjähtämään. Samaan aikaan teemme toimia — oppivelvollisuuden laajentaminen, työhön kannustaminen, päivähoitomaksujen alentaminen ja monia muita, ja lisää on tulossa — joilla sitten pitkällä aikavälillä nostetaan rakenteellista tasoa. Mutta se, mikä meidän valintamme on, on toisin kuin teidän esityksessänne se, että me haluamme pitää kaikki mukana. Teidän vaihtoehdossanne kaikkein hyvätuloisimmat hyötyvät eniten, ja heiltä, joilla on kaikkein vähiten, te ottaisitte eniten. Tämä on kerta kaikkiaan arvovalinta, jota me emme halua tehdä, ja tässä on se ero.

12.23 Vilhelm Junnila ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ministeri Vanhanen kysyi, mistä kohtaa tämä löytyy, ja sehän on lausuntokierroksella tullut selväksi, että tällä on budjettivaikutuksia. Ja kysymys on ylipäätään kokonaisuudesta, jossa ikäihmisten ostovoimaa heikennetään. Lesken asemahan on aika heikko siinä tilanteessa, kun monesti puolison tulot ovat olleet korkeammat. Mutta ymmärrän, että ministeri Vanhanen ei välttämättä halua tähän sosialidemokraattien joululahjaan ottaa sen enempää kantaa. Ja siksi kysynkin: Täällä edustaja Kalmari otti esiin nämä työllisyystoimet, ja muistan, kun vuosi sitten silloinen ministeri Kulmuni totesi, että tavoite on, että työllisyysaste olisi 75

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

prosenttia. Suomen Pankki ennustaa nyt, että vuonna 2022 se on 71. Eli missä oikeasti ovat ne teidän työllisyystoimenne? Tästä kirjasta niitä ei löydy yhtään sen enempää kuin sitä leskeneläkettä, jonka [Puhemies koputtaa] aiotte leikata sen ulkopuolelta.

12.24 Esko Kiviranta kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Opposition vaihtoehtobudjetitkin osoittavat, että tässä tilanteessa velkaa on valitettavasti pakko ottaa reippaasti. Kokoomus on täällä pitkin vuotta arvostellut hallituksen velanottoa, mutta sekin ottaisi velkaa käytännössä yhtä paljon kuin hallitus.

Vuoden 2021 budjetti on elvyttävä, kuten pitääkin. Rajut leikkaukset olisivat täysin väärä valinta. Onneksi me saamme lainaa erittäin hyvillä ehdoilla. Meille maksetaan siitä. Julkisen velan suhde pitää kuitenkin vakauttaa vuosikymmenen loppuun mennessä. Kokoomuksen monet veroehdotukset hyödyttäisivät hyvätulaisia, ja monet sen ehdotukset olisivat hyvin haitallisia maaseudulle. Kokoomus esimerkiksi kävisi maatalouden energiavero palautuksen kimppuun. Tämä merkitsisi suoraa tulonalennusta maataloudelle.

12.25 Ville Vähämäki ps (vastauspuheenvuoro): Kunnioitettu puhemies! Työllisyys, tehokkuuden kasvattaminen sekä hallitut uudistukset, jotka lisäävät kustannustehokkuutta — ne ovat ne kolme keinoa, millä saadaan nopeasti käännettyä tämä valtava velkaantuminen ja nopeammin kuin hallitus itse ehdottaa. Työllisyysasteen ennuste on se 71—71,5. Velkasuhde puolestaan kasvaa sinne 75:een vuoteen 25 mennessä. Finanssipolitiikan linja on tämän vuoden budjetissa elvyttävä — tai oikeastaan ensi vuoden budjetissa — mikä onkin oikein, koska meidän täytyy saada ne teollisuuden investoinnit kasvuun ja t&k-panostukset myöskin.

Ja oikeastaan tuo meidän vaihtoehtobudjetti on teollisuuspoliittinen budjetti. Siellä on paljon niitä teollisuudelle tehtäviä lisäyksiä, jotka edistäisivät sitä, että investoinnit lähtevät käyntiin. Mutta oikeastaan se kysymys onkin minulla se, onko meillä tässä olemassa se oikea maali, kun me puhumme aina työllisyydestä. [Puhemies koputtaa] Eikö pitäisi enemmän puhua teollisuuden kilpailukyvyistä, [Puhemies: Kiitoksia!] joka sitten tuottaa ne työpaikat?

12.26 Katja Hänninen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä tähän budjettiin sisältyvät investoinnit ja panostukset koulutukseen lisäävät työllisyyttä, ja työllisyysasteen nostaminen on meille kaikille tärkeää, kun mietitään sitä, miten tästä korona-kriisistä selvitään.

Mutta toisin kuin oppositio väittää, vasemmistoliitto ei kyllä lämpene eläkeputken poistolle, sillä me emme usko siihen, että toimeentulon heikentäminen auttaa ketään. [Ben Zyskiewicz: Kuulitteko, ministeri?] Me haluamme antaa ihmisille tulevaisuudenuskoa, mihin kuuluvat positiiviset työllistämistoimet, kuten säännölliset osaamisen ja koulutustarpeen kartoitukset ja työssäjaksamisen ja henkisen hyvinvoinnin vahvistaminen. Lisäksi on tärkeää parantaa työelämän vanhempien ikäluokkien työvoimapalveluita ja palkkatukea. Olemme myös ehdottaneet kokeilua työnantajien sivukulujen alentamisesta yli 55-vuotiaita palkattaessa. Eli tässä keskustelussa on muistettava, että eläkeputken poistamiselle on olemassa inhimillisiä ja aidosti työllisyyttä parantavia vaihtoehtoja.

12.28 Sari Multala kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valtiovarainministeri Vanhanen totesi, että meillä taitaa olla eri käsitys tarvitsemistamme rakenteellisista uudis-

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

tuksista — ja kyllä, me haluamme toimivia työmarkkinoita uudistavia rakenteellisia uudistuksia, joilla me voimme luoda sitä pysyvää, kestävää kasvua ja korjata niitä Suomen taloutta pitkällä aikavälillä jo vaivanneita ongelmia, jotka eivät ole koronan myötä poistuneet vaan päinvastoin ovat edelleen kaikki olemassa.

Velkaelvytystä tarvitaan, mutta sen lisäksi voisimme käyttää aivan hyvin veroelvytystä, kuten tehdään monissa muissa maissa, esimerkiksi kotitalousvähennyksen korottamista. Tämä kaikki loisi talouden toimeliaisuutta ja vähitellen myös pohjaa julkisen talouden vahvistumiselle ja työllisyyden ja kannattavuuden parantamiselle. Mutta mitä tekee hallitus tässä tilanteessa: lykkää rakenteellisia työllisyystoimia, lisää kuntien tehtäviä ilman riittävää rahoitusta, ja sotessa luodaan uusi hallinnon taso ilman kustannusjarrua tai palveluiden parantamista, [Puhemies koputtaa] ja samalla kunnilta viedään viimeinenkin oljenkorssi pärjätä tulevaisuudessa.

12.29 Maria Guzenina sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hirvittää ajatella, missä jamassa tämä meidän rakas maamme olisi, jos Marinin hallitus ei olisi tarttunut vuoden kuluessa koronakriisin hoitoon näin rohkeasti, oikea-aikaisesti ja tehokkaasti. Yritykset olisivat jääneet ilman tukea. Seurauksena olisi ollut konkurssien ja irtisanomisten aalto, kuntien tilanne olisi nyt aivan katastrofaalinen, ja ihmiset olisivat jääneet yksin painimaan ongelmiansa kanssa. Missä olisimmekaan, arvoisa puhemies, jos oppositiota olisi kuunneltu? Velkaa ei olisi otettu, ei olisi elvytetty, ei olisi tuettu kuntia, ei olisi tuettu yrityksiä eikä ihmisiä. Kyllä Marinin hallitus on kiitoksensa ansainnut kuluneen vuoden sinnikkäästä työstään, kuten myös tästä ensi vuoden budjetista — siitäkin nyt on oppositiolla vahvoja näkemyksiä, mutta uskon, että kun tämä vuosi on kulunut, voimme jälleen sanoa, että hyvin hoidettu.

12.30 Anne-Mari Virolainen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Todellakin, velkaantuminen lisääntyy, talouden kitulias kasvu jatkuu erittäin pitkään, kestävyysvaje sen kuin pahenee, ja korona lisää vaikeuskertoimia. Entinen valtiovarainministeri Kulmuni otti asiakseen kuvata tätä tilannetta iltapäivälehtien palstoilla viime viikonloppuna ja vielä mainitsi, että hallituksen puheet talous- ja työllisyyspolitiikan suhteen ovat tekoja suuremmat. Tämä luonnollisesti entisestään lisää paineita tulevaan budjettiriiheen. Ymmärrän täysin tasapainoilun terveyden ja talouden välillä, ja valitettavasti nämä koronarajoitukset ovat iskeneet erittäin kovin palvelualan yrityksiin ja sen henkilöstöön.

Konkurssiaalto on todellakin vältetty väliaikaisen konkurssilain takia, ja se laki on nyt päättymässä tammikuun loppuun. Tiedän, että valtiovarainministeri Vanhanen otti tämän esiin jossakin Talouselämä-lehden artikkelissa, [Puhemies: Aika!] ja kysynkin: minkälaisiin toimiin sitoudutte, jotta yritykset saavat uuden alun, kun tämä kitulias talous vain jatkuu?

12.31 Mikko Kinnunen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hyvä panostus ei ole aina summaltaan suuri. Budjetti panostaa yrittäjyyskasvatukseen, jonka kautta moni oppii yrittävää asennetta, jota tarvitaan myös täällä eduskunnassa. Tämän kautta syntyy uutta yrittäjyyttä ja sitä kautta uutta työtä. Laitamme Nuori yrittäjyys -ohjelmaan puoli miljoonaa ja nuorten Yrityskylä-toimintaan 100 000 euroa ja 4H-järjestölle 300 000 euroa. Tämän kautta maahan kasvaa uusia vastuunkantajia.

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

Tarpeen on myös jatkuvan oppimisen uudistus, johon varataan varoja, jotta yritykset saavat osaavaa työvoimaa, sillä osaajien puute on suurin este kasvulle. Luomalla täsmä- ja muuntokoulutusta yritysten tarpeisiin saamme kasvua aikaan ja kaikki mahdolliset töihin.

12.32 Leena Meri ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pahoittelut sohlaamisesta mikrofonin kanssa.

SDP:n edustaja Lindtman kertoi, että tämä on arvovalinta [Antti Lindtmanin vastauspuheenvuoropyyntö] — ette te vielä tiedä, mitä minä aion sanoa, vaikka kehuisin teitä — moittiessaan kokoomusta. Kyllä todellakin on. Meillä rakentuisi aivan toisella lailla, me panostaisimme enemmän Suomeen ja suomalaisiin. Jos katson nyt esimerkiksi tätä valtiovarainvaliokunnan mietintöä oikeusministeriön pääluokan kohdalta, niin tänne on lisätty rahaa Ihmisoikeusliitolle 100 000, 300 000 pakolaisneuvontaan, 200 000 rauhantyöhön. Ovatko nämä nyt niitä kiireellisiä asioita? Juuri tässä tuli esille, että yrittäjät ovat tuolla aivan hätää kärsimässä. Minuunkin ottavat yhteyttä viihdetaitelijat, palvelunjärjestäjät ja ihan tämmöinenkin ryhmä, joka nyt viime päivinä on ollut yhteydessä, husky-yrittäjät Lapista, jotka pelkäävät, että joutuvat lopettamaan kaikki tuhannet koiransa. Onko teillä näihin vastaukset? Teillä on pakolaisneuvontaan lisää rahaa. Onko tämä nyt [Puhemies koputtaa] sitä teidän arvopolitiikkaanne?

12.34 Niina Malm sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Perussuomalaiset täällä haluavat kovasti panostaa suomalaiseen työhön ja suomalaisiin. [Eduskunnasta: Näin on!] He olivat kuitenkin välikysymyksessä valmiita luopumaan vuorotteluvapaasta ja pienentämään ansiosidonnaista, ja sen lisäksi myös työttömien eläkkeistä oltiin valmiita leikkaamaan. Tällaista suomalaiseen työhön panostaminen on?

Sitten, kun täällä puhutaan myös tästä suomalaisesta teollisuudesta: Suomalaista teollisuutta on kuultu. On alennettu sähköveroa EU:n sallimaan minimiin, päästökauppakompensaation tilalle valmistellaan uutta teollisuuden sähköistämistä, uudistamisen tukea, ja väylämaksuja on puolitettu. Viime viikolla me saimme myöskin tiedon 80 miljoonan euron investoinnista metsäteollisuuteen. Mitä muuta me vielä voisimme tehdä suomalaisen teollisuuden hyväksi kuin mitä me olemme jo juuri nyt tehneet? No, yksi keino tietysti voisi olla vaikka yritysdemokratian lisääminen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Myönnän vielä kaksi puheenvuoroa tähän debattiin ja sen jälkeen ministerille pari minuuttia, ja sitten mennään puhujalistaan.

12.35 Ari Koponen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos mietimme maaseudulla asuvaa vanhusta, joka käyttää autoa, lämmittää taloaan öljyllä ja on sen verran huonossa kunnossa, että ostaa siivouspalvelun joltain paikalliselta yritykseltä, niin hallituksen toimesta vanhuksen lämmitys kallistuu, polttoaine kallistuu, kotitalousvähennyksen huonontamisen myötä siivous kallistuu, leskeneläkkeen leikkaus vähentää hänen ostovoimaansa, palvelut huononevat. Nämä ovat ikäihmisiltä leikkaamista, heikommassa asemassa olevilta leikkaamista.

Turpeen alasajo on vapaassa hallitsemattomassa pudotuksessa hallituksen päätösten vuoksi. Ottavatko vihreät huomioon asian sosiaalisen, taloudellisen sekä alueellisen ulottuvuuden? Tässä ovat menossa muun muassa suomalainen huoltovarmuus, työ ja omava-

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

raisuus samalla, kun korvaamme turpeen polton hakkeella, jota tuodaan Venäjältä rekoilla sekä Keski-Euroopasta laivalla. Onko tämä sitä vihreää elvytystä?

12.36 Hanna Huttunen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täytyy kyllä sanoa, että olen tosi hämilläni perussuomalaisten puheista täällä salissa. Meillä oli tällä viikolla maakuntavaltuusto tuolla Pohjois-Karjalassa, ja siellä keskustelimme paljon tästä elvytysrahastosta ja rakennerahoista, ja täytyy sanoa, että kaikki puolueet yksissä tuumin siellä mietimme, kuinka saadaan parhaiten hyödynnettyä näitä rahoja meidän maakuntamme parhaaksi. Ja täytyy kyllä ihmetellä, että täällä te sitten kuitenkin vastustatte näitä elvytysrahoja ja itse asiassa kaikkea, mikä liittyy EU:hun ja jopa sieltä tuleviin rahoihin. Sinänsä se on linjassa kyllä teidän salikeskustelunne kanssa muutenkin ja teidän budjettiesityksenne kanssa. Teidän budjettivastalauseessanne oli lausumaesityksiä, joissa esititte hyviä asioita sinänsä: tietojärjestelmähankkeita, rataverkoston parantamista, asunnottomuuden poistamista, lääkekorvauksia — lista on niin pitkä, että en jaksa lukea. Ja yhtenevä tekijä on, että teillä ei myöskään näihin ole mitään rahoitusta tarjolla, joten taitavat olla nämäkin tyhjiä lupauksia. Haluaisinkin kysyä: kuinka aiotte täyttää nämä asiat, jos teillä ei ole mitään rahaa niihin tarjota?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Vanhanen, 2 minuuttia.

12.37 Valtiovarainministeri Matti Vanhanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensin HX-hävittäjähankintaan liittyen: Siinä vaiheessa, kun lopullista päätöstä tehdään, luonnollisesti hävittäjien kohdalla sekä hankintahinnan että elinkaarikustannusten pitää olla selvillä, eli eduskunta päätöksiä tehdessään joutuu tietämään nämä. Mahdollisuutta hävittäjähankinnan lykkäämiseen, joka edustaja Yrttiahon puheessa tuli esille, pitää tietysti peilata myös siihen, että ei se lykkäys ole ilmaista. Nykyinen konekalusto vaatisi ilmeisen suuren uudistamisen, remontin, ja hallituksessa lähtökohta on se, että hävittäjähankinta tehdään niin, että ensi vuoden loppuun mennessä voitaisiin tarjouskilpailusta päätökset saada aikaan.

Toisekseen näistä rakennemuutoksista: Tämä keskustelu selvästi osoittaa sen, että näistä puhutaan osittain sen tähden, että näistä ollaan niin paljon erimielisiä. Esimerkiksi sote-uudistuksen kohdalla hallituksen ja kokoomuksen kanta on yksinkertaisesti erilainen. Meillä on erittäin paljon kuntia, jotka tulevat kiittämään sote-uudistuksesta juuri sen takia, että sote-uudistus siirtää niiltä vaikeimmin ennakoidun menoerän valtion rahoitettavaksi ja kunnat saavat huomattavasti vakaamman talouden kuin aikaisemmin. Oppivelvollisuuden osalta suhtautumisessa siihen, millä tavalla lasten ja nuorten koulutusta kehitetään, meillä on erilainen kanta. Eläköön se mahdollisuus, että politiikassa on erilaisia vaihtoehtoja. Hallitus on omat päätösehdotuksensa tuonut, ja muun muassa sote-uudistus on nyt eduskunnan käsissä.

Lopuksi edustaja Vähämäelle, hän nosti tärkeän asian esille: teollisuuden kilpailukyyn. Se on meidän kannaltamme erittäin ratkaisevaa. Kaikilla niillä veroratkaisuilla, joita edustaja Kiviranta esitteli aikaisemmin, on vaikutusta kohdennetulla tavalla tähän kilpailukykyyn. Mutta sitten se perusasenne: [Puhemies koputtaa] ei teollisuutta Suomen oloihin tarvita, vaan teollisuus on vientiä varten. Meidän pitää osallistua monipuolisesti [Puhemies koputtaa] kansainväliseen yhteistoimintaan. EU tekee oman panoksensa, [Puhe-

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

mies: Aika!] Euroopan keskuspankilla on tärkeä rooli siinä, että meillä on vientimarkkinat olemassa. Siksi Suomen pitää olla aktiivisesti mukana Eurooppa-politiikassa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Sitten siirrymme puhujalistaan.

12.40 Ano Turtiainen at: Arvoisa puhemies! Olen aiemmin puuttunut arvonlisäveroon ja niin puutun tässäkin puheenvuorossa.

Olen edelleenkin huolissani työelämän yksinäisistä puurtajista eli yksinyrittäjistä. Arvonlisävero on merkittävästi pienyrittäjien työllisyyttä haittaava vero. Työllisyyttä heikentävä sekä korkea arvonlisäveroprosentti että verovelvollisuuden ja siitä aiheutuvan byrokratian määrääminen myös mikroyrityksille. Suomessa arvonlisäverorajana on ollut 10 000 euron myynti, ja nyt sitä aiotaan korottaa 15 000 euroon. Suunta on oikea, mutta vielä sen kokoisella myynnillä ei yrittäjän ole mahdollista ansaita elantoa. Yksinyrittäjän tulee saada edes pieni tulo ilman arvonlisäverotukseen liittyvää byrokratiaa. Työllisyyden kannalta byrokratian poistuminen onkin jopa isompi asia kuin verohyöty.

Arvoisa puhemies! Alv-rajaa tarkastellessa tulee tietenkin huomioida kunkin maan ostovoima. Virossa yhdellä eurolla saa yli puolet enemmän tavaroita ja palveluja kuin Suomessa. Siksi Viron arvonlisäveroraja, 40 000 euroa, vastaa ostovoima huomioiden Suomessa 62 000 euron rajaa. Suomeen verrattuna ja ostovoimatilastot huomioiden EU-yhteisössä on 13 maata, joissa arvonlisäveroraja ylittää 60 000 euroa. Ostovoimaan perustuvien laskelmien mukaan EU-talousalueella on kolme valtiota, joissa raja ylittää jopa 90 000 euroa, eli Isossa-Britanniassa, Puolassa ja Ranskassa. Lisäksi kymmenessä maassa ostovoiman mukainen arvonlisäveroraja on yli 60 000 euroa Suomeen suhteutettuna. Ne ovat Ir-lanti, Italia, Kroatia, Latvia, Liettua, Slovakia, Slovenia, Sveitsi, Tšekki ja Viro.

Suomessa on 55 000 yritystä, joiden liikevaihto toissa vuonna oli 25 000 ja 50 000 euron välillä. Näistä tappiollisia oli 7 000. Voitollisten, ammatinharjoittajina toimivien tuon kokoisten yritysten tuoma yrittäjätulo ennen veroja oli keskimäärin 19 000 euroa. Hyvin yleisesti pienyrittäjät tinkivätkin eläkemaksuista eli omista vanhuudenpäivistään. Suomalaisen keskipalkka vuodessa on yli kaksinkertainen eli 40 000 euroa, jolla saa monin veroin suuremman eläkkeen kuin yksin yrittämällä.

Arvoisa puhemies! Meille kaikille on tärkeää, että yksinyrittäjät työllistävät itsensä. Arvonlisäverorajan korottaminen auttaa pientä yritystoimintaa kasvamaan ja sitä kautta edistää uusien palkansaajien työllistämistä. Asiasta on tehty syksyllä myös kansalaisaloite, jolla haetaan arvonlisäverottoman myynnin rajan korottamista 60 000 euroon vuodessa. Kannustan kaikkia edistämään suomalaisten työllistymistä ja allekirjoittamaan kyseisen kansalaisaloitteen. Pienyrittäjiä on nyt autettava tulemaan asiallisesti toimeen ja aikanaan kasvamaan suuremmiksi.

Arvoisa puhemies! On esitetty ja pelätty, että arvonlisäverorajan korottaminen vääristäisi yrittäjien välistä kilpailua. Se on turha pelko. Sellainen ajattelu on sosialismia, enkä haluaisi kenenkään sellaiseen sotkeutuvan. Oikeilla päätöksillä meillä on mahdollisuus luoda uskoa tulevaisuuteen ja uskoa yrittämiseen. — Kiitos.

12.45 Matias Mäkynen sd: Arvoisa puhemies! Valtio ottaa iskua vastaan kriisin keskelä, ja niin olemme tehneet tänä vuonna ja tulemme tekemään myös tulevana vuonna. Parasta työllisyys- ja hyvinvointipolitiikkaa on auttaa ihmiset, kunnat ja yritykset kriisin yli.

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

Akuutin kriisin jälkeen tärkeää on huolehtia hoitovelan poistamisesta, osaamisesta sekä tutkimuksesta ja kehityksestä.

Valtiovarainvaliokunta kiinnittää aiheellisesti huomiota mielenterveyden palveluiden saatavuuden parantamiseen. Kyse on Suomen suurimmasta terveysongelmasta, ja sillä on merkittävät vaikutukset työttömyyteen ja syrjäytymiseen. Sen kautta sillä on kallis hinta niin inhimillisesti kuin taloudellisesti. Mielenterveyspalveluiden vahvistaminen on myös sote-uudistuksen yksi tärkeimpiä ja vaikuttavimpia tavoitteita seitsemän päivän hoitotaakuun ohella.

Arvoisa puhemies! Nyt todella viedään eteenpäin rakenteellisia uudistuksia, joita tässä salissa niin usein toivotaan. Sote-uudistus on historiallisen suuri, oppivelvollisuuden laajentaminen isoimpia koulutusuudistuksia 50 vuoteen, ja sosiaaliturvan uudistus on jo käynnistynyt. Myös pohjoismaisen työvoimapalvelun malli vahvistaa Suomen työmarkkinoita ja vähentää erityisesti pitkäaikaistyöttömyyttä.

Pidemmän aikavälin kasvun ja tuottavuuden tärkeimpiä asioita on tutkimus- ja kehitystoiminnan lisääminen Suomessa tki-tiekartan mukaisesti. Tarvitaan entistä vahvempaa julkisen ja yksityisen, korkeakoulujen ja kuntien sekä yritysten yhteistyötä, ja tästä meillä on Suomessa jo useita esimerkkejä, mutta paljon lisää on syytä tehdä.

Elinkeinopolitiikassa on päästävä Suomen sisäisestä kissanhännänvedosta ja osamoinnista ymmärtämään, että toimimme kansainvälisillä markkinoilla ja kilpailu niin kuntien, kaupunkien kuin myös yritysten välillä on kansainvälistä.

Tasa-arvoinen yhteiskunta rakentuu ennen kaikkea laadukkaalle ja tasa-arvoiselle koulutukselle. Suomessa koulutus kuitenkin edelleen periytyy ja esimerkiksi lukutaito on heikentynyt. Viime kauden koulutusleikkaukset tuntuvat kentällä edelleen. Siksi on tärkeää, että hallitus investoi peruskoulun ja toisen asteen laatuun samalla, kun oppivelvollisuutta pidennetään ja tukipalveluita vahvistetaan. Tänä hyväksytty oppivelvollisuuden laajentaminen ja maksuton toinen aste ovat esimerkkejä todella vaikuttavista pitkän aikavälin tuottavuutta ja työllisyyttä parantavista uudistuksista. Ne eivät yksinään riitä, vaan koulutustason nostamiseksi tarvitaan myös ohjausta, tukea opiskeluun esimerkiksi mielenterveyspalvelun ja oppilasohjauksen kuraattoreiden kautta.

Tänä antamansa arvion perusteella Suomen Pankki arvioi, että Suomen talous supistuu tänä vuonna 3,8 prosenttia. Tämä on Euroopan pienimpiä pudotuksia, kuten tiedämme, ja taustalla on se ymmärrys, että terveys ja talous menevät käsi kädessä. Näin on kriisin keskellä, mutta näin on myös yleisemmin. Euroopan keskuspankki, IMF, OECD ja useat kansainväliset talousinstituutiot suosittavat vahvaa elvytystä, jonka on myös jatkuttava riittävän pitkään. Tällä hetkellä Euroopan keskuspankki ostaa valtioiden velkakirjoja jopa enemmän kuin mitä Suomi tänä vuonna tulee velkaantumaan. Tilanne on aivan uudentyylinen ja erityinen, ja meidän on tarkkaan seurattava, minkälainen vaikutus sillä on pidemmällä aikavälillä esimerkiksi valtioiden velanhoidokustannuksiin.

Elvytys on tehtävä vaikuttavasti. Vaikuttavaa ei ole rahan kylväminen eri puolille yhteiskuntaa veronalennuksin, vaan on tehtävä kohdennettuja investointeja. Tehokkainta on vahvistaa Suomen teollista ja palveluyhtiön pohjaa sekä osaamista.

Kun kuuntelee opposition kritiikkiä, niin kuulostaa siltä, että kunnille ollaan antamassa liikaa rahaa ja se pitäisi sen sijaan antaa veroalennuksina hyvätuloisille. Kilpailukykyä tai verotuksen tasoa säättämällä ei kuitenkaan luoda työpaikkoja, jos markkinoilla ei ole kysyntää. Sen takia on tärkeää, että nyt niin Suomessa, Euroopassa kuin maailmanlaajuisesti tehdään riittävään kovaa elvytystä. Myös ilmastotoimet ovat kilpailukykyä lisääviä ja ky-

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

syntää maailmalla lisääviä toimenpiteitä, joita myös Suomen elinkeinoelämä tukee vahvasti.

Arvoisa puhemies! Opposition vaihtoehto on leikkauksia keskellä kriisiä ja rahan jakamista tehottomasti suurituloisille. Nyt investoimme kasvuun, osaamiseen, ihmisten ostovoimaan ja yritysten kilpailukykyyn. Samalla vahvistetaan pitkän aikavälin kasvua ja työllisyyttä rakenteellisin uudistuksin ja investoinnein. Tämä on oikea linja. — Kiitos.

12.50 Lulu Ranne ps: Arvoisa puhemies! Jo ennen koronaa oli selvää, että ideologisia intohimoja pursuava hallitusohjelma tulisi Suomelle kalliiksi ja vahingolliseksi. Se tulisi pahentamaan sekä julkisen että yksityisen talouden kestävyysvajetta ja siten Suomen mahdollisuuksia vastata kasvaviin haasteisiin.

Haasteet ovat tuon hallitusohjelman laatimisen jälkeen kasvaneet toiseen potenssiin koronan, EU:n vero- ja velkaunionikehityksen sekä hallituksen vastuuttoman rahankäytön myötä. Lainapiikki on auki tavalla, joka ei ehkä toistu enää koskaan. Todellisia talouden tasapainottamis- tai Suomen kilpailukykyyn parantamistoimia ei ole näköpiirissä. Elämme keskellä talous- ja terveyskriisiä, globalisaatiota ja jatkuvaa muutosta. Suomikin muuttuu ja voi myös vahvistua muutoksessa, jos sitä johdetaan oikein, jos kykenemme tekemään valintoja kansalaisten parhaaksi, tarjoamaan tulevaisuudennäkymää, joka kannustaa tekemään työtä, yrittämään ja investoimaan.

Tämä talousarvioesitys on täynnä valintoja, jotka kertovat siitä, mihin suuntaan viher-vasemmisto keskustan tukemana Suomea johtaa. Hallitus on päättänyt, että Suomi on EU:n heittopussi ja ilmastojohtaja, joka ajaa alas kotimaista teollisuutta. Kuluttajien ja yritysten arjesta tehdään vaikeampaa ja kalliimpaa. Hallituksen niin sanottu vihreä elvytys ja EU:n elpymisväline tulevat osoittautumaan Suomen kalleimmiksi virheiksi ikinä. Hallitus ajaa laittomasti maassa oleville työlupia ja harrastaa tempputyöllistämistä. Se vaikeuttaa uusien yksityisten työpaikkojen syntymistä. Verokiila eli ero työnantajakustannusten ja nettopalkan välillä kasvaa sietämättömäksi. Hallitus johtaa Suomea niin, että kotimainen alkutuotanto riutuu, kestävyysvaje kasvaa, julkinen sektori paisuu, kansalaiset velkaantuvat edelleen ja alueellinen eriarvoistuminen lisääntyy.

Arvoisa puhemies! Suomi ansaitsee toisenlaista johtamista. Maatamme tulee johtaa niin, että arki Suomessa on sujuvaa, että ihmiset voivat keskittyä rauhassa elämään elämänsä ilman pelkoa siitä, että yhteiskunnan palvelut romahtavat, turvallisuus heikkenee ja eriarvoisuus lisääntyy. Jotta tämä olisi mahdollista, on asiat pistettävä tärkeysjärjestykseen. Suomen on oltava erityisen tarkka rajallisten voimavarojen käytössä ja poikkeuksellisen huolellinen menokohteiden tärkeysjärjestyksestä päätettäessä. Meidän on pyrittävä eroon kaikenlaisesta turhuudesta ja tuloksettomasta toiminnasta: suojatyöpaikoista, laittomista maassaolijoista, hyvä veli -verkostoista. Julkisen sektorin kulurakennetta on tervehdytettävä ja kaikki liikenevät voimavarat on kohdistettava maamme kilpailukykyyn ja elinvoiman rakentamiseen — elinvoiman, joka lähtee hyvinvoivista kansalaisista ja yrityksistä. Perussuomalaisten vaihtoehto tarjoaa teollisuudelle, yrityksille ja kotitalouksille voimaa ja vakautta, juuri sitä elinvoimaa ja kilpailukykyä, jota Suomi tarvitsee.

Arvoisa puhemies! Marinin hallitus ei kykene johtamaan Suomea nöyränä kansalaisten parhaaksi. Hallitus esiintyy ilmaston pelastajana, lasten pelastajana, koronaguruna ja oikeusvaltiosankarittarena. Tosiasiassa se kuitenkin nostaa itsensä muiden yläpuolelle piittaamatta talouden tosiasioista ja siitä, mitä suomalaisten arjessa tapahtuu. Hallituksen kärki poseeraa lehtien kansissa ja yrittää harhauttaa kansaa luulemaan, että Suomi selviää hy-

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

myilemällä, viherinvestoimalla, nostamalla veroja ja kasvattamalla velkaa. Ei suomalaisia niin vain huijata. Taloutemme ei tule tasapainottumaan eikä kilpailukykyimme kohene-
maan Marinin hallituksen opein. Suomeen on julistettava tämän talousarvioesityksen myö-
tä taloushäätätilä.

Kannatan edustaja Junnilan tekemää epäluottamuslause-esitystä.

12.55 Antti Häkkänen kok: Arvoisa puhemies! Pieni Suomi on tällä vuosikymmenellä suurten haasteiden edessä. Siinä mielessä olisi hyvä, että tässä salissa olisi jonkinlaisista perustavanlaatuisista talouspolitiikan realiteeteista ja fundamenteista yhteinen ymmärrys, koska tällä vuosikymmenellä tulee käymään niin, että Eurooppa, ja siinä mukana Suomi, on erittäin suuressa vaarassa jäädä Kiinan ja USA:n jalkoihin taloudellisessa menestykses-
sä. Tämä on täysi realiteetti. Osittain se johtuu väestörakenteesta mutta pääosin talouden, muiden rakenteiden ja pääomien kasautumisen muodostamasta, voisi sanoa, jopa väistä-
mättömästä trendistä. Tämä tulee johtamaan siihen, että maailmansotien jälkeen nähty vuosi toisensa perään tapahtunut elintason kasvu Euroopassa ja sitä myöten Suomessa ei tule enää jatkumaan itsestäänselvyytenä. Eli se, että seuraava sukupolvi saa paremman maan itselleen palvelujen, turvallisen sosiaaliturvan, hyvinvoinnin ja työllisyyden näkö-
kulmasta, ei tule olemaan enää itsestäänselvää. Ja sen takia Suomen täytyy juosta kovem-
paa, taistella kovempaa, jotta kykenemme turvaamaan taloudellisen menestyksen ja sitä kautta hyvinvointiyhteiskunnan peruspilarit myös vuosikymmenen loppuun mennessä. Kilpailu esimerkiksi kansainvälisessä taloudessa uuden teknologian alustatalouden aika-
kaudella tulee olemaan yhä raadollisempaa. Voittaja vie kaiken, niin sanotusti. Ei välttä-
mättä löydy meille murusiakaan tietyiltä kilpailluilta markkinoilta, jos me emme ole osaa-
misella kärjessä mutta toisaalta myös kustannuskilpailukyvyyn ja hintojen osalta kärjessä.

Samaan aikaa meillä kotimaassa on voimakkaiden rakenteellisten uudistusten tarve, on ollut jo viimeisen kymmenen vuotta. Työuria pitäisi pidentää, työllisyyspäätöksiä täytyisi tehdä, julkiset menot pitäisi pystyä pitämään kurissa, jotta verot eivät kasva. Meillä on va-
litettavasti nyt jo tilanne se, että yhä pienenevä väestönosa kantaa yhä suuremman määrän julkisia menoja, eläkkeitä, palveluja ja muita. Meidän täytyy turvata ikäihmisille hyvä van-
hustenhoito, koululaisille koulut, eläkeläisille eläkkeet, mutta se edellyttää sitä, että työllis-
yysastetta vahvistetaan. Saksa, Tanska, Ruotsi ovat esimerkkejä Euroopan maista, jotka ovat tehneet työmarkkinoiden uudistuksia, koulutusjärjestelmän uudistuksia, yritystoimin-
nan investointikannusteita, joilla niissä maissa on kyetty palkat, eläkkeet ja palvelujen taso nostamaan korkeammalle tasolle kuin Suomessa. Nyt Suomi on aloittanut vuosikymme-
nen, joka näyttää siltä, että se johtaa näivettymisen kierteeseen, jos emme toimi.

Viime vaalikaudella Sipilän hallituksessa kokoomuksen talouslinjaa edistettiin niin, että tehtiin lähes 80 työllisyyspäätöstä, minkä johdosta syntyi 140 000 työpaikkaa Suomeen. Totta kai tietty maailmanmarkkinoiden vetoapu auttoi, mutta konkreettisilla työllisyyspää-
töksillä ja tietyillä veronkevennyksillä myös ja julkisten menojen pitämällä kurissa, sillä kokonaisuudella, saatiin kasvuvaikutuksia aikaan. Ja hyvät kuulijat, arvoisa puhemies, vii-
me kädessä tällainen politiikka, jolla talouden ja työllisyyden kasvua vahvistetaan Suo-
messä, tuo hyvinvointia ja verotuloja. Se politiikka viime kädessä turvaa sen, että vanhus-
palveluihin on riittävästi rahaa myös viiden vuoden päästä.

Marinin hallituksen epäonnistunut työllisyyspolitiikka johtaa hyvinvointiyhteiskuntaa kriisiin, jos ei linjaa muuteta. Ja täytyy muistaa, että jo tasan vuosi sitten Rinteen—Ma-
rinin hallitusohjelmasta talousasiantuntijalaitokset, valtiovarainministeriö, EU-komissio,

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

Valtiontalouden tarkastusvirasto muistuttivat ja varoittivat, että Rinteen—Marinin hallitusohjelma, jota tällä hetkellä toteutetaan, johtaa talouden kannalta suuriin ongelmiin, siis siihen, että hyvinvointiyhteiskunnan rahoitus rapautuu alta pois. Sen takia linjaa on muutettava, ja kokoomus on esittänyt, että julkisen talouden menoja pitää pystyä hillitsemään eikä niitä pidä kiihdyttää, niin kuin nyt hallitus esittää. Julkisen talouden viimekätinen turva on se, että on korkea työllisyysaste. Sen takia kokoomus on esittänyt työllisyystoimet 120 000 työpaikalle. Sen takia kokoomus esittää työllisyystoimia, että vanhuspalveluihin riittää rahaa myös vuosikymmenen lopussa eikä vain ensi vuonna velkarahalla. Ja jotta alueilla olisi elinvoimaa, niin yritystoiminnan ja [Puhemies koputtaa] työllisyyden täytyy olla kasvussa eikä näivettymässä. [Puhemies: Kiitoksia! Aika!] Parasta alueiden elinvoimapolitiikkaa on viime kädessä onnistunut työllisyyspolitiikka. Tämä on syytä myös keskustan muistaa.

13.00 Tiina Elo vihr: Arvoisa puhemies! Kuten tässä salissa on tänään jo useamman kerran todettu, olemme joutuneet tekemään ensi vuoden talousarvion koronakriisin keskellä ja sen ehdoilla. Kuitenkin tunnelin päässä kajastaa valoa: toivo siitä, että ensi vuoden aikana maailma normalisoituu koronarokotteen ansiosta. Tällaisina aikoina hallituksen on kenties tärkeämpää kuin koskaan punnita politiikkansa vastuullisuutta eri näkökulmista. Korona on kurittanut eri aloja hyvin eri tavalla. Kaupat ja ravintolat voivat olla auki samaan aikaan, kun kulttuuritoimijat ovat menettäneet ansaintamahdollisuuksiaan. Sosiaali- ja terveydenhuollon henkilökunta joutuu venymään kuukausi toisensa perään ääri rajoilla. Opettajat ja muu koulujen henkilökunta vastaavat lähi- ja etäopetuksesta haastavassa tilanteessa ja muuttuvien suositusten keskellä. Hallitus tekee työtä sen eteen, että apu ja taloudellinen tuki kohdistuisivat mahdollisimman oikeudenmukaisesti ja että samaan aikaan pysymme rakentamaan kestävä polkua ulos tästä kriisistä. Tässä työssä meillä on vielä parannettavaa. Esimerkiksi musiikista saa elantonsa yli 30 000 ihmistä, jotka tarvitsevat myös näkymän tulevaisuuteen.

Samaan aikaan, kun pelastamme työpaikkoja ja huolehdimme ihmisten toimeentulosta ja hyvinvoinnista, meidän on pidettävä kirikkaana mielessä, että toisiinsa kiinteästi sidoksissa olevat ilmastomuutos ja luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen — luontokato — etenevät ja uhkaavat myös ihmiskunnan hyvinvointia. Valtion talousarvion määrärahoja ja elvytystoimia onkin arvioitava systemaattisesti niiden ilmasto- ja luontovaikutusten näkökulmasta. Lähtökohdan tulisi olla, että emme toimillamme tee vahinkoa luonnolle tai ympäristölle. Tässä meillä on korkean osaamisen kansakuntana mahdollisuus olla edelläkävijöitä siten, että luomme samalla uutta työtä ja toimeentuloa.

Arvoisa puhemies! Korona on vaikuttanut suuresti lasten oppimiseen. Tällä talousarvion satsaamme niin varhaiseen tukeen kuin koko koulutuspolkuun. Vahvistamme varhaiskasvatusta, jotta se antaisi jokaiselle lapselle hyvän alun koulupolulle. Erityisen tärkeää on, että varhaiskasvatukseen luodaan oma, esi- ja peruskoulusta tuttu kolmiportaisen tuen malli, jotta jokainen tukea tarvitseva lapsi sitä myös saisi. Kaksivuotisen esiopetuksen kokeiluun pääsee ensi syksystä alkaen mukaan 10 000 viisivuotiasta lasta eri puolilla Suomea. Nämä ovat tärkeitä panostuksia oppimisen varhaisiin vuosiin.

Oppivelvollisuuden nostaminen 18 vuoteen ja maksuton toisen asteen koulutus astuvat voimaan ensi syksynä ikäluokka kerrallaan. Tämä on historiallinen uudistus, joka on toimeenpantava huolella. Meille vihreille on ollut uudistuksessa tärkeää varmistaa, että samalla kun velvoitteita opiskella lisätään, myös nuoren saamaan tukeen ja ohjaukseen sat-

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

sataan. Opinto-ohjausta kohdennetaan erityisesti niille nuorille, joilla on vaara keskeyttää opintonsa.

Arvoisa puhemies! Oppositio on aivan oikein perännyt hallitukselta kunnianhimoa työllisyystoimiin. Kaikki kivet on käännettävä ja ehdotukset työllisyyden parantamiseksi selvitettävä, jotta työllisyys saadaan kestävästi kasvuun ja ihmisille työtä ja toimeentuloa. Näihin ehdotuksiin hallitus onkin luvannut palata. Erityisesti kannan huolta nuorten työllisyystilanteesta, jota korona on heikentänyt. Meidän on luotava nuorille toivoa ja varmistettava, että jokainen nuori löytää paikkansa ja pääsee kiinni työelämään. Tähän työllisyyden kuntakokeilut toivottavasti tuovat myös uusia ratkaisuja.

Arvoisa puhemies! Vielä muutama sana eduskunnan joululahjarahoista, jotka täydentävät vuoden 21 varsinaista budjettia. Saimme mukaan monta vihreille tärkeää asiaa. Erityisen iloinen olen Luonnontieteellisen keskusmuseon, Luomuksen, 600 000 euron lisärahoituksesta. Ilman sitä museo olisi joutunut ensi vuonna lopettamaan yhteiskunnallisesti merkittäviä tehtäviään. Tämä lisäraha antaa mahdollisuuden selvittää ensi vuoden aikana, miten Luomuksen kansalliset tehtävät turvataan myös pidemmällä aikavälillä.

Arvoisa puhemies! Korjaamme vielä pitkään koronan jälkiä, mutta jossain vaiheessa ensi vuotta elämme toivottavasti jo koronakriisin jälkeistä aikaa. Jatkaaksemme reilua siirtymää kohti maailman ensimmäistä hiilineutraalia hyvinvointiyhteiskuntaa, meidän on löydettävä keinot luoda kestävä kasvua ilman hyvinvoinnin heikkenemistä. Meidän on otettava kaiken politiikan johtotähdeksi kestävä kehityksen tavoitteet ja varmistettava, että kaikki pysyvät mukana ekologisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestävä hyvinvointiyhteiskunnan rakentamisessa.

13.06 Paavo Arhinmäki vas: Arvoisa puhemies! Kun katsoo ensi vuoden budjettia siinä muodossa kuin hallitus on sen antanut ja eduskunnan valtiovarainvaliokunta nyt täällä esitellyt ja on kuunnellut opposition siihen esittämää kritiikkiä, niin ensimmäinen huomio on se, että kun koko syksyn ja jo vähän keväälläkin oppositio voimakkaasti kritisoi liiallista velanottoa, niin kun katsoo näitä vaihtoehtobudjetteja, niin todetaan, että aika lailla samalla tasolla loppujen lopuksi ollaan ymmärryksessä siitä, että tämän koronakriisin keskellä on tärkeintä pyrkiä elvyttämään taloutta, pitää taloutta pystyssä ja se valitettavasti vaatii velanottoa. Näin toimivat kaikki muutkin maat.

Kun täällä perussuomalaisten edustaja Ranne puhui, että pitäisi julistaa tämän budjetin takia talouden hätätila, niin heidän vaihtoehtotodellisuusbudjetissaan oli promillen verran vähemmän velanottoa. Eli näyttäisi olevan niin, että perussuomalaisen todellisuuden ja talouden hätätilan välinen ero on promillen luokkaa.

Arvoisa puhemies! Kovasti on erityisesti kokoomus kritisoinut sitä, että ei tehdä työllisyystoimia, ei tehdä rakenteellisia toimia, ja samana päivänä on äänestetty — ja he ovat vastustaneet — yhdestä merkittävästä rakenteellisesta toimesta ja työllisyystoimesta, oppivelvollisuusiän pidentämistä. Tänään oli historiallinen päivä, tänään oli hieno päivä, tänään oli onnellinen päivä, kun tämä uudistus on nyt hyväksytty tässä eduskunnassa. Ja kokoomus, joka täällä kritisoi, että työllisyystoimet puuttuvat ja että rakenteellisia toimenpiteitä ei tehdä, äänesti tätä ehdotusta vastaan — kokoomus, joka on sanonut, että mitään työllisyystoimia ei suljeta pois.

Eilen täällä käsiteltiin sote-uudistusta. Vuosikymmeniä, tai toistakymmentä vuotta, on pyritty tekemään sote-uudistus. Nyt se on hyvin lähellä. Mitä teki kokoomus? Mitä teki perussuomalaiset? Vastustivat täällä jyrkästi sote-uudistusta, jolla parannetaan ihmisten

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

mahdollisuutta päästä kaikkialla Suomessa sosiaali- ja terveyspalveluiden ääreen. Se siitä kritiikistä, että ei tehdä rakenteellisia uudistuksia, kun mitkään rakenteelliset uudistukset eivät tunnu käyvän.

Ne rakenteelliset uudistukset, mitä kokoomus täällä on vaatinut ja myös vaihtoehtobudjetissaan esittänyt, ovat leikkauksia: leikkauksia pienituloisille, leikkauksia erityisesti työttömille. Kokoomukselle eivät käy pehmeät, ihmiset huomioivat rakenteelliset uudistukset. He haluavat rajuja, tiukkoja niin sanottuja rakenteellisia uudistuksia, jotka ovat leikkauksia. Eikä riitä, että kokoomus vaihtoehtobudjetissaan leikkaisi vain työttömiltä — he leikkaisivat myös tulevilta eläkeläisiltä miljardin verran.

Arvoisa herra puhemies! Erästä asiaa olen erityisesti ihmetellyt. Sekä perussuomalaiset että kokoomus ovat täällä kritisoineet, että kuntia tuetaan liikaa, kuntia ylikompensoidaan. Jos mietitään, ketkä huolehtivat tämän hyvinvointivaltion palveluista, varhaiskasvatuksesta, peruskoulusta, toisesta asteesta, vanhusten palveluista, liikuntapaikoista, kirjastoista, niistä asioista, jotka suoraan vaikuttavat meidän arkeemme, niin niistä huolehtii kunta. Ja nyt täällä kritisoidaan kaikkien niiden vuosien jälkeen, kun on sanottu, että kunnilla on aivan liian vähän varoja, sitä, että kuntia pyritään tukemaan niin, että ne pääsisivät tämän koronakriisin yli niin, että ei tarvitsisi lomauttaa, ei tarvitsisi leikata palveluista. Toivottavasti ihmiset muistavat myös ensi keväänä, kun keskustellaan kuntien palveluista, kuntien tilanteesta, että sekä perussuomalaiset että kokoomus ovat kritisoineet sitä, että kuntia on tuettu liikaa.

Arvoisa herra puhemies! Eräitä pahiten koronasta kärsineitä aloja ovat kulttuuri- ja taidealat, tapahtuma-alat, liikunta ja urheilu. Ne tarvitsevat tukea, ja ne tulevat tarvitsemaan myös ensi vuonna tukea näiden rajoitustoimenpiteiden takia. Moni pienyrittäjä, itsensä työllistäjä on todella pulassa, eivät vain tunnetut tähdet vaikkapa musiikin puolella, vaan myös ne, jotka ovat huolehtineet roudaamisesta, huolehtineet siitä, että kaikki tapahtuu. Tämä on asia, johon pitää palata mahdollisesti lisäbudjeteilla heti ensi vuoden alussa uudestaan.

Arvoisa herra puhemies! Lopuksi haluan todeta sen, että ensi vuoden budjetissa, onneksi, on näiden alojen näkökulmasta veikkausvoittovarojen lasku kompensoitu, mutta iso kysymys tulee ensi vuoden aikana [Puhemies koputtaa] olemaan se, miten huolehdimme vuoden 2021 budjetissa siitä, [Puhemies koputtaa] että veikkausvoittovaroilla toimineet järjestöt ja toimijat pystyvät huolehtimaan budjetista myös tulevaisuudessa.

13.11 Mats Löfström r: Ärade herr talman! Det nuvarande budgetförslaget, som finansutskottet har behandlat och lämnat sitt betänkande om, är det första någonsin med det nya ekonomiska systemet för Ålands självstyrelse. Det här är en historisk budget i det hänseendet. Det här är en del av den stora självstyrelselagsrevisionen där den ena stora delen nu är avklarad. I höst har riksdagen nämligen behandlat klart höjningen av Ålands avräkningsgrund från 0,45 procent till 0,47 procent, vilket nu inkluderas i det här budgetförslaget och finansutskottets betänkande.

Det här ekonomiska systemet är viktigt för Åland och utvecklar Ålands självstyrelse samtidigt som höjningen av avräkningen ökar Ålands grundfinansiering. Ändringen är motiverad eftersom Ålands befolkning har vuxit i dubbelt så snabb takt som Finlands befolkning de senaste 25 åren.

Det nya ekonomiska systemet innebär både mer möjligheter men samtidigt också mer risker för Åland, bland annat eftersom det nya ekonomiska systemet är knutet till befolk-

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

ningsutvecklingen. Av den anledningen var det helt avgörande att höja avräkningsnivån så att den motsvarade den historiska befolkningsutvecklingen som skett men som inte har återspeglats tidigare i avräkningen. Detta för att inte riskera att avräkningen skulle kunna bli mindre än den var år 1995, med samma befolkning som då, då det tidigare systemet trädde i kraft.

Ärade talman! Det här är frukten av ett långsiktigt arbete där väldigt många varit involverade. Jag vill tacka nuvarande regering liksom den förra regeringen och också nuvarande riksdag och den förra riksdagen för allt samarbete i dessa frågor, där också herr talman har varit mycket involverad och gjort en mycket viktig och avgörande insats, för det här arbetet har inte kommit av sig själv, det är en sak som vi från en åländsk sida har drivit länge. Jag lämnade en budgetmotion om saken år 2016, 2017, 2018. År 2019 behövdes en budgetmotion inte längre, eftersom regeringen då efter långa förhandlingar och mycket politiskt arbete förbundit sig till att göra den här ändringen.

Förslaget kom till riksdagen och godkändes av riksdagen innan valet 2019, men som ni vet kan Ålands självstyrelselag ändras bara i grundlagsenlig ordning med två tredjedelars majoritet i andra behandlingen. Den andra behandlingen var i den nuvarande riksdagen. Processen har således varit beroende av ett brett samarbete och en stor förståelse.

Ärade talman! Åland genomlever nu den värsta ekonomiska krisen i modern tid. Finanskrisen för drygt 10 år sedan var en lätt bris i jämförelse med den ekonomiska storm som coronakrisen har skapat. Smittoläget på Åland är lugnt, vilket vi är glada för, men de ekonomiska effekterna är katastrofala eftersom krisen i synnerhet har slagit mot hjärtat i den åländska ekonomin som är sjöfart och turism.

Ålands ekonomiska situation är mycket oroande. Åland har normalt sett ingen arbetslöshet i praktiken och arbetslösheten är mycket sällan ovanför 4 procent. Att nu ha en situation med en arbetslöshet på cirka 10 procent är oroande eftersom arbetslösheten på Åland historiskt sett betytt utflyttning. Vi oroar oss därför mycket för de långsiktiga effekterna och att Ålands befolkning kan börja minska som en konsekvens av den arbetslöshet och ekonomiska chock som skapats av coronapandemin. Av den anledningen är det nu ännu viktigare än vanligt med en aktiv dialog mellan regeringen och Ålands landskapsregering i denna exceptionella tid.

De kommande åren kommer nya processer och viktiga frågor för Åland och självstyrelsen, där det framgångsrika arbetet med att höja avräkningsgrunden kan fungera som ett bra exempel på det lagarbete som behövs för att komma framåt. Det här är som sagt en historisk budget i riksdagen för Åland.

Arvoisa herra puhemies! Nykyinen talousarvioesitys, jonka valtiovarainvaliokunta on käsitellyt ja josta se on jättänyt mietintönsä, on ensimmäinen, jossa on mukana Ahvenanmaan itsehallinnon uusi talousjärjestelmä. Tämä on osa mittavaa itsehallintolain uudistusta, jonka ensimmäinen suuri osa on nyt valmis. Eduskunta on nyt syksyllä käsitellyt valmiiksi Ahvenanmaan tasoituserusteen korottamisen 0,45 prosentista 0,47 prosenttiin, joka on nyt sisällytetty talousarvioesitykseen ja valtiovarainvaliokunnan mietintöön.

Talousjärjestelmä on tärkeä Ahvenanmaalle ja kehittää Ahvenanmaan itsehallintoa samalla, kun tasoituserusteen korotus nostaa myös Ahvenanmaan perusrahoitusta. Muutos on perusteltu, sillä Ahvenanmaan väestö on kasvanut kaksi kertaa niin nopeasti kuin Suomen koko väestö viimeisten 25 vuoden aikana. Tämä on pitkän työn tulos, ja tähän työhön

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

ovat monet osallistuneet. Haluan kiittää nykyistä ja aikaisempaa hallitusta kuten myös nykyistä ja edellistä eduskuntaa yhteistyöstä näiden asioiden parissa. — Kiitos.

13.17 Peter Östman kd: Arvoisa puhemies, värderade talman! Nästa års statsbudget utgör cirka 65 miljarder euro och den är budgeterad att ha ett underskott på nästan 12 miljarder.

Ensi vuoden lopussa valtionvelan arvioidaan olevan noin 138 miljardia euroa.

Ilman työtä ja vientiteollisuutta emme voi ylläpitää hyvinvointia. Ostamme maailmalta tuotteita: energiaa, tuotantopanoksia, ruokaa ja kulutustavaroita. Viemme entistä vähemmän, mutta velkaannumme. Hallitukselta on valitettavasti hukassa sekä tilannetaju että suunta. Kristillisdemokraatit ovat peräänkuuluttaneet työelämän uudistuksia tuottavuuden kasvun lisäämiseksi ja paikallisen sopimisen edistämiseksi, mutta hallituksessa on se henki, että työelämäuudistuksia ei haluta, vaikka niiden hedelmät jaetaan jo etukäteen.

Meillä on koronapandemia päällä, maailmantalous vaarassa romahtaa ja Suomen talous supistuu. Tällaisessa tilanteessa olemme kuulleet hallituksen suunnalta jopa niitä pohdintoja, että voitaisiin siirtyä kuuden tunnin työpäiviin. Turkiselinkeinon kieltäminen on myös useamman hallituspuolueen agendalla. Turpeen verotusta kiristettiin jo. Nämä viestit ja signaalit osoittavat linjattomuutta ja tietämättömyyttä siitä, miten Suomea pidetään pystyssä ja kilpailukykyisenä globaalisessa toimintaympäristössä.

Värderade talman! Bränsleskattehöjningar leder till att industriföretagen och investerare drar åt sig öronen. Lönar det sig att investera i den tunga industrin i Finland i fortsättningen? En höjning av bränsleskatten är problematisk eftersom den slår hårt mot Finlands exportnärings, transportföretagen och även mot alla som arbetar och lever på landsbygden. Vi ska alla ta hand om vår miljö och vårt klimat, men vi löser inte klimatfrågorna på den globala planet genom att fatta beslut som leder till att den inhemska industrin flyttar till andra länder. Vi måste tänka på helheten, och höjda skatter för finländarna är inte lösningen på de globala världsproblemen.

Arvoisa puhemies! Luonnonvarakeskuksen tuoreen arvion mukaan suomalaisten viljelijöiden yhteenlaskettu yrittäjätulo alenee peräti 17 prosenttia vuoteen 2027 mennessä kustannusten noustessa ja tuottojen pysyessä suht ennallaan. Tämä tilanne on pitkän päälle kestämätön. Viljelijöiden jaksaminen ja velkaantuminen huolestuttavat, ja yrittäjä kantaa riskit.

Pitkään on keskusteltu esimerkiksi kauppojen suhteettoman hyvästä neuvotteluasemasta alkutuottajiin nähden ja private label -tuotteilla halpuuttamisesta. Suomalaisissa ravintoloissa tarjottavan lihan pakollisten alkuperämerkintöjen valvonta on jäänyt lapsenkenkiin. Moni kuluttaja valitsisi mieluummin kotimaisen tuotteen sekä eettisistä että terveys-syistä. Laadusta kannattaisi vähän maksaakin. Suomessa on perustettu elintarvikevaltuutetun eli niin sanotun ruokavaltuutetun virka. Valtuutettu on ollut olemassa jo yli vuoden, mutta hänen ääntään ei ole juuri kuultu.

Arvoisa puhemies! Kotimainen tuottaja tarvitsee puolustajia. Maataloudessa on kyse maamme huoltovarmuudesta. Talouskriisit, pandemiat ja aseelliset konfliktit voivat hyvin-kin nopeasti vähentää merkittävästi ruokatuotantoa maailmanlaajuisesti. Emme voi tuudittautua sen varaan, että saamme hankittua halpoja elintarvikkeita ja energiaa ulkomailta kai-

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

kissa tilanteissa. Maa- ja metsätalousyrittäjä on palkkansa ansainnut. [Puhemies koputtaa] Meidän on yhdessä varmistettava, että maamme säilyy viljeltynä, koska kotimainen ruoan- ja energiantuotanto takaavat huoltovarmuutemme. Lakkautettuja tiloja ja alas ajettua maatalous- ja elintarviketuotantoa ei hetkessä nosteta jaloilleen.

Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Essayahin tekemää epäluottamuslause-esitystä.

13.22 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa puhemies! Olen tavannut kahta samaa työtä ravintola-alalla tekevän kolmen lapsen äidin, jonka puoliso on lomautettuna. Hänellä oli päivittäin huoli perheensä toimeentulosta ja töiden jatkuvuudesta, ja joulukin toi ahdistusta mieleen. Olen tavannut kuljetusalalla työskentelevän, joka lomautettiin melkein puoleksi vuodeksi, ja yksinyrittäjän, jonka asiakasmäärät ovat vähentyneet alle puoleen eivätkä ole vielä palautuneet.

Näitä inhimillisiä tarinoita on runsaasti, ja kuten kaikki tiedämme, elämme hyvin poikkeuksellista aikaa. Meidät on osin yllättänyt maailmanlaajuinen kriisi, joka on vaatinut jokaiselta muutoksia omaan arkeen ja epävarmuuden sietämistä. Tätä taustaa vasten on ollut karua kuunnella tänään opposition puheenvuoroja, joissa samaan aikaan kritisoidaan velanottoa ja esitetään massiivisia veronkevennyksiä ja leikkauksia pienituloisille.

Hallituksen elvyttävä talouspolitiikka on saanut asiantuntijoilta laajan tuen. Olemme parhaan kykymme mukaan pyrkineet kannattelemaan ihmisiä tämän kriisin yli. Tavoitteena on ollut turvata ihmisten terveys ja samaan aikaan työpaikat. Nyt on jo nähtävissä, että Suomi on selviytynyt maailman mittaluokassa erinomaisesti tästä kriisistä. Tauti on pysynyt kohtuullisesti kurissa, mutta samalla talous on ottanut vähemmän iskuja kuin monissa muissa maissa. Tämän epidemian hoitaminen on ollut ja tulee olemaan sen jatkuessa parasta talouspolitiikkaa.

Tämä kaikki luo toivoa tulevaisuuteen. Tästä kriisistä kyllä päästään yli, ja valonpilkahduksiakin on jo nähtävissä esimerkiksi kehitettyjen rokotteiden ansiosta. Uskon, että kun kriisistä on selviytytty, niin Suomi nähdään entistä houkuttelevampana vaihtoehtona uusille investoinneille. Jo aiemmin Suomen etuja ovat olleet kansainvälinen vakaus sekä korkeasti koulutettu työvoima. Koronakriisin aikana olemme näyttäneet, että pystymme poikkeustilanteessakin suojelemaan niin ihmisiä kuin samalla talouttamme. Yritykset näkevät varmasti tämän valttikorttina, ja tämä on mahdollisuus lisätä entisestään työpaikkoja Suomessa tulevaisuudessa.

Tässä budjetissa on keskitytty, totta kai, tämän akuutin kriisin hoitoon, mutta samalla tehdään uudistuksia ja panostuksia, jotka vievät Suomea eteenpäin. Maailmalla pääomat hakeutuvat kiihtyvällä vauhdilla kohti hiilivapaita ratkaisuja. Valtimme kansainvälisessä kilpailussa ovat myös ympäristö- ja ilmastoystävälliset innovaatiot, jotka samalla tukevat toisesta globaalista kriisistä, ilmastonmuutoksesta, selviytymistä. Pidän erityisen tärkeänä, että myös koulutus on nostettu yhdeksi panostuksen kohteeksi. Hyväksyimme juuri esimerkiksi oppivelvollisuuden laajentamisen, jolla nostamme koulutustasoa ja takaamme jokaiselle nuorelle koulutuksen, jolla voi työllistyä.

Hallituksen tehtävänä on vahvistaa työllisyyttä, ja tätä tavoitetta kohti me toimimme vahvasti. Kehitämme parhaillaan pohjoismaisen työnhaun mallia, jossa kepin sijaan tarjotaan tukea sekä apua työllistymiseen. Vahvistamme palkkatuen käyttöä ja alennamme varhaiskasvatusmaksuja, jotta mahdollisimman monella perheellä olisi siihen mahdollisuus. Työn vastaanottamista helpottamalla saadaan positiivisia vaikutuksia myös työllisyyteen.

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

Arvoisa puhemies! Hyvä valtiovarainministeri, tämä budjetti antaa turvaa nyt mutta samalla myös toivoa tulevaisuuteen. Uskon, että tällä budjetilla pystymme parhaalla mahdollisella tavalla ylittämään tämän kriisin yhdessä.

13.27 Jari Koskela ps: Arvoisa herra puhemies! Marinin hallitus asettaa suuria ja yleviä tavoitteita, joita toteutetaan väkisin asiantuntijoita ja kenttää kuuntelematta ja riittäviä vaikutusarvioita tekemättä. Hallitukselle onkin tärkeää se, miltä asiat näyttävät, mutta katsotaanpas itse tekoja.

Oppivelvollisuusikää pidennätte, vaikka sillä ei ratkaista aitoa ongelmaa eli sitä, että peruskoulusta valmistuu nuoria, joilla ei ole todellisia valmiuksia selviytyä toisesta asteesta. Tätä yhtä historiamme suurimmista koulutusuudistuksista ajatte kentän vastustuksesta huolimatta kiireellä läpi. Aikalisää ovat pyytäneet monet opetusalan ammattilaiset — pyynnöt ovat kaikkuneet kuuroille korville.

Mielenterveyteen panostamisessa sekä hallitus että oppositio ovat varmasti samalla sivulla. Pidän siksi kummallisena, että terapiatakuulle ei ole luvassa rahaa. Mielenterveysongelmien ehkäisyyn ja korjaamiseen panostaminen olisi merkittävä työllisyystoimikin. Se auttaisi myös koulussa vaikeuksissa olevia nuoria selviytymään jatko-opinnoissa ja työelämässä.

Arvoisa puhemies! Hallitus ajaa Suomea hiilineutraaliksi todella kireässä aikataulussa, aikataulussa, joka on kireämpi kuin missään muualla maailmassa. Euroopan unionin tavoitteet ovat vuodelle 2050, ja Kiinalla ne ovat vuodelle 2060. Me annamme siis kilpailuetua muille maille tässä hyvin haastavassa, vaikeassa taloudellisessa tilanteessa.

Suunnitelmat liikenteen päästöjen vähentämisestä ja autoilun sähköistämisestä ovat tässä vaiheessa täysin epärealistisia. Autokantamme on Euroopan vanhimpia. Hyppäys uusimpaan teknologiaan ei ole mikään pikkujuttu. Suomi on pitkien etäisyyksien maa, jossa auto on monelle välttämätön, ja varaa ostaa kalliita sähköautoja ei yksinkertaisesti kansalaisilla ole.

Ilmastopolitiikkaa toteuttaa hallitus myös ajamalla turvetta alas nopeutetusti, mikä on aivan virhearviointi. Mutta te ette ehkä ole sitten perehtyneet niihin päätöksiin ja moniin suoriin ja epäsuoriin vaikutuksiin, mitkä turpeeseen liittyvät. Siis kasvuturpeen ja kuivike-turpeen saanti vaarantuu, ja syntynyt aukko energiassa joudutaan korvaamaan sitten ulkollaisella hakkeella. Ja ylipäätänsä tästä turvekeskustelusta: Mehän tiedämme, että Suomen viljellyistä pelloista jopa 11 prosenttia on turvepohjaisia ja taitaapa koko pinta-alasta lähes kolmasosa olla, niin että me emme turvetta pääse kyllä karkuun. Mutta me voisimme sen hyödyntää hyödyllisesti, ja uskoisin, että jonakin päivänä vielä, kun ymmärrämme tämän asian kokonaisvaltaisesti, tämä turve tulee olemaan meidän maallemme, ei nyt sanota, että vihreätä kultaa, mutta ruskeata kultaa. Uskon, että sekin päivä tässä salissa tullaan näkemään.

Perussuomalaisten linja ilmasto- ja energiapolitiikassa on toisenlainen. Meidän vaihtoehdollamme vahvistamme suomalaista teollisuutta ja sen kilpailukykyä sekä parannamme pieni- ja keskituloisten asemaa. Vaihtoehtobudjetissamme esitetyt toimenpiteet ovat kaikkien käytettävissä.

Kehitysapuakin nostatte tässä taloudellisessa tilanteessa. Tavoittelette sitä, että kehitysapu olisi 0,7 prosenttia bkt:stä. Se on itsessään epärealistinen tavoite. Sen sijaan pitäisi tavoitella sitä, että tuosta yhä suurempi osa menisi oikeasti perille ja sillä olisi niitä positiivisia vaikutuksia. Me tiedämme — julkisuudestakin näitä tietoja on tullut — että kehitys-

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

apuumme on käytetty väärin. Ja tässä valiokunnankin esityksessä, kun luin sitä, oli selkeästi kirjoitettu, että tietoa ei ole riittävän yksityiskohtaisesti saatavilla. Elikkä valiokuntakin myönsi sen, että tässä on hyvinkin paljon parantamisen varaa. Siitä syystä esimerkiksi meidän vaihtoehtobudjetissamme olemme 500 miljoonaa vähentäneet siitä, koska tämä pitäisi kohdistaa nimenomaan oikeisiin paikkoihin, ja nyt on valuvikoja valitettavasti tässäkin asiassa.

No, kunnista ehkä muutama sana. Tässä on tuotu moneen kertaan asia esille, ja edustaja Arhinmäkikin näki, että me perussuomalaiset vastustamme. Nythän me tiedämme, että kunnille on se 3 miljardia nyt tulossa, ja on puhuttu siitä 1 miljardin ylikompensaatiosta. Siihen liittyen kuitenkin pitää ottaa huomioon, että tämä antaa vähän vääränlaista signaalia kunnille, koska kuitenkin pitää tehdä niitä rakenteellisia uudistuksia. Ja mitä nyt sitten, kun nämä koronamiljoonat loppuvat, tapahtuu sen jälkeen? Ovatko kunnat valmiita vastaamaan tähän haasteeseen? [Pia Lohikoski: Te siis haluaisitte leikata!] Me haluamme, että kunnat ovat realistisesti mukana, tietävät, mitä tekevät, ja että nyt kun tässä 2 vuotta menee eteenpäin, niin sen jälkeen, koska ne rakenteelliset uudistukset tulevat eteen, kunnat olisivat valmiita. [Puhemies koputtaa] Niitten pitäisi nyt ruveta valmistautumaan jo siihen tulevaan. Nyt tämä vuosi ja [Puhemies: Aika!] ensi vuosi menee helposti, koska siellä on tulossa ehkä sitä ylikompensaatiota joissakin kunnissa enemmän, [Puhemies koputtaa] joissakin kunnissa vähemmän. [Puhemies: Kiitoksia!] Elikkä realismi mukaan tähänkin asiaan. Elikkä tämä on se vastaus nyt. [Puhemies: Aika!] Oliko riittävä? — Kiitoksia.

13.33 Mirka Soinikoski vihr: Arvoisa puhemies! Vuoden 2021 budjetti on vahvasti elvyttävä. Sitä valmisteltiin kovin erilaisissa tunnelmissa kuin vuosi sitten olisi osannut odottaa. Hallitus ei kuitenkaan ole kriisin keskellä luopunut yhteisistä arvoistaan, vaan kestävän kehityksen hallitus myös elvyttää kestävästi. Kannamme vastuun niin velasta, ilmastosta kuin ihmisistä. Tämä hallitus jää historiankirjoihin ilmastotekojen uuden aikakauden käynnistäjänä ja hiilineutraalin hyvinvointivaltion rakentajana. Onnistuimme budjettiriihessä tekemään aidosti vaikuttavia ja kauas tulevaisuuteen kantavia päätöksiä ilmastomuutoksen torjumiseksi. Saastuttavan teollisuuden tukien uudelleensuuntaaminen, turpeen verotuksen korottaminen ja miljardiluokan panostukset ilmastotekoihin ovat vain esimerkkejä hallituksen tulevaisuuspäätöksistä. Olemme myös vakaasti matkalla kohti fossiilitonta liikennettä. Jo keväällä teimme lisätalousarviossa mittavat panostukset raiteisiin ja kevyeen liikenteeseen. Budjettiriihessä työsuhde-edut uudistettiin vihdoin ilmasto aikaan. Asiantuntijoiden mukaan tähän saakka tehdyt päätökset eivät kuitenkaan ole riittäviä liikenteen päästöjen puolittamiseksi vuoteen 2030 mennessä, joten työ reilun muutoksen edistämiseksi jatkuu myös tällä sektorilla.

Arvoisa puhemies! Hallitus uskoo, että työllisyyttä edistetään parhaiten panostamalla osaamiseen ja hyvinvointiin. Kuten tiedämme, varhaiseen oppimiseen panostaminen on omiaan tasaamaan lasten perhetaustasta johtuvia eroja. Hallitus haluaa varmistaa, että jokainen lapsi saa tarvitsemansa tuen ja riittävät valmiudet opintielle, ja siksi lisäämme varhaiskasvatuksessa tukea ja alennamme maksuja.

Täällä on väitetty, että hallitus jakaisi holtittomasti rahaa tai ottaisi velkaa vailla huolta huomisesta. Velan ottaminen ei ole helppoa, mutta tässä tilanteessa se on välttämätöntä. Valtio tekee sen pitääkseen kaupungit ja kunnat tolvillaan. Suurin osa budjetin alijäämästä koostuu koronan aiheuttamista välttämättömistä kuluista, kuten koronatestauksesta, suojavarusteista sekä kuntien ja yritysten tukemisesta. Hallituksen miljardiluokan kuntapaketil-

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

la, jota sitäkin on vastuuttomaksi moitittu, torjutaan muun muassa leikkauksia peruskoulutukseen ja terveydenhuoltoon. Kuntien tukematta jättäminen vasta vastuutonta olisikin. Hallitus ottaa velkaa, koska kannamme huolta ja vastuuta paremmasta huomisesta.

Arvoisa puhemies! Niin kauan kunnes rokoite on saatavilla, parasta työllisyys- ja talouspolitiikkaa on pitää koronavirus kurissa. Tähän meistä jokainen voi omassa arjessaan vaikuttaa, sillä tämän kulkutaudin leviämisen pysäyttäminen on kirjaimellisesti omassa käsissämme. Noudattamalla annettuja ohjeita ja suosituksia varmistamme sairaaloiden toiminnan niin joulunaikaan kuin sen jälkeenkin.

13.36 Pia Lohikoski vas: Arvoisa puhemies! Samalla kun torjumme akuuttia koronan aiheuttamaa kriisiä, on toimia suunnattava vahvasti myös kriisin jälkeisiin talouden haasteisiin. On tarpeen yhtä aikaa tukea ihmisiä, yrityksiä, kuntia ja talouden elpymistä sekä myös vahvistaa kestävästä kasvusta ja paremman työllisyyden edellytyksiä tulevina vuosina. Tämä hallitus rakentaa tietä ulos kriisistä pitämällä huolta ihan jokaisesta suomalaisesta ja panostamalla osaamiseen ja kestävästä työllisyyteen.

Koko syksyn oppositio on kritisoinut hallitusta siitä, että koronaa hoidetaan lainarahalla. Kuitenkin opposition omat vaihtoehtobudjetit perustuivat erittäin kyseenalaisille säästöille yhteiskuntamme heikoimmassa asemassa olevilta, eikä velan määrä heidänkään vaihtoehtoisissaan juuri vähenisi.

Kokoomus toki keksi, että voitaisiin leikata kaikkein köyhimmiltä suomalaisilta. [Sari Sarkomaan välihuuto] Keskellä kriisiä kokoomus esitti suoria sosiaaliturvan leikkauksia jopa 400 miljoonan euron edestä. Kokoomuksen vaihtoehtobudjetissa työllisyys paranisi köyhimpien toimeentuloturva, työttömyysturva ja asumistukea leikkaamalla. Kokoomuksen epätoivon polku syventäisi toivottomuutta tuhansissa suomalaistalouksissa. Se sysäisi eduskunnan tietopalvelun laskelmien mukaan 32 000 suomalaista, joista siis 8 000 olisi lasta, köyhyyteen.

Arvoisa puhemies! Me valtiovarainvaliokunnassa katsomme hallituksen tavoin perustelluksi, että myös vuonna 2021 on syytä jatkaa elvyttävää finanssipolitiikkaa tukemalla työllisyyttä, tuotantoa ja talouden toimeliaisuutta. Erityisen tärkeää on estää talouskasvun edellytysten pitkäaikainen heikkeneminen, sillä yritysten konkurssiaalto ja massatyöttömyys voisivat alentaa talouden tuotantokapasiteettia pitkäksi aikaa. Kunnat saavat uusiin ja myös laajeneviin tehtäviin täyden valtionrahoituksen. Lisäksi koronaan välittömästi liittyvät menot korvataan kunnille täysimääräisesti valtion toimesta.

Hallitus vähentää ilmastopäästöjä ja tukee talouden kehittymistä uudistamalla energia-verotusta ja tukemalla teollisuuden sähköistymistä. Suomen kestävästä kasvusta ohjelmalla edistetään reilua siirtymää kohti hiilineutraalia hyvinvointivaltiota.

Vaikka kehikseen sisältyy joustavuutta, on resurssien riittävyyttä seurattava ja varmistuttava siitä, ettei talouden liikkumavaraa rajoiteta liiaksi ja ettei elpymistä vaikeuteta liian aikaisella sopeutuksella, sanotaan valtiovarainvaliokunnan mietinnössä. Valiokuntamme korostaa myös, että sukupuolitietoisen budjetoinnin kehittäminen edellyttää sukupuolittain analysoidun tiedon saatavuuden ja käytön parantamista, menetelmien ja prosessien kehittämistä, osaamisen vahvistamista sekä johdon ja päättäjien tukea työlle. Olemme valtiovarainvaliokunnassa halunneet myöskin, että analysoidaan koronan sukupuolivaikutuksia sen suhteen, kuinka olemme tässä tilanteessa elvyttäneet ja kuntia tukeneet.

Hallituksen linja on oikeudenmukainen ja selkeä. Me turvaamme työpaikkoja ja kansalaisten toimeentuloa kriisin yli. Hyvätuloisten veroalennusten ja opposition toiveajattelun

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

sijaan me investoimme uuteen työhön, osaamiseen ja suomalaisten työkyvyn vahvistamiseen. Siitä esimerkkinä olemme tänään hyväksyneet oppivelvollisuusudistuksen, ja tämä on hieno päivä kaikille suomalaisille nuorille.

13.40 Sandra Bergqvist r: Värderade talman! I en tid där samhället förändras och det råder osäkerhet kring ekonomisk stabilitet och global utveckling är det viktigt att skapa framtidstro. Det gör den här regeringen. Nästa års budget innehåller en bred arsenal akuta krisåtgärder men också satsningar på framtiden. Vi behöver ett stimulerande budgetpaket som hjälper oss ur coronakrisen men som även ser möjligheterna i en tid efter coronan.

Hallitus tekee merkittäviä panostuksia työllisyyteen, ilmastoon, osaamiseen, kuntien peruspalveluihin sekä teollisuuden kilpailukykyyn. Näillä päätöksillä edistetään hyvinvointivaltion kestävä kehitystä pitkällä aikavälillä.

Kysyntä kestävästä, ilmastoystävällisestä politiikasta on selkeä. Lapsemme ja nuoremme, tulevaisuuden päättäjät, haluavat meidän tekevän selkeitä ilmastoinvestointeja. Hallitusohjelmassa asetettiin tavoitteeksi hiilineutraalisuus vuoteen 2035 mennessä. Tavoitteeseen on vielä matkaa, mutta hallitus on sitoutunut sen saavuttamiseen. Talousarvioesityksessä tavoitetta edistetään noin 2 miljardilla eurolla. Määrärahat kohdistuvat etenkin liikenteen päästöjen vähentämiseen muun muassa kehittämällä joukkoliikenteen palveluja, mutta myös ympäristön ja luonnon monimuotoisuuteen, uusiutuvan energian käytön lisäämiseen sekä kiertotalouden edistämiseen. Koronakriisi on monin tavoin näyttänyt, että asioita on mahdollista tehdä myös toisella ja uudella tavalla.

Regionerna i vårt land är olika och har sina styrkor. Klimatarbetet kan inte ske enligt en modell, utan kunskapen om vilka lösningar som fungerar bäst i praktiken finns i de olika kommunerna. Många kommuner och städer har också självmant satt sina ambitiösa mål. Till exempel Åbo har som mål att vara klimatneutralt redan år 2029. Arbetet som kommunerna redan gör vill regeringen främja, och för att påskynda kommunernas och regionernas klimatarbete föreslår regeringen 5 miljoner euro.

Budgetpropositionen innehåller även viktiga satsningar på högskolor, forskning och innovationer. Det är viktigt att vi skapar ramar för ett utvecklat samarbete mellan företag, universitet och den offentliga sektorn. Satsningarna behövs för att utveckla innovativa lösningar, främja cirkulär ekonomi och ett koldioxidsnålt samhälle. Satsningarna behövs framför allt för att främja kunnandet i Finland, och det är med ett starkt kunnande och innovativa lösningar som Finland kan tävla på den internationella marknaden.

Även här behöver vi erkänna regionernas styrkor och främja de kluster som redan finns. I Egentliga Finland finns goda förutsättningar för den finska varvsindustrin på sjöfartsklustret. Satsningar på branschen är viktiga för att vi ska kunna trygga den finländska rederiverksamheten och ha en fungerande sjöfart också i framtiden.

Åbo är också den starkaste regionen inom läkemedelsutveckling i Finland. Här finns både finskspråkigt och svenskspråkigt universitet och stora möjligheter att ytterligare utveckla samarbetet mellan universiteten och företag. Till exempel nätverket Hälsocampus i Åbo utvecklar spetskunnande för forskning, utbildning och innovation inom hälsosektorn i Egentliga Finland.

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

Arvoisa puhemies! Osaaminen ja yritysten kehitys kulkevat käsi kädessä. Tiedämme, että koko maassa on ongelmia riittävän koulutuksen saaneen työvoiman rekrytoinnissa. Työmarkkinoiden muuttuessa on tarpeen tarkistaa koulutusjärjestelmiä ja niiden edellytyksiä vastata työmarkkinoiden alueellisiin tarpeisiin. Paikalliset sopimukset palvelevat sekä työntekijöiden etuja että työnantajien tarpeita.

Suomi menestyy vain osaamisella. Hallituksen päätöksillä luodaan edellytyksiä osaamistason ja työllisyyden kestäväälle kasvulle. Elvyttävä talousarvioesitys vuodelle 2021 rakentaa tietä ulos koronakriisistä ja jatkaa hyvinvointivaltion kehittämistä sosiaalisesti, ekologisesti ja taloudellisesti kestäväällä tavalla.

13.45 Aki Lindén sd: Arvoisa puhemies! Tämä puheenvuoroni ei ole niin sanottu ennalta kirjoitettu budjettipuheenvuoro, vaan olen seurannut täällä käytyä keskustelua ja koonnut tähän eräitä asioita, joita esitän nyt sen puitteissa, minkä aikataulu sallii, enkä oikeastaan hauku täällä ketään. Ihan ensimmäiseksi haluan todeta, että edellisessä puheenvuorossa hienolla tavalla käsiteltiin lounaisen Suomen ja Turun asioita, joten niitä ei ole minulla tarvetta toistaa, olen niistä aivan samaa mieltä.

Helsingin Sanomat käsitteli tänään pääkirjoituksessaan työllisyysasteita ja niin sanottuja työllisyystoimia eli tätä kuumaa kysymystä, josta me täällä niin usein keskustelemme. Haluan esittää teille lukusarjan, jonka juuri tuossa tarkistin Findikaattori-tietolähteestä, jossa on hyvin kattavasti erilaisia taloudellisia ja muun muassa työllisyyteen liittyviä lukusarjoja Suomessa. Työllisyysaste oli lokakuussa 2017, siis kolme vuotta sitten, 70,0 prosenttia. Siitä vuoden kuluttua eli lokakuussa 2018 se oli 71,5 prosenttia. Viime vuoden lokakuussa se oli tasan 72 prosenttia, ja tällä hetkellä se on 71,5 prosenttia. [Sari Sarkomaa: Edellisen hallituksen ansiota!] On oikeastaan hämmästyttävää, että työllisyysaste tällä hetkellä ei ole tämän koronakriisin seurauksena pudonnut enempää viimesyksyisestä 72 prosentista kuin tuon 0,5 prosenttia. Tällä en ollenkaan tarkoita, ettenkö olisi erittäin huolestunut siitä kaikesta, mitä tämä koronakriisi on tietysti taloudelle niin meillä kuin muissakin maissa aiheuttanut. Olemme varmasti 2—3 prosenttia alemmalla työllisyysasteen tasolla tällä hetkellä kuin olisimme, ellei tätä koronakriisiä meillä olisi.

On paljon puhuttu ikääntyneiden työllisyysasteesta, ja on totta, että se on Suomessa alhaisempi kuin esimerkiksi Pohjoismaissa, mutta lukusarja on oikeastaan aika hämmästyttävä. 25 vuotta sitten 55—64-vuotiaiden työllisyysaste oli 34 prosenttia. Tällä hetkellä se on 70 prosenttia. Se ei juuri siis kovinkaan paljon poikkea yleisestä työllisyysasteesta. Toki olisi hienoa nähdä, että se olisi 80 prosenttia tai yli, mutta se on tällä hetkellä siis merkittävästi enemmän kuin se oli aikaisemmin.

Sitten ihan lyhyesti terveydenhuollosta, ei niinkään nyt sote-uudistuksesta vaan siitä, että olen huomannut, että keskustelussa on joskus sävyjä, joissa julkiseen terveydenhuoltoon käytettävä rahoitus nähdään pelkästään menoeränä. Yleensä se pitäisi nähdä investointina. Aivan samalla tavalla kuin työnantajat investoivat työterveyshuoltoon omaa rahaansa, jotta heillä olisi työkykyiset, tuottavat työntekijät, me teemme koko yhteiskunnassa investointeja terveydenhuoltoon. Siksi me rokotamme julkisin varoin, siksi me ylläpidämme neuvolajärjestelmää, siksi me hoidamme sairastuneet terveiksi niin nopeasti kuin mahdollista. Toki terveydenhuollolla on myös vahva eettinen puolensa. Kaikissa tapauksissa emme pysty palauttamaan ihmisten työkykyä. Usein kysymys on myös ikääntyneistä henkilöistä, jotka eivät enää palaa työelämään, mutta heitäkin luonnollisesti hoidamme.

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

Sitten vielä kolmas kysymys. Valtiovarainministeri totesi sen, minkä olemme voineet lukea monestakin lähteestä: Suomen bruttokansantuote ei tänä vuonna putoa niin paljon kuin Euroopan muissa maissa. No, tähän perään sanotaan usein se, että myös ne luvut, kuinka voimakas kasvu meillä on seuraavana tai sitä seuraavana vuonna edessä, ovat hie- man pienempiä lukuja. Minusta valtiovarainministeri Vanhanen yhdisti nämä aivan oikein toisiinsa: jos meillä pudotus on pienempi, niin on epärealistista odottaa, että meidän kas- vuloikkauksemme olisi prosentuaalisesti suurempi. Mutta olisi mielenkiintoista ana- lysoida tätä, mistä eri syistä se johtuu. Itse en kuulu sellaiseen ajattelukuntaan, että selittäi- sin paremmat ilmat sillä, minkälainen hallitus kulloinkin meidän maassamme on. Tässä voi olla sellaisia yleisiä suomalaisen talouden rakenteeseen liittyviä asioita, kuten melkoisen suuri ja voimakas julkinen sektori, meidän hyvä lomautusjärjestelmämme ja muita, jotka selittävät sitä, että meidän [Puhemies koputtaa] pudotus on pienempi, mutta tämä olisi eh- dottoman arvokasta analysoida. — Kiitoksia.

13.51 Sari Sarkomaa kok: Arvoisa herra puhemies! Koronaepidemiasta huolimatta on positiivisia uutisia. Koronarokote parantaa merkittävästi tulevaisuudennäkymää.

Kasvuun päästään kiinni, jos uskalletaan uudistua, mutta kasvu ei tapahdu itsestään. Hallituksen ensi vuoden talousarvioesitys on valitettavasti kunnianhimoton ja hyvinvoin- tiyhteiskunnan tulevaisuutta murentava. Hallituksen linjan myötä edessä on mahdollisen iloisen 20-luvun sijaan kitulias ja menetetty vuosikymmen. Kasvuhan syntyy vain, jos meillä on maassamme yrityksiä, joilla on kyky ja halu investoida ja työllistää.

On aivan selvää, että elvytystä tarvitaan, sen on oppositio sanonut lukuisissa puheen- vuoroissa, mutta samalla on kyettävä ratkaisemaan julkisen talouden ylivelkaantumishaas- te, ja tähänhän hallitus ei ole löytänyt mitään ratkaisuja. Kokoomus sen sijaan esittää vaih- toehdossaan keinot pienempään velkaantumiseen yhdistettynä uusiin työpaikkoihin ja ve- ronalennuksiin. Ihmiset ja yritykset tarvitsevat nyt toivoa paremmasta.

Mitä sitten pitäisi tehdä?

Ensinnäkin menoelvytyksen rinnalle on nostettava veroelvytys — tätä on Vihriälä suo- sittanut, ja häntä neuvoisin seuraamaan. Korotettu kotitalousvähennys elvyttäisi palve- lualoja, superkotitalousvähennys senioreiden kotona asumista, ravintoloiden alv-alennus rajusti kärsinyttä toimialaa matkailualan ohella. Veronkevennykset toisivat kotitalouksille lisää ostovoimaa niin, että ihmiset saisivat enemmän mahdollisuuksia, palkasta ja eläk- keestä jäisi enemmän käteen. Se on erittäin hyvä tapa elvyttää — niin tehdään Ruotsissa ja useissa Euroopan maissa. Ja toivoisin, että lukisitte esimerkiksi Suomen Pankin ohjeet, nä- kemykset. Suomen Pankki on todellakin todennut, että veroelvytyksen vaikutus kestää pal- jon pidempään kuin menoelvytyksen. Miksi se ei hallitukselle käy? Useat kansainväliset arvioitsijat ja tutkijat ovat todenneet, että Suomen kilpailukykyä heikentää korkea työn ve- rotus. Ja mitä pahaa suomalaiset palkansaajat ja eläkeläiset ovat tehneet, että heidän pitää maksaa monta prosenttiyksikköä enemmän verotusta? Ja tässä ei nyt ole kysymys niistä hyvätuloisista, joista aina vasemmisto puhuu, vaan tavallisista suomalaisista työntekijöis- tä. Jos ei työ kannata, niin meillä ei ole mitään. Siinä ei auta sitten edustaja Lindénin nu- meronpyörittelyt, sillä korona ei ole muuttanut sitä, että suomalainen hyvinvointiyhteis- kunta perustuu työhön ja yrittämiseen eikä tukien maksuun. Niitä tarvitaan, mutta niillä ei kyllä pitkälle pötkitä. Ja kun katsoo Veronmaksajain Keskusliiton laskelmia, niin hallituk- sen esitys kiristää palkansaajien ja myös eläkeläisten verotusta, ja kyllähän tämä veron-

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

kiristysten linja on myrkkyä taloudelle ja työllisyydelle. Eli meidän pitäisi verottaa vähemmän sitä, mitä haluamme enemmän, eli työtä.

Kokoomuksen vaihtoehtobudjettiin sisältyy miljardin euron veroelvytys, ja tavalliselle palkansaajalle jäisi 500 euroa enemmän käteen, samoin kuin yrittäjälle. Samalla alentaissimme myöskin eläkeläisten verotusta. Tosiasia on se, että me emme voi nostaa itseämme tukasta: Yksin julkisia menoja lainalla paisuttamalla Suomi ei pelastu. Me tarvitsemme yksityistä toimeliaisuutta, ja siihen tarvitaan myöskin kansalaisten ostovoimaa.

Toiseksikin sanon, että hallituksen politiikka on kylmää ja kovaa. Kuinka monen pienen lapsen äiti tai isä on työttömänä? Kuinka moni nuori on huolissaan siitä, ettei saa työpaikkaa? Ja te ette lykkää toimia vain tulevalle hallituskaudelle, niin kuin monet ongelmat lykkäätte, vaan usean hallituskauden päähän. Tämä on mielestäni kylmää ja kovaa politiikkaa. Kokoomus on esittänyt toimet, joilla luotaisiin edellytykset 120 000 uudelle työlliselle. Jos ne kaikki eivät käy teille, niin toivoisin, että edes joku käy. Paikallinen sopiminen ei ole edennyt, vaikka keskusta sen puolesta puhuu. Täällä keskustelussa vasemmistoliitto on torpannut lähestulkoon kaikki keinot, esimerkiksi terapiatakuun. Miksi se ei käy? Se toisi noin 3 500 ihmistä pois sosiaaliturvan varasta työelämään, mutta sekään ei teille käy. Te estätte jopa kansalaisaloitteen käsittelyn eduskunnassa, ja mielestäni se on aikamoinen lommo demokratiaan.

Arvoisa puhemies! Kolmanneksi, hallitus ei ole kyennyt esittämään uskottavaa suunnitelmaa todellakin talouden tervehdyttämiseksi, ja kyllähän se on rumaa lasten piikkiin elämistä. Vaikka otetaan velkaa, samaan aikaan pitäisi olla suunnitelma siitä, miten velka maksetaan. Näin sanoi myös Vihriälä raportissa ja totesi, että jos tätä ei ole, niin silloin talouspolitiikalta menee uskottavuus. [Puhemies koputtaa]

Ihan lopuksi sanon sen lisäksi, mitä tässä totesin, että pitäisi olla niitä rakenteellisia uudistuksia, joilla parannetaan eikä lisätä kestävyysvajeongelmaa. [Puhemies: Aika!] Niitä valitettavasti ei näy eikä kuulu.

13.56 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Valtion budjettiesitys tulevalle vuodelle on kieltämättä erittäin vaikean ajan budjetti. Korona on leimannut koko maailmantaloutta ja kaikkien ihmisten elämää viimeisen vuoden ajan todella rankasti. On kuitenkin hyvä, että valoa on tunnelin päässä, ja sieltä ei tule vastaantuleva juna vaan sieltä tulevat rokotteet, joilla pystytään tämä inhottava tauti saamaan jotenkin kuriin. Totta kai se kestää vielä vuoden kaksi, ennen kuin se on rokotteilla täysin saatu hallintaan, mutta tärkeää on, että kehityssuunta on oikea.

Valtio on kantanut hyvää vastuuta siinä, että kuntien jatkuvaa toimintaa on pystytty turvaamaan, koska kunnissahan se ihmisten palvelu tehdään. Sen organisaation vahvistaminen ja ylläpitäminen on viisautta, koska terveydenhuollon pitää pelata, koulujen pitää toimia ja muunkin palvelun toimia, vanhuksista pitää huolehtia ja heikommista pitää huolehtia — se on sivistisyhteiskunnan ensimmäinen edellytys.

Yrityksiä on kannateltu yli vaikean ajan erilaisilla rahoitusinstrumenteilla, joista jokainen on toivon mukaan mieleisensä löytänyt. On selvää, että menetettyä liikevaihtoa ei ole korvattu, mutta on tärkeä huomata, että kiinteiden kustannusten maksuun on valtiolta pieni roponen hellinnyt, ja se on tärkeää, koska nämä yritykset on pidettävä tämän vaikean ajan yli joten kuten pystyssä, ja valtiovallan tulee huolehtia siitä, että kun kasvu alkaa, niin ne yritykset voivat sitten jatkaa normaalia elämäänsä ja tuottaa lisäarvoa tälle yhteiskunnalle. Yksityisissä yrityksissä on nimittäin meidän tulevaisuus. Julkisen hallinnon kasvattami-

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

nen ei käy päinsä, koska se johtaa siihen, että verorasitus nousee tavattoman suureksi ja tuottavuus laskee, mutta meillä on valtavat mahdollisuudet omien rajojemme sisällä luoda sitä uutta kasvua kansantalouteen.

Olen yhdestä asiasta äärimmäisen surullinen, ja se on metsäteollisuuden tilanne Suomessa tällä hetkellä. Tämä mielestäni hyvin väärin tehty energiaveron korotus, joka kohdistuu turpeeseen, tulee aiheuttamaan erittäin vaikean tilanteen energiantuotannossa ja metsäteollisuudessa. Tällä hetkellä, arvoisa puhemies, meillä on tilanne, että turpeen nostaminen loppuu tästä maasta lähivuosina kokonaan, ja se tulee johtamaan sellaiseen šokiin muun muassa — otetaan pari esimerkkiä, jotka kuvaavat sitä hyvin:

Energiantuotannossa hinnat tulevat nousemaan aivan pilviin. Voimalaitoksia myydään ulkomaille, mikä tulee vaikuttamaan lämmön hintaan ja asumisen hintaan. Täällä seuraavissa budjeteissa kiukkuamme sitten, kuinka paljon, montako miljardia panemme vielä lisää asumistukiin, toimeentulotukeen. Vieläkö halutaan jotakin lisää?

Ja sitten se tulee johtamaan siihen, että ulkomainen energia valtaa yhä enemmän markkinaa. Se on tekemässä sitä koko ajan. Venäläinen hake on vallannut koko itäisen Suomen Oulua myöten. Oulu ei kuulu Itä-Suomeen, mutta Vartiuksen asemalta ei ole kovin pitkä matka ajaa haketta Ouluun. Kotimaisen energiahakkeen kerääminen on käytännössä loppu. Kukaan sillä ei saa enää tänä päivänä mitään tuloa, kun kotimaisen hakkeen korjuukustannukset metsästä tienvarteen ovat suuremmat kuin Venäjältä tulevan hakkeen hinta Suomen puolella. Rajan yli tuotuna venäläinen hake on halvempaa kuin kotimainen energia-puu, eli olemme menettäneet sen markkinan täysin, ja siksi firmat ostavat tämän meidän väärän veropäätöksemme jälkeen suoraan leimikoita, jotka menevät polttoon, vaikka hallitusohjelmassa lukee, että arvopuuta eli ainespuuta, kuitua ja tukkia, ei saa polttaa. Näin me teemme tänä päivänä ja todella paljon, ja vauhti kiihtyy.

Arvoisa puhemies! Se, mikä tässä on pahinta, mitä pelkään 25 vuotta metsäammattilaisena työtä tehneenä, on, että tässä on käymässä nyt, arvoisa puhemies, niin, että metsäteollisuuden investoinnit pikkuhiljaa menevät ulkomaille ja olemassa olevia tehtaita Suomessa pistetään kiinni. Kuinka moni Suomen työmies joutuu tämän väärän päätöksen jälkeen työttömäksi? Sitä emme vielä tiedä, mutta muistakaa, hyvät edustajakollegat, että tällä asialla ei sovi leikkiä.

Olen tekemässä siitä kyllä esitystä, miten tämä homma hoidettaisiin. Me voimme tehdä sen sillä keinoin, että huoltovarmuuslakiin teemme sellaisen poikkeuksen, että meillä on mahdollisuus käyttää se noin 20 miljoonaa mottia turvetta vuoteen — kasvuhan on 40 miljoonaa eli tuplat siitä — ja osa siitä käytetään energiaturpeena, seospolttoaineena kotimaisen hakkeen kanssa, jolloin saadaan tehokas seos ja hinta pysyy halpana. Ja sitten parasta siinä on, että kaikki muukin toimii: kasvihuoneturpeet, aktiivihiiliturpeet, maatilojen tarvitsemat turpeet, broilerikasvattamoiden, sikaloiden ja niin edelleen. Muistakaa, hyvät ystävät, että esimerkiksi kasvuturpeen, kasvualustojen viennissä Suomi on maailman johtava maa. Eli kasvua meillä on ja markkina meillä on, mutta mikä meiltä puuttuu? Kansallinen halu tehdä tälle maalle hyvää. Tämä ilmastokiihkoilu ja ilmastohumppa, joksi sitä olen nimittänyt, käy tälle kansakunnalle liian kalliiksi. Jos meiltä teollisuus loppuu, arvoisa puhemies, siinä menee sitten paljon sen mukana, ja sitä vahinkoa ei jälkikäteen pysty korjaamaan kukaan.

14.01 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Ensi vuoden budjetilla pitää ratkoa montaa kriisiä yhtä aikaa. Ilmastomuutos, koronapandemia ja talouden pudotus koskevat kaikkia

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

maailmanlaajuisesti. Talouden elvytyksen ja rakenteellisten uudistusten tarve on yhteinen koko Euroopassa. Näin ollen meidänkin tulee käyttää tehokkaasti hyväksi EKP:n elvyttävän rahapolitiikan sekä EU:n mittavan elvytyspaketin kautta saatava tuki.

Valiokunta pitää tärkeänä, että työllisyyden parantamisen tavoittelusta ei luovuttu koronakriisin vuoksi, sillä kriisin vaikutus julkiseen talouteen lisää entisestään työllisyystavoitteen merkitystä. Olemassa olevista työpaikoista on pidettävä kiinni, mutta samalla on tehtävä toimia, joilla myös uusia työpaikkoja syntyy. Esitys sisältää ainakin seuraavia työllisyyttä edistäviä toimia: pohjoismaisen työhaun mallin, varhaiskasvatustukien alentamisen, oppivelvollisuuden nostamisen, osatyökykyisten lineaarisen mallin ja aikuiskoulutustuen uudistuksen, ja myös kuntakokeilut etenevät. Näiden lisäksi tarvitaan uusia toimia ikääntyneiden työllisyyttä tukemaan, mutta yhtä lailla toimia auttamaan nuorten ja ulkomaalaistaustaisten työllistymistä. Korona-aika on vaikeuttanut nuorten pääsyä työelämään. Ensimmäisen työpaikan ja kesätyön saanti on ollut hyvin vaikeaa.

Arvoisa puhemies! Velan ottaminen ei ole helppoa, mutta tässä tilanteessa se on välttämätöntä. Kannamme huolta velasta. Suurin osa valtion budjetin alijäämästä koostuu kuitenkin koronan aiheuttamista kuluista, kuten koronatestauksesta sekä kuntien, yritysten ja työttömien tukemisesta. Näillä ehkäistään hoitovelan kasvua entisestään, halutaan pitää julkisten palveluiden laadusta kiinni ja turvata työpaikkoja yrityksissä. Samalla tarmolla pitäisi turvata työllisyyttä myös esimerkiksi kulttuuri- ja tapahtumatuottajien osalta. Alakohtaiset erot ovat myös merkittäviä, ja esimerkiksi matkailun, koronan, mutta myös luonnon ja ilmaston kannalta kestäviä ratkaisuja tulisi löytää pian.

Vuoden 1920–21 budjettia leimaavat ilmastoteot. Niiden aika on viimeistään nyt. Ensi vuoden budjetti sisältää merkittäviä ja kauaskantoisia päätöksiä ilmastomuutoksen torjumiseksi, kuten lämmityspolttoaineiden verotuksen korotuksen, teollisuuden energiaverojen alasajon käynnistymisen, päästökauppakompensaation lakkauttamisen ja tilalle rakennettavan teollisuuden uudistumista voimakkaammin tukevan sähköistymisen tuen. Liikenteen työsuhte-edut päivitetään myös ilmasto-aikaan. Muun muassa näillä päätöksillä hallitus osoittaa, että se pystyy tekemään tarvittavia päätöksiä kestävästä tulevaisuuden rakentamiseksi. Luonnonsuojelun rahoitus on myös tulevana vuonna 100 miljoonaa euroa korkeampi kuin hallituskauden alussa. Valtiovarainvaliokunnan jakovarasta päätettäessä lisäystä sai myös koronan aikana aiempaa tärkeämmäksi noussut retkeilyinfran ylläpito.

Valiokunta nostaa mietinnössään huolen mielenterveyshäiriöiden ehkäisystä ja palveluiden saatavuudesta. OECD-raportin mukaan mielenterveyden suorat ja epäsuorat kustannukset ovat Suomessa OECD-maiden suurimpien joukossa, peräti 5,3 prosenttia bruttokansantuotteesta ja vuositasolla noin 11 miljardia euroa, ja korona on nostanut tätä avun tarvetta entisestään. Toimia tarvitaan.

Arvoisa puhemies! Hallitus haluaa investoida tulevaisuuteen panostamalla vahvasti nuoriin. Teemme historiallisen uudistuksen ja pidennämme oppivelvollisuutta 18 ikävuoteen. Samalla panostamme merkittävästi niin varhaiskasvatukseen kuin perusopetuksen laadun vahvistamiseen. Iloitsen myös kaksivuotisen esiopetuksen kokeilusta. Lisäämme myös varhaiskasvatuksen opettajien aloituspaikkoja, sillä tekijöistä on suuri pula. Osaamisen vahvistaminen on parasta ja vastuullisinta työllisyyspolitiikkaa, mitä voimme tehdä. Myös jakovaran käsittelyssä osaaminen huomioidaan muun muassa luonnontieteellisen museon työn jatkuvuuden turvaamisella, opettajien täydennyskoulutukseen panostamalla, globaali- sekä rauhan ja tasa-arvokasvatusta vahvistamalla.

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

Hallituksen budjettiesityksestä voi lukea myös tärkeitä arvovalintoja, kuten kehitysyhteistyömäärärahan nousun ja kiintiöpakolaisten määrän kasvatuksen. Kolmannen sektorin tärkeän työn jatkuvuus halutaan turvata kompensoimalla veikkaustulojen pudotus täysimääräisesti. Myös valiokunnan jakovarasta moni järjestö- ja vapaaehtoistoimija sai lisäystä.

14.07 Johannes Yrttiaho vas: Arvoisa puhemies! Koronatoimien vuoksi valtio velkaantuu noin 30 miljardia euroa. Lisärahalle julkiseen ja yksityiseen talouteen on ollut ilman muuta todellinen tarve, mutta sen kohdentaminen olisi voinut olla monin paikoin tehokkaampaa. Yritysten tukemisessa valitut keinot eivät ole olleet työllisyyden kannalta parhaita, omistajille varmasti mieleen kyllä. Pienituloisia suomalaisia ja muun muassa hoitoalan töissä koronavuonna raataneita tukipolitiikka ei ole kohdannut muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta. Hyötysuhteeltaan heikointa rahankäyttöä edustaa osallistuminen EU:n elvytyspakettiin.

Valtiovarainministeri Vanhanen on todennut, että finanssipolitiikan kiristämisen aika alkaisi vuonna 2022. Jo vuoden kuluttua eduskunta siis päättäisi sopeutustoimista. Niistä osviittaa antavat työllisyysastetavoitteen nimissä väläytellyt työttömyysturvan leikkaukset, joista lisäpäivien eli eläkeputken leikkaus ollaankin ilmeisesti jo pian viemässä päätökseen. Kun hallitusohjelmaneuvoittelujen jälkeen iloittiin työttömyysturvan aktiivimallin poistamisesta, oli ennakoitavissa, että eläkeputken poistaminen muodostaa hallituksen keinovalikoimassa ne ohjelmaan kirjatut korvaavat toimet. Kokonaisuutena työllisyysaste ei eläkeputkea leikkaamalla nouse. Jos iäkkäämmät saisivatkin työnsä pitää nykyistä useammin, olisivat irtisanomiset edessä nuoremmissa ikäluokissa. Perussy leikkaukseen on työnantajien halu vähentää maksuvastuutaan sosiaaliturvasta. Samalla työttömyysturvan heikennyksille raivataan tietä.

Puhemies! Putkea ei missään tapauksessa pidä poistaa. Eläkeputken leikkaamisen vaikutus valtiontalouteen on mitätön suoraan ja myös oletettujen työllisyysastevaikutusten kautta. Valtiontaloutta voitaisiin tasapainottaa helposti siirtämällä uusien monitoimihävittäjien 10 miljardin euron hankintaa. Vasemmistoliiton kanta on, että hävittäjähanketta tulisi lykätä ja se tulisi uudelleen arvioida. Kunnallisanalan kehittämissäätiön tekemän tutkimuksen mukaan 76 prosenttia suomalaisista on samalla kannalla ja olisi valmiita lykkäämään hävittäjähankintaa valtiontalouden tasapainottamiseksi. Ilmavoimien Horneteille kertynyt lentotuntien määrä on merkittävästi pienempi kuin koneilla voidaan lentää ja mitä valmistaja lupaa. Me olemme siis vaihtamassa nopeammin kuin olisi tarpeen. Hornetien käyttöikä voidaan tosiasiallisesti pidentää useilla vuosilla.

Puhemies! Hävittäjien 10 miljardin tilausvaltuus ei tässä talousarviossa ole määrältään ja käyttötarkoitukseltaan siten rajattu kuin perustuslain 85 § edellyttää, vaan tilausvaltuus voidaan ylittää hankintasopimuksesta johtuvilla kustannusmuutoksilla. On epäselvää, mitä tilausvaltuuteen ylipäätään sisältyy ja mitä ei. Elinkaarikuluja, jotka jopa moninkertaistavat hankinnan kustannukset, ei ole selvitetty.

Nämä oleelliset seikat horjuttavat merkittävästi eduskunnan budjettivaltaa. Valtiosääntöasiantuntijoiden mukaan hankinnan euromääräisen ylärajan on talousarviossa oltava. Nyt eduskunta ei kuitenkaan tiedä, mistä se päättää, vaan piikki on käytännössä auki. Valtiontalouden tarkastusvirasto on moittinut hävittäjähankkeen kustannusten epävarmuutta ja avoimuuden puutetta. Valtiovarainvaliokunta kuitenkin sivuuttaa mietinnössään häm-

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

mästyttävällä tavalla VTV:n kriittiset huomiot. Perustuslakivaliokunnalta olisi ilman muuta tullut pyytää arvio hävittäjien tilausvaltuuden perustuslainmukaisuudesta.

Puhemies! Olen tehnyt hävittäjähankintaa koskevan talousarvion muutosehdotuksen, jossa esitän, että eduskunta poistaa ensi vuoden talousarviosta siihen esitetyn hävittäjien tilausvaltuuden, hankintaa siirretään ja arvioidaan Hornetien suorituskyvyn korvaamisen aikataulu ja laajuus uudelleen puolustuskyvyn kehittämisen kokonaistarpeet ja valtiontalouden tilanne huomioiden. Tällä esityksellä sen hyväksyessään eduskunta ottaisi takaisin sille kuuluvan vallan, josta se on hävittäjien osalta tosiasiaa luopumassa kenraalien hyväksi — vallan päättää valtion varoista. — Kiitos.

14.12 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Ensi vuoden talousarviossa on kaksi keskeistä punaista lankaa: kestävä kehitys ja koronasta selviytyminen. Lähiajan tavoitteista kaikkein tärkein asia on selättää epidemia ja korjata sen aiheuttamat vahingot yhteiskunnalle. Samanaikaisesti on kuitenkin katsottava jo tulevaisuuteen, ja siinä kestävä kehityksen ja vihreän kasvun vahvistaminen ovat ensisijaisen tärkeitä asioita. Kestävän kehityksen toimintaohjelma toteutuu vain politiikkajohdonmukaisuuden avulla, ja siksi on hyvä, että asia on voimallisesti esillä myös ensi vuoden talousarviossa. On tärkeää pitää mielessä, että kestävä kehitys tarkoittaa niin taloudellista, ekologista, sosiaalista kuin kulttuurista kestävyyttä.

Vihreä siirtymä on kaikkien aikojen suurin investointi. Kestäviin ratkaisuihin investoiminen on kuitenkin myös suuri mahdollisuus. Siirtymä tarkoittaa Suomelle kestävää, työllistävää kasvua ja arjen hyvinvointia sekä samalla se tukee suomalaisten yritysten toimintaedellytyksiä ja kilpailukykyä. Tämän vuoksi on ensi vuoden talousarviossa useita eri keinoja, joiden avulla ympäristöteknologiaa valmistavien yritysten kilpailukykyä ja osaamista vahvistetaan ja uuden teknologian kehittämistä sekä kestävää, työllistävää kasvua ja arjen hyvinvointia lisääviä sosiaalisia innovaatioita tuetaan. Edelläkävijyys näissä asioissa on Suomelle kilpailuvalttia maailmanmarkkinoilla.

Arvoisa puhemies! Koronaepidemia ja taloudellinen tilanne haastavat meitä myös uudistumaan. Hallitus panostaa voimakkaasti tutkimukseen ja tuotekehitykseen sekä luo vahvempia kannusteita yliopistojen ja yritysten keskinäiselle yhteistyölle. Ympäristö- ja ilmastoystävälliset tuotteet ja innovaatiot ovat tulevaisuuden valttimme kansainvälisessä kilpailussa. Ilmastonmuutoksen torjunnan ja teollisuuden ei tarvitse olla toistensa vihollisia. Myös EU:n elpymispaketista saatava rahoitus tukee tätä tavoitetta.

Jatkossakin Suomi pärjää parhaiten panostamalla osaamistason nostoon kaikilla koulutusasteilla. Samalla oppimiseroja pitää kaventaa ja koulutuksellista tasa-arvoa lisätä. Jatkuvan oppimisen malli varhaiskasvatuksesta aina täydennyskoulutukseen ja vapaaseen sivistystyöhön asti on Suomen kilpailukyvyn ja hyvinvoinnin perusta. Yhdenkään nuoren kouluttautuminen ei saa jäädä rahasta kiinni, ja siksi oppivelvollisuuden laajentaminen jos mikä tukee kestävä kehitystä.

Puhemies! Keväällä korona oli uusi tilanne yhteiskunnassa, ja siksi ei aina osattu toimia oikein. Turvallisuus meni inhimillisyyden edelle. Perustuslakivaliokunta totesi monessa mietinnössään, ettei valmiuslaki saa tarkoittaa palvelujen keskeyttämistä tai lopettamista varmuuden vuoksi. Läheisten, kuntoutujien tai esimerkiksi tulkkien käyntien lopettaminen yhteiskodissa johti jopa epäinhimillisiin tilanteisiin. Erityisesti muistisairaat ja vammaiset, omaishoitajat ja osa etäopiskelussa olleista lapsista ja nuorista, etenkin he, jotka tarvitsevat erityistukea oppimiseensa, joutuivat kärsijän rooliin. Tämä ei saa toistua, ja turvalli-

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

suus sekä inhimillisyys ja ihmisoikeuksien toteutuminen on saatava epidemian jatkuessa paremmin tasapainoon. Kunnilla on nyt suuri vastuu, että kunnille hoitovelkaan osoitetut rahat käytetään juuri sinne, minne ne on tarkoitettu, ja että pitkän etäopetusjakson aikana normaalilta oppimispolulta pudonneet tai muuten eksyksiin joutuneet lapset ja nuoret löydetään ja autetaan takaisin normaaliin arkeen. Lasten ja nuorten pahoinvoinnista on tullut niin vakavia viestejä viime aikoina, että asian korjaamiseen on nyt käytettävä resursseja. Ensi vuoden budjetti antaa siihen kunnille hyvän mahdollisuuden.

Arvoisa puhemies! Suomessa on laiminlyöty pitkään osatyökykyisten ihmisten halukkuus ja kyvyt osallistua yhteiskunnan rakentamiseen. Nyt hallitus on ottanut tämän asian tosissaan ja käynnistänyt useita toimenpiteitä asian korjaamiseksi. Ensi vuoden budjettiin on lisätty myös resursseja TE-toimistoihin, ja se on todella tärkeää, niin että siellä voidaan toteuttaa yksilöllistä ohjausta ja tukea työnhakijoille. On myös kiinnitettävä huomiota TE-toimistojen työntekijöiden osaamiseen, sillä esimerkiksi vammaisia henkilöitä ei tällä hetkellä osata riittävästi ohjata työllistymisen polulla, eli vammaisuuteen liittyviä erityispiirteitä ei tunnisteta. Keskustelussa on muistettava myös se, etteivät kaikki vammaiset ole osatyökykyisiä, jos kohtuulliset mukautukset on hoidettu asianmukaisesti. Työnantajat tarvitsevat myös ohjausta näissä asioissa, ja näihin toimiin ohjaamisessa tarvitaan myös osaamista TE-keskuksissa. Nyt on mahdollisuus edistää osatyökykyisten ja vammaisten työllisyyttä. Tuen kaikkia näitä toimenpiteitä, koska Suomi tarvitsee kaikkien työpanoksen.

Lopuksi, arvoisa puhemies: Talousarviossa on paljon panostuksia tutkimukseen ja sen hyödyntämiseen yhteiskunnan kehittämisessä. Yksi kritiikin paikka siellä kuitenkin on: Sote-uudistuksen onnistuminen vaatii tutkitun tiedon hyödyntämistä. Hoitotyön tutkimussäätiö tekee tässä erinomaista työtä, samoin kuin Duodecim Käypä hoito -suositusten muodossa lääketieteen puolella. En voi olla ihmettelemättä, miten Hoitotyön tutkimussäätiön rahoitus laahaa niin paljon perässä Käypä hoito -suositusten rahoitusta, vaikka nämä tahot tekevät yhtä tärkeää työtä. [Puhemies koputtaa] Tämäkin on osa sitä arvostuksen puutetta, joka nyt uuvuttaa hoitajia.

14.18 Sofia Vikman kok: Arvoisa puhemies! Hallituksen budjetin keskeinen valuvika on se, että hallitukselta puuttuvat työllisyystoimet. Ei ole edes minkäänlaista näkymää siitä, että näillä toimenpiteillä nykyistä useampi suomalainen pääsisi töihin. Työllisyyden parantamiseen tähtäävät toimet ja se, että todella teemme työllisyystekoja, on edellytys sille, että suomalaista hyvinvointia voidaan rakentaa kestävästi ja että pystymme tärkeät palvelut — maksuttoman koulutuksen, laadukkaat sote-palvelut ja niin edelleen — turvaamaan suomalaisille myös tulevana vuosikymmeninä. Tähän tarvitaan näkymä myös tässä vaikeassa koronan kurittamassa taloustilanteessa.

Kokoomukselle on tärkeää se, että palkansaajalle, eläkeläiselle ja yrittäjälle jää omaan käteen nykyistä enemmän euroja. Tämä näkyy myös meidän vaihtoehtobudjetissamme. Meidän Toivon polkumme alentaa veroja ja parantaa kotitalousvähennystä. Ikäihmisille luotaisiin superkotitalousvähennys, joka nimenomaan huomioi myös pienituloiset seniorit, jotka saisivat tukea esimerkiksi kotiin tilattaviin hoivapalveluihin, vaikka ei olisi veroja, joista vähentää.

Arvoisa puhemies! Työ on parasta sosiaaliturvaa. Monessa perheessä on tällä hetkellä hätä, kun töitä ei ole. Siksi me kokoomuksessa tekisimme toimenpiteet, joilla 120 000 suomalaista pääsisi töihin. Tämä on se keskeinen ero verrattuna hallituksen budjettiin ja ver-

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

rattuna hallituksen vaihtoehtoon, josta työllisyystoimet puuttuvat. Ilman työllisyystoimia tulevaisuuden hyvinvointiamme ei rakenneta kestävästi ja taloudellisesti vastuullisesti.

Eli hallitukselta valitettavasti nyt puuttuvat työllisyystoimet, ja toivottavasti niitä vielä tulevaisuudessa nähdään, koska ilman niitä syömme tulevien sukupolvien pöydästä, elämme pysyvästi velaksi. Nyt tarvitaan näkymä tulevaisuuteen, ja sellaisen tarjoaa kokoomuksen vaihtoehtobudjetti Toivon polku, joka luo 120 000 uutta työpaikkaa.

14.21 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Maailmanlaajuinen pandemia on tehnyt kohta päättävästä vuodesta erittäin poikkeuksellisen. Pandemialla tulee olemaan monenlaisia taloudellisia vaikutuksia sekä lyhyellä että pitkällä tähtäyksellä. Näin on siitäkkin huolimatta, että todennäköisesti koemme varsin nopean talouden kasvupyrähdysen sen jälkeen, kun rokote on saatu laajaan käyttöön. Tätä on ennustettu talousennusteissa, ja vielä selvemmin se on todettavissa vastaavissa tilanteissa taloushistoriassa.

Arvoisa puhemies! Tässä tilanteessa tarvitaan elvyttävää budjettia, ja sellainen on myös saatu. Akuutissa kriisitilanteessa velanotto on välttämätön paha, sillä vaihtoehdot eli rajut leikkaukset tai veronkiristykset vain tukahduttaisivat taloutta. Tärkeintä on tukea työpaikkojen säilymistä. Siihen kuuluu myös vientiponnistelujen ja investointien tukeminen.

Arvoisa puhemies! Koronavirus on heikentänyt kuntien taloudellista tilannetta merkittävästi, kun pandemia on alentanut kuntien verotuloja. Monet kunnat olivat jo ennen pandemiaa suurissa talousvaikeuksissa. Valtio tukee kuntataloutta myös vuonna 2021 mittavalla miljardiluokan ylimääräisellä tukipaketilla. Peruspalvelujen valtionosuuksiin tulee kertaluonteinen 300 miljoonan euron korotus. Lisäksi valtio luopuu edelleen yhteisöveron jako-osuudestaan ensi vuonna runsaan 12,1 prosenttiyksikön verran kuntien hyväksi. Toisin tähän sisältyy pysyvä kuntien yhteisöveron jako-osuuden korotus 2 prosenttiyksiköllä varhaiskasvatuksen maksujen alentamisen kompensoimiseksi kunnille. Yhteisöverossa on kysymys osakeyhtiöiden ja osuuskuntien tuloverosta, jonka lisäyksen kokonaisvaikutus jako-osuuden siirto huomioon ottaen on 557 miljoonaa euroa kuntien tuloihin vuonna 2021. Yhteisöveron kuntaosuuden kasvusta hyötyvät vahvimmin kaupunkikunnat, joihin suuret yhteisömuotoiset yritykset ovat valtaosin keskittyneet. Peruspalvelujen valtionosuuksien korotus kohtelee kuntia tasapuolisemmin.

Arvoisa puhemies! Hallitus on tehnyt verotuksessa monia hyviä teollisuutta ja yrittäjyyttä tukevia ratkaisuja. Teollisuuden sähkövero lasketaan EU-minimiin kertarysäyksellä, siis alle kymmenesosaan nykyisestä. Nyt vero on 7 euroa megawattitunnilta, ensi vuoden alusta lähtien puoli euroa. EU-minimi kohdistuu myös kasvihuonetuotantoon ja palautuksen kautta myös maatalouteen. Yrityksiä kannustetaan verotuksen lisävähennyksellä tiivistämään tutkimus- ja tuotekehitysyhteistyötä korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten kanssa. Henkilöstöantien verotusta uudistetaan eli toteutetaan Lex Sipilä. Tämä mahdollistaa henkilöstön sitouttamisen kasvuyrityksiin ja muihinkin listaamattomiin osakeyhtiöihin ja vahvistaa suomalaista omistajuutta. Pienyrityksiä ja yritystoiminnan aloittamista helpotetaan arvonlisäveron alarajan korotuksella 10 000 eurosta 15 000 euroon ensi vuoden alusta.

Teollisuuden päästökauppakompensatio uudistetaan teollisuuden sähköistymistä edistäväksi uuden päästökauppajakson alkaessa. Tuki teollisuudelle siis säilyy, vaikka nimi muuttuu. Meillä ovat jo tämän vuoden alusta olleet voimassa irtaimen käyttöomaisuuden, siis käytännössä koneiden, kaluston ja laitteiden, tuplapoistot teollisuudessa ja maataloudessakin ja muussakin yritystoiminnassa, ja ne jatkuvat vuoden 2023 loppuun. Ne mahdol-

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

listavat 4 vuodessa lähes 100 prosentin vähennysoikeuden toteutumisen kone-, kalusto- ja laiteinvestoinneista. Tärkeää on myös, että listaamattomien osakeyhtiöiden osinkoverotus on päätetty säilyttää ennallaan. Se sovittiin jo hallitusneuvotteluissa. Samoin yrittäjävähennys on turvattu jo hallitusneuvotteluissa.

14.26 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Perussuomalaisten ryhmäpuheen pitäjä Junnila viittasi salikeskustelussa eläkkeisiin ja viittasi myöskin sosiaalidemokraatteihin todeten, että sosiaalidemokraatit tällä budjettiesityksellä kurmottavat eläkkeensaajia toisin kuin perussuomalaiset, jotka ovat tehneet vastalauseen eläkkeistä.

Arvoisa puhemies! Luen tämän perussuomalaisten vastalauseen alusta muutaman lauseen. Perussuomalaiset siis kirjoittavat: ”Eläkeläisköyhyys on vakava ongelma. Eläkeläisten määrä kasvaa entisestään, eivätkä pelkät nimelliset takuueläkkeen nostot riitä”. Hehän toteavat myöskin, että on kohtuutonta, että eläkeläiset, jotka ovat tätä maata rakentaneet, voivat huonosti ja edelleen ovat Suomen pienituloisimpien joukossa.

Arvoisa puhemies! Näihin sanoihin, joilla heidän vastalauseensa alkaa, minä voin täysin yhtyä — olen samaa mieltä. Olisin vielä lisännyt sen, että meillähän on ongelma siinä, että mitä iäkkäämmistä ihmisistä on kyse eläkkeensaajien keskuudessa, niin sen köyhempiä ollaan — 65-vuotiaista eläkkeellä olevista 7 prosenttia on köyhyysrajan alla, yli 75-vuotiaista jo 15 prosenttia, ja kun mennään yli 85-vuotiaisiin, niin jo lähes 30 prosenttia elää köyhyysrajan alla, eli ilmiö, mihin tässä viitataan, on aito.

Haluaisin kuitenkin nyt katsoa sitten, mitä tämä meidän hallituksemme, nykyinen hallitus, on tehnyt eläkkeensaajien suhteen ja mitä se hallitus, jossa perussuomalaiset ovat olleet mukana, teki eläkkeensaajien suhteen, että me näemme tämän kontekstin ensin historiallisesti ja sitten tähän päivään liittyen. Tässä on myöskin ehdotus, jota perussuomalaiset tuovat esille.

Ensinnäkin sen ainoan hallituksen, jossa perussuomalaiset ovat olleet mukana, eli Sipilän hallituksen, hallitusohjelman ensimmäinen lause oli: ”Maamme heikkous numero yksi on Suomen taloutta ja kilpailukykyä hankaloittava väestön ikääntyminen.” Tämä on siis perussuomalaisten kanta. Tämän nykyisen hallituksen ohjelma lähtee toisesta kulmasta: yhdenkään ikäihmisen ei pidä pelätä vanhenemista, sanoo Rinteen—Marinin hallitusohjelma.

Entä konkreettiset toimet? Mitä Sipilän hallitus, mitä perussuomalaiset tarjosivat eläkkeensaajille ollessaan hallitusvastuussa? Palvelumaksujen korotus, lääkekorvausten pienentäminen, potilaiden ja kuntoutujien matkakorvausten aleneminen, vanhuspalvelujen henkilöstövähennys, vanhuspalvelusuunnitelmien heikentäminen, kansaneläkeindeksin jäädytys, eläketulovähennyksen pienentäminen, sosiaalietuuksien hintaindeksin heikennys, eläkeläisten asumistuen heikennys, eläkkeisiin ei tehty ansiotulovähennystä, ja jos yhteiskuntasopimusta eli kiky-sopimusta ei olisi saatu aikaan, niin työeläkeindeksit olisi puolitettu. Tämä oli se hallitusohjelma, jota perussuomalaiset ajoivat silloin, kun he olivat hallitusvastuussa.

Mitä Rinteen hallitus teki ja Marinin hallitus tekee ohjelmassaan? Tämä on itse asiassa 25 vuoteen ensimmäinen hallitus, joka aidosti tarttuu tuohon ongelmaan, mihin perussuomalaiset viittasivat, eli eläkeläisköyhyyteen. Laaditaan poikkihallinnollinen ikäohjelma; ympärivuorokautiseen hoivaan tulee hoivamitoitus, niin kuin me tiedämme; kotihoitoon panostetaan; tehdään säännöllisiä hyvinvointitarkastuksia, eli seniorineuvolan itu luodaan; tehdään hoitotakuujärjestelmä, eli pääsee viikossa hoitoon; vanhuusasiainvaltuutetun toi-

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

mi, ja niin edelleen. Näitä uudistusohjelmiahan me olemme parhaillaan tässä läpi viemässä. Ja tässä myöskin on tehty näihin kansaneläkkeisiin ja takuueläkkeisiin korotus, jota perussuomalaiset pitävät nimellisenä, mutta sillä autettiin kai 300 000:ta kaikkein pienituloisinta eläkkeensaajaa — näillä korotuksilla, jotka vuodenvaihteessa tänä vuonna tulivat. Hallitusohjelmassa myöskin viitataan tähän kolmikantaiseen selvitykseen, että pyritään itse työeläkejärjestelmään saamaan uudistuksia.

Perussuomalaiset ehdottavat sitten tämän taitetun indeksin purkamista ja tarjoavat siihen edustaja Elomaan tekemää ehdotusta puoliväli-indeksistä, 50—50 prosenttia, mutta niin, että se olisi vain alle 1 400 euron eläkkeisiin. He toteavat, että tämän puoliväli-indeksin palauttaminen tulisi liian kalliiksi, jos se tulisi kaikille. Summat ovat puolestaan puhuvia: puoliväli-indeksi maksaa vuositasolla 120 miljoonaa euroa, ja jos otetaan kymmenen vuotta eteenpäin, 700 miljoonaa euroa. Meillä ovat eläkerahastot vuosittain kasvaneet 8 miljardia euroa, eli missään tapauksessa järjestelmä ei olisi kyseenalainen. Ja minä haluaisin muistuttaa, arvoisa puhemies, että kun täällä on kymmenkunta kansanedustajaa tehnyt lakialoitteen tämän taitetun indeksin kumoamisesta puoliväli-indeksillä siten, että siinä olisi kaksi kolmasosaa eurokorotuksia ja yksi kolmasosa olisi prosenttikorotuksia, niin perussuomalaisista yksikään ei tullut allekirjoittamaan tätä lakialoitetta. Eli siinä suhteessa: kyllä, sanat ovat kauniita tässä vastalauseessa, jonka perussuomalaiset tekivät — teot eivät puhu puolestaan.

14.31 Matias Marttinen kok: Arvoisa herra puhemies! Kokeillaan nyt, josko mikki pysyi päällä koko puheenvuoron ajan.

Aikaisemmassa puheenvuorossani debatissa pyrin vastaamaan edustaja Mäkiselle ennen kuin tämä pieni kommervenkki tapahtui mikrofonin kanssa. SDP:n kansanedustaja Mäkinen totesi SDP:n ryhmäpuheessa, että nyt on tärkeää katsoa eteenpäin ja vaihtaa näin autotermein sanottuna auton lyhyet valot pitkiksi, jolloin vastasin hänelle, että taitaa kuitenkin olla näin, että nyt pääministerin ja valtiovarainministerin kannattaisi ylipäänsä tässä hallituksen vanhassa Datsunissa ensinnäkin laittaa kone käyntiin ja laittaa ne valot edes päälle, sillä näin vain on, arvoisa herra puhemies, että jo ennen koronavirusta tämä vasemmistohallitus on tehnyt sen tietoisien talouspoliittisen valinnan, että julkisia menoja lisätään, velanottoa kasvatetaan ja samaan aikaan kaikki nämä toimenpiteet, joilla nimenomaan tuloja kerättäisiin lisää, ennen kaikkea kasvu- ja erityisesti työllisyystoimet, on lykätty eteenpäin.

Herra puhemies! Ensi keväänä tulee kuluneeksi kaksi vuotta tämän hallituksen työtä, ja työllisyyspolitiikan osalta hallitus on edelleen aivan alkumetreillä, näin voi sanoa. Kun otetaan huomioon kaikki toimenpiteet, mitä hallitus on tehnyt, niin ollaan vain muutamia tuhansia työllisiä plussalla, ja sitä ei tietenkään voi missään tapauksessa pitää kunnianhimoisena saatikka vastuullisena.

Toisena huomiona, herra puhemies, tähän hallituksen talouspolitiikkaan: en pidä sitäkään myöskään kovin kunnianhimoisena, että hallitus tavoittelee tällä hetkellä sitä, että julkisen velan suhde bruttokansantuotteeseen tasataan tämän vuosikymmenen loppuun mennessä. Elikkä siis edelleenkin velkaantuminen jatkuisi ja haettaisiin vain tätä velkasuhteen tasausta. Ja edelleen hallituksen työllisyystoimien osalta tavoitteena on se, että nämä toimenpiteet 80 000 työllisen saamiseksi — jotka eivät tule sinänsä riittämään vielä millään tavalla siihen, että nykyisenkaltaisen hyvinvointiyhteiskunnan palvelut voidaan pitää — vaikuttavat sitten vuoden 29 tasolla eli ei siis seuraavan hallituksen aikana, vaan vasta sitä

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

seuraavan hallituksen aikana. — Kyllä tämä aika hämmentävää on, miten kauas tätä palloa halutaan potkia.

Arvoisa herra puhemies! Tältä osin esitän, että eduskunta hyväksyy kokoomuksen vastalauseen 2 mukaiset muutosesitykset ja lausumaesitykset, ja samalla esitän myös kokoomuksen epäluottamuslause-esityksen hallitukselle sen harjoittamasta talous- ja työllisyyspolitiikasta. — Kiitos.

14.35 Raimo Piirainen sd: Arvoisa puhemies! Ihan ensimmäiseksi haluan tässä tuoda esille kokoomuksen arvostelun kuntien rahoittamisesta. Minä nyt kysyn, kun täällä ovat edustaja Sankelo ja edustaja Marttinen paikalla, eikö meistä aika moni kumminkin ole kuntien luottamusmiesshallinnossa mukana. Siellähän se viisaus on, miten sitä rahaa käytetään — eihän se ole, mitä myönnetään, vaan millä tavalla sitä käytetään, ja päätöksenteko tapahtuu siellä. Mielestäni tämä kritiikki hallitusta kohtaan on tällä hetkellä aivan poikkeuksellisen hämmentävää.

Mutta niin kuin täällä on aikaisemminkin todettu, kaikki talouden johtavat asiantuntijat ovat nyt puhuneet elvyttävän talouspolitiikan puolesta. Nyt ei todellakaan ole leikkauslistojen aika, ja tätä periaatetta hallitus on viisaasti noudattanut. Finanssipolitiikka tulee mitoittaa suhdanteen vaatimalla tavalla, ja tätä linjaa ovat kaikki maamme johtavat asiantuntijat tukeneet. Kuluttajien ostovoima nousee jälleen ensi vuonna hallituksen päätöksillä, kun muun muassa varhaiskasvatuksen maksuja alennetaan. Tälläkin on merkittävä työllisyysvaikutus, kun maksuja alennetaan. Se mahdollistaa ottamaan työtä paremmin vastaan. Ja tuloverotukseen tehdään ansiotason nousua vastaavat veronalennukset.

Talous ja terveys kulkevat käsi kädessä, ja epidemian hoito on parasta mahdollista talouspolitiikkaa. Ilman määrätietoisia toimia virusta vastaan ajautuisimme yhä pidemmäksi aikaa epävarmuuden ja uusien rajoitusten kierteeseen.

Arvoisa puhemies! Määrätieteiset toimet lieventävät kriisin seurauksia ja edesauttavat talouden toipumista. Panostuksilla liikenneverkkoon korjaamme väyläverkkojen korjausvelkaa. Sillä on rakentamiseen vahva työllisyysvaikutus, elikkä kun liikenneverkkoa korjataan, niin rakentamisella on myös työllisyysvaikutus, ja ne saavat liikkeelle myös yksityisiä investointeja. Tästäkin on hyviä esimerkkejä aikaisemmilta vuosilta. Asuntorakentaminen paitsi luo uutta työtä myös hillitsee vuokrien nousupaineita sekä edistää talouden dynaamisuutta tukemalla työvoiman liikkuvuutta.

Oppositio on kokoomuksen johdolla kritisoinut velanottoa, mutta esittää itse samaan aikaan miljardien veronkevennyksiä ja tarjoaa palkansaajille työehtojen heikennyksiä ja neuvotteluaseman horjuttamista. Täällä jossakin vaiheessa eräs edustaja käytti puheenvuoron, että 500 euroa tulisi enemmän palkansaajille käteen, mutta ei sanonut, missä ajassa. Se on varmaan vuodessa, mutta jos ruvetaan laskemaan, paljonko siitä tulee kuukautta kohti, ja sitten otetaan verot pois, niin mitähän palveluita sillä rahalla saa? Ei juuri mitään, ei terveyspalveluita eikä mitään, se on aivan selvä asia. Elikkä kokoomus olisi jättänyt panostamatta terveyteen, työllisyyteen tai palveluihin. Tämäkö on kokoomuksen mielestä vastuullista politiikkaa?

Perussuomalaisilla ei ole edelleenkään tarjota omaa talouspoliittista vaihtoehtoa. Puolue esiintyy työväen puolueena, mutta on samaan aikaan valmiina allekirjoittamaan kokoomuksen työelämän heikennykset sekä hyvätuloisia suosivat veronalennukset. Paikallinen sopiminen on täällä hyvinkin monessa puheenvuorossa noussut esille, ja me tiedämme, mitä paikallinen sopiminen pahimmillaan voi tarkoittaa.

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

Hallitus korotti heti kautensa alussa kaikkein pienimpiä eläkkeitä, ja työttömyysturvaa on parannettu sadoilla miljoonilla. Oikeudenmukainen linja jatkuu ensi vuonna, kun etuuksiin tehdään indeksikorotukset ja veronalennukset kohdistuvat myös pienituloisiin veronmaksajiin. Hallituksen toimet ovat pienentäneet tuloeroja ja vahvistaneet pienituloisimpien asemaa. Tämä on paitsi oikeudenmukaisuuskysymys, myös viisasta talouspolitiikkaa. Valtiovarainministeriö ja monet tutkimuslaitokset ovat painottaneet talouden elpymisen alkavan kotimaisen kysynnän vetämänä, ja tässä on hyvin vahva pohja.

Arvoisa puhemies! Oppivelvollisuuden ulottaminen toiselle asteelle on merkittävin koulutuspoliittinen teko vuosikymmeniin. Uudistus vahvistaa osaamisemme perustaa, nuorten työmarkkina-asemaa ja torjuu syrjäytymistä, ja pitkässä juoksussa sen on myös arvioitu vähintään maksavan itsensä takaisin. [Puhemies koputtaa] Oppivelvollisuuden pidentäminen on 2020-luvun peruskoulu-uudistus. — Kiitoksia, puhemies.

14.40 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Hallituksen budjetti ei Suomea suosta nosta, vaan uhkaa upottaa taloutemme yhä syvemmälle. Menosäästöjen tekeminen yhteiskunnallisesti vähemmän merkityksellisistä kohteista tuntuu törmäävän ylitsepääsemättömään punavihreän ideologian muuriin. Samaan syssyyn on sitten unohdettu maamme tulevaisuuden kannalta olennaiset rakenneuudistukset. Toisin sanoen hallituksen talousarvioesityksestä paistaa läpi keskittyminen irrallisiin asiakohtiin aatteen palolla ilman järkiperusteita, ja samanaikaisesti suljetaan silmät tulevaisuuden kannalta avainasemassa olevilta yhteiskunnallisilta haasteilta.

Rahaa hallitus saa hankkeisiinsa upotettua niin roimasti, että viuluja riittää maksettavaksi tuleville sukupolville vielä pitkään. Kyllä tässä koronan kurittamassa talouskuopassa on ymmärrettävää, että velanotto kasvaa. Marinin hallitus kuitenkin tuntuu käyttävän tilannetta suorastaan hyväkseen ja rahoittavan velkarahalla mieleisiään hankkeita hyvin avokätisesti, vaikka säästöjä olisi haettava entistä aktiivisemmin ja investoitava rajalliset eurot mahdollisimman vaikuttavasti sekä tuottavasti. Kuluneen vuoden alijäämä hipoo 20:tä miljardia euroa. Viime vuosina maltillisesti kasvanut valtionvelka tulee ottamaan hirtittävän harppauksen seuraavien vuosien aikana. Näkymiä ei paranna yhtään väestön ikääntyminen ja heikentynyt työllisyystilanne. Nämä tosiasiat olisi otettava huomioon kestävää budjettia rakennettaessa, mutta hallitus tekee, mitä tekee.

Hallitukselta löytyy kyllä joustavuutta yllin kyllin valtionvelan roimaan kasvattamiseen, mutta sitten, kun pelissä ovat kotimainen teollisuus sekä talous ja työllisyys, niin joustavuus katoaa. Esimerkkinä tästä on ympäristöpolitiikka. Tavoitteet hiilineutraalisuusrallissa ovat lähteneet laukalle. Vaikuttaa siltä, että hallitus haluaa Suomen olevan maalisajo siinä vaiheessa, kun toiset valtiot vielä asettautuvat lähtötelineisiin, maksoi mitä maksoi, ja sehän maksaa.

Suomen kilpailukyky heikkenee, ja tällä hallituskaudella on luettu jo moneen otteeseen merkittävien teollisuuslaitosten sulkemisuutisia. Työpaikkojen katoaminen on äärimmäisen vakava asia, eivätkä tähän auta tippaakaan pääministerin tviittailut yritysten vastuunkannosta. Hallituksen se vastuu kuuluu kantaa. Hallituksen pitää tehdä sellaista politiikkaa, jolla yritykset ja työpaikat saadaan pysymään Suomessa. Esimerkiksi turpeen käytön alasajo ja yliverottaminen ovat omiaan hävittämään työpaikkoja ja kadottamaan verotuloja. Luuletteko te siellä hallituksessa, että Pohjanmaalla voi alkaa viljelemään vaikka banaaneja, kun turpeen ympärillä pyörivä elinkeinotoiminta katoaa? Entä sitten kasvuturve, kivi-
vike-
turve, eläinten hyvinvoinnille ehdottoman tärkeä asia? — Vihreät.

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

Perussuomalaisten budjettivaihtoehto lähtee siitä, että talouskasvu rakennetaan luomalla hyvät edellytykset työnteolle ja yrittämiselle. Uskomme, että sitä kautta saamme rakennettua hyvinvointia kestäväällä tavalla. Hallitus on valitettavasti valinnut eri polun. Konkreettisia esimerkkejä vastuuttomasta verovarojen käytöstä ovat tutkitusti tehottoman kehitysavun tuntuva kasvattaminen, ilmastorahaston pääomittaminen ja oppivelvollisuuden pidentäminen, joka ei tule ratkaisemaan olemassa olevia ongelmia. Sitten vielä nostetaan polttoaineveroja ja tehdään tavallisten suomalaisten arjesta entistä kalliimpaa ja kasvataan työmatkojen hintalappua.

Asumisen hinta jatkaa nousuaan hallituksen verolinjausten seurauksena, vaikka Suomessa on EU:n mittapuulla jo nyt törkeän kallista asua. Öljylämmitteisessä vanhassa omakotitalossa asuvalle pienituloiselle eläkeläiselle on luvassa kylmää kyytiä talvipakkasilla myös lämmityskulujen myötä. Remonttien ja muiden kodin töiden teettämistä hallitus on muistanut kyllä hankaloittaa kotitalousvähennyksen karsimisella.

Arvoisa puhemies! Samaan aikaan, kun hallitus kurjistaa talousratkaisullaan ihmisten elämää, se on sitoutunut jakamaan miljardeja euroja suomalaisten rahoja Brysselin kautta Etelä-Eurooppaan EU:n elpymisrahaston kautta. Suoraa nettotappiota on tulossa yli 3 miljardia, ja Suomen taloudelliset vastuut paisuvat tässä leikissä yli 10 miljardiin. Tähän touhuun meillä ei olisi varaa, sillä ongelmat kotirintamalla uhkaavat räjähtää käsiin. Suomi tarvitsee itse elvytystä kipeästi ja työpaikkojen pelastamista. Kyllä hallituksen pitäisi siellä EU-pöydissä pitää paremmin maamme puolia ja saada parempia neuvottelutuloksia aikaan.

Edustaja Junnila esitti epäluottamuslausetta hallitukselle. Kannatan sitä.

Ja sitten vielä muutama sana taitetusta indeksistä. Siinä SDP oli arkkitehtina. Me perussuomalaiset ehdotamme sentään edes puoliväli-indeksiä. [Puhemies koputtaa] Ja vappusatanen — sen historia tiedetään. Elikkä SDP lupaa, mutta todellisia vaikutuksia eläkeläisten hyvinvointiin ei juurikaan tule. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Sankelo. Debatti on tänään jo käyty tästä aiheesta.

14.45 Janne Sankelo kok: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin kannatan edustaja Marttisen tekemiä esityksiä.

Korona, korona. Sitähän tämä vuosi on ollut, mutta sen taakse hallitus ei toimissaan ja sanoissaan voi loputtomasti mennä. Vielä tulee tavallinen työn arki ja maanantai. Maamme elää nyt velaksi. Edustaja Marttinen vertasi kokoomuksen ryhmäpuheenvuorossa tilannetta veronmaksajien luottokortin käyttämiseen, ja siitähän tässä on kyse. Holtittoman käyttäjän kortti joutaa leikattavaksi, koska sitä käytetään nyt surutta — huolta luoton lyhentämisestä tai luottorajan ylittymisestä ei tunnu olevan. Monia hallituksen lupauksia lunastetaan ensi vuoden budjetissa velkarahalla. Pitää kysyä, vastaako hallituksen toimintatapa kansalaisten käsitykseen hyvästä talonpoikaisesta taloudenpidosta.

Arvoisa puhemies! Kokoomus kantaa huolta velan takaisinmaksusta ja hyvinvointivaltiomme tulevaisuudesta, lastemme ja lastenlastemme tulevaisuudesta. Ymmärrämme, että jotkut pandemiaan liittyvät lisäkulut ovat välttämättömiä ja niillä on myös talouden kehitystä tukevaa vaikutusta, se on selvä. Samalla kuitenkin kokoomus esittää kestävät toimenpiteet tuon otettavan velan hoitamiseksi ja hyvinvointivaltion turvaamiseksi. Sitä hallitus ei tee.

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

Kokoomuksen lääke on 120 000 uutta työllistä tähän maahan. Tähän ei kukaan kilpaileva puolue tässä maassa kykene. Enemmän työpaikkoja, vähemmän veroja, vähemmän velkaa — se on tiivistetysti kokoomuksen vaihtoehtobudjetti. Kokoomuksen polulla korostetaan kotitalousvähennystä sekä opintotuen tuloja ja sovitaan työnteosta paikallisesti työntekijöihin ja työnantajiin luottaen. Loput tehotoimet voitte lukea kotisivuilta. Ne sopivat hyvin tähän poikkeusaikaan. Kokoomus luottaa suomalaisten ahkeruuteen ja siihen, että työllä turvaamme hyvinvointivaltion myös jälkipolville. Yhtä lailla suomalaisten on luotettava siihen, että työtä on, maamme perusta on kestävä ja tulevaisuus kirkas. Ei lähdetä nyt hölmöilemään työpaikkoja pois Suomesta. Kokoomus on uskottava, isänmaallinen ja tulevaisuuteen katsova vaihtoehto hallituksen kiiltokuvapolitiikalle.

Arvoisa puhemies! Pääministeri Marin on tehokkaasti sivuuttanut kaiken vakavan keskustelun hyvinvointivaltion tulevaisuudesta ja lapsillemme luomastaan velkataakasta. Nostan hattua kyvystä väistää tiukatkin kysymykset — sitä on selvästi harjoiteltu — mutta olen varma myös siitä, että kansa ei pidemmän päälle tyydy pelkkään mantrojen matriarkkaan. Viruksen nujertamisen jälkeen taloutemme on entistä pahemmin retuperällä ja kysymys kuuluu, miten saadaan Suomi nousuun, mitä hallitus on tehnyt asian hyväksi.

Tämä käsittelyssä oleva talousarvio ja hallituksen politiikka muutenkin muodostaa pohjan tuleville vuosikymmenille. Valitettavasti tuo pohja on pehmeä ja rakentuu pelkästään lainarahalle ja hyvän tahdon päälle. Pelkästään niiden varassa ei itsenäinen hyvinvoiva valtio kukoista. Tulevilla hallituksilla on edessään mittava työsarka.

Kokoomuksen ryhmäpuheenvuorossa edustaja Marttinen antoi hallitukselle kevään puoliväliriiheen asti aikaa uuden asennon löytämiseksi. Valitettavasti opetusalan ammattilaisena joudun laittamaan hallituksen joulutodistukseen nyt työllisyystoimista nelosen ja konsulipäällikön kiusaamisesta yhdelle ylimieliselle ministerille käytöksen alennuksen. Vuosi on siis odoteltu työllisyystoimia ja hermostunutta yskintää on saatu. Hallitus, antaisitte kerrankin kovan paketin Suomen kansalle joululahjaksi. [Hussein al-Tae pyytää puheenvuoroa]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Debatti on tänään, arvoisa edustaja al-Tae, käyty. [Hussein al-Tae: Asioista voimme täällä keskustella, mutta kun henkilöön puututaan, niin se ei ole tälle salille tarpeeksi arvokasta.]

14.51 Niina Malm sd: Arvoisa puhemies! Etenemme kohti vuotta 2021 varovaisen toiveikkain odotuksin. Ensimmäiset koronarokotteet ovat jaossa maailmalla, ja toivon mukaan pian Suomessakin päästään aloittamaan rokotukset. Valoa alkaa tämän pimeän ja synkän tunnelin päässä jo näkyä. Samalla on kuitenkin tiedostettava se, että rokotteesta huolimatta tulee kestäämään vielä pitkään ennen kuin yhteiskuntamme pääsee palaamaan takaisin normaaliin arkeen. Kriisi ei suinkaan ole ohi tai taantumaan päin. Akuuttien vaikutusten lisäksi kriisillä on myös muita seurauksia, joiden vaikutukset näkyvät pitkälle tulevaisuuteen.

Arvoisa puhemies! Koronakriisi on aiheuttanut valtavia menetyksiä ympäri maailman, eikä Suomikaan ole välttynyt vaikeuksilta. Korona on ennen kaikkea terveyskriisi, mutta pandemian hillitsemiseksi tehdyt rajoittamistoimet ovat vaikuttaneet väistämättä kaikkien: ihmisten elinkeinoon, työpaikkoihin, opiskeluun, mielenterveyteen ja hyvinvointiin. Rajoitustoimia joudutaan vielä edelleen jatkamaan, ja selvää on, että ne tulevat syventämään monen alan kriisiä ja kansalaisten hyvinvointivajetta entisestään. Juuri siksi me tar-

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

vitsemme nyt tekoja, joilla tuemme heitä, joilla menee nyt kaikista heikoiten. Kriisin hetkellä ei ole järkevää leikata palveluista vaan elvyttää ja tukea ihmisiä pahimman yli. Toivoo tulevaisuuteen on pystyttävä luomaan — juuri siihen ensi vuoden talousarvioesityksellä pyritäänkin.

Mittavalla 1,45 miljardin kuntapaketilla turvaamme ihmisten peruspalvelut. Lisäksi koronaviruksen hoitoon liittyvät välittömät kulut korvataan täysimääräisesti. Työllisyyden hoidossa aloitamme harppauksen kohti pohjoismaista yksilöllisen tuen työnhaun mallia, joka on reilu ja oikeudenmukainen. Lisäksi panostamme tulevana vuonna koulutukseen historiallisella tavalla: oppivelvollisuuden laajentaminen on 2020-luvun peruskoulu-uudistus, joka torjuu nuorten syrjäytymistä ja parantaa heidän työmarkkina-asemaansa merkittävästi.

Arvoisa puhemies! Akuutin terveyskriisin keskellä on pidettävä määrätietoisesti kiinni myöskin pidempiaikaisten kriisien torjumisesta. Ilmastomuutoksen uhat eivät ole pysähtyneet tai hävinneet mihinkään, vaikka huomio onkin viimeisen vuoden ajan kiinnittynyt vahvasti pandemian hoitoon. Itse kuitenkin näen, että ilmastomuutoksen torjuminen voi kääntyä meille suomalaisille vahvuudeksi. Kestävän kasvun ohjelmalla tähdätään juuri tähän. Suomessa on valtavasti osaamista ja tietoa teollisuuden ja ympäristön yhteensovittamisesta kestävällä tavalla. Suomeen on myös halukkuutta investoida juuri sen takia, sillä pääomat hakeutuvat juuri nyt sellaisiin paikkoihin, joissa voidaan todella tuottaa hiilivapaita ja fossiilivapaita ratkaisuja.

Arvoisa puhemies! Kriisistä ulospääsy ei ole lyhyen matkan nopeusjuoksu vaan pitkän matkan kestävyysjuoksu. Se on maraton. Tuoreimman OECD-raportin mukaan tässä lajissa Suomi on tähän mennessä selviytynyt verrattain hyvin. Taloutemme on vähiten korona-kriisistä kärsineiden valtioiden joukossa. Ei ole siis mitään syytä uskoa, ettemmekö voisi päästä tästäkin kriisistä vielä kohti parempia aikoja. Nyt on vain maltettava vielä vähän aikaa ja noudatettava viranomaisten suosituksia. Kyllä me tästäkin selviämme.

14.55 Sari Multala kok: Arvoisa puhemies! Tuli hieman kiire, vielä hieman hengästyttää. — Talousarvio ensi vuodelle on tänään palautekeskustelussa, ja täällä käytiin aamupäivällä ja keskipäivälläkin tiukkaa debattia siitä, mistä tässä talousarviossa on kyse, ja tuntuu, että hallituksella ja oppositiolla on ensi vuoden osalta merkittävästikin erilainen käsitys siitä, mitä tulisi tehdä. Itse ajattelen, että se käsitysero on ehkä suurempi pitkällä aikavälillä kuin lyhyellä aikavälillä.

Velkaelvytystä tarvitaan ensi vuonna, kun olemme vielä keskellä koronakriisiä, siitä tuskin on kukaan eri mieltä. Kun katsoo meidän, kokoomuksen, vaihtoehtobudjettia tai vaikkapa perussuomalaisten tai KD:n, kristillisdemokraattien, vaihtoehtobudjettia, niin kaikki ottavat velkaa ensi vuonna. Siltä on käytännössä mahdoton välttyä. Kuitenkin, mitä me omassa vaihtoehdossamme tarjosimme, oli se, että aloittaisimme ne Suomen talouden kipeästi kaipaamat rakenteelliset uudistukset työmarkkinoilla nyt heti, viimeistään ensi vuonna. Niitä ehdotimme toki jo viime vuoden vaihtoehtobudjetissamme, ja tulemme niitä ehdottamaan niin kauan kuin niitä ei vielä hallituksen toimesta tehdä.

Arvoisa puhemies! Suomen talous on pitkään ollut alijäämäinen. Edellisellä hallituskaudella yhdessä keskustapuolueen kanssa teimme mittavan määrän työllisyystoimia, joilla talouden pitkän aikavälin kestävyyttä kyettiin parantamaan. Samanaikaisesti tehtiin osittain hyvin vaikeitakin päätöksiä vähentää julkisia menoja, ja täten lähdettiin kuromaan kestävyysvajetta umpeen.

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

Mitä tapahtuu tulevina vuosina? Väestö vanhenee Suomessa edelleen, nopeastikin, ja samanaikaisesti syntyvyys on edelleen alhaisella tasolla. Työllisyys ei kuitenkaan ole sillä tasolla kuin se on esimerkiksi muissa Pohjoismaissa, ja yhdessä vanhenevan väestömme ja vanhemman väestömme kanssa tämä on erittäin suuri ongelma, jota myös kestävyysva-
jeeksi kutsutaan. Se siis käytännössä tarkoittaa sitä, että ne työllä ja yrittämisellä saatavat verotulot, joita me keräämme, eivät riitä kattamaan niitä menoja, joihin me olemme sitou-
tuneet. Mitä ne menot sitten ovat? Monesti erittäin tärkeitä palveluita, joita kunnat tuotta-
vat, monesti myös tulonsiirtoja, joilla ihmiset täydentävät omaa toimeentuloaan. Se, mitä
kokoomus ehdottaa, on se, että yhä suurempi osa ihmisistä tulisi toimeen omalla työllään.
Se on oikeastaan ainoa tapa, jolla Suomen talouden pitkän aikavälin kestävyys voidaan
varmistaa.

Arvoisa puhemies! Täällä aiemmin päivällä keskusteltiin myös siitä, tulisiko kuntia tu-
kea vaiko ei. Minusta vastaus on päivänselvää: totta kai pitää tukea. Kuntien tuen pitää tässä
koronatilanteessa kuitenkin kohdistua sinne, missä ne vauriot ja menetykset koronan vuok-
si ovat suurimpia. Nyt vaikuttaa siltä, että tämän vuoden osalta kaikilta osin näin ei ole ta-
pahtunut. Toisekseen kuntien parasta tukemista ovat samat toimet, jotka tukevat julkisen
talouden kestävyttä ylipäänsä, eli rakenteelliset työllisyystoimet. Kuntien suuri tuloerä on
myös ansiotuloverotuksesta ja yhteisöverotuotoista saatavat osuudet — tai kuntaverot tulee
tietenkin suoraan kuntien kassaan — ja silloin kun nämä esimerkiksi työttömyyden kasvun
myötä lähtevät kutistumaan, niin jokainen ymmärtää, että kuntien talous on heikoilla.

Arvoisa puhemies! Hallituksen suurimmiksi uudistuksiksi kutsuma oppivelvollisuusuu-
distus tuo kunnille jälleen uusia tehtäviä. Olen aiemmin todennut täällä, että tässä asiassa
— erityisesti nyt, kun tämä lakiesitys on kaikkine puutteineenkin hyväksytty riittämättö-
min resurssein — toivon sitä, että se tuo edes niitä vähäisiä vaikutuksia, joita sillä on arvi-
oitu olevan pitkällä aikavälillä, sillä lyhyellä aikavälillä on päivänselvää, että kunnat jou-
tuvat taistelemaan siitä, miten opetuksen laatu ensi vuonna toisella asteella ja muillakin
koulutusasteilla turvataan, kun ei ole varattu riittäviä resursseja kunnille.

Arvoisa puhemies! Aikani näyttää olevan käytetty loppuun. Jatketaan keskustelua myö-
hemmin.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin teemme. — Edustaja Kivisaari.

15.00 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa puhemies! Korona on tänä vuonna tullut riesaksem-
me, ja se on todennäköisesti sitä vielä myös ensi vuonna. Tartuntojen määrä jatkaa yhä no-
peaa kasvua. Vaikka uutiset rokotteista ja rokotusten alkamisesta antavat aihetta toiveik-
kuuteen, tuleva talvi tulee vielä olemaan varmasti vaikea ja haasteellinen. On kuitenkin
syytä jo valmistautua myös siihen mahdollisuuteen, että koronatilanne helpottaa ensi ke-
vään ja kesän aikana. Tulevaisuudessa meitä tullaan arvioimaan sen pohjalta, kuinka hyvin
selvisimme koronan kanssa ja kuinka nopeasti pääsimme jaloillemme.

Korona toi keväällä puolueet lähelle toisiaan, ja poikkeuslait säädettiin yhteistuumin.
Politiikka on kuitenkin palannut, ja asiat riitelevät taas iloisesti. Osa kiistoista tuntuu pääl-
le liimatulta sen rinnalla, että velkamiljardeista ollaan melko yksimielisiä. Velasta kyllä
puhutaan eri painotuksin, mutta lisälainanottoon ollaan valmiit lähes samaan tahtiin. Sen
osoittivat myös opposition varjobudjetit. Ensi vuoden budjetti jatkaa oikeastaan siitä, mi-
hin vuoden 20 osalta jäätin. Ihmisten terveydestä huolehditaan kaikin voimin ja yrityksiä

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

kannatellaan eteenpäin. Elvytyksellä pyritään turvaamaan etenkin vientiyritysten työpaikkoja.

Viime viikolla täällä salissa nousivat esiin kuntatuet, ja joissakin puheenvuoroissa kritisoitiin niiden ylimitoitusta. Puhuttiin jopa kuntavaalimiljardeista. Itse pidän sitä kuntatodellisuuden vastaisina puheina. Kunnat tuottavat pääosan meidän lähi- ja peruspalveluitamme ja ovat yhteiskuntamme keskeisintä sydäntä. Näiden palveluiden turvaaminen takaa sen, että koko maa ja kaikki suomalaiset saadaan pidettyä elämässä kiinni. Kunta-alalla työskentelee lähes puoli miljoonaa suomalaista. Siellä on siis myös monen leipä.

Puhemies! Kannan suurta huolta niistä heikommassa asemassa olevista ihmisistä, joiden ääntä ei nyt kuulla. Korona on vaikuttanut meihin kaikkiin tavalla tai toisella. Monen jo valmiiksi huonossa asemassa olevan suomalaisen arki on muuttunut entistä kurjemmaksi. Elvytys, kuntien tukeminen ja satsaukset yhteiskunnan eheyteen parantavat erityisesti näiden ihmisten tilannetta. Hallitus varautuu budjetissaan myös koronarokotteen saamiseen suomalaisille. Se lieene nopein ja paras tie ulos tästä tilanteesta. Yhdessä elvytyksen kanssa ei tule tietenkään tehdä vastakkaisia toimia. Rakenteellisia uudistuksia sen sijaan tulee tehdä. Tällä viikolla täällä salissa on keskusteltu muun muassa sote-uudistuksesta ja oppivelvollisuuden laajenemisesta. Ne ovat esimerkkejä siitä, että hallitus suhtautuu uudistamiseen tosissaan ja myös kutsuu oppositiota mukaan.

Puhemies! Kannustan hallitusta myös ennakkoluulottomiin ja rohkeisiin työmarkkinauudistuksiin, niin että yritykset voivat kukoistaa myös tulevaisuudessa. — Kiitos.

15.05 Hanna Huttunen kesk: Arvoisa puhemies! Ensimmäinen sana, joka tästä vuodesta tulee mieleen, on korona. Tehtävämme on ollut luovia eteenpäin uudessa, oudossa tilanteessa, kuunnella eri alojen asiantuntijoita, seurata tarkasti, mitä muualla maailmassa tapahtuu, ennakoida ja yrittää samanaikaisesti turvata ihmisten terveys, yritysten toimintaedellytykset ja tätä kautta myös työpaikat. Tähän kaikkeen samaan perustuu myös nyt käsiteltävä budjetti.

Budjetilla tuetaan yritysten pärjäämistä ja turvataan etenkin vientiteollisuuden työpaikkoja. Teollisuuden sähköveron alentaminen ja väylämaksujen puolituksen jatkaminen ovat tästä esimerkkejä.

Kuntia tuetaan poikkeuksellisen mittavasti. Siinä on kyse kahdesta asiasta: tasa-arvoisten lähi- ja peruspalvelujen turvaamisesta ja kuntien työntekijöiden lomautusten ja irtisanomisten välttämisestä — nämä kaikki ovat valitettavan tuttuja meille kuntapäätäjille.

Myös yhteiskunnan sosiaalisesta eheydestä on pidettävä huolta aina ja etenkin vaikeina aikoina. Monella suomalaisella, jolla on jo valmiiksi vaikeaa, menee nyt entistä heikomminkin.

Myös alueellista eheyttä ja ihmisten arjen turvallisuutta on vaalittava. Siksi esimerkiksi tienpidon ja poliisien määrärahoja tullaan lisäämään. Kaikkien suomalaisten turvallisuudentunteen lisäämiseksi on pystyttävä varmistamaan, että poliisi näkyy myös harvaan asutulla alueella, ja keskittymiskehitys poliisilaitosten osalta on vihdoinkin saatava loppumaan.

Arvoisa puhemies! Halu monipaikkaiseen asumiseen on kasvanut ihmisillä. Korona-aikana on huomattu, että työnteko ja opiskelu etäyhteyksillä on täysin mahdollista kauempaakin. Yhä suuremmassa määrin työn tekeminen ja erilaiset palvelut ovat verkossa. Perusedellytys tasa-arvoisille palveluille on kuitenkin nopeat ja toimivat laajakaistayhteydet kaikkialla maailmassa ja ennen kaikkea kaikkialla meillä koti-Suomessa.

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

Keskustan poliittisena tavoitteena on lisätä ihmisten valinnanvapausmahdollisuuksia. Ihmisten asuinpaikka tai mahdollisuudet yrittää ja tehdä työtä eivät saa määräytyä sillä perusteella, mikä on mahdollista missäkin päin Suomea. Tämän talon tehtävänä onkin nimenomaan mahdollistaa asioita. Keskusta haluaa rakentaa alueellisesti tasapainoisempaa Suomea. Viime kädessä kysymys on ihmisten valinnanvapaudesta ja siitä, kuinka valtiovalta voisi sitä omalta osaltaan olla paremmin tukemassa — luomalla edellytyksiä sekä uudistamalla vanhentuneita toimintatapoja niin ihmisten palveluissa kuin valtionhallinnon sisällä.

Tulossa olevaan Suomen kestävä kasvun ohjelmaan onkin sisällytettävä nopeiden laajakaistayhteyksien rakentaminen koko Suomeen koskien myös maaseutua ja vapaa-ajan asuntoja, ja tässä on huomioitava ennen kaikkea valokuitu. EU:n elpymisväline antaa siihen aiempaa huomattavasti paremmat mahdollisuudet. Jokaisen ministeriön tulisi tehdä omalla hallinnonalallaan yhteistyössä viranhaltijoiden ja työntekijöiden kanssa selvitys työtehtävistä, jotka voidaan monipaikkaistaa. Tämän jälkeen hallituksen on asetettava määrälliset tavoitteet monipaikkaistettavista työtehtävistä. Tämä tukisi ihmisten valinnanvapautta asua sekä tehdä työtä joko kokonaan tai ainakin osittain muualtakin kuin minne työpaikan sijainti on hänet aikoinaan ohjannut.

Arvoisa puhemies! Tämä budjetti tuo työtä, se tuo terveyttä, ja se tuo turvaa.

15.09 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Ensi vuoden budjettia määrittelevät edelleen haastavat ajat ja koronan tuomat haasteet. Samalla käänämme katsetta myös koronan jälkeiseen aikaan. Suomi on tähän mennessä pärjännyt sekä talouden että terveyden kannalta kohtuullisen hyvin, ja hallitus haluaa jatkaa tällä tiellä. Tehdään edelleen koronan vaatimat lyhyen tähtäimen välittömät tukitoimet, jotta selviämme tästä taudista. Rakennetaan edelleen siltaa vaikeimman yli — vastaranta on jo näkyvissä. Elvyttävän politiikan jälkeen on kuitenkin luvassa tiukempaa menopolitiikkaa. Valtion kassa ei ole pohjaton. Tulee päästä kestävä talouden polulle.

Akuutin kriisin jälkeen vastassamme on isoja pidemmän aikavälin ongelmia. Näiden selättämiseksi tarvitsemme rakenteellisia uudistuksia, joissa vaikutukset näkyvät hitaammin. Ensi vuonna käynnistämme oppivelvollisuuden laajentamista. On syytä muistaa, että Suomen kilpailukyky ja hyvinvointi rakentuvat osaamiselle, tutkimukselle ja innovaatioille. Kun nostamme kansamme osaamisen tasoa, pysymme kehityksen kelkassa. Kun panostamme koulutusasteen nostoon, pidämme kaikki mukana myöskin hyvinvoinnin kelkassa. Lisäksi sote-uudistus on edennyt nyt valiokuntakäsittelyyn. Se on valtava kokonaisuus ja palvelus koko Suomelle.

Arvoisa puhemies! Valtio on ottanut tänä vuonna rajusti iskuja vastaan yritysten, kansalaisten ja kuntien puolesta. Suomi ei ole tässä yksin. Velkaa on jouduttu ottamaan mittavasti myös muissa maissa. Kiristämisen aika tulee ennen pitkää, ja silloin meidät jokainen punnitaan. Sitä helpompaa julkisen talouden tasapainotus on, mitä fiksumpia tuloja lisääviä ja menoja vähentäviä uudistuksia pystymme tekemään. Suomen tuottavuusloikka edellyttää rohkeutta uudistaa. Rokoteutiset tuovat meille valoa huomiseen. Alkava talvi on vielä vaikea, mutta meidän on aika katsella pidemmälle.

Tähän budjettiin sisältyy myös eduskunnan jakovaroista rahoitettavia pienempiä, tärkeitä kohteita. Iloitsen siitä, että myöskin teiden kunnostamisen korjausvelkaa lyhennetään ja olemme saaneet eri puolilta Suomea tienpätkiä, jotka laitetaan kuntoon. Tämä edistää myöskin sitä, että maaseutu ja harvaan asuttu seutu näyttäytyvät meille entistä houkuttelevampina vaihtoehtoina asua, tehdä työtä ja yrittää.

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

Iloitsen myöskin kansallispuistojen ja luonto- ja retkeilykohteiden saamasta tuesta ja vapaan sivistystyön oppilaitosten käyttökustannuksiin suunnatusta summasta. Se tulee maahanmuuttajakoulutuksen toteuttamiseen. Siihen sisäoppilaitoksina toimivat kansanopistot ovat erittäin sopivia, koska koti ja koulu ovat samassa paketissa. Tämä edistää merkittäväällä tavalla kotoutuksen vaikuttavuutta.

Iloitsen myöskin puurakentamisen käynnistämisavustuksista ja kylätoiminnan tuesta. Koronapandemia on vahvistanut kiinnostusta maaseutua kohtaan, ja etätyön lisääntyminen on alentanut maalle muuttamisen kynnystä. Paikallistason kyläyhdistysten toiminta ja niiden antama tieto alueista tukevat kotiutumista ja lisäävät maaseudun elinvoimaa. Tällä budjetilla viedään taas pieneltä osalta Suomea eteenpäin.

15.14 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Hyvät edustajakollegat, ja myös salista poistuva edustaja Viitanen. Korona-ajasta kiitosta pitää antaa kyllä Suomen kansalle — Suomessa on varsin hyvin tätä tilannetta hoidettu, vastuullisesti toimittu monessa paikassa — ja kiitosta myös siitä, että koronaishuolta on kevennetty. Se on lähes kaikissa koronan riivaamissa maissa ollut valittu tie, että isompi kantaa vähän isomman osan tästä iskusta.

Sote-alalla etulinjassa toimineet hoitajat, lähihoitajat, sairaanhoitajat, lääkärit, myös vanhustenhoidossa työtä tehneet ovat kuitenkin kokeneet, että heidät on tässä koronakriisin hoidossa unohdettu. Itse kyllä koen niin — nyt puhun omasta ajatuksestani ja omasta käsityksestäni — että hoiva- ja hoitoalan henkilökunta on tehnyt niin kovaa työtä tämän vaikean vuoden aikana, jopa jättäen lomansa pitämättä, ollen koko ajan hälytysvalmiudessa valmiuslain myötä vielä poikkeuksellisella tavalla, että on ehdottoman välttämätöntä, että tavalla tai toisella näille etulinjassa toimineille henkilöille etsittäisiin tuo erityinen koronakorvaus. He sen olisivat minun mielestäni ehdottomasti ansainneet.

Huolissani olen kuitenkin työpaikoista. Täällä on aika paljon, ainakin keskustan riveistä, uskoteltu, että pahin olisi nyt jo ohi ja tämä ensi vuoden vasemmistohallituksen budjetti jollain tavalla olisi valoa tuova ja uskoa luova. Ei se, hyvät keskustakollegat, sitä ole. Lapin matkailun tilanne on katastrofaalinen. Viestit Lapista ovat sellaisia, että tuhannet ja tuhannet työpaikat, sadat yritykset ovat tänä talvena todella isoissa vaikeuksissa.

Urheilu on erittäin tukalassa tilanteessa. Voi hyvin olla tilanne, että meillä huippu-urheilun joukkueista, sarjoista mutta myös yksittäisistä huippu-urheilijoista monien urat katkeavat tähän koronakriisiin, jos heitä ei auteta. Ja aivan viimeisenä, tai itse asiassa aika pitkään, olemme saaneet viestejä musiikkialalta ja tapahtuma-alalta, ja pitkään hallitus on niiltä korvansa ummistanut. No, viimein ministeri Saarikko muutaman puheenvuoron kyllä piti ja Teams-tapaamisen ja teki somepäivityksen, mutta eivät niillä nämä kymmenet tuhannet tapahtuma-alan ja musiikkialan työpaikat tule pelastumaan. Siellä tarvitaan ihan aidosti apua tällä hetkellä, ja se apu ei ole vain kauniita sanoja, myötäelämistä, vaan se on myös rahaa, jolla musiikkiala selviää yli tämän vaikean tilanteen. Myös palvelusektori, parturit, hierojat, fysikaaliset hoitolaitokset, ovat erittäin tukalassa tilanteessa.

Nyt tuoreimmat tiedot kertovat, että tämä koronakriisi ei ole vielä pois menossa, vaan pahimmillaan se voi meitä riivata vielä 18 kuukautta tai jopa 24 kuukautta tästä eteenpäin eli jopa 2 vuoden ajan.

Arvoisa puhemies! Muutamasta asiasta kiitos. Kiitos eduskunnalle siitä, että hallituksen leikkaus Pidä Saaristo Siistinä ry:n Saimaan alushankintaan palautettiin eduskunnassa, se on arvokas. Haluan kiittää myös siitä, että tekemäni talousarvioaloitteen pohjalta 4H-toi-

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

minnan rahoituksen leikkaaminen eduskunnassa päätettiin perua. Kiitos hallituspuolueille siitä, että otitte tämän tekemäni lakialoitteen kuuleviin korviin ja peruitte tuon 4H-toiminnan leikkauksen. Teiden korjausvelan kurominen on erittäin tervetullutta, myös siitä haluan antaa kiitosta.

Mutta kaksi asiaa minua hämmästyttää. Tein myös lakialoitteen, jolla olisimme veteraanikeräyksien laskeneita tuottoja voineet olla kompensoimassa. En ymmärrä, että hallitukselta ei löytynyt myötätuntoa näitä kunniakansalaisia kohtaan niin, että tämä laskenut keräystuotto — mihin isona syynä on korona ja se, että keräystä ei ole voitu toteuttaa varusmiesten toimesta — oltaisiin voitu korvata. Ja viimeiseksi terapiatakuu: olen ihmeissäni, että tänäänkin tässä salissa vasemmistolaidalta, myös keskusta, on puhuttu kauniisti terapiatakuusta, mutta se raha, 35 miljoonaa, näytti loppuvan juuri sillä hetkellä, kun olisi ollut nuorten mielenterveyden aika.

15.20 Pia Kauma kok: Arvoisa puhemies! Aivan aluksi haluan puuttua tuohon, mitä edustaja Heinonen totesi omassa puheenvuorossaan, eli nämä väsyneet hoitajat ovat meillä koronan myötä yhä väsyneempiä, ja useampi heistä miettii alan vaihtoa ihan siitä syystä, että he ovat uupuneita tähän tilanteeseen. Itse mietin sitä, että tietysti meidän täällä eduskunnassa on vähän vaikea tehdä näitä työmarkkinapoliittisia päätöksiä, mutta tietenkin toivon, että kun nyt kunnat ovat saaneet aika paljon koronatukea, ylimääräistä rahaa, niin kunnat pystyisivät katsomaan, olisiko joitakin toimintatapoja, joilla voitaisiin helpottaa hoitajien asemaa. Tietenkään kysymys ei ole pelkästään siitä, mitä palkkaa he saavat tai mitä ylityökorvauksia tai vastaavaa, vaan kysymys on yksinkertaisesti siitä, että heillä ovat toimintaedellytykset kunnossa, on riittävästi henkilökuntaa paikalla silloin kun tarvitaan ja niin edelleen. Tilannehan on todella hälyttävä, kun niin moni nykyään haluaa pois näistä tehtävistä tai ei välttämättä alun perin edes hakeudu sinne.

Arvoisa puhemies! Alkuperäinen tarkoitukseni oli puhua työttömyydestä tai oikeastaan työllisyydestä, koska meitä kokoomuslaisiahan on täällä useastikin vähän syyllistetty siitä, että me arvostelemme tätä velkaantumista, mitä Suomelle nyt tapahtuu, mutta itse asiassahan kysymys ei ole siitä. Myös jos kokoomus olisi hallituksessa, niin varmasti Suomi velkaantuisi, luultavasti vähemmän, mutta meille olisi kuitenkin tärkeää se, että samanaikaisesti tehdään niitä toimia, joiden avulla olisi näköpiirissä, että velkaantumisen kierre saataisiin katkaistua. Aikaisemmin tänään edustaja Lepomäki piti hyvän puheenvuoron siitä, millä tavalla Ruotsissa ja Saksassa on tätä kasvua suunniteltu ja pohdittu, miten tämä alijäämän ja velkaantumisen problematiikka on vain tilapäinen tilanne ja että näkökulma täytyy olla siihen, että tulevaisuudessa kasvua saadaan aikaan.

Arvoisa puhemies! Saksan lisäksi meidän täytyy verrata itseämme myöskin muihin Pohjoismaihin. Tällä viikolla juuri katsoin näitä työllisyysastelukuja, ja kyllä se valitettavasti on niin, että ihan kaikissa ikäluokissa Suomessa työllisyysaste on alhaisin verrattuna muihin Pohjoismaihin. Mutta eniten itseäni huolestuttaa yli 55-vuotiaiden työttömyys tällä hetkellä ja erityisesti miesten työttömyys. OECD-maiden laskelmissakin tähän on kiinnitetty huomiota. Itse jäin tietysti pohtimaan muun muassa tätä yhtä kysymystä, mikä meillä tässä syksyn aikana on ollut esillä, eli eläkeputken poistoa ja sitä, mikä mahtaa olla hallituksen näkökulma ja päätös tällä hetkellä asiassa. Ollaanko siihen menossa vai ei? Tämähän on vähän kaksijakoinen kysymys. Esimerkiksi kun Suomen Ekonomiliitto on tässä syksyn aikana tehnyt kyselyn omalle jäsenistölleen, niin tämä eläkeputken poisto ei suinkaan näytty ensimmäisenä toimenpiteenä, joka pitäisi tehdä, että ikääntyneemmät työntekijät

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

saataisiin töihin, vaan katsotaan, että on parempiakin toimintatapoja. Tietysti moni ajattelee myöskin sitä, mikä se todellinen tilanne on, kun kuuttakymppiä lähestytään ja ollaan ylikin, todellisuudessa saada se työpaikka, eli onko sitten oikein, että henkilö putoaa päälle kuusikymppisenä ansiosidonnaiselta työmarkkinatuella ja sitä kautta ikään kuin köyhyysloukkuun. En ole aivan varma, onko tämä loppujen lopuksi järkevä toimenpide, koska vaikka siitä on puhuttu, että 10 000 työpaikkaa voi olla tämän ansiosta saatavilla, niin voi olla, että ne luvut ovat liian optimistisia.

Ja, arvoisa puhemies, kun palaan vielä tähän Ekonomiliiton tutkimukseen, niin itse asiassa se ensimmäinen toimenpide, mitä siellä suositellaan ja toivotaan tehtäväksi markkinoilla, on se, että työnantajan maksamien sivukulujen kompensointiin mentäisiin valtion taholta. Nämähän ovat aika kalliita yli 54-vuotiaiden osalta, ja itse asiassa on laskettu niin, että jos ne kompensoitaisiin täysimääräisesti, niin puhuttaisiin jopa neljästä miljardista Suomen tasolla. Esimerkiksi Ruotsissahan on tehty sellainen malli, että ne kompensoidaan osittain, ne on porrastettu työntekijän iän mukaan, ja näin on päästy hiukan pienempiin lukuihin tietysti suhteutettuna Ruotsin kansantalouden kokoon. Itse näen tärkeänä sen, että pohdittaisiin tätä, miten näitä työnantajan sivukuluja [Puhemies koputtaa] voitaisiin kompensoida ja sitä kautta edesauttaa ikääntyneiden työllistymistä.

15.26 Seppo Eskelinen sd: Arvoisa puhemies! Tänään julkistettu Suomen Pankin talousennuste otsikoi, että Suomen talous toipuu pandemiasta mutta kasvuedellytykset ovat heikot. Löytyykö sitten tästä budjetista eväitä tälle kasvulle? Mielestäni löytyy: panostukset tutkimukseen ja kehitykseen, osaamiseen, koulutukseen, laajat investointipaketit ympäri Suomea, jotka ovat jääneet aika vähälle tässäkin salikeskustelussa, sekä tuleva elvytysrahasto, joka on meille tärkeä työkalu sitten kasvun rakentamisessa.

Arvoisa puhemies! Vuoden 2021 budjetin laadinta tapahtuu edelleen hiukan sumuverhon läpi, niin kuin täällä salissa on todettu, vaikka hiukan valoakin on näkyvissä rokoteuutisten myötä. 10 kuukauden koronaviruksen seurauksena tullut taloudellinen lama ja epävarmuus tietysti näkyy talouden näkymissä. Hallitus on omilla toimillaan yrittänyt epidemiahaittoja minimalisoida kuntia tukien, yrityksiä ja työpaikkoja pelastaen sekä ihmisten arkea ja terveyttä suojellen. Toimenpiteet eivät voi olla näkymättä budjetissa ja budjetin tasapainossa. Oppositio on kyllä siististi tänään puheenvuoroissa ohittanut globaalin kriisin vaikutukset tämänkin budjetin sisältöön.

Meidän on kaikesta huolimatta pystyttävä luomaan myös positiivista näkymää, elvytystä ja kasvua, jota mielestäni budjettiesitys pitää sisällään. Suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan näkökulmasta on tärkeää, että tuemme kuntataloutta ja sairaanhoitopiirejä kriisistä selviytymiseen. Kuntatalouden merkittävä noin 3 miljardin paketti tälle vuodelle ja tulevalle budjettivuodelle on helpottanut merkittävästi kuntien taloussuunnitelmien laadintaa, vaikka tulevat vuodet vuodesta 22 eteenpäin ovat edelleen haasteellisia.

Tärkeää on, että hallitusohjelman mukaisesti viemme tulevaisuusinvestointien jalkautamista budjetissa eteenpäin. Opposition arvostelu rakenteellisten uudistusten puuttumisesta tuntuu kyllä kohtuuttomalta. Sosiaali- ja terveysuudistus, oppivelvollisuusiän nosto, pohjoismaisen työllistämisen mallin käyttöönotto ovat kyllä aivan muuta kuin opposition paikallinen sopiminen, sosiaali- ja työttömyysturvan leikkaukset ja työmarkkinakentän hämmäntäminen. Hallituksen budjettiesityksen keskeinen tavoite on tulevaisuusinvestointien kautta nostaa koulutus- ja osaamistasoa. Toimenpiteet näkyvät yliopistojen ja ammatikorkeakoulujen aloituspaikkojen lisäyksenä — esimerkiksi Itä-Suomen yliopisto saa yli

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

200 aloituspaikkaa lisää — sekä ammatillisen koulutuksen merkittävänä lisäopettajien palkkauksena edellisen hallituksen ammatillisen koulureformin paikkaamiseksi.

Itseäni erityisesti lämmittää aluepolitiikan vahva rooli hallitusohjelmassa ja tässä budjetissa, mikä näkyy varsinkin liikennepolitiikan ja saavutettavuuden merkityksen nostona maakuntien näkökulmasta. Itä-Suomelle tärkeät Saimaan kanava, itärata tulevaisuudessa ja monet aiemmin päätetyt, nyt rahoituksen piirissä olevat tiehankkeet käynnistyvät tämän budjetin kautta. Lisäksi myös joululahjarahakierroksella ympäri Suomea saatiin sitten väylänpitoon alemmalle tieverkolle lisärahoitusta. Ja erityisesti liikenneinfrarahoituspaketti on minusta myös työllisyyden ja elvytyksen näkökulmasta merkittävä asia.

Budjettikirjan linjaus tulevaisuusinvestointien seuraavasta vaiheesta, jossa EU:n elpymisväline yhdistetään rakenne- ja suhdannepoliittisesti vaikuttavaksi kokonaisuudeksi, kertoo hallituksen vahvasta tulevaisuudenuskosta ja näkökulmasta. Lisäksi hallituksen lisäpanostukset tki-toimintaan sekä tulevien EU-aluekehityselementtien monivuotinen rahoituspäätös vuosille 21–27 tukevat tässäkin kriisitilanteessa hallituksen isoa tulevaisuuskuvaa ja kasvun rakentamisen kuvaa.

Arvoisa puhemies! Valtion talousarvio 2021 haasteellisesta toimintaympäristöstä huolimatta tukee talouden ja työllisyyden elpymistä tässä vaikeassa tilanteessa.

15.31 Eeva Kalli kesk: Arvoisa puhemies! Käymme tätä budjetin palautekeskustelua erittäin vakavassa tilanteessa. Koronapandemia jyllää edelleen ympäri maailmaa, ja kyllä Suomessakin tämä virustilanteen hallinta edellyttää jatkuvaa, vaativaa tasapainoilua terveyden, talouden ja sosiaalisten vaikutusten kesken, kaikki näistä kun vieläpä ovat vahvasti toisiinsa kytkeytyneitä. Koronaviruksen taklaaminen ja suomalaisten turvallisuuden takaaminen edellyttävät vahvaa panosta valtiolta, niin suoraan virustilanteen hallintaan kohdistettujen määrärahojen kuin suomalaisten perus- ja lähipalveluihin, hoitoon ja hoivaan tehtävien panostusten kautta.

Näköpiirissä oleva rokote tuo onneksemme toivoa ensi vuoteen, vaikka välitöntä ratkaisua tai paluuta normaaliin koronavapaaseen arkeen ja yhteiskuntaan se ei varmasti heti tuo-kaan. Tästä syystä myös yritysten selviytymistä kriisissä on edelleen tuettava, sillä yritykset ovat hyvinvointiyhteiskunnan moottori. Ne luovat työtä ja toimeentuloa ja siten hyvinvointia. Siksi suorien tukien ohella on tuettava myös yritysten kilpailukykyä ja vientiteollisuuden työpaikkoja. Teollisuuden sähköveron alentaminen ja väylämaksujen puolituksen jatkaminen ovatkin erittäin tärkeitä toimia.

Suomen on tehtävä oma osansa myös EU:n elpymisen edistämiseksi, jotta suomalaisten yritysten lähes 500 miljoonan ihmisen eurooppalainen sisämarkkina elpyy. Näin tuemme sitä, että suomalaisissa konepajoissa sorvit pyörivät ja teollisuuden kovaa vauhtia ohenevat tilauskirjat alkavat jälleen vahvistua. Tuhansien ja tuhansien suomalaisten tilipussi on riippuvainen EU:n elpymisestä. Siksi suomalaista työtä ja yrittäjyyttä tukevan politiikan ainut vastuullinen tie on tukea yhteisen sisämarkkinamme elpymistä. Helppoheikkimäiseen populismiin ei ole varaa, ei kansallisessa mutta ei myöskään EU-politiikassa. Kotimaista kysyntää voimme tukea kansallisella elvytyksellä, ja näin myös teemme, mutta vientimarkkinoita emme, arvoisa puhemies, pysty kansallisin toimin yksin elvyttämään. Siihen tarvitaan toimia siellä, missä markkinat ovat, ja juuri siitä EU:n elpymispaketissa on kyse.

Arvoisa puhemies! Haluan kiittää valtiovarainvaliokunnan hallitusjäseniä myös viime viikolla tehdyistä päätöksistä eduskunnan määrärahalisäyksiin liittyen. Tuossa neljäkym-

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

menen miljoonan euron paketissa on mukana lukuisia tervetulleita hankkeita eri puolille Suomea ja tärkeitä panostuksia esimerkiksi maanpuolustusjärjestöjen ja naisjärjestöjen tärkeään työhön. Toki tuo 40 miljoonan euron paketti on kokonaisuudessaan määrältään rajallinen, mutta paikallisesti erittäin tärkeä ja vaikuttava monen kohteen osalta.

Erityisellä ilolla tervehdin tietysti omaan kotimaakuntaani Satakuntaan esitettäviä määrärahoja, esimerkiksi puuttuvan valaistuksen rakentamiselle Euraan, joka parantaa liikenneturvallisuutta näillä liittymäalueilla ja tieosuuksilla, joilla kevyt liikenne ja raskas liikenne tällä hetkellä kulkevat sekaisin ja reitit ovat tästä syystä erityisesti pyöräilijöille ja jalankulkijoille vaarallisia. Kiitän myös rahoituksesta huonokuntoisen Jämin maantien parantamiseen Jämijärvellä, ja myös panostukset Säkylyn Pyhäjärven hoitokalastukseen ja Lauhanvuori—Hämeenkanas Geoparkin kehittämiseen ovat viisaita esityksiä, jotka tukevat samalla myös kestävästä taloutta, tässä tapauksessa elintarviketeollisuutta ja kestävästä matkailua, joissa on valtavasti potentiaalia ja joita kannattaa kehittää. Näiden lisäksi myös valtatie kakkosen parantaminen Humppilassa välillä valtatie 9 ja maantie 232 parantaa liikenteen sujuvuutta ja palvelee niin henkilö- kuin ammattiliikennettä tärkeällä reitillä eri maakuntien välillä. Reitti on itsellenikin välttämättä — viikoittain sitä tulee kuljettua.

Olisikin arvokasta, että myös oppositio voisi tukea näitä erinomaisia hankkeita antamalla ensi maanantaina tukensa tälle talousarvioesitykselle. Pähkinänkuoreen tiivistäen: Tilanne on vakava, ja se edellyttää yhteistyötä sekä työtä, terveyttä ja turvaa tukevaa talousarviota, ja tässä hengessä esitys on myös rakennettu. Sitä voikin osuvasti kuvata sanaparilla sumusta valoon. Annan sille tukeni ja edellytän hallitukselta määrätietoisia toimia työn, terveyden ja turvallisuuden edistämiseksi myös tästä eteenpäin.

15.36 Jari Myllykoski vas: Arvoisa herra puhemies! Käsitellään talousarviota, joka tässä tilanteessa huomioi erityisesti juuri tämän hetken, missä me nyt elämme. Valoa on näkyvissä, niin kuin täällä moni on todennut. Me toivomme rokotteiden vaikuttavuutta niin, että me voimme palata ehkä ennen kesää jonkinlaiseen uuteen normaaliin, joka on kuitenkin vielä hieman rajoitteisempi kuin se, mistä me tähän korona-aikaan ajautuimme.

Nyt on tärkeää huomioida, että me laitamme rahaa sinne, missä rahaa tarvitaan. Valtio on joutunut ottamaan velkaa, mutta se velka on koitettu kuitenkin kohdentaa oikein juuri niille tahoille, jotka eniten rahaa tarvitsevat. Nyt ei toistettu sitä 90-luvun laman virhettä, jolloin yrityksiä ajettiin alas pankkeja pelastamalla. Nyt pelastetaan yrityksiä ottamalla lainaa nollakorolla, kuten valtiovarainministeri [Timo Heinonen: Silloin otettiin kaikki, mitä saatiin!] toi hyvin esille. Kyvykäs hallitus tekee hyviä ratkaisuja eikä seuraa sivusta kansan ahdinkoa.

On erityisen tärkeää, että me olemme voineet tehdä myös rakenteellisia uudistuksia, kuten oppivelvollisuuden nostaminen aikuisikään asti, kun kysymys on kuitenkin nuorista. Lapsi on lapsi, ja siitä pitää pitää niin kauan kiinni kuin hän sen täysi-ikäisyyden rajan saavuttaa eli 18 ikävuoden rajan. Moni voi arvostella, että no, mitä se tarkoittaa, että jää vielä vuosi koulutuksesta auki, niin sanoisin, että kun ollaan saatu sinne peruskoulun jälkeiselle toiselle asteelle, niin silloin ollaan otettu jo haltuun, mikä on erityisen tärkeää. Voisin vaikka sanoa omalta osaltani ammattikoulun kesken jättäneenä, että jos olisin tässä hetkessä se nuori, joka jätti ammattikoulunsa kesken, niin missä olisin? Silloin oli töihin pääsyä markkinoilla, koska oli työntekijöistä pulaa, ja silloin myös kouluttamaton henkilö kelpasi tuonne suorittaviin työtehtäviin.

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

Mutta yhdestä asiasta haluan virheen merkiksi kuitenkin nostaa käden pystyyn, ja se on ratkaisu, minkä teimme turvetuotannon osalta. Pitkäkantoisuus turvetuotannon puolittamisessa on varmasti hyvä ja tärkeä ilmastotavoite, joka pitää hyväksyä ja nähdä, että se on tulevaisuutta, mutta tämä veroratkaisu yhtäkkiä tuli siinä tilanteessa, että Satakunnassa ollaan sen asian edessä, että me olemme neljänneksi suurin turvetuotantomaakunta. Meillä on paljon muutakin kuin energiaturve, vaikka se näyttelee suurinta osaa, ja osa energiaturpeen sivujakeista menee muualle kuin siihen energiatuotantoon, ja näiden muiden jakeiden hankkiminen turvesuolta ei välttämättä ole niin kannattavaa. Toki meillä on erityisen aktiivista kasvuturvetuotantoa, ja se on kansainvälistä vientikauppaa. Meillä tehdään niin akustiikkalevyjä kuin sitten erityinen määrä juuri karjankasvatukseen. Oikeastaan valtaosa suomalaisesta broilerin, valkoisen lihan tuotannosta tukeutuu turpeeseen. Meidän lypsykarjojemme jalkojen hyvinvointi on hyvin riippuvainen siitä, minkälaisia kuivikkeita me käytämme, ja turve on osoittautunut siinä erinomaiseksi asiaksi. Jos meillä 20 miljoonaa tulee liikevaihtoa, 400 ihmistä työllistyy välillisesti, niin nyt kun nämä reaktiot ovat olleet niin voimakkaita, ollaan pohtimassa, lakkautetaanko yritystoiminta.

Mutta joka tapauksessa budjetti on hyvä, ja olen erittäin iloinen siitä, että edustaja Kalli toi esille sen, että Pyhäjärvi-instituutti ja hoitokalastus saivat rahansa. Meillä on siellä luonnonkala, hieno konsepti, josta [Puhemies koputtaa] me voimme nauttia myös ruokaloissa.

15.41 Marko Asell sd: Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on valtion ensi vuoden 2021 budjetti. Olemme edelleen poikkeuksellisessa tilanteessa maailmanlaajuisen pandemian takia. Kevästä asti olemme Suomessakin taistelleet tätä virusta vastaan, ja se on aiheuttanut vuoden mittaan monenlaisia tilanteita ja päätöksiä täällä eduskunnassa ja hyvin rajujakin rajoitustoimia ihmisten arkeen. Korona ja siitä johtuvat seuraamukset ovat aiheuttaneet taloudellisia syökyjä ympäri maailman ja myös meillä Suomessa, vaikkakin kansainvälisesti vertaillen olemme selvinneet toistaiseksi melko hyvin niin talouden kuin terveystilanteenkin näkökulmasta katsottuna.

Marinin hallitus ja myös eduskunta ovat toimineet kriisin aikana notkeasti ja riittävän nopeasti. Oikea-aikaiset rajoitustoimet ovat tehonneet. Sillä on kuitenkin ollut hintansa. Suomi on velkaantunut koronan takia vauhdilla, koska on tehty tietoinen linjaus, että valtio ottaa koronakriisin kovimman iskun vastaan ja pyrkii tukemaan ja suojaamaan mahdollisimman hyvin yritysten toimintaa ja sitä kautta työpaikkojen säilymistä sekä kuntien taloutta ja näin turvaamaan välttämättömät palvelut kunnissa.

Yrityksiä on tuettu monilla välineillä. Suorien kustannustukien, kehittämistukien ja takauksen määrä nousee useampaan miljardiin euroon. Nämäkin tuet eivät varmasti pelasta kaikkia yrityksiä eivätkä työpaikkoja, mutta ovat merkittävä apu tuhansille yrityksille, jotka koronan vaikutuksen takia kärsivät edelleen. Osa yrityksistä on saanut myös nostetta tässä vaikeassa tilanteessa. On hyvä, että menestyjiäkin tässä ajassa löytyy, näin uusia työpaikkoja voi tulla niihin yrityksiin.

Arvoisa puhemies! Kuntien tilanne on ollut haastava jo ennen koronaa, esimerkkinä oma kotikuntani Nokia, jossa on ollut kova investointipaine jo useamman vuoden ajan. Kouluja, päiväkoteja, hyvinvointikeskus eli terveysasema, joka purettiin juuri hiljattain, pitää rakentaa, koska kaupunki kasvaa ja vanhat tilat ovat olleet rakenteiltaan epäterveitä. Kuntalaiset, siis koululaiset, potilaat, opettajat, hoitajat ja lääkärit, tarvitsevat terveet ja toimivat tilat. Näitä vastaavia rakentamistarpeita on ollut monissa kunnissa. Nokia, jossa on

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

paljon teollisia työpaikkoja, joutui koronan myötä haasteelliseen tilanteeseen, kun kansainväliset markkinat hiljenivät koronakriisin myötä. Yritysten haasteet ja työttömyyden vaikutukset näkyvät kuntien taloudessa. Olen tyytyväinen, että harkinnanvaraisella valtion tuella kyettiin auttamaan vielä loppuvuonna pahiten kärsineitä kuntia, Nokiaa muun muassa.

Marinin hallitus on tukenut kuntia voimakkaasti, jotta palvelut, varhaiskasvatus, koulutus, terveys- ja sosiaalipalvelut, toimivat. Niiden on tärkeä toimia hyvin ja erityisesti aikana, jolloin on muutenkin vaikeaa. Nyt ei pidä lomauttaa tai irtisanoa kunnissa, vaan on mentävä vahvasti kriisin yli. Pidetään meidän ammattilaiset siellä taudin hoidon eturivissä toimintakykyisinä ja motivoituneina. Palkitaan hyvin tehdystä työstä. Kuntia on tuettu hyvin. Pitäisi näin ollen voida pitää esimerkiksi hoitoalan ammattilaiset työssään riittävällä palkalla. Koronasta aiheutuviin menoihin ja hoitovelan hoitamiseen osoitetaan merkittävästi resursseja.

Arvoisa puhemies! Kiitän vielä siitä, että hallitus kompensoi rahapelituottojen putoamisen täysimääräisesti järjestöille. 347 miljoonan euron kompensointi on iso, mutta aivan välttämätön järjestötoiminnalle, jotka tekevät tärkeää, hyvinvointia edistävää toimintaa. Esimerkiksi liikunta ja urheilu ovat lähes täysin riippuvaisia Veikkauksen tuloista. Veikkauksen tulojen putoaminen johtuu peliriippuvuuden ehkäisyyn liittyvistä toiminnoista, mutta erityisesti koronasta, ja se on vakava uhka seuroille ja järjestöille. Tämä ongelma pitää ratkaista tulevaisuudessa, koska on nähtävissä, että Veikkauksen tulot ovat putoamassa pysyvästi aiempaa alemmalle tasolle. Olen siitä erittäin huolestunut. Olen jopa itse alkanut veikkaamaan, sen takia Lotto on vetämässä nytkin. Liikunnan rahoituksen turvaaminen on tärkeää jatkossakin. Liikkumattomuudesta syntyy valtava menoerä yhteiskunnalle. Ennaltaehkäisevään toimintaan tulee panostaa kaikilla sektoreilla. Myös kulttuuriala on vaikeuksissa, se on huomioitava.

Lopuksi, arvoisa puhemies: Vaikka korona onkin varjostanut koko vuotta ja varjostaa tulevaakin vuotta varmasti, niin hallitus on kyennyt viemään eteenpäin isoja uudistuksia. Sote-uudistus tuli tällä viikolla eduskuntaan. Sitä voi eduskunta alkaa ruotimaan tästä eteenpäin. Historiallinen uudistus on myös tänään äänestyksessä ollut oppivelvollisuuden laajennus, joka turvaa kaikille lapsillemme ja nuorillemme maksuttoman toisen asteen koulutuksen. Näin isoja ja merkittäviä koulutuspoliittisia uudistuksia tehdään harvoin. [Puhemies koputtaa] Sata vuotta sitten säädettiin oppivelvollisuuslaki Suomessa, 50 vuotta sitten tuli peruskoulu-uudistus ja tänään [Puhemies koputtaa] oppivelvollisuuden laajennus 18 ikävuoteen. Hyvä suoritus tässä ajassa Marin hallitukselta. — Kiitos.

15.47 Anna-Kaisa Ikonen kok: Arvoisa puhemies! Koronakriisi on johtanut poikkeuksellisen rajuun julkisen talouden velkaantumiseen. Vuonna 2020 julkinen velka kasvaa lähes 20 miljardia euroa. Kasvu on huolestuttava. Nyt kun rahahanat on avattu, koronakriisin varjolla tehdään paljon sellaista, mikä ei ole välttämätöntä. Koronakriisin vaatimat toimet terveyden turvaamiseksi ja yritysten pelastamiseksi on hoidettava, mutta muuten katseet tulee nostaa pidemmälle. Juuri tänään Suomen Pankki kehotti näkemään akuutin kriisin yli pitkän aikavälin kasvun eväisiin. Se on viisas ohje. On siis kyettävä elämään kahta aikaa rinnakkain.

Kokoomuksen vaihtoehto on kestävä kasvun rakentaminen tulevaisuutta varten, ja sen perustana on työllisyys. Tällä hetkellä Suomessa on noin puolitoista työelämän ulkopuolella olevaa yhtä työssä käyvää kohden. Kahden työikäisen panoksella pitää siis pystyä kannattelemaan kolmea työelämän ulkopuolella olevaa suomalaista. Taataksimme suoma-

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

laisille laadukkaan koulutuksen, toimivat terveyspalvelut ja arvokkaan vanhuuden yhä useamman työikäisen tulisi käydä töissä. Siksi meillä on huoli hallituksen työllisyystoimien puutteista. Se on ainoa kestävä tie turvata hyvinvointimme pohja. Me olemme esittäneet keinot 120 000 työpaikan luomiseksi ja tarjonneet niitä yhteiseen käyttöön. Nyt valittu velkaantumisen tie on katkaistava, ettei se jää lastemme maksettavaksi. Mitä verolinjauksiin tulee, niin nyt tarvittaisiin kasvun luomiseksi veroelvytystä, ei uusia verotuksen tasoja eli maakuntaveroa. Sen hylkäämisen aika on nyt.

Kyse ei kuitenkaan ole vain työllisyys- ja taloustoimista vaan myös muista asioista, joilla voimme tukea nousua. Haluankin lopuksi tehdä muutaman poiminnan asioista, joihin tässä hetkessä on tärkeää panostaa ja joihin ei nähdäkseni ole riittävästi tartuttu tässä budjetissa. Nämä ovat evästyksenä tulevaan.

Ensimmäiseksi: Suomen talouskasvu voi kestävästi perustua vain korkeaan osaamiseen. Siksi nyt on satsattava koulutukseen, tutkimukseen ja innovaatioihin. Tein itsekkin tähän talousarvioon liittyen kaksi talousarvioaloitetta, muun muassa yhteiskouluttamisen mallista ja puurakentamisen tutkimuskeskuksesta, mutta tällä kentällä olisi paljon tarpeita, joilla nousua voitaisiin tukea.

Toinen näkökulma: Mielenterveys on yksi suurimpia kansanterveytemme haasteita, joka vaikuttaa niin työssäjaksamiseen, opiskelijoiden valmistumiseen kuin yleisestikin ihmisten hyvinvointiin. Terapiatakuu on toteutettava. Se puuttuu täältä talousarviosta.

Kolmanneksi: On tunnistettava, miten voidaan alakohtaisesti vauhdittaa kasvua. Esimerkiksi palvelualojen kehittymistä voidaan vauhdittaa kotitalousvähennystä laajentamalla. Tätä kokoomus on esittänyt vaihtoehtobudjetissaan.

Neljänneksi: Saavutettavuus on yksi keskeinen elinvoiman vahvistaja. Siksi liikenneinvestointeja ja erityisesti nopeita raideyhteyksiä on nyt väkevästi vietävä eteenpäin. Näitäkin esityksiä löytyy kokoomuksen vaihtoehtobudjetista, ja tein itsekkin kolme talousarvioaloitetta muun muassa Kolmos- ja Ysiteiden kehittämiseksi juuri saavutettavuuden turvaamiseksi.

Viidenneksi: Näiden tekijöiden ohella on pidettävä huolta turvallisuudesta, jotta energiaa ei kulu murehtimiseen. Turvallisuudella viitataan tässä sekä sisäiseen turvallisuuteen, kuten poliisien määrään, että arjen turvallisuuteenkin.

Arvoisa puhemies! Kaikkein tärkeintä pitkän aikavälin kannalta on kuitenkin se, että hallitus laatii Suomelle uskottavan, kokonaisvaltaisen ja riittävän rohkean suunnitelman julkisen talouden tasapainottamiseksi. — Kiitos.

15.51 Pia Viitanen sd: Arvoisa puhemies! Kuten on todettu jo moneen kertaan, hallituksen talouslinja on oikea, se on reilu ja oikeudenmukainen, ja se on uutta kasvua luova. Oikea ratkaisu on nyt ratkaisu elvytyksen puolesta. Ja tietenkin kaikki me ymmärrämme, että nyt ei olisi oikea aika mennä leikkausten tielle. Hallitus on tehnyt tässä tärkeitä arvovalintoja. Sen ohella, että olemme huolehtineet tilanteesta, ihmisten terveydestä, toimeentulosta tässä ja nyt, olemme samaan aikaan sitten tehneet tärkeitä rakenteellisia uudistuksia. Viimeksi tänään oli kunniallinen, juhlallinen, upea hetki äänestää sen puolesta, että oppivelvollisuutta laajennetaan. Se on hienoa, uutta, uusi pala historiaa. — Vai mitä, edustaja Gustafsson? Katson teitä siellä, olemme tästä 101-prosenttisesti samaa mieltä, ja ymmärrämme tämän merkityksen, ja iloitsemme tästä tänäänkin kovasti. [Jukka Gustafsson: Hyvä puheenvuoro!]

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

Puhemies! On hyvin tärkeää tehdä niitä arvovalintoja tänä päivänä. Mielestäni on ollut hyvin tärkeää, että hallitus on esimerkiksi tässä tilanteessa turvannut lasten tulevaisuutta ja vanhustenhoivaa, hoitajamitoitus on mennyt eteenpäin ja on haluttu lisäpanostuksella tukea esimerkiksi lasten ja nuorten mahdollisuutta harrastaa. Ne ovat todella tärkeitä sat-sauksia tässä vaiheessa. Tuntuu hieman oudolta, että suuri kritiikki hallitusta kohtaan tuntuu olevan se, että kuntia tuetaan ikään kuin liikaa. Siellähän ne palvelut tuotetaan, ja sinne pitääkin tietenkin tukea kaiken kaikkiaan mennä.

Kulttuurista on puhuttu paljon. Kahteen kertaan on tehty apupaketteja kulttuuriin, mutta olen itsekin sitä mieltä, että kyllä täytyy voida, puhemies, jatkossakin tehdä toimia. Se ala jos mikä, tapahtuma-ala, kulttuuri, on kärsinyt, ja annan täyden tukeni. [Timo Heinosen välihuuto] — Me olemme tehneet, Heinonen, kaksi kertaa jo. Siinä mielessä toimeentuloa emme ole olleet. Muistan hyvin esimerkiksi kevään paketin mitoituksen. Itse juttelin laajasti kulttuurikentän kanssa, ja siellä ilmaistiin, että juuri se mittaluokka siinä suhteessa oli se toivottu. On tehty, mutta ei vielä tarpeeksi, [Timo Heinosen välihuuto] koska tilanne on heikko.

Mutta kun edustaja Heinosella on kovasti kommenttihaluja — hänhän on tässä seuraavaksi pyytänyt puheenvuoron — niin huomaa tässä, että vaikka kokoomuksen arvovalinnat eivät sinänsä yllätä, leikkauksia työttömiltä, asumistuesta, työttömien eläkkeistä, niin yksi leikkaus yllätti: eduskunnan tietopalvelun mukaan kokoomuksen vaihtoehto heikentäisi opiskelijoiden toimeentuloa 182 euroa. [Kimmo Kiljunen: Onko totta?] — Onko totta, kysyy Kiljunen, [Timo Heinonen: Ei ole!] ja niin kysyn minäkin. [Puhemies koputtaa] Heinonen varmasti vastaa seuraavaksi tähän kysymykseen, miksi opiskelijoilta otetaan.

15.54 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Hyvät edustajakollegat! Sanna Marinin ja keskustan vihervasemmistohallitus on oikeastaan säästeliäs ainoastaan tosiasioiden tunnustamisen kanssa. Se valitettavasti on näkynyt tämänkin päivän keskusteluissa. Yhden leikkauksen tämä hallitus kuitenkin päätti tehdä, ja se leikkaus on kotitalousvähennyksen leikkaaminen. Kyllä itse ihmettelin, mitä ihmettä, edustaja Viitanen, te oikein mietitte, kun te lähditte leikkaamaan kotitalousvähennystä, [Pia Viitasen välihuuto] sitä vähennystä, jota monet ikäihmiset, monet lapsiperheet ja monet muut käyttävät ja joka on poistanut harmaata taloutta, luonut tähän maahan yritteliäisyyttä, työpaikkoja. Mitä te oikein mietitte siinä vaiheessa, kun te päätitte kotitalousvähennystä leikata?

Tai mitä te mietitte siinä vaiheessa, kun keskustalainen valtiovarainministeri ehdotti, että polttoainevero korotetaan? Maaseutua ennen puolustanut puolue, keskusta, oli esittä-mässä valtiovarainministerin johdolla, että tehdään koko 2000-luvun suurin korotus polttoaineveroon. [Jari Myllykoski: Hyvin koulutitte!] Sitä muuten aika moni maaseudulla asuva ihmetteli — niin kuin on muuten tänäänkin ihmetelty keskustan toimintaa, paitsi edustaja Hoskosta, joka tunnetaan viimeisenä keskustalaisena täällä eduskunnassa.

Ja sitten terapiatakuu: Loppuivatko teidän rahanne, nämä miljardit, joita te olette käyttäneet, siinä vaiheessa, kun piti päättää lasten ja nuorten mielenterveyspalveluiden varmistamisesta? Terapiatakuuta ovat tähän maahan ajaneet laajasti eri ammattilaiset, ja jostain kumman syystä sekin on pysähtynyt eduskuntaan. Valitettavasti sosiaali- ja terveysvalio-kunta ei ole tätä kansalaisaloitettakaan asiallisella tavalla ollut eteenpäin viemässä.

No, mitä tulee sitten siihen kokoomuslaiseen vaihtoehtoon, niin tämä Toivon polku, joka toisi tähän maahan 120 000 uutta työpaikkaa Sanna Marinin vasemmistohallituksen 5 000 työpaikan sijaan, [Pia Viitasen välihuuto] olisi monelle lapsiperheelle, monelle työ-

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

tä odottavalle aika lailla paljon lämpimämpi tervehdys uuteen vuoteen. Opiskelijoille tämä kokoomuksen vaihtoehtobudjetti toisi itse asiassa merkittävästi lisää. Kokoomus korottaisi vapaan tulon rajoja edustaja Marttisen ja Heikkisen ja Vestmanin esityksen mukaisesti 50 prosentilla, ja se muuten olisi sellainen uudistus, joka toisi itse asiassa tähän maahan enempi rahaa kuin mitä siihen menisi. Miksi te sitäkin, edustaja Viitanen, vastustatte? [Pia Viitanen välihuuto]

Ja kun katsotaan sitten, mitä tämä tekisi ihan tavallisille suomalaisille, niin tavallinen suomalainen palkansaaja saisi kokoomuksen vaihtoehtobudjetin jälkeen 500 euroa enemmän rahaa käyttöön. Se olisi elvyttävää, se tulisi käyttöön, se auttaisi meidän palvelualaa, matkailualaa, kotimaan matkailua. Eläkeläiset: kokoomuksen vaihtoehdossa 292 euroa lisää jokaiselle eläkeläiselle. Luulisi, että, edustaja Kiljunen, kun te ette ole sitä taitettua indeksiä lupauksistanne huolimatta korjanneet, olisitte edes tätä tukemassa, että jokainen eläkeläinen saisi tuon pienen — itse asiassa aika isonkin — vahvistuksen omaan kukkaroonsa ensi vuonna. Tai sitten keskiverto tavallinen suomalainen lapsiperhe: 672 euroa enemmän rahaa käyttöön lapsiperheelle. On muuten aika iso summa, millä tehtäisiin paljon ja pystyttäisiin vaikkapa hankkimaan harrastuksiin varusteita tai tekemään vaikkapa yksi toivottu kotimaanmatka ensi vuoden aikana. Ja yrittäjille 516 euroa jättäisi kokoomuksen Toivon polku enempi rahaa käteen kuin keskustan ja vihervasemmistohallituksen esittämä malli.

Arvoisa puhemies! Edustaja Marttinen on tänään pitänyt hyvän puheenvuoron ja tehnyt siinä esityksen, ja annan hänen esitykselleen tässä vaiheessa kannatuksen eli kannatan edustaja Marttisen aiemmin keskustelussa tekemiä ehdotuksia.

Puhemies Anu Vehviläinen: Yleiskeskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Yleiskeskustelua jatketaan tässä täysistunnossa pääluokakohtaisten yleiskeskustelujen jälkeen.

Asian käsittely keskeytettiin kello 16.00.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 19.33.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytettyä budjetin yleiskeskustelua.

19.34 **Jari Myllykoski vas:** Arvoisa puhemies! Anteeksi pieni viivästys.

Mutta täytyy kyllä syvällisesti pohtia sitä, mitä nyt ollaan tavallaan tekemässä. Tässä on erittäin hyviä asioita, mitä ministeriön ja mietinnön osalta ollaan tehty ja valmisteltu, ei ole kahta sanaa. Mutta joltakin osin on kyllä pakko olla myös kriittinen: kuinka meillä tässä maassa hoidetaan asioita sen suhteen, mitkä ovat kaikki edellytykset hoitaa näitä toimintoja, joita olemme tekemässä. On jotenkin surullista, että nähdään jotenkin vastenmieliseksi se, että tarvitsee olla myös rajoitteita, ei pelkästään oikeutuksia, ja sen suhteen olen pikkuksen kriittinen.

Nyt kun vähän myöhässä kerkesin, luultavasti käytän toisen puheenvuoron. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

19.39 Jukka Kopra kok: Arvoisa herra puhemies! On totta, että koronapandemia on vaikuttanut kaikkeen, mitä Suomessakin tällä hetkellä tapahtuu. Siitä huolimatta hallitus ei voi kaikissa toimissaan vetäytyä koronan taakse. Hallitus yrittää tehdä pandemiasta syyn erityisesti tekemättömyydelleen ja saamattomuudelleen talouden uudistamisen ja kehittämisen suhteen. Rahaa käytetään sumeilematta hyödyntäen korona tekosyynä. Totta kai on pidettävä huolta koronasta kärsivistä ihmisistä ja yrityksistä, mutta nyt mennään tästäkin ensinnäkin jossain määrin ohi, ennen kaikkea yli korkealta ja kovaa. Maan luottokelpoisuutta venytetään ja rahaa kuluu, kun monissa menoissa on ronski koronakerroin. Tämä ehkä vielä menettelisi, jos hallitus miettisi myös valtiontalouden tulopuolta, vaan eipä taida miettiä. Eletään vain velaksi.

Hallitus lupaa kaikenlaista. Ensi vuoden budjetissa lupaukset katetaan velkarahalla. Hallitus tarjoaa, tulevat sukupolvet maksavat. Erityisesti tällaisessa vaikeassa tilanteessa pitäisi kantaa huoli lastemme tulevaisuudesta ja siitä, että talouspolitiikka on kestävä — nyt ei ole. On selvää, että pandemia aiheuttaa lisäkuluja ja niitä on valtion hoidettava, tarvittaessa tietysti vaikka velkarahalla, mutta aina, kun lainaa otetaan, pitää kuitenkin miettiä, mistä syntyvät ne tulot, joilla se laina sitten maksetaan pois. Ratkaisu ei voi olla se sosiaalidemokraateille tyypillisin, että työnnetään verokarhun tassu yhä syvemmälle palkan saajan ja yrittäjän taskuihin.

Kokoomuksen vaihtoehtobudjetissa, Toivon polussa, esitetään hyviä ehdotuksia siitä, kuinka saadaan talous kasvuun ja luotua olosuhteet, joissa yritykset voivat palkata lisää ihmisiä töihin. Kokoomuksen Toivon polulla 120 000 suomalaista saisi työtä. Se ihmetyttää — ja olen täällä kysynyt aikaisemminkin — miksi hallituksella ei ole ollenkaan tällaista suunnitelmaa. Hallituksella taitaa olla maan historian suurin erityisavustaja- ja valtiosihteeriarmeija käytössään, eikä ole syntynyt sellaisia ehdotuksia, että hallituksen tulevaisuudenkuvaan voisi uskoa. Mietin, mitä tämä kooltaan huikea avustajakööri siellä valtioneuvoston linnassa ja ministeriöissä oikein tekee, kun rahaa vain kulutetaan ja tulopuoli on jäänyt hyvin vajaalle pohdinnalle. On suorastaan outoa, ettei hallitus käy keskustelua hyvinvointivaltion tulevaisuudesta ja siitä, mitä tällainen velkataakka saa aikaan sen suhteen. Eikö osata, vai eikö ole väliä, kun velkaa vielä saa? Nyt pitää edistää toimia, joilla Suomi saadaan nousuun pandemian jälkeen. Sen sijaan hallituksen köllöttely sen kuin vain jatkuu.

Arvoisa puhemies! Kaikissa olosuhteissa taloudenpidon ja talouspolitiikan on oltava vastuullista. Kestävä kehitys ja esimerkiksi kestävä ympäristöpolitiikka, josta äsken puhuttiin, ovat kaikille tuttuja käsitteitä. Kestävä talouspolitiikka — senkin soisi olevan tuttua, mutta ei näytä olevan ainakaan hallitukselle.

Arvoisa puhemies! Yhdyn edustaja Marttisen täällä tänään esittämään vastalauseeseen.

19.39 Mari-Leena Talvitie kok: Arvoisa herra puhemies! Korona on muuttanut maailmaa ainakin väliaikaisesti pysyvästi, ja talouden näkymät ovat sumuisat. Arkea on vaikea suunnitella viikkoa — paria tai jopa huomista pidemmälle. Yrittäjät ovat kantaneet kohtuutonta taakkaa, on kyse sitten vientiyrityksistä, palvelualan yrityksistä, teknologiaohjelmistoyrityksistä, ja siinä mielessä tarvitsemme selkeämpää näkymää tulevaisuudesta, kestävä kasvua, mutta se ei synny tuki- ja tempputyöllistämällä, eikä korona ole syy jättää tekemättä, vaan tehdä entistä enemmän. Suomalaiset todellakin ansaitsevat näkymän paremmasta huomista, ja sen toden totta täytyy olla mahdollinen. Se valoisampi tulevaisuus, miten tästä koromasausta päästään ylitse, ei toteudu itsestään, vaan se vaatii meiltä tekoja, erityisesti myös meiltä vastuunkantajilta.

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

Tässä samassa yhteydessä, kun talouden raamit on romutettu, julkinen velka on kasvanut tänä vuonna lähes 20 miljardia euroa. Poikkeuksellisen pandemian iskun vastaanottaminen valtion toimesta on ymmärrettävää ja sitä tietenkin myös tarvitaan, mutta se tulevaisuus ei rakennu hoitamalla tätä akuuttia kriisiä, vaan on pystyttävä tekemään uudistuksia. On pystyttävä luomaan sitä näkymää tulevaisuudesta, yritysten tilauskirjat täytymään ja talouden rattaat pyörimään, jotta suomalaisilla työtekeville ihmisillä jää enemmän palasta käteen.

Kokoomuksen vaihtoehtobudjetilla, Toivon polulla, tähdätään nimenomaan tähän uuteen kasvuun, uusiin työpaikkoihin, palkansaajien ja eläkeläisten keveämpään verotukseen, kotitalouksien ostovoiman vahvistamiseen muun muassa laajentamalla ja tuplaamalla kotitalousvähennys, terapiatakuun toteuttamiseen sekä muutenkin kestävyysvajeen pienentämiseen 4 miljardilla eurolla. Nämä loisivat kaivattua toivoa paremmasta huomista.

19.41 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! Vasemmistohallituksen arvovalinnat tulevat suomalaisille kalliiksi. Hallitus jakaa rahaa ympäriinsä kaikille paitsi niille, kenen rahaa jaetaan: työtä tekevien ja yrittävien suomalaisten. Keskellä talouskriisiä, kun työtä tarvittaisiin enemmän, hallitus rankaisee työnteosta. Oman työnsä hedelmistä ahkerat suomalaiset saavat ensi vuonna pitää itsellään entistä vähemmän.

Julkisuudessa ei ole puhuttu uusista palkkaveron korotuksista, mutta tosiasia on, että hallitus antaa työn verotuksen edelleen kiristyä. Sille hoitajalle, joka nyt koronakriisin takia venyy äärimmilleen työssään, jää ensi vuonna jälleen vähemmän käteen. Laskin yhteen Veronmaksajain Keskusliiton julkaisemat laskelmat Marinin hallituksen ajan työn verotuksen kiristyksistä. Lopputulos on karu: Ensi vuonna keskituloisen perheen tuloista leikataan yli 1 000 euroa työhön kohdistuvan verotaakan kasvamisen myötä vuoden 2019 tasoon verrattuna. Keskituloisilla työn verotus nousee 0,5 prosenttiyksikköä vuoden 2019 tasoa korkeammaksi, sosiaalivakuutusmaksujen nousua ei nimittäin kompensoida. Euro-määräisesti opettajan ja poliisin taloudessa palkoista jää yli 400 euroa vähemmän käteen kuin tämän hallituksen aloittaessa vuonna 2019. Lisäksi hallitus on leikannut kotitalousvähennystä. Keskimääräisellä eli noin 1 000 euron edestä kotitalousvähennystä hyödyntävällä vuoden alussa voimaan tulleen leikkauksen vaikutus on noin 220 euroa. Elokuussa astui voimaan uusi polttoaineveron korotus — historiallinen polttoaineveron korotus — joka kohdistuu käytännössä työnteokoon. Bensaveron vaikutuksesta lisälaskua tulee ainakin 80 euroa maltillisellakin kulutuksella ja ajosuoritteella. Kahden työssäkäyvän taloudessa puhutaan siis vähintään 160 euron lisäverosta. Näin vasemmistohallituksen politiikan hintalappu on keskituloisille suomalaisille jo yli tonnin vuodessa — siis yli tonnin vuodessa. Se on todella paljon rahaa, ja tämä johtuu siis hallituksen päätösperäisistä, tietoisista ratkaisuista.

Sova-maksujen kiristymisen olisi voinut hallitus kompensoida, kuten Sipilän hallituksen toimesta tehtiin, mutta ei, näin ei tehty. Työn verotus kiristyy. Palkansaajille ei kompensoitu mitään, saati vahvistettu ostovoimaa alentamalla työn verotusta. Ahkeruuden kannusteiden romuttaminen on ollut siis tietoinen arvovalinta. Kokonaisuudesta huomaa, että sillä todella on väliä, mitkä puolueet hallituksessa ovat.

No, kokoomuksen vaihtoehdossa palkansaajille jäisi ensi vuonna keskimäärin 500 euroa enemmän käteen kuin hallituksen kurjuuslinjalla. Me haluamme palauttaa ihmisille heidän omia rahojaan ja vahvistaa ostovoimaa. Tämä on linjassa esimerkiksi Ruotsin demarihallituksen veroelvytyksen kanssa. Ruotsin sosiaalidemokraattien tekemien veronke-

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

vennysten johdosta keskituloisen verotaakka kevenee entisestään Suomeen verrattuna. Vuoteen 2023 keskituloisella jää Ruotsissa noin kaksi- ja puolitulo euroa vuodessa enemmän käteen kuin suomalaisella keskituloisella. Miksi demaritoverit täällä Suomessa valitsivat toisen, työmiestä rankaisevan veronkiristyslinjan? En ymmärrä.

Arvoisa puhemies! Suomalaisten tiukkaa tilannetta voi auttaa muutoinkin kuin budjetin kautta. Kokoomus haluaa pysäyttää elämisen kustannusten nousun. Olemme tehneet laki-aloitteen sähköverkkoyhtiöiden monopolituottojen leikkaamisesta ja siten alentaissimme ja hillitsisimme asumisen kustannusten nousua jopa 500 miljoonalla eurolla vuodessa. Sähkön siirtohinnoitathan ovat nousseet kohtuuttomasti. Sekä yksityiset että kuntien omistamat verkkoyhtiöt ovat nostaneet hintoja. Toisin kuin yleisesti luullaan, ydinongelma ei ole valtion jakeluverkkojen myynti vaan se hintojen valvontamalli, joka sallii tämän hintojen noston. Ei ole oikein, että keskellä talouskriisiä sähköverkkoyhtiöt saavat omalle pääomalle jopa yli 30 prosentin tuoton. [Jari Myllykoski: Tervetuloa linjoille!] Lisäksi verkkoyhtiöt saavat tuottoa sellaiselle verkon arvolle, jota ei todellisuudessa ole.

Kokoomus haluaa puuttua tähän lakiteitse ja leikata monopolituottoa. Sähköverkkoyhtiöiden tuottoprosenttia pitää alentaa, ja sen pitää perustua oikeisiin pääomarakenteisiin sekä sähköverkkoon sitoutuneeseen todelliseen pääomaan, ei fiktiolukuihin. Tätä meidän siirtohintaleikkuriamme tukevat asiantuntijaprofessorit ja nyt myös merkittävä määrä kansalaisia, koska se vastaa tätä kansalaisaloitteessa esitettyä mallia. Jokainen lykätty päivä [Puhemies koputtaa] siirtää suomalaisilta kuluttajilta yli miljoona euroa ylimääräistä monopoliyhtiöiden taskuun. Hallitus, toimikaa. Miksette tue oppositiota tässä tavoitteessa leikata sähköverkkoyhtiöiden monopolituottoja?

19.47 Jari Myllykoski vas: Arvoisa herra puhemies, anteeksi pieni viivästys.

Edellä kuultiin kyllä jämäkkää puhetta, ja eihän siihen voi mitään muuta kuin yhtyä. Tietämissä asioissa ollaan varmasti samoilla linjoilla sen suhteen, että varsinkin sähkön siirtohintojen verotus koskettaa nimenomaan pienivaraista konkreettisesti. Se ei ole tuloihin sidottua. Se on nimenomaan juuri sitä, että jokaiselta otetaan, vaikka ei mahdollisuuksia olisi edes maksaa. Siihen toivoisin myös sitten kyllä kokoomukselta lääkkeitä, kuinka hoidetaan se, ettei köyhyyttä lisätä tämän kautta.

Mutta käytän tämän puheenvuoron sen vuoksi, että olin erittäin ilahtunut kokoomusedustaja Pia Kauman käyttämästä puheenvuorosta koskien eläkeputkea. Erittäin mielenkiintoista on se, että Suomen Yrittäjät on tehnyt jäsenkyselyn, johon vastauksena yli 50 prosenttia yrityksistä näki, että nyt ei ole se aika, nyt ei ole se hetki eikä ole ollenkaan järkevää poistaa eläkeputkea. Ja tähän kannattaa kyllä täällä meidän hallituspuolueidenkin tarttua, siihen signaaliin, mitä on yrityspuolella näkemyksiä siitä, kuinka näitä pitäisi tehdä.

Mielestäni kaikkein tärkeintä olisi se, että vaikka nyt halutaan pelastaa yrityksiä ja pelastaa ne nimenomaan siltä, ettei synny konkurssseja, niin nyt nähdään se seuraava kasvun porras, johonka kuuluu se, että yritysten ensimmäisten työntekijöiden palkkaamisen kynnyistä helpotetaan. Tämä korona on osoittanut, että uutta liiketoimintaa syntyy kuitenkin. Nyt pitäisi mahdollistaa se, että ensimmäisen työntekijän osalta sosiaaliturvavakuutusmaksuja voitaisiin alentaa niin, että ne olisivat nolla ensimmäisenä vuonna ja siitä portaittain tuodaan eteenpäin, jotta me todellisuudessa voisimme mahdollistaa sitä, että näille pienyrityksille, yksinyrittäjille, olisi houkuttelevaa uskaltaa: ”Nyt me tarvitsemme uusia työntekijöitä tähän meidän perheyritykseen, jotta me olisimme rohkeita ja tietäisimme, mikä olisi

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

tulevaisuus.” Sen takia on todella tärkeätä, että nyt katsotaan myös huomiseen eikä vain pelkästään siihen, mitä nyt koetetaan pelastaa. Se huominen on huomenna.

19.50 Janne Heikkinen kok: Arvoisa puhemies! Tässä keskustelun aikana edustaja Kopra kiinnitti huomiota hallituksen avustajakunnan laajuuteen ja siihen määrään, johon se on päässyt paisumaan. Marinin hallituksessa on ennätysmäärä ministereiden poliittisia valtiosihteereitä ja erityisavustajia, lähes kaksi kertaa enemmän kuin aikaisemmilla hallituksilla. Se, että näistä tulee 5 miljoonan euron vuosittainen lisälasku palkkojen muodossa, ei vielä tuntunut täällä riittävän, vaan lisääntyvän avustajien määrän takia ministeriöihin on lisätty vielä lähes 2 miljoonan euron vuosittaiset toimintamenot. Nämä toimintamenot sisältävät muun muassa edustamista ja assistentin palkkoja eli suomeksi sanottuna avustajien avustajien palkkoja. Edellinen pääministeri Antti Rinne perusteli suurta avustajien määrää EU-puheenjohtajuuden hoitamisella. Nykyinen pääministeri Sanna Marin taas perusteli ennätyskorkeaa avustajien määrää hallituskriisin aiheuttamalla poikkeustilalla. No tähän on oikein nerokas argumentti, kun hallituskriisejä tuntuu olevan joka viikko täällä nykyään.

Arvoisa puhemies! Kiinnitän myös siihen huomiota, että sekä EU-puheenjohtajuus että nämä hallituskriisit ovat vakavasti ottaen kyllä käsittääkseni jo historiaa mutta poliittiset kabinetit näyttävät siitä huolimatta pysyvän ennätysuurina. Eikö hallitus voisi vähentää avustajiensa määrää normaalille tasolle ja täten vähentää miljoonien eurojen verorasitusta suomalaiselle veronmaksajalle?

19.52 Mari-Leena Talvitie kok: Arvoisa herra puhemies! Äskeisessä puheenvuorossani kerroin yleiskuvasta, mutta vielä näihin tutkimus- ja kehitysrähoihin. Kuten valtiovarainvaliokunnan mietinnössäkkin todettiin, ensi vuodelle ei ole tutkimus- ja kehitysrähoitukseen erityisiä, merkittäviä lisäyksiä, mutta meidän julkisten toimijoiden pitäisi nyt juuri herätä siihen, että on aika panostaa tutkimukseen ja tuotekehitykseen, on kyse sitten korona-toimista tai green dealiin liittyvistä kestävästä kasvun asioista.

Jos nyt otan näistä koronatoimista esimerkin: Meillä olisi suomalaista teknologiaosaamista niin jäljitykseen kuin erilaiseen teknologiasoveltamiseen, jos me pystyisimme julkisina toimijoina — meidän hallitus, ministeriöt, THL ja kunnat — nyt ripeästi ottamaan käyttöön ja kokeilemaan sitä suomalaisteknologiaa. Me samalla loisisimme työpaikkoja, antaisimme näille yrityksille sitä toivoa, näkymää tulevasta, mistä edustaja Myllykoskikin tässä sanoi, että pitäisi katsoa hieman kauemmas, ja kun tiedetään, että pandemia on globaali, niin siinä samalla, kun kotimarkkinalta saisi referenssejä, nämä yritykset pystyisivät solmimaan yhteistyökumppaneita ja tekemään vientiä.

Otan esimerkiksi tällaisen Koronastopin, joka mahdollistaa näitten numeroitten keräämisen. Toimija on yrittänyt lähestyä meidän STM:ää ja THL:ää, ja itsekin olen avannut ovia. Toimija kertoi, että pari viikkoa sitten sai Yhdysvaltoihin ison sopimuksen ja lisenssin, mutta tuntuu, että meillä täällä Suomessa, kotimarkkinassa ei ymmärretä tätä teknologian mahdollistamista, ja se jos joku vaatii tässä tilanteessa panostuksia.

Kokoomus olisi pääomittanut ammattikorkeakouluja ja yliopistoja vaihtoehtobudjetissaan miljardilla, ja vaadittiin myöskin tki-toiminnan pysyvää julkista rahoitusta nostettavaksi 100 miljoonalla eurolla joka vuosi seuraavan kymmenen vuoden ajan. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

19.55 Ville Kaunisto kok: Herra puheenjohtaja — anteeksi, puhemies! Ei alkanut kauan lupaavasti, on sen verran pitkällä ilta jo.

Arvoisa puhemies! Minä henkilökohtaisesti ajattelen näin, että täällä edellisillä kokoomuspuhujilla on ollut hyvin rakentavat puheenvuorot, joten en itse nyt lähde rakentavalle linjalle, valitettavasti.

Olen havainnut, että hallitusta ohjaa toivo ja pelko siitä, että toiset hallituspuolueet jättävät hallituksen, ja mielestäni se ei nyt ihan ehkä ole riittävää. Toivo ei ole itsessään strategia, siis toivon varaan ei voi mitään rakentaa. Mutta jos rakentaa pitkän ja luotettavan, faktoihin pohjautuvan strategian, niin se luo toivoa. Tässä hallitus menee mielestäni vähän väärään suuntaan.

Haluaisin siteerata tässä Suomen Pankin tämän päivän ulostuloa, jossa luki: ”Kotimaan päätöksenteossa on nyt kyettävä elämään kahta aikaa rinnakkain. Samalla kun torjutaan akuuttia kriisiä, on ajatukset suunnattava vahvasti kriisin jälkeisiin talouden haasteisiin.” Eli toimia — ei toivoa pelkästään. Tähän mennessä hallituksen toimet ovat tarkoittaneet tulevaisuuteen lykättyjä työllisyystoimia ja veronkorotuksia sekä nyt tähän päivään että huomiseen. Niistä tänään edustaja Vestman jo erittäin hyvin mielestäni julkisuudessa kertoi: normaalille, keskituloiselle perheelle 1 000 euroa vähemmän käteen. Tälläkö se Suomi nousee? Se on se kysymys. Työtä ja yrittäjyyttä rankaisemalla, veroja korottamalla? Ja niitä veroja näillä näkymin, näillä toimilla, tullaan vain entisestään korottamaan. Se tulevaisuuden kysymys on, kuka maksaa peruskoulut, eläkkeet, asfaltoidut tiet, jos ei Suomessa työn tekeminen ja yrittäjyys kannata. Toivon vahvasti, että hallitus ryhtyy nyt toimiin eikä tukeudu pelkästään siihen, että toivo riittää paremman huomisen rakentamiseen. — Kiitos.

19.57 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! Hyvä kuulla, että edustaja Myllykoski on samoilla linjoilla kokoomuksen kanssa siitä, että kyllä nämä sähkön siirtohinnot pitää viimein nyt laittaa kuriin. Ja se on juuri näin kuten edustaja Myllykoski toi esille, että kaikkein tiukimmalla ovat ne pienituloiset sähköllä omakotiaan lämmittävät suomalaiset, jotka ovat täysin sen alueen verkkoyhtiön armoilla. Tämähän johtuu siitä, että toisin kuin sitä sähköenergian osuutta, sähkön siirtoa tuottavaa verkkoyhtiötä ei voi kilpailuttaa — sen takia, että kyseessä on luonnollinen monopoli eikä se kilpailu niissä sähköverkoissa voi ikänä toimia tästä syystä.

Tämän vuoksi tarvitaan sitä tiukkaa hintojen sääntelyä. Ja kuten todettu, sekä julkisessa, kuntien omistuksessa olevat verkkoyhtiöt että yksityiset verkkoyhtiöt ovat syyllistyneet näihin roimiin hinnankorotuksiin. Suorastaan ennätyksellisen hinnankorotuksen on tehnyt eräs Savon kuntien omistama verkkoyhtiö, joka on korottanut perusmaksua neljän vuoden aikana 85 prosenttia. Ei sitä Hirvensalmella asuvaa eläkeläistä olisi itse asiassa auttanut lainkaan se, että Fortumin jakeluverkkoja ei olisi myyty, koska tämän eläkeläisen sähköverkkoyhtiö, kuntien omistama verkkoyhtiö, olisi silti tehnyt nämä hinnankorotukset, jotka nyt olemme nähneet. Eli tästä syystä se oikea ratkaisu on muuttaa sitä hintojen valvontamallia.

Jostain syystä kuitenkin hallitus on nyt jo kolmasti lykännyt tämän oman esityksensä tuomista eduskuntaan. Ensimmäisen kerran keväällä koronaan vedoten, toisen kerran syksyllä — sen piti tulla tänne lainsäädäntösuunnitelman mukaan viikolla 42 — ja nyt sitten kolmannen kerran ministeri Lintilä lupasi, että marraskuun alussa olisi esitys täällä, mutta sitä ei vielääkään kuulu.

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

Toivon, että hallitus tekee nyt sitten huolellista työtä ja tuo todella vaikuttavan mallin eduskunnan käsittelyyn, ja sehän on valmiina. Se on se kokoomuksen siirtohintaleikkuri, jonka olemme jo keväällä tarjonneet hallituksen käyttöön, siis yli puoli vuotta sitten. Kuten todettu, se on asiantuntijaprofessorien tukema malli, ja nyt sen takana on yli 50 000 allekirjoitusta kerännyt kansalaisaloite, joka siis vastaa sisällöltään tätä kokoomuksen esittämää siirtohintamallia. Tämä on sellainen keino, joka ei julkistaloutta rasita, mutta tällä meidän mallillamme voidaan helpottaa suomalaisten tilannetta, hillitää niitä siirtohintoja, jopa parantaa ostovoimaa. Tällä meidän mallillamme tiettyjen verkkoyhtiöiden osalta hintataso jopa laskisi.

20.00 Jari Myllykoski vas: Arvoisa puhemies! Kiitoksia, edustaja Vestman, tämä oli erittäin hyvä ja analyttinenkin puheenvuoro sinällään, mutta ei nyt historiaa tietenkään kannata muistella, ja tässä on turha kaivaa luurankoja taikka tehdä mitään muutakaan hautojen avaamista sikäli, mistä tämä kaikki on aikanaan lähtenyt. Se on yhden myrskyn aikaansaama ajatus, josta sitten lähdettiin niin, että pitää olla kiinteitä verkkoja. Ja silloinen ministeripuolue kokoomus teki näitä ehdotuksia, ja mekin olimme siinä hallituksessa vasemmistoliittona mukana. Ministeri Arhinmäki oli ainoa, joka vastusti tätä Fortumin kauppaa, sitä, että tällainen Caruna-keissi mahdollistui.

Mutta pidän kyllä todella tärkeänä sitä, että me voimme nyt tässä keskustella siitä, mitä tapahtuu tulevaisuudessa ja kuinka me voimme reagoida tähän nykyisyyteen, ja siinä mielessä kokoomuksen näkemykset ovat oikeansuuntaisia ja niihin pitää tarttua. Ei voi välttämättä sanoa, ollaanko Vapon osalta tekemässä uudet carunat. Onko niin, että taas monopoliverkkoa myydään niin, että sitten me kansalaiset maksamme siitä, että ranskalainen pääomasijoitusyhtiö tulee ja kerää voitot nostamalla lämmityksen hintoja?

Mutta kaiken kaikkiaan sanoisin, että tähän koko keskusteluun on tärkeätä nostaa se, kuinka me voimme pohtia tätä yhdessä niin, että nyt rakennettaisiin niitä työvälineitä, että tämä yhteisymmärrys, mikä meillä täällä salissa on, voisi toteutua seuraavan hallituksen ohjelmassa, kun se seuraava hallitus tulee, niin että tähän oikeasti puututaan. Tämä on täysin käsittämätöntä, että ne pieneläkeläiset ovat sen ahdingon piirissä, että heillä ei ole mitään mahdollisuuksia edes protestoida siirtohinnoista. Sähkönkulutus voi olla vaikka 10 prosenttia tai 20 prosenttia, niin että vain kylmäksi säästämällä voi päästä pienemmällä sähkölaskulla. Tähän meidän pitää puuttua, ja uskon, että tämä on tämän eduskunnan näkemys siitä, että jotain pitää tehdä, ja nyt se pitää tehdä oikeasti meidän kesken. Eduskunta on se paikka, josta me voimme antaa tälle hallitukselle ja tulevalle hallitukselle ne korva-merkit — no, ei oikeastaan korvamerkkejä, vaan nyt pitää tehdä suorat ladut. — Kiitos.

20.03 Janne Heikkinen kok: Arvoisa puhemies! Tässä keskustelun aikana edustaja Myllykoski sanoi, että ei halua muistella vanhoja tai avata entisiä hautoja, mutta teki sen silti. Eliikkä olette kyllä aivan oikeassa siinä, että kyllä vasemmistoliitto aikanaan vastusti näitten verkkojen myyntiä, mutta niinhän te vastustatte aina kategorisesti aivan kaikkea valtion omistuksen myyntiä. Eliikkä kyllä joskus osuu aina välillä oikeaankin, kun kaikkea vastustaa, siitä on toki syytä antaa tunnustusta, sillä on todellakin niin, että tällä verkkomonopolilla todellakin rahastetaan ja ihmisiä sillä piiloverotetaan.

Tunnen nämä edustaja Myllykosken kuvailemat sähkölaskut ja siirtolaskut äärimmäisen hyvin Kainuussa, josta saan valtavasti ihmisiltä yhteydenottoja, joissa he lähettävät omia laskujaan. Nämä sähkönsiirtohinnoitathan näissä laskuissa ovat aivan räikeässä suhteessa

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

sa sähkön kulutukseen. Siten on ihan rehellistä tunnustaa, että verkkoyhtiöitten sääntely on tältä osin räikeästi epäonnistunut.

Minusta on oleellista huomata se, että aika harvalla edustajalla täällä loppuviimein on tarjota jopa puolen miljardin euron lisäystä ihmisten ostovoimaan yksittäisellä lakialoitteella, mutta täällä mainiolta kollegalta, edustaja Vestmanilta, sellainen sattuu löytymään. Ja jos täällä siihen tahtoa olisi, niin tämänhän kannattaisi ehdottomasti viedä nopeasti käytäntöön, koska se jos mikä olisi parasta koronaelvytystä tähän hetkeen.

20.05 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! Haluan lyhyesti todeta sen — kun edustaja Myllykoski sanoi, että annetaan suuntaviivoja seuraavalle hallitukselle — että ei tätä asiaa kannata nyt enempää tässä vatvoa ja käsien päällä istua. Kyllä tämä siirtohintakysymys pitää tämän eduskunnan ratkaista. Siihen on olemassa valmis ratkaisu. Ne maksut juoksevat joka päivä, ja se tarkoittaa sitä, että paitsi että sähkö siirtyy, siirtyvät myös rahat suomalaisten kuluttajien kukkarosta verkkoyhtiön omistajien taskuihin. Tähän pitää puuttua nyt. On olemassa valmis malli, ja nyt on vain hallituksesta kiinni, onko hallitus valmis joko tuomaan vastaavanlaisen tehokkaan ratkaisun tai tukemaan täällä eduskunnassa kokoomuksen valmista ratkaisua ja kansalaisaloitteen ratkaisua. Sellainenkin vaihtoehto on aivan mahdollinen, ja jopa kannustan siihen nyt hallituspuolueita, että jos hallitus ei kykene lupauksista huolimatta tuomaan tätä tehokasta ratkaisua, niin asia otetaan täällä eduskunnassa lakialoitteen muodossa ja kansalaisaloitteen muodossa käsittelyyn, ja kun täällä kerran tahtotila on, niin ratkaistaan asia siten.

20.07 Saara-Sofia Sirén kok: Arvoisa puhemies! Rakentavaa oppositiopolitiikkaa on nimenomaan se, että tarjotaan vaihtoehtoja, ja paitsi että näin kokoomus toimii tässä sähkön-siirtoa koskevassa kokonaisuudessa — johon kokoomus on esittänyt kokonaisratkaisun hallituksen käytettäväksi — niin olemme myös tarjonneet oman vaihtoehtomme koko talousarvion osalta eli tehneet oman vaihtoehtobudjettimme uskottavalla, rakentavalla tavalla, joka ihan aidosti olisi vaihtoehto niille linjauksille ja painotuksille, joita hallitus on omassa budjetissaan päättänyt tehdä.

Tässä keskustelussa on moneen kertaan käynyt ilmi — mutta ehkä yhteenvedonomaisesti tähän loppuun todettakoon — että tämä toki on hyvin poikkeuksellinen budjettiesitys ensi vuodelle. Koronakriisi on johtanut poikkeukselliseen julkisen talouden velkaantumiseen, joka on myös poikkeuksellisesti hyvin perusteltavissa tällä kriisitilanteella ja sen edellytyksillä. Samaan aikaan kun on perusteltua jopa velalla elvyttää, jotta Suomi saada nostettua täältä koronakriisistä ja sen aiheuttamasta talouskriisistä, pitäisi pystyä katsomaan myös eteenpäin ja tehdä ratkaisuja, joilla varmistetaan, että Suomi on menossa parempaan suuntaan ja että pääsemme kestäväällä tavalla täältä ylös.

Monet meistä tässäkin salissa ovat menneinä viikkoina käsitelleet omissa kotikaupungeissaan ja kotikunnissaan budjettiesityksiä ensi vuodelle, ja tunnemme hyvin ne haasteet, jotka ovat olleet kuntataloudessa jo lähtökohtaisesti. Nyt koronakriisi on niitä pahentanut entisestään, ja hallituksen tekemät päätökset — tällaiset ainoat rakenteelliset päätökset, joita hallitus toistaiseksi on päättänyt viedä eteenpäin — ovat pääosin sellaisia, jotka kurjistavat jo ennestään vaikeaa tilannetta entisestään. Hyvin tiedetään, että etenkin tai esimerkiksi siellä kunnissa talous on ahtaalla jo valmiiksi.

Sen sijaan, että tehdään tällaisia talouden tilannetta hankaloittavia, työllisyyttä jopa heikentäviä rakenteellisia muutoksia, tarvittaisiin sellaisia rakenteellisia uudistuksia, joilla

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

ratkaistaisiin niitä rakenteellisia ongelmia, jotka Suomessa olivat ilmiselviä jo ennen tätä koronakriisin saapumista maahan ylipäättänsäkin. Näiltä osin siis tämä vallitseva koronakriisi on tuntunut olevan hallitukselle myös yksi tekosyy siirtää päätöksentekoa, välttämättömiä Suomen tarvitsemia päätöksiä, eteenpäin — olla siis [Puhemies koputtaa] tekemättä päätöksiä. Tulevaisuutta ei voi kuitenkaan rakentaa akuutin kriisin hoitoon, vaan tarvittaisiin päätöksiä, joilla menemme parempaan suuntaan, ja tähän kokoomuksen vaihtoehto tarjoaa ratkaisuja.

20.10 Jari Myllykoski vas: Arvoisa puhemies! Nyt olen kyllä oikeastaan tosi paljon eri mieltä arvostamani kansanedustajan kanssa: kyllä kriisi pitää hoitaa, ja sen sivussa pitää myös mahdollistaa se, että me etenemme sen suunnitelman mukaan, mikä hallitusohjelmassa on. Jos jätämme hoitamatta sen, mikä meillä on käsissä, niin se tarkoittaa, että kriisi kriisiytyy, ja siinä mielessä ei pidä jättää katsomatta, mikä on se totuus.

Itse asiassa joudun tässä tavallaan vähän pyytämään anteeksi, että edustaja Heikkisen ensimmäisen puheenvuoron kimmoittamana otin puheenvuoron, mutta nyt jo sitten oikeastaan unohdin ne perusteet, mistä olisin hänen kanssaan ollut eri mieltä, koska sitten edustaja Vestman vei tämän keskustelun sinne, mikä on minulle erittäin tärkeää.

Mutta lopputulemana, mikä jäi tuossa omassa varsinaisessa puheenvuorossa käyttämättä, oli se, että veikkausvoittovarojen osalta tämä hallitus on tehnyt nyt sen päätöksen, että emme jätä kolmannen sektorin toimijoita puille paljaille, vaan voimme mahdollistaa sen, että meillä sosiaalisektorilla, urheilu- ja liikuntasektorilla voidaan turvata ne toiminnat myös ensi vuodelle. Ja itselleni tärkeänä, totta kai, raviurheilu ja hevosharrastus, se kaikki, se koko sektori, mitä siihen kuuluu, ja vieläpä suomenhevonen: on tärkeää, että se on nyt tullut huomioiduksi niin, että me emme leikkaa sieltä, vaan mahdollistamme toiminnan jatkumisen ensi vuodelle ja sitten mahdollisesti suunnitellaan yhdessä, miten me tästä sitten otamme askelia eteenpäin. Ei siis pudoteta ketään rappusilta alas. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos, ja yleiskeskustelu... Ahaa, siellä onkin edustaja Sirén. — Edustaja Sirén, laittakaa mikrofoni päälle, niin muutkin kuulevat.

20.13 Saara-Sofia Sirén kok: Arvoisa puhemies! Tämä on tätä aikaa, että kaikki puheenvuorot aloitetaan varmistamalla, kuuluuko, ja nyt kuuluu.

Puhemies! Koin tarpeelliseksi todeta, että tästä nimenomaisesta asiasta olemme kovasti arvostamani kollega Myllykosken kanssa samaa mieltä. Ilman muuta akuutti kriisi tulee hoitaa. En usko, että siitä kukaan on toista mieltä tässä salissa tai tämän salin ulkopuolellakaan. Ja tästä syystä myös velkaelvytys on perusteltua. Koronakriisin hoito on tällä hetkellä akuutti ja kaikkien meidän mielissä päällimmäisenä.

Mutta samaan aikaan pitää kyetä katsomaan tulevaisuuteen myös tämän kriisin jälkeen. Ja se on meidän tavoitteemme, että emme jää ainoastaan tämän kriisin varjoon, vaan katsoimme, minkälaisilla toimilla varmistamme, että Suomi menee parempaan suuntaan. Rakennamme kriisin jälkeen Suomen parempana uudestaan, kestävällä kasvun uralla. Ja näitä ratkaisuja me peräänkuulutamme, niitä ratkaisuja suomalaiset odottavat. Miten turvataan yrittäjyyden mahdollisuudet Suomessa, miten saadaan uusia työpaikkoja Suomeen, miten mahdollistetaan kestävä kasvu? Nämä ovat niitä ratkaisuja, joita tässä budjettiesityksessä hallitus olisi voinut tuoda käsittelyyn ja viedä eteenpäin, mutta ne on siirretty eteenpäin. Sen sijaan kokoomus on niin tässä vaihtoehtobudjetissa kuin jo vuosi sitten esittele-

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

mässään vaihtoehtobudjetissa tuonut lukuisia konkreettisia ehdotuksia, joilla Suomen kestävyysvajeeseen, Suomen rakenteellisiin haasteisiin löydettäisiin kestäviä ratkaisuja.

Edustaja Myllykoski nosti esille myös Veikkauksen. Se on varmaan oman keskustelunsa arvoinen aihe, mutta todettakoon, että hallitus on myös yhteisesti linjannut, että se ei tule muuttamaan Veikkauksen monopoliasemaa. Jos oikeasti haluttaisiin sekä turvata näiden edunsaajien toimintaedellytyksiä että torjua niitä pelihaittoja, joita on ongelmapelaajilla, jotka suurimmalta osin rahoittavat sitä työtä, johon edustajakin viittasi, niin meidän tulisi voida puhua myös siitä koko rakenteesta, joka Veikkauksen ympärillä on.

20.15 Janne Heikkinen kok: Arvoisa puhemies! Tässä keskustelun aikana edustaja Myllykoski käytti samanlaista retoriikkaa kuin mihin törmään usein tiede- ja kulttuuriministeri Saarikon puheissa, elikkä hallituksen riveistä tunnutaan aika usein puhuttavan veikkausvoittovaroista. Tämähän ei aivan pidä sikäli paikkaansa, että totuudenmukaisempaa olisi puhua veikkaushäviörahoista, koska joku ne on aina sinne peliautomaatteihin hävinnyt. Ei niitä kukaan sieltä pelikoneista voita. Pitkässä juoksussa se on aina pelaajan kannalta tappiollista. Algoritmia pelaaja ei voi koskaan voittaa.

Tästä syystä minä toivoisin, että tässä keskustelussa päästäisiin jo pikkuhiljaa siihen suuntaan, että olisimme ensisijaisesti huolestuneita niistä parista prosentista, jotka pelaavat jopa 50 prosenttia näistä veikkaushäviörahoista. Nämä ihmiset ovat hyvin tyypillisesti vähäosaisia, työttömiä, lomautettuja, kuitenkin ihmisiä: jonkun veli, jonkun lapsi, jonkun sisko, äiti, isä. He kärsivät hyvin syvästä ongelmasta, johon tässä yhteiskunnassa vielä — ja valitettavasti tässä talossakin — suhtaudutaan erikoisen kylmällä tavalla, koska ollaan ensisijaisesti huolissaan edunsaajista tai kauppiaista tai poliitikkojen hallintoneuvostopaikoista. Vain harva täällä tuntuu kiinnittävän huomiota siihen, kuinka moni suomalainen kärsii ehkä pinnalle päin näkymättömästä mutta viheliäisestä taudista eli peliongelmaisuudesta. Toivoisin, että tähän kielenkäyttöön tältä osin kiinnitetään jatkossa tarkempaa huomiota.

20.17 Jari Myllykoski vas: Arvoisa puhemies! On pakko lopuksi todeta, että poistamalla Veikkauksen monopoli, jos se on kokoomuksen tavoite, näitä edustaja Heikkisen esille tuomia ongelmia emme pysty millään tavoin hoitamaan. Rahat virtaavat ulkomaille eikä meillä ole resursseja näiden asioiden hoitamiseen. Jos se on kokoomuksen tie, niin pitääkää se hyvänänne. Meistä ei tässä suhteessa tule kavereita.

20.18 Janne Heikkinen kok: Arvoisa puhemies! Tässä edustaja Myllykoski kysyy, mikä on kokoomuksen tie uhkapelipolitiikassa. Kokoomuksen tie on yksinkertaisesti se, että me olemme ensisijaisesti kiinnostuneita pelihaittojen vähentämisestä, siitä, että peliongelmia saadaan Suomessa vähennettyä nykyisestä ja että yhä harvempi kärsisi niistä vakavista ongelmista ja seurauksista, joita holtiton rahapelaaminen aiheuttaa. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että meidän täytyy olla valmiita vähentämään Veikkauksen tuloutustavoitetta. Muuten me emme pääse siihen, että ihmiset pelaisivat vähemmän. Meidän on harkittava ja päämäärätietoisesti edettävä siihen suuntaan, että peliautomaatit, nämä korkean riippuvuuden lähteen pelikoneet, saadaan siirrettyä valvottuihin pelisaleihin sieltä tuulikaapeista. Nykyäänhan tavanomainen huoltoasemakin näyttää länsimaalaisen silmiin ihan kasinolta, kun sinne mennään, kun saattaa olla kahdeksan pelikonetta rivissä. Ei sitä muuta se Veikkauksen politiikka, että vähennetään pari konetta sieltä, jos sinne edelleen jää kuusi jäljel-

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

le, ei se pelihaittoja vähennä. Elikkä laitetaan pelihaitoista kärsivät ihmiset etusijalle ja vähennetään Veikkauksen roolia tältä osin valtion budjetissa.

20.19 Saara-Sofia Sirén kok: Arvoisa puhemies! Juuri näin kuin edustaja Heikkinen linjasi — kysymys on siitä, että jos halutaan ratkaista jotakin kokonaisuutta, niin pitäisi olla valmius keskustella myös kaikista keskeisistä osa-alueista, joita siihen kokonaisuuteen liittyy. Nyt on tuntunut olevan hallituksen toimintatapana, että lähdetään tekemään ikään kuin joitakin mittavampia uudistuksia, mutta sitten jo lähtökohtaisesti sovitaan, että tästä keskeisestä palikasta emme tässä uudistuksessa puhukaan ollenkaan. Jos halutaan uudistaa rahapelipolitiikkaa, niin ilman muuta se edellyttäisi valmiutta käydä keskustelua myös Veikkauksen asemasta ja roolista osana sitä kokonaisuutta eikä niin, että etukäteen jo sovitaan, että Veikkauksen asema on betonoitu eikä siihen tulla koskemaan, vaikka pelipolitiikkaa muuten oltaisiin uudistamassa.

Aivan sama koskee esimerkiksi perhevapauudistusta, jossa jo lähtökohtaisesti sovittiin, että kotihoidon tukeen ei tehdä mitään merkittäviä muutoksia. Se on ikään kuin palikka osana tätä kokonaisuutta, johon ei tulla uudistuksen yhteydessä koskemaan. Se jo lähtökohtaisesti tekee täysin mahdottomaksi sen, että uudistus olisi vaikuttava ja kunnianhimoinen.

20.21 Jari Myllykoski vas: Arvoisa puhemies! Lupaen, että tämä on tämän pääluokan viimeinen puheenvuoroni.

Mutta täytyy kyllä ihmetellä, kuinka kokoomuksessa voidaan ajatella, että jos jokainen pelikone Suomessa suljettaisiin, niin peliongelmat poistuisivat. Olen samaa mieltä siitä, että se on kynnys, vaikka jos nyt verrataan huumeiden käyttöön, porttiteoria, ja mahdollistaa sen. Toivoisin toki Veikkaukselta, että he toisivat matalan rahan pelejä eli vaikkapa nyt bingoja, takaisin niihin automaatteihin, jotka jo olisivat maksullisia. Se olisi sosiaalinen tapahtuma, jotta nämä eläkeläiset, joille se on ainutkertainen päivän tapahtuma, tapaavat samanlaisia ihmisiä kuin itse ovat, eivät välttämättä peliriippuvaisia, mutta se on heidän ainoa sosiaalinen kontaktinsa. Olisi erityisen tärkeätä, että me mahdollistamme sen eikä poissuljeta sitä sosiaalista kontaktia.

Olen pelikoneiden osalta aivan samaa mieltä teidän kanssanne, koska minulla on oma-kohtaisia kokemuksia perhepiiristä, mitä se aiheuttaa. Minä olen sen kokenut, en henkilökohtaisesti, mutta kuitenkin. En näe sitä järkevänä, että te viette sitä linjaa, että kaikki poistetaan. Netti tarjoaa aivan kaiken mahdollisuuden. Jos Veikkauksen monopoli viedään, niin se tarkoittaa, että meille ei ole mitään. Ja siinä mielessä pyytäisin teiltä tarkkuutta siihen, kuinka tätä asiaa tuotte esille. Ei Veikkauksen monopolin murtaminen teidän mallillanne todellakaan poista peliongelmaa tästä maasta.

Yleiskeskustelu päättyi.

7.1. Pääluokka 29 Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonala

Puhemies Anu Vehviläinen: Nyt aloitetaan talousarvion pääluokkien käsittely. Esitellään opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonala koskeva pääluokka 29.

Pääluokan yleiskeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 2 tuntia. Keskustelun aloittaa jaoston puheenjohtaja Kiviranta.

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

Keskustelu

16.00 Esko Kiviranta kesk (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esittelen nyt valtiovarainvaliokunnan sivistys- ja tiedejaoston puheenjohtajan ominaisuudessa OKM:n hallinnonalan osuuden budjettimietinnöstä.

Hallinnonalan merkittävin uutuus on tietysti oppivelvollisuuden pidentäminen. Muita merkittäviä sisältöjä ovat monet varhaiskasvatukseen ja perusopetukseen sekä ammatilliseen koulutukseen liittyvät kehittämishankkeet. Minun rooliini ei kuitenkaan kuulu koko OKM:n budjettiesityksen esittely, ja olemme käyneet syksyn mittaan muutamia keskusteluja näistä. Esitykseni rajautuu valtiovarainvaliokunnan tekemiin puolentoista promillen luokkaa olevin lisäyksiin. OKM:n pääluokan loppusumma on 7 012 miljoonaa euroa, ja valtiovarainvaliokunta ehdottaa omissa rajoissaan 10,46 miljoonan euron lisäyksiä. Esittelen lisäykset yksityiskohtaisesti, koska voitte sitten kunkin lisäyksen kohdalla miettiä, kenen hallituspuolueen kansanedustajan kasvot juuri tämän lisäyksen yhteyteen piirtyvät.

Valiokunta lisää 500 000 euroa lukutaitohankkeen edistämiseen varmistaakseen kansallisen lukutaitostrategian valmistumisen suunnitellusti ja saadakseen pysyvän lukutaito-ohjelman käyntiin valtakunnallisesti.

Opettajien täydennyskoulutukseen sekä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusosaamisen lisäämiseen valiokunta esittää miljoonan euron lisäystä. Tähän liittyen myös rauhantyön ja globaalikasvatuksen vahvistamiseen esitetään 300 000 euroa.

Valiokunta on tyytyväinen siihen, että hallitus esittää juutalaisen seurakunnan turvallisuuden parantamiseen 300 000 euroa. Tätä lisäystä ei siis tänä vuonna tarvitse tehdä eduskuntavaiheessa, mutta sen sijaan Vapaa-ajattelijain Liitto ry:n toimintaan uskonnon ja vakaumuksen vapauden edistämiseen esitetään tämän vuoden tapaan 30 000 euroa.

Valiokunta korostaa vapaan sivistystyön oppilaitosten merkitystä muun muassa perus- ja digitaitojen päivittämisessä. Valiokunta lisää kansalaisopistoille ja kansanopistoille 1 900 000 euroa jatkuvan oppimisen edistämiseen. Valiokunta edellyttää lisäksi, että hallitus ottaa ensi vuonna lisätalousarviossa huomioon maahanmuuttajakoulutuksen resurssitarpeet vapaan sivistystyön oppilaitoksissa.

Järjestöjen valtionavustuksiin lisätään 1 205 000 euroa. Lisää rahaa saavat naisjärjestöt, kotitalousneuvontajärjestöt, kuten Maa- ja kotitalousnaisten Keskus, Marttaliitto ja Finlands svenska Marthaförbund, Karjalan Liitto, Kriittinen korkeakoulu, Suomi-koulut sekä Kansanvalistusseuran ylläpitämät Etäkoulu Kulkuri ja Nomadskolan.

Valiokunta lisäsi 600 000 euroa Luonnontieteelliselle keskusmuseolle, jonka rahoitustilanne on kriittinen. Lisäksi valiokunta ehdottaa eduskunnan lausumaa siitä, että Luonnontieteellisen keskusmuseon rahoitus pohjaa vahvistetaan museon toiminnan saamiseksi keskeiselle pohjalle.

Valiokunta lisäsi myös Aalto-yliopistolle 250 000, joka ohjataan Helsinki GSE:lle tutkimukseen ajankohtaisen tiedon tuottamiseksi päätöksenteon pohjaksi eri yhteiskuntasektoreiden tilanteesta muun muassa koronaviruksen kaltainen tilanne huomioon ottaen.

Turun yliopiston TROSSI-yksilölle valiokunta lisäsi 220 000 euroa sisäilmasairauksien tutkimukseen.

Yleisten kirjastojen yhteisen e-kirjaston kehittämiseen valiokunta lisäsi miljoona euroa. Kaksivuotisen hankkeen toinen miljoona euroa on otettava huomioon vuoden 2022 talousarviossa.

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

Taidetestaajat-toiminnan jatkamiseen valiokunta lisäsi 1 400 000 euroa, näyttelypalkkiomallin vakiinnuttamiseen miljoona euroa. Näyttelypalkkio on taiteilijalle maksettava korvaus oman museonäyttelynsä eteen tehdystä työstä.

Yhteensä 505 000 euroa valiokunta ohjasi seuraaviin hankkeisiin: sotakorvausalus Vegan kunnostamiseen Pietarsaassa, Väinö Linnan seura ry:lle muun muassa arkiston digitointiin ja lyhytdokumentin tuottamiseen, kulttuurihistoriallisesti arvokkaan puisen riippusillan Lemmensillan uusimiseen Haapajärvellä, Rajaton taide ry:n toimintaan, Lieksan Vaskiviikon järjestämiseen, Loviisan Ruotsinpyhtään Strömforsin ruukin pajamuseon toimintaan, virtuaalisen museokeskuksen kehittämiseen Järvenpään, [Puhemies koputtaa] Keravan ja Tuusulan alueella sekä kaupunkikulttuuriyhdistys Rauniokaupunki ry:n 10-vuotisjuhlaprojektiin Kajaanissa. [Puhemies koputtaa] Kansallislatterian taidehankintoihin valiokunta lisäsi 250 000 euroa, saamelaisen kielipesätoimintaan 200 000 euroa ja nuorten yritys- ja talousosaamista edistävään TAT-Yrityskylä-toimintaan 100 000 euroa.

16.06 Tiede- ja kulttuuriministeri Annika Saarikko: Arvoisa puhemies! Kiitos jaoston johdolle, edustaja Kivirannalle, esittelystä, ja lämmin kiitos myös eduskunnan jaoston yhteistyössä syntyneistä ratkaisuista, jotka täydentävät hienosti sitä kokonaisuutena, jonka hallitus eduskunnalle osana omaa budjettiriihiritkaisuaan esitteli. Tämä kokonaisuus eduskunnan sopimista yksityiskohdista vielä vahvistaa ehkä niitä puutteita ja toisaalta painopisteitä, joita hallituksella omassa kokonaisuudessaan oli.

Ehkä, arvoisa puhemies, totean muutaman päähuomion keskustelun tueksi ja informoidakseni kansanedustajakollegoita:

Vuoden 21 talousarvioesitys on minusta isossa kuvassa maalaten tiede- ja kulttuuriministerin sektorilla positiivinen. Se pitää sisällään kokonaan uuden, pysyvän rahoituksen, joka on varmasti aihe, josta harva tässä salissa on eri mieltä, 14,5 miljoonan euron rahoituksen niin kutsuttuun Suomen malliin, eli harrastukseen jokaiselle lapselle ja nuorelle osana kuntien tehtäviä, ja tästä on liikkeellä ja tuota pikaa käyntiin laitettavina upeita pilotteja eri puolilla Suomea. Hakemuksia ministeriö sai paljon, ja pilottirahaa 10 miljoonalla eurolla. Katsotaan ikään kuin ne parhaat toimintatavat, miten tuo Suomen malli tulee todeksi hyvin erilaisissa lasten ja nuorten arjissa, pitkien välimatkojen Suomessa, siellä, missä toisaalta on pula aikuisista harrastusten vetäjänä, ja sitten yhtäläisesti alueilla, joilla esimerkiksi kysymykseen liittyy huoli kotitaustasta ja vähävaraisuudesta. Juuri siihen tällä yhdenvertaisella oikeudella harrastamiseen, oli kysymys sitten vaikkapa liikunta- tai taideharrastuksista, tällä Suomen mallilla, on tarkoitus tähdätä.

Toinen iso asia, jolla on valtavan pitkät vaikutukset, on se, että rahapelitoiminnan tuottojen lasku on päätetty ensi vuoden osalta kompensoida täysimääräisesti. Se koskettaa aivan koko sitä hallinnonalaa, josta täällä tänään keskustelemme tiede- ja kulttuurisektorin osalta, koko suomalaisten liikuntaelämää, koko nuorisotyötä, kaikkea kulttuuria ja paljota tiedettä. Yksityiskohtana nostan esiin myös opintotukeen liittyvältä vastuualueeltani sen, että opiskelijoiden ateriatukea korotetaan.

Arvoisa puhemies! Jos arvioin vielä erityisesti valtiovarainvaliokunnan mietinnön kautta tätä ensi vuoden budjettia. Minusta siinä nimittäin korostuvat monet tärkeät asiat: opettajien täydennyskoulutus, lukutaidon edistäminen, joka on yksi sekä minun että kollega Anderssonin lempiteemoja ja tärkeä asia Suomen lasten ja tulevaisuuden näkökulmasta. Nostitte esiin myös näyttelypalkkiomallin vakinaistamisen, josta muuten tällä viikolla julkistetaan asiaa valmistelevalle työryhmälle käynnistyminen, eli tätä edistetään ministeriössä.

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

Tekin korostatte, varmasti juuri liittyen tähän veikkausvoittovaratilanteeseen, järjestöjen ja kolmannen sektorin työn merkitystä, eikä vähäisesti juuri nyt koronan aikana sitä, mikä merkitys sillä on ollut. Mietinnössä korostuu myös ja nostatte esiin Helsingin yliopiston alaisen Luonnontieteellisen keskusmuseon, tuossa eduskunnan vieressä olevan museon, rahoituksen turvaamisen, johon muuten on kyllä etsitty ratkaisua myös ministeriön päässä tärkeänä kohteena.

Samalla kun totean myönteisiä ja kauaskantoisia ratkaisuja sekä valiokunnan mietinnön pohjalta että koko talousarvioletuksesta, on myös tässä keskustelussa väistämättä läsnä se epävarmuus ja huoli tulevasta rahoituksesta. Rahapelitoiminnan tuottoja ei varmastikaan voida täysimääräisesti kompensoida tälle laajalle sektorille, koko veikkausvoittovaroja, jotka ylittävät siis muutkin hallinnonalarat kuin nyt keskustelussa olevan. Täysimääräisesti se ei onnistu enää vuodesta 22 alkaen. Siksi arvostamamme ja monen tunteman Erkki Liikasen vetämä työryhmä tekee nyt hallitukselle vaihtoehtoisia esityksiä pidemmän aikavälin ratkaisusta, miten nämä sektorirahoitukset voidaan turvata.

Arvoisa puhemies! On myös mainittava tietenkin vielä uudelleenkin koronan erityisvaikutus koko tälle kentälle. Tähän asti kulttuuria on tuettu 110 miljoonalla eurolla, liikuntaa 20 miljoonalla, ja työ- ja elinkeinoministeriön kautta myöskin yritysmaailman toimijat ovat saaneet tukea. Näyttää siltä, että korona pitkittyy ja tarvitsemme uuden tukipaketin. Tarve on ilmeinen. Sen valmistelu on viime viikolla käynnistetty, ja pitkän aikavälin ratkaisuna sen rinnalla on saada tapahtumat jälleen myöskin turvallisella tavalla liikkeelle.

Viimeimmäksi nostan esiin toisesta vastuukokonaisuudesta, korkeakoulutuksen ja tutkimuksen ääreltä, sen, että Suomen kestävä kasvun ohjelma on tutkimukselle ja koulutukselle valtava mahdollisuus. Kun katsomme jo tästä sumusta kohti valoa, elämme jo toista aikaa, koronan jälkeistä Suomea. Näillä sektoreilla on arvioitu 400—500 miljoonan euron rahoitus, mutta muitakin paikkoja rahoitukselle on. [Puhemies koputtaa] Näillä vauhditetaan muun muassa tutkimusinfraan kuntoon laittamista, korkeakoulujen ja yritysten yhteistyötä, ja kyllä, hallituksen tärkeää tavoitetta koulutus- ja osaamistason nostosta.

Puhemies Anu Vehviläinen: Ministeri Andersson, 5 minuuttia.

16.12 Opetusministeri Li Andersson: Arvoisa puhemies! Tässä maassa ei ole koskaan ollut sellaista hetkeä, jolloin päättäjät olisivat joutuneet katumaan koulutukseen ja osaamiseen tekemiään panostuksia. Päinvastoin koulutus ja korkea osaaminen ovat tärkein tekijä Suomen menestyksen ja tasa-arvon taustalla. Olen ylpeä siitä, että tästä globaalista pandemiasta huolimatta meidän hallituksemme jatkaa suomalaisen koulutuksen vahvistamista ja kehittämistä. Nyt näille panostuksille on myös akuutti tarve, sillä tiedämme, että epidemia on vaikuttanut hyvin oleellisesti myöskin lasten ja nuorten oppimiseen ja hyvinvointiin. Sitoutumisemme tähän arvovalintaan näkyy myös vuoden 2021 talousarvioletuksessa, jossa teemme uusia ja merkittäviä satsauksia kasvatukseen ja opetukseen.

Ensi vuoden budjettiesitys sisältää myös tänään hyväksytyn historiallisen oppivelvollisuusluonnoksen, jonka tarkoituksena on nostaa Suomen osaamistasoa, kasvattaa koulutuksellista tasa-arvoa ja turvata jokaiselle nuorelle toisen asteen tutkinto. Jatkossa kenenkään ei enää tarvitse keskeyttää lukio- tai ammattiopintojaan tai miettiä oppimisvalintojaan opetusmateriaalien kalleuden vuoksi.

Budjettiesitys pitää sisällään myös lisärahoitusta varhaiskasvatukseen ja opetuksen laadun, yhdenvertaisuuden ja hyvinvoinnin edistämiseen, harrastustoiminnan laajentamiseen

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

sekä oppilas- ja opiskelijahuollon laajentamiseen. Myös ammatilliseen koulutukseen ja lukiokoulutukseen esitämme huomattavia lisäyksiä. Hallitus myös jatkaa kolmivuotisia varhaiskasvatuksen sekä perusopetuksen laadun ja tasa-arvon kehittämishankkeita, joiden tavoitteena on parantaa lasten ja nuorten oppimistuloksia ja vähentää eriarvoistumista. Pidän myös erittäin hienona, että valiokunta myöskin omassa päätöksenteossään on tehnyt tärkeitä lisäyksiä, jotka täydentävät hienosti tätä ensi vuoden talousarviota, muun muassa näillä panostuksilla lukutaitotyöhön ja opettajien täydennyskoulutukseen.

Varhaiskasvatuksen laatuun ja tasa-arvoon osoitetaan ensi vuonna yhteensä 50 miljoonaa euroa. Ohjelmassa kehitetään kolmiportaisen tuen mallia ja pilotoidaan kaksivuotista esiopetusta. Ensi vuonna alennetaan myöskin varhaiskasvatuksen asiakasmaksuja 70 miljoonalla eurolla, mikä parantaa pieni- ja keskituloisten lapsiperheiden asemaa huomattavasti. Tämän lisäksi valmistelemme ja kehitämme myöskin varhaiskasvatukseen soveltuvaa tukea ja tuomme sitä lainsäädäntöön, mihin on osoitettu 15 miljoonaa euroa pysyvää rahoitusta.

Perusopetuksen laatu- ja tasa-arvo-ohjelmalla taas vahvistetaan koulutuksellista tasa-arvoa, tuetaan opettajuutta sekä vahvistetaan perusopetuksen laatua. Hankkeella pyrimme puuttumaan muun muassa oppimistulosten eriytymiseen, vahvistamaan oppimisen tukea ja koulutuksen laatua, käynnistämään sitouttavaa kouluyhteisötyötä sekä tukemaan joustavia ja yksilöllisiä siirtymiä varhaisina vuosina.

Myös oppilas- ja opiskelijahuollon rahoitus vahvistuu ensi vuonna. Siihen varataan ensi vuonna 10 miljoonaa, ja summa nousee 29 miljoonaan euroon vuonna 2023, jolla siis on tarkoitus säätää sitovista mitoituksista näihin palveluihin perusopetukseen ja toiselle asteelle.

Myös lukiokoulutukseen ja ammatilliseen koulutukseen suunnataan ensi vuonna lisärahoitusta. Lukiokoulutuksen osalta käynnistetään lukiokoulutuksen laatuohjelma, ja ammatillisella puolella jatketaan panostuksia muun muassa opettajien ja ohjaajien lisäpalkkaamiseen. Yhteensä hallitus panostaa 250 miljoonaa euroa tämän hallituskauden aikana ammatillisen koulutuksen parantamiseen näiden opettaja- ja ohjaajaresurssien vahvistamisen kautta.

Arvoisa puhemies! Nykypäivän ja tulevaisuuden työelämässä jokaisen on saatava päivittää osaamistaan muuttuvien tarpeiden mukaisesti. Hallitus panostaa myös jatkuvaan oppimiseen 40 miljoonaa euroa. Tämä rahoitus on tarkoitus kohdentaa erityisesti työikäisen väestön osaamisen kehittämiseen, heikot perustaidot omaavien osaamisen vahvistamiseen sekä ikääntyneiden työllistymisen helpottamiseen. Näin halutaan turvata se, että yhä useammalla on mahdollisuus läpi elämän tapahtuvaan jatkuvaan oppimiseen.

Kokonaisuutena ensi vuoden talousarvioesitys antaa erinomaiset mahdollisuudet kehittää suomalaista koulutusta. Esittämämme toimenpiteet ja rahoitus vähentävät lasten ja nuorten keskinäistä eriarvoisuutta ja lisäävät tasa-arvoisen kasvatuksen ja koulutuksen edellytyksiä varhaiskasvatuksesta aina toisen asteen tutkinnon suorittamiseen saakka.

Puhemies Anu Vehviläinen: Nyt käynnistämme välittömästi debattiosuuden, eli pyydän niitä edustajia, jotka haluavat käyttää vastauspuheenvuoron, nousemaan ylös ja painamaan V-painikkeella puheenvuoron itselleen. — Tämän debatin aloittaa edustaja Eloranta.

16.17 Eeva-Johanna Eloranta sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Näyttelypalkkio on taiteilijalle maksettava korvaus museonäyttelyn rakentamisen eteen tehdystä

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

työstä. Se parantaa taiteilijan toimeentuloa ja työllistymistä omassa työssään. Näyttely-palkkiojärjestelmää on kehitetty pitkään, ja olenkin todella iloinen siitä, että valtiovarainvaliokunta nyt esittää ensi vuodelle sen miljoona euroa, jotta saadaan järjestelmä vakiinutettua. Kysynkin ministeriltä: kuinka nopeasti saamme tämän uudistuksen valmiiksi?

Kiinnitimme valtiovarainvaliokunnan lausunnossa huomion myös taiteilijoiden sosiaaliturvan parantamiseen ja taiteilijaeläkkeiden lukumäärän nostamistarpeeseen. Taiteilijoiden sosiaaliturvaa on tärkeää parantaa, sillä harvalle taiteilijalle kertyy palkkaa, työttömyysturvaa tai vastaavia tuloja. Näitä sosiaaliturvan aukkoja onkin tärkeää tilkitä. Yksi niistä on tekijänoikeuskorvauksen ja työttömyysetuuden sovitteluun liittyvät epäkohdat ja kehittämistarpeet. Asia ei toki kuuluu kulttuuriministerin toimialaan, mutta onko hallituksessa keskusteltu näiden epäkohtien korjaamisesta?

16.18 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hyvät ministerit! Haluan antaa kiitosta Liikkuva koulu -ohjelman laajentamisesta, ja myös tämä harastustakuu ja sen toteutukset ovat erittäin tervetulleita lapsille, erityisesti näinä korona-aikoina mutta muutenkin. Myös koulutukseen ja osaamiseen panostukset ovat aina minulle entisenä opettajana enemmän kuin tervetulleita, ja toivon lisää sitä henkilökohtaista välittämistä. Haluan myös ministeri Anderssonille toivottaa onnea ja hyvää vanhempainvapautta tämän keskustelun jälkeen.

Lopuksi haluan nostaa esille vielä ministeri Saarikon osuudesta rahapelituottojen problematiikan. Se gäppi on noin 300 miljoonaa ensi vuonna, mikä siellä on syntymässä siitä miljardista, mutta mikä on teidän näkemyksenne, millä keinolla te pystytte takamaan, että päästäisiin edes lähelle sitä miljardia vuonna 2022—2023 ja siitä eteenpäin? [Puhemies koputtaa] Muuten meidän kulttuuri, liikunta, urheilu ja tämä toimiala on erittäin suurien haasteiden edessä.

16.19 Ari Koponen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Isossa kuvassa oppimiserot ja syrjäytyminen nostavat päätään Suomessa. Lasten ja nuorten hyvinvointi ei ole kaikilta osin kehittynyt suotuisasti. Koulutuksen tulee olla Suomessa sellainen asia, minkä laadusta emme tingi. Ongelmia tulee nyt priorisoida. Poikien ja tyttöjen oppimiserot ovat kasvaneet merkittävästi. Perusopetuksen ryhmäkoot ovat aivan liian suuria, oppimisympäristöt eivät sovi monille lapsista, ja opettajia, erityisopettajia ja muuta oppilashuoltoa, kuten psykologeja ja kuraattoreja, on liian vähän, eikä apua ole saatavilla nopeasti matalalla kynnyksellä. Haluaisin kysyä: kun nyt on paljon tuommoista sirpaleista rahoitusta, niin tulevatko nämä rahoitukset jatkuviksi, mitkä ovat nyt vain määräaikaista?

16.20 Hilkka Kemppi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Maakunnissa ympäri Suomen on huutava pula osaavista työntekijöistä. Osaajia tarvitaan, vaikka koronan vuoksi puhummekin nyt työttömyydestä koulutusta enemmän. Meidän tulee kuitenkin osata ennakoida.

Keskusta on pitänyt esillä ammatilliseen koulutukseen panostamista, koulupaikkalisäyksiä ja koulunkäyntikykyisyyttä ja pitää niitä vastedeskin. Kiitän paljon tästä 270 miljoonan paketista, josta lähes kolmasosa menee ohjaamiseen ja laadun kehittämiseen ammatillisessa koulutuksessa.

Korkeakoulujen sopimusneuvotteluista tulisi varmasti kehittää niin, että saisimme ennakointia lisää, sillä esimerkiksi omalla alueellani on huutava pula sähkötekniikan insinöö-

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

reistä ja sitä kautta tarvitaan osaamista. Arvoisa ministeri, miten voisimme tehdä osaavan työvoiman haasteeseen vastataksemme ja koulutuksen ennakointia parantaaksemme joi-tain täsmätoimia niin, että saisimme tätä asiaa vietyä eteenpäin?

16.21 Noora Koponen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Se, mistä olen erityisen iloinen, on, että varhaiskasvatukseen saadaan vihdoinkin kolmiportaisen tuen malli ja kaksivuotisen esikoulun kokeilu. Näitä on todella odotettu pitkään. Niiden myötä meidän on mahdollista tunnistaa ja löytää paremmin ja aiemmin ne pienet lapset, jotka tarvitsevat oppimiseensa tukea. Tuen tarjoaminen oikea-aikaisemmin parantaa lasten mahdollisuutta paitsi oppia myös pärjätä elämässään ja tulevaisuudessa.

Varhaiskasvatuksen tasoon ja laatuun osoitetaan merkittävä rahoitus ensi vuodelle. Se on meille vihreille tärkeää ja suuri asia ja tärkeä investointi tulevaisuuteen. Niin ikään varhaiskasvatusmaksujen alentaminen edistää sitä, että yhä useampi lapsi pääsee osalliseksi varhaiskasvatuksesta, ja tämä vahvistaa paitsi lasten keskinäistä yhdenvertaisuutta myös lapsen ja perheen kokonaisvaltaista hyvinvointia.

16.22 Sofia Vikman kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hienoa, että hallitus on kokoomuksen aloittamalla linjalla jatkanut varhaiskasvatusmaksujen alentamista. Kokoomus olisi alentanut varhaiskasvatuksen asiakasmaksuja vielä enemmän, yhteensä 100 miljoonalla eurolla. Tämä on 30 miljoonaa euroa enemmän kuin hallituksen alennus.

Toiseksi, arvoisa puhemies, olen huolissani hallituksen aliresursoidun oppivelvollisuuden laajentamisen seurauksista. Tämä aliresursointi tulee nimittäin johtamaan kunnissa koulutusleikkauksiin ja esimerkiksi ryhmäkokojen kasvamiseen. Vaikka rahoituksesta tehtiin etupainotteisempaa, on todennäköistä, että se on edelleenkin, etenkin toimeenpanon alkuvaiheessa, täysin alimitoitettu.

Puhemies Anu Vehviläinen: Arvoisat edustajat, epäilen vähän, että minulla ei ole edessäni kaikkien teidän vastauspuheenvuoropyyntöjä. Pyydän vielä uudestaan nousemaan ylös, että minä näen, ketkä täällä ovat pyytäneet puheenvuoroja. Suurin osa oli kyllä kiel-tämättä pyytänyt, mutta tuli täällä uusiakin. — Ja nyt jatketaan.

16.24 Jukka Gustafsson sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suuri kiitos ja on-nitteluni opetusministeri Li Anderssonille ja myös ministeri Saarikolle. Tänään on merkit-tävä, historiallinen päivä: oppivelvollisuuslaki on hyväksytty, ja Yhdysvalloissa president-ti Bidenin valinta on varmistunut, joten illalla keitän Presidentti-kahvia ja otan kaksi ku-pillista, toisen oppivelvollisuudelle ja toisen Bidenille.

Tämä on iso juttu. Se tulee lyömään itsensä lävitse muutamassa vuodessa. Tulette näke-mään, poliittinen oikeisto, että se on tehty lasten ja nuorten hyväksi, heidän yhteiskunnal-lisen ja inhimillisen asemansa vahvistamiseksi. Tämä ei ole uutta, että oikeisto vastustaa si-tä, mutta minä olen ollut hirveän pettynyt siihen, että tämä kristillisten asenne on kerta kaikkiaan käsittämätön. He toteavat, että nyt resurssit kohdennetaan liian myöhään. On aina oikea hetki yrittää saada tuhansia nuoria jatkamaan opintojaan ja suorittamaan tutkin-to. Tähän liittyy myöskin se, että yläasteella, 8. ja 9. luokalla, vahvistetaan opinto-ohjaus-ta, [Puhemies koputtaa] jotta se nuorten opiskelu- ja työpolku lähtisi heti oikeaan suun-taan. Kiitos vielä kerran tehdystä työstä.

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

Puhemies Anu Vehviläinen: Tässä meni 1.36, ja oli kyllä minunkin mokani, että meni vähän pitkäksi. — Seuraavaksi edustaja Purra.

16.26 Riikka Purra ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ammattikouluista kuuluu vähän huolestuttavia uutisia siinä mielessä, että jo ennen koronaa — kun lähiopetusta ollaan valitettavasti kovasti vähennetty — sieltä on valmistunut sellaisia nuoria, joita yritykset eivät halua palkata, koska heillä ei ole niitä taitoja, mitä yritykset tarvitsevat. Tämä on mielestäni hyvin suuri ongelma. Tämä liittyy oikeastaan tähänkin, mitä täällä edellä puhuttiin, että on lisätty näitä koulutuspaikkoja ammatilliseen koulutukseen esimerkiksi tarpeena löytää paikallisesti työvoimaa eri sektoreille, mutta tämä ei ikään kuin toteudu, mikäli ammattikouluista valmistuvat nuoret eivät hallitse näitä taitoja.

Toinen asia tähän liittyen on se, että mielestäni valtion koulutuspolitiikan vastuu on pyrkiä siihen, että oikeilla sektoreilla on oikea määrä työntekijöitä, eli koulutuksen aloituspaikoilla ja muilla. Olenkin miettinyt, olisiko mahdollista lukiolaisille, abeille tarjoilla sellaisia listoja korkeakoulupaikoista, [Puhemies koputtaa] missä on selvää työvoimapulaa, koska monet miettivät, mihin he voisivat mennä opiskelemaan ja saada itselleen työpaikan.

16.27 Katja Hänninen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Haluan ensinnäkin todeta, että on hienoa, että tämä hallitus on palauttanut jokaiselle lapselle subjektiivisen oikeuden varhaiskasvatukseen, minkä viime hallitus poisti. Lisäksi on hienoa, että varhaiskasvatusmaksuja alennetaan. On äärimmäisen hienoa huomata myös se, että nyt panostetaan koulutukseen, kun viime vaalikaudella tehtiin ammatilliseen koulutukseen historialliset leikkaukset. Mutta tällä hallituskaudella on tehty historiaa ja on saatu aikaan: tänään on päätetty oppivelvollisuuden laajentamisesta, mikä on äärimmäisen tärkeä toimenpide. Se on tärkeä toimenpide meidän koulutuksemme ja osaamisemme tason nostamisessa mutta myös pitkällä aikavälillä meidän työllisyytemme näkökulmasta.

Haluan kiittää hallitusta siitä, että tämä on nimenomaan konkreettisella tasolla varmasti yksi historian lapsi- ja perhemyönteisimmistä hallituksista. Kun nyt ollaan huolissaan siitä, että on aliresursoitu, niin kuitenkin teille oppositiossa eivät kelpaa nyt esitetyt kuntien tukemiseen tarkoitetut miljardit, [Puhemies koputtaa] eli hämmästelen teidän puheitanne.

16.28 Pasi Kivisaari kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan ensiksi kiittää molempia ministereitä. Teette erittäin tärkeää ja hienoa työtä suomalaisen sivistyksen eteen. Oppivelvollisuus uudistus on merkittävä uudistus, joka siis tähtää koulutus- ja osaamistason nostamiseen ja koulutuksellisen tasa-arvon parantamiseen.

Edustaja Koponen mainitsi myöskin oppimiserot ja syrjäytymisen, jotka ovat aitoja ja oikeita huolia, ja juuri siksi myöskin oppivelvollisuutta halutaan laajentaa.

Oppositioista on tullut paljon esitystä, että pitäisi tehdä panostuksia muun muassa peruskouluun. Kun pohdin tätä kysymystä, niin haluaisin tätä kysyäkin opetusministeri Anderssonilta: miten hallitus on panostanut peruskouluun? Ja oikeastaan, ministerit Andersson ja Saarikko, [Puhemies koputtaa] miten muutoin hallitus on panostanut koulutukseen kuin oppivelvollisuus uudistukseen?

16.30 Sari Multala kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Varhaiskasvatusmaksujen alentaminen ensi vuonna ja sen jatkaminen edelliseltä hallituskaudelta on erittäin tervetullut toimi, ja sitä kannatamme, kuten myös kaksivuotisen esiopetuksen kokeilun aloit-

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

tamista. Tietenkin toivomuksenamme olisi ollut, että sen sijaan, että pysyvästi lähdetään pidentämään oppivelvollisuutta yläpäästä, niin olisi lähdetty pidentämään sitä alapäästä, kuten tässä kokeilussa nyt tehdään. Uskon, että kokeilun vaikutukset tulevat olevan myönteisiä — se nähtiin jo viime kaudella maksuttoman 5-vuotiaiden varhaiskasvatuksen kokeilusta.

Arvoisa puhemies! Huolenaiheeni kuitenkin liittyy siihen, miten resurssit kunnissa nyt riittävät, kun oppivelvollisuuteen varatut määrärahat eivät enenkään uudistuksen alkuvaiheessa ole riittäviä. Silloin ne rahat on otettava jostain muualta, kun sama pätee vähän myös tähän varhaiskasvatusmaksujen alentamiseen, jonka kompensointi tehtiin yhteisöverotuottojen osalta eikä valtionosuuksien kautta, jolloin ne olisivat kohdistuneet niille kunnille, joissa on näitä 0—6-vuotiaita varhaiskasvatusikäisiä. [Puhemies koputtaa] Resurssit eivät riitä. Miten tämä ongelma ratkaistaan [Puhemies koputtaa] kunnissa?

16.31 Marko Asell sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Marinin hallitus on ollut alusta asti hyvin koulutus- ja kasvatusmyönteinen. Sen tähden on myös resursoitu aiempaa enemmän lapsiin ja nuoriin vaikuttaviin asioihin, kuten varhaiskasvatukseen ja koko koulutuspolkuun, ja tämä oppivelvollisuuden laajennus vielä sitten historiallisena tekona.

Mutta koronasta johtuneen kevään etäopetusjakson on arvioitu voimistaneen polarisaatiota ja hyvinvointia huonosti lasten välillä. Muun muassa vanhempien osaaminen digi- ja kielitaidoissa on hyvin erilaista, ja näin mahdollisuudet lasten koulunkäynnin tukemiseen vaihtelevat huomattavasti. On tullut oppimisvajetta, ja myös yksinäisyyttä ja ahdistuneisuutta kokevien lasten määrä on lisääntynyt poikkeusolojen aikana keväällä, ja se on aiheuttanut ongelmia. Onko tähän minkälaisia keinoja — taikka on, mutta kuulisin mielelläni ministeriltä, mitä?

16.32 Mikko Kinnunen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitos molemmille sivistysministereille ansiokkaasta työstä. On hienoa, että opettajien täydennyskoulutukseen varataan miljoona euroa jatkuvan oppimisen hengessä. Osaaminen uudistaa työelämää ja työelämä osaamista. On hienoa, että toteutamme jatkuvan oppimisen uudistuksen, jotta kaikilla on työllistymisen ja merkityksellisen elämän edellyttämät tiedot, taidot ja osaaminen. Tähän oli varattu 40 miljoonaa euroa, ja sitten jakovaroista vapaan sivistystyön koulutukseen 1,9 miljoonaa muun muassa digitaitojen kehittämiseen. Kysyisin ministeriltä: onko maahanmuuttajakoulutuksen rahoitus varmistettu vapaan sivistystyön osalta?

16.33 Mari-Leena Talvitie kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On hyvä, että hallitus tosiaan jatkaa varhaiskasvatuksen maksujen alentamista ja muun muassa toimia luku- ja kirjoitustaitojen edistämiseen, joita viime hallituskaudella aloitettiin. Mutta kuntien puolelta on pakko sanoa, että maksuton toinen aste johtaa koulutusleikkauksiin. Meidän täällä salissa ei tarvitse niitä priorisoida, mutta monet kollegat priorisoivat niitä siten ensi ja tulevana vuosina valtuustosalissa.

Kentältä on tullut myöskin pitkin tätä vuotta palautetta, ettei koulutusuudistuksia tehdä enää kentän kanssa hyvässä vuorovaikutuksessa ja yhteistyössä. Tähän totuttiin edellisellä kaudella, kun ministeri Grahn-Laasonen muun muassa amisreformia valmisti parikin

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

vuotta. Toivottavasti ensi vuonna tilanne korjaantuu. Nykytilasta on tie vain kohti parempaa, avoimempaa ja rakentavampaa yhteistyön kulttuuria.

16.34 Mikko Ollikainen r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies, ärade fru talman! Inledningsvis vill jag rikta ett stort tack till båda ministrarna för det fina arbete som ni gör för finländarnas bildning och välmående. I dag har riksdagen godkänt den utvidgade läroplikten så den blir av — ett stort och historiskt beslut — och i budgeten finns reserverat medel för det. Sedan finns också medel reserverat för försöket till den tvåspråkiga förskolan.

Den här regeringen satsar på barn och ungas utbildning på alla stadier. Det finns också satsningar på fritidssektorn bland annat, och vi har faktiskt nu diskuterat en hel del kring att läsa, skriva och räkna, basfärdigheter.

Valtiovarainvaliokunta on lisännyt rahoitusta tärkeisiin kohteisiin, muun muassa lukutaitoon, opettajien täydennyskoulutukseen ja Taidetestaajiin, ja nämä ovat todella, todella tärkeitä. Olen kiitollinen siitä, että jatkuvaan oppimiseenkin panostetaan aika paljon.

Kysyisin nyt ministereiltä, molemmilta, mitkä ovat suurimmat haasteet OKM:n puolella [Puhemies koputtaa] ensi vuonna. — Kiitos.

16.35 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tällä kertaa keskityn jaoston puoleen, eli teimme mielestäni tärkeitä painopisteitä. Meillä oli reilu 10 miljoonaa käytössä, ja merkittävä osa siitä meni kulttuuriin siten, että miljoonan pistimme kirjastoille digitalisaation edistämiseen, miljoonan pistimme näyttelykorvaukseen — se oli minulle erityisen mieluisaa, koska toimiessani jonkin aikaa kulttuuriministerinä pistin aikanaan tämän ihan alkuun, tämä oli hyvin tärkeä asia myös minun mielestäni — samoin satsasimme siihen, että lapset ja nuoret pääsisivät lukuharrastuksen pariin ja että lapset pääsisivät kulkemaan käsi kädessä taiteen ja kulttuurin kanssa eli Taidetestaajiin. Nämä ovat kaikki mielestäni arvovalintoja tulevaisuutta ajatellen, ja siksiäpä niistä iloitsen.

Ja yhtä lailla, ministerit, iloitsen siitä, että sain tänään [Puhemies koputtaa] äänestää oppivelvollisuuden laajentamisen puolesta.

16.37 Minna Reijonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Toisaalta olen huolissani tästä oppivelvollisuusiän nostamisesta, koska me olemme kuitenkin erilaisia. Osa ihmisistä ei välttämättä halua käydä niin pitkään koulua, osa voisi haluta opiskella ammattiin vaikka oppisopimuskoulutuksella. Tämä oppisopimuskoulutus on kuitenkin tiettyille aloille erittäin hyvä ja oivallinen vaihtoehto. Onko nyt hallitus miettinyt, minkälaisia vaihtoehtoja ja minkälaisia mahdollisuuksia voitaisiin lisätä tämän oppisopimuskoulutuksen osalta?

16.37 Heikki Autto kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täällä on kollegojen toimesta mainittu historialliseksi tämä oppivelvollisuuden pidentäminen, ja tietysti meidän täytyy toivoa, ettei myöskään tapahdu historiallista virhettä. On esitetty myös sellaisia asiantuntija-arvioita, että tämä oppivelvollisuuden pidentäminen nyt toteutettavalla tavalla muodostaa aivan ilmeisen uhan myöskin pienten paikkakuntien lukioita kohtaan. Ja suomalaisen koulutusjärjestelmän aivan erityinen vahvuus on tietysti ollut maailman pa-

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

ras peruskoulu, joka on viime vuosikymmenet tuottanut sen mahdollisuuden, että jokainen joka puolella Suomea on voinut opiskella niin pitkälle kuin on kykyä, rahkeita ja motivaatiota riittänyt. Mikäli tämä uudistus nyt vaarantaa lukio-opetuksen pienillä paikkakunnilla, muodostuu aivan ilmeinen uhka myös peruskoulun yläluokkien aineenopetusta kohtaan, jos ei siellä käytännön kouluarjessa ole opettajille tarjota riittävästi tunteja. Miten hallitus varmistaa sen, että pienten paikkakuntien lukiot tästä uudistuksesta [Puhemies koputtaa] selviävät?

16.38 Inka Hopsu vihr (vastauspuheenvuoro): Puheenjohtaja! Ehkä tähän samaan syysyn voi jatkaa: ja varmistaa sen, että suurilla paikkakunnilla riittää niitä lukiopaikkoja tarpeeksi?

Myös minä haluan kiittää ministereitä hyvästä työstä, mutta jotain pientä petrattavaa aina on.

Kotoutumisen onnistuminen on monella tapaa kriittistä. Tarvitsemme lisää osaavaa työvoimaa ja hyvinvoivia ihmisiä. Jatkuvan oppimisen juuri valmistuvassa strategiassa yhtenä tavoitteena tulee olemaan huomioida aiempaa paremmin nämä aliedustetut ryhmät ja heikot perustaidot omaavat, ja näistä ulkomaalaistaustaiset on yksi ryhmä. Siksi haluankin nostaa valiokunnan tekemän lausuman, joka koskee nimenomaan maahanmuuttajakoulutuksen resurssitarpeita. Siellä on pohjalukuna käytetty 900:aa lukutaidon opiskelijaa, kun tarve tällä hetkellä on yli 5 000.

16.40 Hanna-Leena Mattila kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Myös minä haluan osaltani kiittää sivistyksen ja kulttuurin ministereitä tästä historiallisesta päivästä ja uudistuksen maaliin viemisestä. Oppivelvollisuuden pidentäminen on todellakin merkittävä parannus suomalaisten nuorten ja perheitten arkeen, sillä koulutuksen tasa-arvo vahvistuu monella tavoin. Tätä uudistusta on kuitenkin kritisoitu ja ehdotettu, että tuki pitäisi kohdentaa vain niihin oppilaisiin, joilla on jo ongelmia, eikä näin yleisesti kaikille. Miten vastaatte tällaiseen kritiikkiin, ministeri Andersson?

16.40 Kimmo Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minäkin kiitän molempia ministereitä tästä työstä. Mutta tämä lista, mitä myöskin valtiovarainvaliokunta on tehnyt, on ihastuttava katsoen myöskin järjestöjen tukea: Täällähän on mainittu järjestöjä, kuten kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyön tuki, rauhantyön järjestöjen toiminta, Ihmisoikeusliitto, Pakolaisneuvonta, naisiin kohdistuvan väkivallan torjunta ja globaalikasvatuksen järjestöt. Upeata, upeata! Pienenevässä maailmassa tämä globaalikasvatus ja rauhantyö on mitä keskeisintä.

Mutta myöskin kotiseututyö on tärkeitä, ja minä alleviivaan myöskin täällä Karjalan Liiton saamaa tukea. Kotiseututyö on erityisen merkittävää niille, jotka ovat menettäneet sen kotiseutunsa, ja meidän täytyy tunnistaa, että Karjalan Liitto toimii tässä upeasti yhteistyön hengessä. Rauhankasvatusta sekin.

16.41 Janne Heikkinen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Osana valtiovarainministeriön työllisyyskeinoja virkamiehet esittivät, että opintotuen tulorajoja korotettaisiin 50 prosentilla nykyisestä. Työnteolla opintojen ohella on useita hyviä vaikutuksia. Työnantajat arvostavat vastavalmistuneen opiskelijan alakohtaista työkokemusta, ja lisäk-

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

si verkostoituminen muiden työntekijöiden kanssa on äärimmäisen tärkeää nykyaikaisilla työmarkkinoilla. Arvoisa hallitus, miksi te ette anna ahkerille opiskelijoille vapautta ahertaa oman tulevaisuutensa eteen ja salli heille omalla työllä saavutettua elintason nousua? Me kokoomuksessa ehdotamme, että opintotuen tuloarvoja korotetaan 50 prosentilla. Eri arvioiden mukaan tämän on laskettu vahvistavan julkista taloutta jopa 6 miljoonalla eurola. Kysynkin: onko hallitus unohtanut tässä miljardisokeudessaan nämä miljoonaluokan asiat?

16.42 Saara Hyrkkö vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tänä vuonna on tullut vahvasti iholle se, kuinka pahalta tuntuu, kun toista ihmistä ei voi kohdata tai nähdä, ja erityisen tärkeää se kohdatuksi tuleminen on tietysti lapsille ja nuorille, jotka oppivat, kasvavat ja kehittyvät vuorovaikutuksessa toistensa kanssa ja aikuisten tuella. Ajattelen niin, että meidän päättäjien tehtävä on varmistaa, että oppilaitosten arjessa aikuisilla on aikaa lapsille ja nuorille, niin että jokainen saa helposti ja oikea-aikaisesti tukea tarpeisiinsa.

On todella tervetullutta, että nyt saamme sitovan henkilöstömitoituksen koskemaan koulupsykologeja ja -kuraattoreita, mutta sitovat mitoitukset opetusalan laajemminkin varmistaisivat, että nuorten tarpeisiin vastataan ja että myös aikuiset jaksavat arjessa eikä kenenkään taakka tai kuorma kasva liian suureksi.

Kysyisinkin ministeri Anderssonilta: olisiko mahdollista käynnistää valmistelu- tai selvitystyö opetusalan henkilöstömitoituksesta laajemminkin jo tällä hallituskaudella?

16.43 Esko Kiviranta kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Luonnontieteellinen keskusmuseo, entinen Eläinmuseo, sijaitsee tuossa aivan lähellä Arkadiankadun ja Nervanderinkadun kulmassa kolossaalisessa rakennuksessa, jossa aikanaan on toiminut muun muassa kadettikoulu, ja monet meistä maalauskoululaisista muistavat sen luokkaretkiltään. Nyt kuitenkin on todettu, että sen rahoituspohja on vaaran alla, ja valiokunta kiinnittää lausumassaan tähän asiaan huomiota.

Te, ministeri Saarikko, kerroitte, että asia on hyvin tuttu siellä ministeriössä. Voisitteko vähän avata, onko jo suunnitelmia tämän asian hoitamiseksi?

Puhemies Anu Vehviläinen: Nyt otamme ministeripuheenvuorot molemmilta, ja molemmille ministereille 3 minuuttia. Kumpiko aloittaa?

16.44 Opetusministeri Li Andersson: Arvoisa puhemies! Paljon hyviä kysymyksiä ja huomioita, yritetään käydä mahdollisimman monta läpi.

Ensinnäkin liittyen tähän oppivelvollisuuden rahoitukseen: Totta kai nyt toimeenpanovaiheessa, eduskunnan tahdon mukaisesti, tullaan seuraamaan ja arvioimaan tarkasti tätä rahoituksen riittävyyttä. Mutta niille, jotka nyt suuresti epäilevät, haluaisin kuitenkin painottaa, että tässä on tehty erinomaista yhteistyötä Kuntaliiton kanssa läpi valmistelun. Kuntaliiton ja ministeriön näkemysero on koko ajan kaventunut ja oli nyt loppuvaiheessa enää noin 10 miljoonan euron paikkeilla, mitä esimerkiksi voi verrata Kuntaliiton ja ministeriön näkemyseroon ammatillisen koulutuksen reformin kustannusvaikutuksista viime vaalikaudella, jolloin näkemysero oli yli 270 miljoonaa euroa. En kuitenkaan muista silloin kuulleeni tällaisia huolestuneita puheenvuoroja kuntien rahoituksen riittävyydestä tai tämän erotuksen vaikutuksesta koulutuksen laatuun. [Jukka Gustafsson: Kuuliko edustaja Heinonen?]

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

Samaten niille puolueille, jotka ovat huolissaan siitä, tehdäänkö kuntatasolla oppivelvollisuuden seurauksena leikkauksia koulutuksen rahoitukseen: Kehottaisin olemaan tekemättä niitä koulutusleikkauksia myös esimerkiksi tänä syksynä, kun päätetään muun muassa suurten kaupunkien talousarvioesityksistä ensi vuoden osalta. Olen huolestuneena seurannut kehitystä ja keskustelua, jossa ikään kuin ajatellaan niin, että valtion myöntämiin koronatukiin — jotka on tarkoitettu ylimääräisenä resurssina, jotta voidaan vastata oppilaiden oppimisen tuen tarpeeseen — nyt vedotaan ikään kuin syynä vähentää kuntien omia panostuksia.

Edustaja Purra kysyi ammatillisen koulutuksen lähiopetuksen määrästä. Se on ollut meillä huolenaiheena oikeastaan viime vaalikaudesta lähtien johtuen niistä isoista leikkauksista, joita silloin tehtiin ammatillisen koulutuksen rahoitukseen. Sitä pyritään korjaamaan tällä vaalikaudella opettajien ja ohjaajien lisäresursseilla. Ollaan sovittu, että asetustasoisesti tullaan säättämään tuntimäärän lähtökohdasta, mitä käytetään, kun arvioidaan sopivaa määrää opetusta ja ohjausta vailla aikaisempaa osaamista oleville opiskelijoille. Mutta sen lisäksi pitää myöskin tarkastella, tarvitsemmeko vielä joitain muita ohjausvälineitä, joilla me voimme huolehtia siitä, että ne, jotka tarvitsevat lähiopetusta, sitä myöskin saavat.

Edustaja Hyrkkö kysyi opetusalan henkilöstömitoituksista. Ne ovat erittäin paljon rahoitusta vaativia panostuksia ihan lainsäädäntöteknisesti. Se, mitä ollaan luvattu tehdä vielä tällä vaalikaudella, on se, että selvitetään mahdollisuutta opinto-ohjaajamitoitukselle toisella asteella, mutta senkin toteuttaminen ja toimeenpaneminen edellyttäisi sellaista lisärahoitusta, mitä meillä ei ainakaan tällä hetkellä ole tämän vaalikauden osalta kehyksissä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Ministeri Saarikko, 3 minuuttia.

16.47 Tiede- ja kulttuuriministeri Annika Saarikko: Arvoisa puhemies! Minäkin jaan sen täällä esitetyn arvion, että tämä on merkityksellinen päivä suomalaisen sivistyspolitiikan historiassa, ja aika näyttää, olimmeko me päättäjäsukupolvena se, joka osasi tehdä reformin, joka lopetti sen eduskunnassakin aina esille nousseen keskustelun nuorten syrjäytymisestä tai ainakin vähensi sitä merkittävästi. Olen ollut täällä nyt kolmatta kautta, ja huomaan, että tämä huoli on yli puoluerajojen yhdistänyt meitä, ja ehkä nyt käsillä on siihen kaikkein tärkein vastaus.

Arvoisa puhemies! Kysyitte monenlaista. Vastaan muutaman suuremman päälinjan kautta.

Ensinnäkin täällä tiedusteltiin, mitkä ovat suurimmat huolet, murheet tulevan vuoden ajalle, ja toisaalta, edustaja Heinonen, tiedustelitte veikkausvoittovaroista — nämä kaksi kysymystä liittyvät toisiinsa. Me pystymme auttamaan Veikkauksen asemaa jonkin verran ja kuitenkin yhteiskuntavastuullisella tavalla kehittämällä arpajaislakia. Se on sisäministeri Ohisalon vastuulla, ja siitä on neuvottelut käynnissä. Hallitus on myös luvannut, että varmasti jotakin budjetissa kompensoidaan, ja edelleen Veikkaus tulouttaa merkittävän summan, ei ole tulossa tyhjää kukkaroa sieltäkään, mutta me tarvitsemme nyt Liikasen työryhmältä jonkinlaisia näköaloja siitä, mitä voisivat olla eri lohkoille ne muut tulevat rahoituslähteet, jotka nyt Veikkaukselta voittovaroja saavat, ja tämä työ on käynnissä.

Jos pitäisi nostaa esiin toinen merkittävä huoli, se on tietenkin koronasta selviäminen. Koko kulttuuri-, nuorisoliikunta-, huippu-urheilusektori on nyt tekohengityksen varassa, ja olen huolissani myös varsinkin kulttuurialalla siitä, että kun ala perustuu luovuuteen, mi-

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

ten me ylläpidämme ihmisissä tulevaisuudentoivon näköaloja, koska me tulemme tarvitsemaan näitten ihmisten valoa ja osaamista paljon sen jälkeen, kun tästä kriisistä selvitään ja yleisöjä voi taas olla koolla.

Sitten edustaja Kivisaari nosti esiin, mitkä ovat ne isoimmat linjaukset koulutuspolitiikan saralta — tämäkin vastaa useamman edustajan kysymykseen. Kyllä tämän hallituksen tavoite on ollut korkeakoulusektorilla tuoda työrauhaa ja alhaalta ylöspäin ohjaavaa kehittämisen otetta laajalle korkeakoulukentälle. Me olemme myös sitoutuneet siihen, että joka maakunnassa on korkeakoulu, me olemme vahvistaneet perusrahoitusta, mutta myös aloituspaikoilla sekä strategisessa rahoitusratkaisussa että koronarahoituksessa yhteensä tähän mennessä noin 10 000 aloituspaikalla. Se on purkanut hakijasumaa. Olen myös sitoutunut siihen, että tällä vaalikaudella teemme vielä toiseen otteeseen harkinnan uusista koulutusvastuista, joista tämän vuoden aikana on nyt tehty päätöksiä ja joita on myönnetty usealle korkeakoululle nimenomaan ala- ja aluekohtaisiin tarpeisiin, jotka ovat koulutuksen ydintehtävä, siis tarjota nuorille sellaisia aloja, joihin myös on näköaloja työllistyä ja löytää uransa siitä tuleviksi vuosikymmeniksi.

Puhemies Anu Vehviläinen: Onko vielä tarvetta käydä debattia? Ilmeisesti hiukan, eli otetaan vielä lyhyt debatti tähän perään, eli nousette ylös V-painikkeella vastauspuheen vuoroa pyytäen.

16.51 Eeva-Johanna Eloranta sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tänään on tosiaan historiallinen ilon päivä, kun äänestimme oppivelvollisuuslain puolesta. Lukutaito liittyy siihenkin.

Viime vuonna eduskunta myönsi jakamattomasta varasta 1,4 miljoonaa euroa lukutaitoa edistäviin asioihin, muun muassa kansallisen lukutaitostrategian laatimiseen. Ensi vuoden budjetin miljoonan euron lukutaitorahan lisäksi suuri ilon aihe on, että valtiovarainvaliokunta esittää puolta miljoonaa euroa lisää lukutaitohankkeen edistämiseen, jotta Suomeen saadaan pysyvä lukutaito-ohjelma.

Lukutaito on kaiken oppimisen perusta. Valitettavasti suomalaisten 15-vuotiaiden nuorten lukutaito on heikentynyt, ja tyttöjen ja poikien väliset sekä alueelliset erot ovat kasvaneet. Onkin todella hyvä asia, että lukutaitostrategia saadaan tämän määrärahan turvin ensi vuonna valmiiksi ja sen pohjalta voidaan laatia pysyvä lukutaito-ohjelma ja se saadaan valtakunnallisesti käyntiin. Kysynkin ministeriltä: miten lukutaito-ohjelmassa ja muutenkin voitaisiin ottaa huomioon etenkin tyttöjen ja poikien kasvavat erot lukutaidossa, ja miten näitä eroja saadaan kurottua umpeen ja lukutaitoa yleisemminkin parannettua?

16.52 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Haluan kiittää ministeri Saarikkoa tämänpäiväisestä hyvästä tiedosta huippu-urheilulle ja urheilujärjestöille. OKM jakoi 2,8 miljoonaa urheilulle: Hiihtoliitolle, Suomen MM-rallille ja AKK-Motorsportille, palloilulajeille ja muille lajiliitoille. Se on erittäin tärkeä kädenojennus, ne ovat todella tukalassa tilanteessa. Kiitos, että tämän hätähuudon kuulitte.

Kysyisin teiltä, minkälainen on teidän arvionne eilisiin ja aivan näihin tuoreisiin vastaviiniin huoliin musiikkialalta ja tapahtuma-alalta. Millä tavalla me voisimme auttaa, että meillä olisi hienoa omaa musiikkia, kulttuuria ja tapahtumia myös tämän kriisin jälkeen?

Ja sitten loppuun: Meillä nämä rajoitteet ovat erikoisia. Ulkojäillä voi olla 300 lasta ja aikuista luistelemassa, mutta jäähallit on laitettu kiinni. Voisiko pohtia esimerkiksi jäähall-

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

leissa turvavälein pienryhmätoiminnan jatkamista? [Puhemies koputtaa] Se voitaisiin tehdä täysin koronaturvallisesti.

16.53 Pasi Kivisaari kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Näin joulun alla edellisestä työstäni muistuu mieleeni huoli, joka liittyy opettajien jaksamiseen. Kaikki tiedämme, että tämä korona-aika on tuonut vahvoja ja voimakkaita lisähaasteita, ja ylipäättään oppilaiden kasvatus- ja opetushaasteet ovat lisääntyneet, joissakin kouluissa lomautukset, mahdolliset sisäilmaongelmat ja ylipäättään opettajan työn valtavan hektinen arki.

Opettajat ovat ammattilaisia, mutta usein myös hyvin ankaria erityisesti itselleen. Haluaisin kysyä ministereiltä: miten OKM:n hallinnonalassa ja budjetissa näkyy opettajan jaksamisen ja hyvinvoinnin tukeminen?

16.54 Sofia Vikman kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Saarikko tässä edellä pohti sitä, miten nuorten syrjäytymisen ongelma voitaisiin saada ratkaistua. Ratkaisun avaimet löytyvät siitä, että laitetaan oppimisen perusta kuntoon. Joka vuosi jopa 6 000 nuorta päättää peruskoulun ilman riittäviä valmiuksia ja taitoja toisen asteen opintoihin. Hallituksen oppivelvollisuusmallilla ei tähän perustavanlaatuisen ongelmaan tuoda ratkaisuja.

Hallituksella on tärkeitä kertaluontoisia investointeja varhaiskasvatukseen ja perusopetuksen laadun ja tasa-arvon vahvistamiseksi. Kysyn: miksi nämä määrärahat eivät ole pysyviä? Juuri näillä vahvistetaan kasvatus- ja koulutuspalveluiden laatua ja vaikuttavuutta. Laitetaan oppimisen perusta kuntoon.

16.56 Ari Koponen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toivon tälle oppivelvollisuuden uudistamiselle myötätuulta, sillä tavoite on yhteinen. Meillä, ketkä sitä vastustimme, oli ehkä toisenlainen näkemys siitä, miten siihen päästään.

Kuitenkin yksi asia häiritsee itseäni nyt tässä uudistuksessa, ja se on tämä aikataulu. Hallitus on kertonut, miten päätöksenteko perustuu tutkittuun tietoon. Nyt kuitenkin mielestäni pelataan uhkapeliä aikataulun kanssa. Uudistuksen seurantaryhmässä 38:sta 28 oli sitä mieltä, että aikataulu on liian tiukka. Samoin lähes kaikki valiokunnassa kuullut asiantuntijat olivat tätä samaa mieltä. Haluaisin nyt kuulla, minkä takia kaikkien näiden asiantuntijoiden yli käveltiin.

16.57 Inka Hopsu vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Koronan tuoma etäkoulu ja harrastusten muutokset ja peruutukset — kaikki tämä muuttuva normaaliin verrattuna on ollut monelle nuorelle raskasta. Hallitusohjelmassa sovittu harrastamisen Suomen mallin rakentaminen tuleeekin kreivin aikaan. Tähän kokeiluun osoitetaan 14,5 miljoonaa. Ajatuksena on, että kunnat hakevat tätä rahoitusta ja koordinoivat tätä koulun iltapäivään tai koulupäivän yhteyteen onnistuvaa, jokaiselle sopivaa ja mielekästä harrastusta. Haluan kysyä: pääsevähän tähän järjestämiseen mukaan nyt kaikki seurat ja järjestöt ja myös taiteen perusopetuksen toimijat?

16.58 Sari Multala kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Totean vielä, että en lähde sen enempää kiistelemään resursseista. Toivon todella, että oppivelvollisuusuudistus onnistuu ja mahdollisimman harva nuori jää ilman toisen asteen koulutusta.

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

Haluan kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, joka mielestäni olisi se todellinen sote-uudistus, jonka Suomi tarvitsisi, eli siihen, että saisimme enemmän ihmisiä liikkumaan. Nyt harrastamisen malli on erittäin hyvä tapa yrittää vaikuttaa koulujen kautta koulupäivien yhteydessä tapahtuvaan harrastamiseen, ja kiitän siitä. Hyvä, että se saadaan liikkeelle. Mutta toivon, että myös muilla tavoin saisimme ihmiset liikkeelle. Nyt on erittäin hyvä kuulla, että hallitus on käynnistämässä työn ja työryhmä työskentelee sen eteen, miten tämä rahoitus tulevaisuudessa turvataan. Kuitenkin se, mistä erityisesti pitäisi pitää huolta, on se, että niin sote-sektori kuin sitten sivistys- ja liikuntasektori toimisivat yhteistyössä ja ennalta ehkäisevä terveydenhuolto toimisi. Siksi toivoisin, että myös neuvoloiden toimintaan liikunnan edistämiseksi kiinnittäisin entistä enemmän huomiota. Voisitteko, ministerit, edistää sitä, että äitiyspakkaukseen saataisiin pallo, [Puhemies koputtaa] josta saataisiin väline sille liikunnan edistämiseksi?

16.59 Hilka Kemppi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Aivan erinomainen idea edustaja Multalta.

Mutta sitten aiheeseen: Minäkin olen huolissani koulusta pudonneista. Ajankuva on varsin haastava, ja korona, koulukiusaaminen, väkivaltatapaukset huolestuttavat tätä salia. Nuorten kokemat oppimisen haasteet ovat lisääntyneet, kuten koronan myötä olemme tutkimuksista saaneet lukea.

Kiitos ministeri Saarikolle harrastamisen mallista. Uskon, että se auttaa nimenomaan siinä, mitä ministeri Saarikko on aiemmin korostanut, että jokainen nuori tarvitsee rinnallensa yhden rinnalla kulkevan aikuisen.

Kiitos Anderssonille koulukiusaamisen vastaisesta työstä. Myös se varmasti vie asiaa eteenpäin. Eikö nyt ole niin, että oppivelvollisuusudistuksen myötä me vihdoin saamme lisää tukea ja rahaa peruskoulun ja toisen asteen nivelvaiheeseen? Hyvää on myös se, että opiskelijoiden välineisiin on varattu oppivelvollisuusudistuksissa resursseja. [Puhemies koputtaa] Niin kuin korona opetti, pelit ja vehkeet ovat puuttuneet monelta, kuten myös [Puhemies koputtaa] etäpedagogiikka opettajilta.

17.00 Mari-Leena Talvitie kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kuten valtiovarainvaliokunta mietinnössään totesi, ensi vuoden talousarvioesitys ei sisällä merkittäviä lisäyksiä t&k-rahoitukseen. Kokoomus esitti yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen pääomittamista miljardilla, ja lisäksi olemme esittäneet joka vuosi sata miljoonaa euroa tki-toiminnan vahvistamiseen suuntana se neljän prosentin bruttokansantuotetavoite. Mikä on hallituksen polku tähän neljään prosenttiin?

Arvoisa puhemies! Opetusministeri otti esille tuossa tämän asetuksella tulevan tuntimäärän vähimmäismäärän. Nyt kentällä on vuosityöaika, korona, etäopetus, ja opettajat ja koulutuksen järjestäjät kaipaavat ja tarvitsevat joustoja. Miten tämä vähimmäistuntimäärän asettaminen sinne asetukseen [Puhemies koputtaa] toimii yhdessä näitten hoksien ja niitten kanssa, jos ministeri voisi tätä vielä avata? — Kiitos.

17.01 Katja Hänninen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minä vielä kiitän vielä kerran ministereitä, molempia ministereitä erinomaisesta budjetista ja näistä arvopohjaan perustuvista päätöksistä. Toteaisin tässä edustaja Koposelle: oli hienoa kuulla, että olette vähän niin kuin myötämielinen kuitenkin tälle oppivelvollisuuden laajentamiselle ja totesitte, että toivotatte sille onnea ja menestystä.

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

Haluan todeta tässä sen, että reilu vuosi sitten, kun olin Kuka kuuntelee köyhää -verkon tilaisuudessa, eräs äiti kertoi omista huolistaan. Hänen tyttärensä oli silloin yläasteella, ja toivoi, että erittäin kiireellisesti saataisiin tämä oppivelvollisuuden laajentaminen ja maksuton toinen aste täällä salissa aikaan, jotta hänenkin tyttärensä voisi haaveilla lukio-opinnoista. Nyt tälle äidille voin ilmoittaa, että hänen tyttärensä voi haaveilla ja toteuttaa omia unelmiaan, koska ensi syksystä lähtien on aidosti maksuton lukiokoulutus myös hänen tyttärelleen. [Puhemies koputtaa] Elikkä kyllä me täällä onneksi teemme vaikuttavia päätöksiä.

17.03 Mikko Kinnunen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Mieltäni lämmittää se, että yrittäjyyskasvatus sai rahoitusta valtiovarainvaliokunnan osoittamana. Nuorten Yrityskylä-toimintaan saimme 100 000 euron rahoituksen, ja muilta momenteilta tulee sitten 4H-järjestölle ja nuorten yrittäjyys- ja työelämätaitojen edistämiseen merkittäviä summia. Järjestöt tekevät arvokasta työtä nuorten, lasten ja perheiden hyväksi.

Tämä Yrityskylä on työelämän ja talouden peliareena, jossa yhdeksäsluokkalaiset johdavat tiimeinä yritystä kansainvälisten markkinoiden pyörteissä. Tämä yrittäjyyskasvatus on vahva satsaus tulevaisuuteen: opitaan luovuutta, oma-aloitteisuutta, yhteistyötä, vuorovaikutusta eli kaikkeen työhön tarvittavia taitoja. Kysyn ministereiltä: mitä kuuluu muuten yrittäjyyskasvatukselle [Puhemies koputtaa] tässä Suomenmaassa?

17.04 Heikki Autto kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tuossa ministerit vastasivat niin sanotusti päälinjojen mukaan, ja ymmärrän tietysti, että on paljon asioita ja vähän aikaa käydä tätä keskustelua, mutta tarkastin lukuja ihan, että eikö kysymykseni ollut merkityksellinen. Lukion aloitti viime vuonna 37 500 nuorta suomalaista, joten on aika isosta asiasta kysymys. Ja tosiaan tuolla valiokunnan käsittelyssä esimerkiksi Sivistystyönantajien lausunnossa tuli aivan selvästi ilmi tämä uhka siitä, että tällä hallituksen toteuttamalla mallilla oppivelvollisuuden pidentäminen muodostaa aivan ilmeisen uhan pienille lukioille. On monia syitä, miksi. Esimerkiksi kun vaikkapa matkat muuttuvat nyt maksuttomiksi, niin hakeudutaan laajempia mahdollisuuksia tarjoaviin isoihin lukioihin ja niin edelleen. Toisaalta myös pienet lukiot ovat voineet nyt erikoistua, ovat vaikkapa tarjoamalla tiettyjä oppimateriaaleja [Puhemies koputtaa] voineet saada kilpailuetua houkutellessaan oppilaita. [Puhemies koputtaa] Eikö tämä tilanne ministereitä huoleta ollenkaan?

Puhemies Anu Vehviläinen: Otetaan vielä yksi vastauspuheenvuoro, ja sen jälkeen ministereille puheenvuorot.

17.05 Noora Koponen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aivan alkuun on todettava näin perhevalmennukseen erikoistuneena fysioterapeuttina, että kannatan lämpimästi edustaja Multalan ehdotusta tästä äitiyspakkauksesta.

Mutta sitten itse pääluokkaan: Huoli perheen toimeentulosta oman koulutuksen takia ei saa kuulua nuoren harteille, kun paineet opiskelusta ovat jo valmiiksi suuria. Kustannukset eivät saa olla este nuoren toiveille ja haaveille. Oppivelvollisuus uudistuksen myötä jokainen nuori saa nyt uudella tavalla mahdollisuuden opiskeluun eikä perheen taloudellinen tilanne enää estä sen toteuttamista. On syytä muistaa, että koulutus ei ole ainoastaan väylä integroitua paremmin kiinni työelämään vaan koulutus antaa mahdollisuuden luoda nuo-

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

relle turvaa ja sen myötä vahvistaa hänen hyvinvointiaan. Täsmätoimia myös opinto-ohjaukseen ja oppilashuoltoon on kaivattu, ja nyt niitä saadaan. Kysynkin ministeriltä: miten tässä yhteydessä varmistetaan, että opinto-ohjauksessa henkilöstöllä on riittävää osaamista myös erityisen tuen jatkokoulutusmahdollisuuksissa?

Puhemies Anu Vehviläinen: Ja nyt molemmille ministereille vielä 3 minuuttia. Ministeri Andersson aloittaa.

17.06 Opetusministeri Li Andersson: Arvoisa puhemies! Jos lähdetään liikkeelle lukioista, niin tulee varmasti vastattua kaikkiin tärkeisiin kysymyksiin. Jotta tämä uhkakuva siitä, että oppivelvollisuus uhkasi pieniä lukioita, voisi toteutua, sehän edellyttäisi silloin sitä, että lukiokoulutuksen tarjontaa merkittävästi kasvatettaisiin näissä niin sanotuissa keskuskaupungeissa. Meillä ei ole minkäänlaista osviittaa siitä, että nuorten halukkuus suuntautua lukiokoulutukseen olisi vähenemään päin, ja itse pidän epätodennäköisenä, että keskuskaupungeissa oltaisiin valmiita esimerkiksi tuplaamaan lukiokoulutuksen tarjontaa tämän uudistuksen seurauksena, joten ainakaan itse en pidä lainkaan todennäköisenä, että tämä uhkasi joitakin lukioita tai niiden palvelutarjontaa. Suurempi uhka pienille lukioille ovat meidän väestörakenteemme muutos ja ikäluokkien pienentyminen, joka kyllä tulee näkymään toisella asteella jo tämän vuosikymmenen loppupuolella.

Paljon hyviä kysymyksiä nuorten syrjäytymisestä ja perusopetuksen laadun vahvistamisesta ja siitä, mitä on meneillään sen osalta. Tämän tasa-arvorahoituksen lisäksi Opetushallitus on tehnyt työtä päättöarvioinnin kriteerien, siis valtakunnallisten kriteerien, laatimiseksi. Tämä on jotain, mitä on toivottu kentältä erittäin paljon, että olisi valtakunnallisesti yhdenmukaiset linjaukset siitä, minkälainen osaaminen riittää arvosanaan 5 eli hyväksyttyyn ja mikä ei. Tämä yhtenä esimerkkinä tällaisesta sisällöllisestä kehittämistyöstä, mikä on meneillään.

Ensi vuonna tullaan pilotoimaan tätä sitouttavan kouluyhteisötyön mallia. Meidän tavoitteenamme on se, että me saisimme sen vakiinnutettua lainsäädäntöön tämän vaalikauden aikana. Myös varhaiskasvatukseen tehtävät pysyvät lisäpanostukset, panostukset laatuun, tukevat oppimista, oppimiserojen kaventamista, ja kuten todettua, niin tämän uudistuksen yhteydessä uudistetaan myöskin nivelvaiheen koulutusta.

Liittyen tähän ammatillisen koulutuksen asetukseen tarkoitus on siis säätää lähtökohtaisesta tuntimäärästä. Tällä hetkellä todetaan ainoastaan, että opiskelijoilla on oikeus riittävään määrään opetusta ja ohjausta, mutta mikä on riittävä määrä kenenkin kohdalla? Eli lähtökohta on arvioinnissa, kun tehdään hokseja, mutta se voi joustaa ylös tai alas riippuen opiskelijan henkilökohtaisista tarpeista ihan tämän ammatillisen koulutuksen osaamisperustaisuuden mukaisesti.

Edustaja Reijoselle, jolle unohdin vastata: oppivelvollisuutta voi suorittaa oppisopimus-koulutuksessa, eli tämä on ollut koko ajan meidän lähtökohtamme ja myöskin huomioitu tässä uudistuksessa.

Puhemies Anu Vehviläinen: Ministeri Saarikko, 3 minuuttia.

17.09 Tiede- ja kulttuuriministeri Annika Saarikko: Arvoisa puhemies! Vastaan tässä vastauspuheenvuorossani nyt näihin yksityiskohtaisempiin kysymyksiin.

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

Jo aiemmalla puheenvuorokierroksella, edustaja Eloranta, tiedustelitte tästä näyttelypalkkiosta, mikä oli myös valiokunnan erityishuomion kohteena. Tästä on siis lähdössä liikkeelle nyt sitä mallia valmisteleva työryhmätyö, jonka toimikaudeksi on asetettu ensi vuoden alkupuolisko. Sen tehtävä on tehdä esitys mallista, jolla tätä voitaisiin valiokunnan vaatimalla tavalla toteuttaa pysyvänä toimintamallina. Se on lähtökohta, jolla tuo työ laitetaan liikkeelle.

Toinen kokonaisuus oli edustaja Kivirannan tiedustelema Luonnontieteellisen museon — aivan totta, tuossa vieressä olevan museon — tulevaisuus ja kohtalo, mihin viittasin ministeriöpohdinnassa. Suomessa yliopistoilla on kymmeniä erityistehtäviä, valtakunnallisia tehtäviä, joista aika moni on itse asiassa Helsingin yliopistolla, ja yksi niistä on tämän museon, Luonnontieteellisen museon, ylläpitäminen. Voi kai sanoa, että se on todella erityislaatuinen tehtävä, koska se on museo, ja toisaalta sillä on myös vahva tieteellisen tutkimuksen ulottuvuus. Meillä on erillinen rahoitus olemassa näille valtakunnallisille tehtäville, ja nyt meidän tavoitteenamme on itse asiassa vähän tämmöisen niin kuin ministeriöidenkin rajapinnassa olevan erityiskysymyksen ratkominen tämän valtakunnallisten tehtävien rahoituksen kautta, ja on hienoa, että valiokuntakin kiinnitti tähän omaan valtakunnalliseen tehtävään Helsingin yliopiston osalta huomiota.

Sitten esiin nostettiin yrittäjyyskasvatuskysymykset. Ja tästäkin olen hyvilläni, että, edustaja Kinnunen, te valiokunnassa ja valtiovarainvaliokunta osaltaan nostitte tämän kysymyksen itse asiassa jo useampana vuonna peräkkäin erityishuomioksi. Minustakin meillä pitää olla tarjota erilaisia tapoja vahvistaa nuorten ymmärrystä rahasta, talouden käytöstä, omien ja yleisten yhteisten eurojen riittävyydestä, mutta myös kasvattaa heitä yritteliäisyyteen. Meillä talousarviossa oli varattu tähän kokonaisuuteen jo 700 000 euroa useammalle eri järjestölle, jotka tekevät hyvää työtä, ja nyt eduskunta kohdisti tähän vielä lisämäärärahan, ja pidän sitä rahoituksena, joka kohdistuu varmasti oikeaan paikkaan. Tavoitteena pitää olla, että tämä toiminta tavoittaa jokaisen suomalaisen nuoren jossain vaiheessa koulupolkua.

Tuen lämpimästi edustaja Multalan huomiota neuvoloiden ja liikunnan yhteydestä. Se koskee sekä äitiysterveystenhuoltoa että sitä lapsen kasvatusta liikunnalliseen elämänmuotoon. Aikaisemmassa tehtävässäni, kun sain vastata äitiyspakkauksista, kävimme läpi myös sen sisältöä, ja minusta tuo on asia, josta me voisimme vaikka yhdessä peruspalveluministeri Kiurulle mainita ja Kelan kanssa käydä keskustelua.

Tki-rahoituksen nosto on, arvoisa puhemies, viimeisenä huomiona. Sen rahoitus on aina riittämätöntä siihen nähden, että olemme kansallisesti sitoutuneet, että sen osuus olisi 4 prosenttia bkt:sta. 70 prosenttia rahoituksestahan on yksityistä, yksi kolmasosa korkeakoulujen perusrahoituksesta kohdistuu tutkimukseen, [Puhemies koputtaa] ja nyt ehkä meidän suurin mahdollisuus vuosiin tai vuosikymmeniin tällä sektorilla liittyy nimenomaan tähän EU:n elvytyspaketin mahdollisuuteen, [Puhemies koputtaa] josta rahoituksesta iso osa kohdennetaan nimenomaan tutkimus- ja kehitystoimintaan.

Puhemies Anu Vehviläinen: Näin, ja siirrymme puhujalistaan.

17.13 Lulu Ranne ps: Arvoisa rouva puhemies! Nuorten syrjäytyminen opinnoista ja työelämästä on jatkuva suuronnettomuus, ja sen ehkäiseminen edellyttää juurisyiden ymmärtämistä ja korjaamista. Pitää kysyä ”miksi” yhä uudelleen ja uudelleen, kunnes onnettomuuteen johtavan prosessin käynnistymisen olosuhteet ja perimmäiset syyt selviävät.

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

On jokseenkin ironista, että juuri vihervasemmisto on laatinut erään kaikkien aikojen populistisimmista koulutuspoliittisista uudistuksista eli oppivelvollisuuden pidentämisen. Vastauksena nuorten syrjäytymiseen oppivelvollisuuden pidentäminen tarkoittaa vain lisää laastaria onnettomuuspaikalle. Tällä hallituksella ideologia korvaa analyysin kaikissa kriittisissä kysymyksissä, ja jälki on hirveää. Vihervasemmisto nostaa itseään puhumalla tiedolla johtamisesta ja laskee muita puhumalla totuuden jälkeisestä ajasta. Kuitenkin tämä sama vihervasemmisto lakaisee ideologisessa intoilussaan sivuun täysin ylivoimaisen ulko- ja kotimaisen tutkimuskirjallisuuden lapsuuden kodin olosuhteiden vaikutuksesta myöhempään kehitykseen: nuoren itsesääntely ja opiskelutaidot kehittyvät varhaisessa lapsuudessa. Pitkittäistutkimukset osoittavat, että ammatillisen koulutuksen puuttuminen on keskeisimpiä riskitekijöitä elämänpolun häiriöille. Syy-yhteydestä ei kuitenkaan ole kyse, ja tässä kohden pitääkin olla malttia ja kysyä ”miksi” vielä monta kertaa. Tämän päivän nuorten ongelmia toisen asteen opiskelussa ei voi ratkaista pakottamalla.

Arvoisa rouva puhemies! Keskustelut toisen asteen ammatillisen koulutuksen parhaiden kokemusasiantuntijoiden eli opiskelijoiden itsensä kanssa paljastavat karun totuuden. Aikuistumisen kynnyksellä olevat nuoret tunnistavat ja tunnustavat itse, että merkittävälle osalle heistä ammattioppilaitokset ovat vain päiväaikaisia säilytyspaikkoja. Keskeiset ongelmat liittyvät nuorten elämänhallintaan ja mielenterveyteen. Mikään määrä lisäresursseja toisella asteella ei näitä ongelmia enää tässä vaiheessa korjaa. Juuri mikään ei olekaan yhteiskunnan toiminnalle ja taloudelle vahingollisempaa kuin korjata vääriä ongelmia väärillä toimenpiteillä. Lapsen ja nuoren kasvussa aikaisemman vaiheen ongelmat kasaantuvat ja kertaantuvat myöhemmissä vaiheissa. Kyse ei ole myöskään siitä, etteikö eri ikäluokkien ongelmia nähtäisi ja tunnistettaisi. Siksi on käsittämätöntä, että hallitus lähtee korjaamaan ongelmia vastavirtaan, lopusta alkuun päin. Tiedetään, että peruskoulun päättyessä osaamisen minimitasen alapuolelle jäävien nuorten osuus on moninkertaistunut tällä vuosituhatluvalla ja että heikko osaaminen eri aineissa kasautuu samoille oppilaille ja oppilasryhmille. Siksi ”enemmän samaa ja pakolla kaikille” ei vain tule toimimaan, mutta kuvaa hyvin vihervasemmistolaista ideologiaa.

Hallituksen nyt valitsema tie tarkoittaa valitettavasti yhä uusia menetettyjä ikäryhmiä ja heidän vuosien päästä pahenevia ongelmiaan. Mitä nopeammin tajuaisimme panostaa kunnolla lapsiperheisiin ja lasten varhaisten vuosien kognitiivisten ja sosiaalisten taitojen kehittämiseen ja tukeen, sitä nopeammin toiselle asteelle alkaisi tulla motivoituneita, itsesääntely- ja opiskelukykyisiä nuoria. Kuten monissa muissakin asioissa, tämänkin asian korjaaminen jää myöhemmille hallituksille.

17.17 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa puhemies! Edustaja Ranne näki kovin dramaattisina ne lukuisat arvokkaat tulevaisuusinvestoinnit, joita OKM:n hallinnonalalla tapahtuu. Meistä jokainen varmasti osaa erilaisia ongelmia luetella, mutta vähemmän on sellaisia, jotka osaavat niitä ratkoa.

Puhemies! Oppivelvollisuus uudistus on puhututtanut viime aikoina myös täällä eduskunnassa useaan otteeseen. Sitä on joissakin puheissa moitittu kalliiksi ja väärin kohdenetuksi. Ensi vuoden budjetissa oppivelvollisuus uudistuksen toimeenpanoon on varattu 27 miljoonaa euroa. Vuonna 2024, jolloin uudistus on kokonaan voimassa, sen kustannuksien on arvioitu olevan 129 miljoonaa euroa.

Oppivelvollisuus uudistus, jossa siis oppivelvollisuusikä nousee 18 ikävuoteen, tehdään esimerkiksi siksi, että nuorten osaaminen riittäisi työelämässä pärjäämiseen. Nykyisen pel-

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

kän peruskoulun varassa olevat nuoret jäävät aivan liian usein työelämän ulkopuolelle. Työttömyys on nuorelle henkilökohtainen tragedia ja yhteiskunnalle myös kallis vaihtoehto. Oppivelvollisuusiän laajeneminen tarkoittaa myös toisen asteen maksuttomuutta. Tämä on valtavan iso kädenojennus nuorille ja heidän perheilleen.

Oppivelvollisuus uudistuksen rinnalla vähemmälle huomiolle on jäänyt 180 miljoonaa euroa, joka on varattu perusopetuksen laadun ja tasa-arvon kehittämiseen seuraavan kolmen vuoden aikana. Ensi vuoden budjetissa tästä rahasta käytetään 75 miljoonaa euroa. Sama suuntaus on myös varhaiskasvatuksen puolella. Hallitus alentaa merkittävästi varhaiskasvatusmaksuja sekä ohjaa tukea laatu- ja tasa-arvotyöhön ja jatkaa 5-vuotiaiden maksuttoman varhaiskasvatuksen kokeilua.

Koronaepidemia etäopetusjaksoineen on valittavasti kasvattanut eriarvoisuutta lasten välillä. Tämä on hyvin huolestuttavaa. Monen oppilaan kohdalla tukiopetuksen tarve on myös kasvanut huomattavasti. Oppimisen tukeen on panostettava juuri nyt, lasten ja nuorten elämä on tässä ja nyt.

Puhemies! Valtio on tänä koronavuonna velkaantunut nopeassa tahdissa tukiessaan esimerkiksi yrityksiä ja kuntia sekä huolehtiessaan ihmisten terveydestä. Nämä panostukset ovat totta kai elintärkeitä, jotta pääsemme koronan jälkeiseen kasvuun kiinni. Uudet työpaikat ja osaava työvoima tulevat näyttelemään tässä pääosaa.

Ympäri Suomen on pulaa tekemisen taitureista, niistä nuorista, jotka osaavat sähkö- ja putkitöitä, maalata ja rakentaa, ja juuri tämän vuoksi ammatilliseen koulutukseen tehdään merkittäviä panostuksia myös ensi vuonna. Ammatillisen koulutuksen opetuksen ja ohjauksen resurssien lisäämiseen osoitetaan ensi vuonna 80 miljoonaa euroa. Tavoitteena on tietenkin turvata jokaiselle opiskelijalle hänen tarvitsemansa opetus, ohjaus ja tuki.

Haluan myös erikseen kiittää edustaja Kivirantaa joukkoineen, jaostoineen ja valiokuntineen arvokkaista lisäyksistä pääluokkaan. Siellä on toden totta muun muassa koululaisten tasa-arvoisien taidevierailujen tukemista eli Taidetestaajia, lukutaitoon kohdistuvia hankkeita, e-kirjastoja, opettajien täydennyskoulutusta, nuoria yrittäjiä, Yrityskylää ja vapaan sivistystyön huomioimista.

Puhemies! Korona ei ole vielä ohi, ja ensi vuonna riittää varmasti vielä haasteita. Meno-lisäyksiin on tässä tilanteessa syytä suhtautua poikkeuksellisella viisaudella. Asiantuntijajakin ovat kuitenkin olleet varsin yksimielisiä siitä, että panostukset koulutukseen tuottavat [Puhemies koputtaa] ajan myötä parhaan tuloksen. Koulutus kannattaa aina.

17.23 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Suomi on sivistyksen ja koulutuksen maa, jossa haluamme huolehtia koko sujuvasta koulupolusta. Oppivelvollisuus laajenee, että kaikki pysyvät mukana ja voimme poimia putoavat ja syrjäytyvät kyytiin. Samalla toteutamme rinnalla varhaiskasvatuksen ja peruskoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen lukuisia kehittämishankkeita. Ammattikouluun saadaan lisää opettajia ja ohjaajia. Kestävän kasvun ohjelma tuo tutkimukselle ja kehittämiselle valtavia mahdollisuuksia. Tämä kaikki lisää työllisyyttä.

Valtiovarainvaliokunnan lisäykset koulutusbudjettiin olivat reilut 10 miljoonaa euroa, ja siellä on paljon tärkeitä asioita: Lukutaitorahoitus varmistaa kansallisen lukutaitohankkeen jatkumisen, ja tällaisia perustaitoja kannattaa vahvistaa. Opettajien täydennyskoulutukseen varataan miljoona euroa jatkuvan oppimisen hengessä. Toteutamme jatkuvan oppimisen uudistuksen, jonka pohjalla on ajatus, että opimme läpi elämän niin koulussa, harrastuksissa kuin vapaaehtoistyössä ja tarvitsemme kaiken keskellä näitä sujuvia koulupol-

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

kuja. Se polku voi löytyä myös työelämän kautta myöhemmin. Tärkeintä on, että jokainen löytää vahvuutensa ja paikkansa yhteiskunnan vastuullisena ja aktiivisena jäsenenä. On tärkeää, että syttyy halu ja vastuu kehittää itseään läpi elämän. Tarvitaan mahdollisuus päivittää osaamista myös työssä ollessa. Tämä takaa yrityksille mahdollisuuksia saada sitä kaivattua osaavaa työvoimaa. Osaavien työntekijöiden puute onkin monen yrityksen kasvun merkittävin este. Työttömille tarvitaan sujuvia reittejä ja osaamiskokonaisuuksia uusiin töihin.

Tähän kaikkeen tarvitaan koordinaatiota ja koulujen, yritysten ja yhteiskunnan viranomaisten yhteistyötä. Näin osaaminen uudistaa työelämää ja työelämä osaamista. Suomi on aina pärjännyt ja tulee pärjäämään nimenomaan osaamisella. Tarvitaan niin tohtoreita kuin kädentaitajia. Tärkeintä on, että jokainen löytää paikkansa. Kun kaikilla on työllistymisen ja merkityksellisen elämän edellyttämät tiedot, taidot ja osaaminen, varmaan silloin ei myöskään putoamista tapahdu. Puhunkin mielelläni tulevaisuustaidoista, joita tarvitaan työelämän murroksessa. Tähän kaikkeen varataan 40 miljoonaa euroa, ja jakovaroista tulee myöskin vapaalle sivistystyölle vajaat 2 miljoonaa euroa muun muassa perustaitojen ja digitaitojen kehittämiseen.

Arvoisa puhemies! Jatkuvan oppimisen hengessä opimme niin koulussa kuin harrastuksissa. Suomalainen harrastusmalli on keskustan lempilapsi. Siihen ohjataan 14,5 miljoonaa. Se takaa ilmaisen harrastuksen jokaiselle lapselle koulupäivän yhteydessä. Pidän hyvänä sitä, että saamme järjestöt ja koulut yhteistyöhön. Harrastus voi olla liikuntaa, taidetta, 4H:ta, partiota, vapaapalokuntaa, musiikkia, mitä vain järkevää harrastusta. Tämä malli lähtee nyt piloteille, ja olen toki iloinen siitä, että myös kotikuntani Reisjärvi on mukana. Myöskin muita tärkeitä jakevarojen hankkeita on siellä nähtävänä: Haapajärven kulttuurihistoriallisesti arvokas Lemmensilta uusitaan. Tämä on merkittävä kulttuuriteko ja palvelee alueen erämatkailua, luontomatkailua ja mahdollisesti myöskin etätyömatkailua tulevaisuutena vuosina. Toki tähän liittyvä koulutus ja opastus sekin tarvitsee osansa.

Arvoisa puhemies! Budjetissa on paljon tärkeää sivistysasia. Sivistys kantaa.

17.28 Hanna-Leena Mattila kesk: Arvoisa puhemies! Sanna Marinin hallitus tulee jäämään historiaan hallituksena, joka saattoi maaliin oppivelvollisuuden pidentämisen ja pannoni koulutukseen. Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan määrärahat valtion talousarviossa vuonna 2021 ovat noin 7 miljardia euroa, mikä tarkoittaa 100:aa miljoonaa euroa enemmän kuin kuluvan vuoden talousarviossa on.

Me keskustalaiset voimme tukea koulutuspanostuksia ja koulutusuudistusta, koska ne ovat hyviä asioita yksilön ja koko kansakunnan kannalta. Keskusta tukee oppivelvollisuuden pidentämistä, jonka piiriin siirrytään vuoden 2021 alusta lähtien ikäluokka kerrallaan. Oppivelvollisuuden pidentäminen tarkoittaa sitä, että peruskoulun jälkeen nuoren tulee aloittaa opinnot jossakin toisen asteen oppilaitoksessa. Opintoja voi tehdä lukiossa, ammattioppilaitoksessa, kansanopistossa tai vaikka työnteon ohella. Ensimmäisenä vuonna oppivelvollisuusmuutoksen kokonaiskustannukset ovat 22 miljoonaa euroa. Täydessä laajuudessa, vuodesta 2024 alkaen, kustannukset ovat yhteensä 129 miljoonaa euroa.

Toivottavasti kuntapäättäjät kuuntelevat nyt tähän aiheeseen liittyvät puheenvuorot tarkasti, sillä yleisin kysymys, johon minä olen joutunut vastaamaan, liittyy juuri näihin kustannuksiin: kuka kustantaa oppimateriaalit? Tämänhetkiset oppilaskohtaiset materiaalikustannukset eivät ole vertailukelpoisia, sillä oppivelvollisuuden aikaiset materiaalihan-

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

kinnot tehdään niin suurella volyymillä, että yksikkökohtaiset hinnat alenevat ehkä merkittävästikin.

Korkeista kustannuksista huolimatta oppivelvollisuuden korotus on arvioitu uudistukseksi, joka maksaa itsensä takaisin. Meille keskustassa on tärkeää, että koulutusuudistus tulee olemaan vahva osa pitkän aikavälin työllisyyspolitiikkaa, ja tämä tietenkin parantaa julkisen talouden tilannetta. Pelkällä perusasteen tutkinnolla ei saa töitä, ja se taas johtaa syrjäytymiskehitykseen, johon meillä ei ole varaa.

Tuemme oppivelvollisuuden pidentämistä myös siksi, että se vahvistaa tasa-arvoa monella tavalla. Jatkossa jopa tuhansia euroja maksavat oppimateriaalit ovat maksuttomia eli nuorten mahdollisuudet jatkaa opintoja haluamallaan tavalla joko lukiossa tai ammatillisissa opinnoissa eivät ole kiinni perheen varallisuudesta ja vanhempien tuloista. On selvää, ettei pelkästään tuki oppimateriaalihankinnoille riitä. Täytyy tukea myös koulumatkoja ja mahdollisia asumiseen liittyviä kustannuksia. Myös opiskelun tukemisen henkisellä puolella on satsattava. Tarvitaan resursseja ohjaukseen ja lähiopetukseen. Etenkin nivelvaihe perusopetuksen ja toisen asteen välillä on tärkeää aikaa huolehtia, että opiskelijalla on käytössään kaikki tarvittava apu ja tuki oppimiseen sekä jatko-opintopaikkojen miettimiseen.

Annamme siis keskustassa täyden tuen tälle oman aikamme suurimmalle koulutus uudistukselle, jota myös arvostetut ekonomistit kannattavat. Uskomme, että tälläkin kertaa olemme historian näkökulmasta oikealla puolella, aivan kuten olimme 50 vuotta sitten, kun maassamme päätettiin ottaa käyttöön peruskoulujärjestelmä. Silloinkin tuli kritiikkiä ja epäilyjä. Tänäkin tuskin kukaan kiistää peruskoulu-uudistuksen erinomaisuutta.

17.32 Sari Multala kok: Arvoisa puhemies! En usko, että tässä salissa ainakaan tällä hetkellä on yhtään kansanedustajaa, joka ei pitäisi koulutusta erittäin tärkeänä ja panostuksia koulutukseen toivottavina. On myös erittäin tärkeää, että jokaiselle lapselle ja nuorelle annetaan mahdollisuudet ja osaaminen ja se oppimisen innostus, joka kantaisi sitten vähintään toisen asteen tutkintoon asti.

Sivistysvaliokunta keskittyi talousarviolausunnossaan oikeastaan lähestulkoon pelkästään siihen, kuinka tämä oppimisen perusta saataisiin kuntoon, perustaidot kaikille, tukea varhaiskasvatuksesta perusopetukseen ja myös sinne toiselle asteelle. Varsinaisiin johtopäätöksiin emme vielä päässeet, mutta kuulumme asiantuntijoilta siitä, kuinka paljon yritetään mutta ihan kaikilta osin emme vielä onnistu. Nyt hallitus on uudistamassa varhaiskasvatuksen tukea tai oikeastaan tuomassa varhaiskasvatukseen oman tuen mallin, ja siinä toivoisinkin, että hallitus kuuntelisi laajasti asiantuntijoita.

Oma siskoni on töissä varhaiskasvatuksen opettajana. Hän kertoi juuri keskustelleensa kokeneen varhaiskasvattajan kanssa ja totesi tämän olevan erittäin huolissaan siitä, että nykyään on uudet kasvatussuuntaukset ja ajatellaan, että se on ikään kuin kaikkien lasten laittamista samaan muottiin, että kaikille pitäisi tehdä samalla tavoin. Voisiko olla niin, että olisikin esimerkiksi nyt koulun puolella erityisluokkia ja sen lisäksi voitaisiin integroida yleisopetukseen sellaisia lapsia, jotka kuitenkin siellä pärjäävät, tarjota heille erilaista tukea ja voitaisiin räätälöidä aivan erilaisia oppimisympäristöjä joillekin lapsille, jotka taas hyötyisivät esimerkiksi siitä tuesta? Sen lisäksi tarvitaan tietenkin kaikenlaisia muita tuen muotoja, puheterapiaa, toimintaterapiaa ja niin edelleen. Uskon, että on erittäin tärkeää, että nyt kun varhaiskasvatukseen luodaan uutta tuen mallia, tasa-arvoisuus siellä olisi sitä, että jokaista lasta tuetaan sillä tavalla kuin tämä lapsi tarvitsee eikä kaikkia samalla tavalla

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

Tällä tavalla voisimme tarjota lapsillemme entistä tasa-arvoisemmat mahdollisuudet opinpolun alkuun.

Arvoisa puhemies! Koronapandemia on vaikuttanut moniin oppilaisiin valitettavasti negatiivisesti. Oppimiserot eivät nyt ole erityisen suuresti vielä revenneet, mutta lasten ja nuorten hyvinvointierot ovat jo tänä lyhyenä aikana kasvaneet. Myös liikkuminen on vähentynyt. Viime viikolla julkistettiin uusimmat Move-mittausten tulokset, jotka siis tehdään 5.- ja 8.-luokkalaisille nuorille, ja niissä näkyy jo pitkään jatkunut trendi eli nuorten kestävyyskunnan heikentyminen. Se on siis pitkäaikainen vaikutus, josta ei tällä lyhyellä mittausaikavälillä voida vielä erottaa varsinaisesti koronan vaikutuksia. Tämä onkin yksi erittäin tärkeä asia, josta uskon, että me emme päättäjinä ole siihen vielä riittävästi havahduneet. Jos 5.-luokkalaiset nuoret jatkuvasti jaksavat vähemmän ja vähemmän, kuinka he jaksavat työelämän vaatimuksissa? Tai onko tutkittu esimerkiksi sitä, mikä yhteys tällä kestävyyskunnan heikkenemisellä on oppimisen erojen kasvuun? On nimittäin todistettu toisensuuntainen vaikutus, eli liikkuminen ihan siellä koulupäivän aikana parantaa oppimistuloksia, joten voisi ajatella, että se toimisi myös toisinpäin.

Siksi onkin ilahduttavaa, että hallitus jatkaa edellisen hallituksen tavoin näitä Liikkuva-ohjelmia eli sitä, että jokaisen lapsen ja nuoren koulupäivään, opiskelupäivään ja varhaiskasvatuspäiväänsä yritetään lisätä liikettä. Sen lisäksi toivon sitä, minkä jo äsken totesin, että myös neuvolatoiminnan ja varhaiskasvatuksen yhteistyöhön erityisesti kiinnitetään huomiota. Pienen lapsen liikuntatottumuksiin vaikuttaa kaikista eniten vanhempien kanssa yhdessä harrastettu liikunta, ja siihen pallo äitiyspakkauksessa toisi oivan välineen.

Arvoisa puhemies! Tällä hetkellä niin liikunta, kulttuuri kuin muukin tapahtuma-ala ovat suuressa pulassa, ja siksi tervehdin kiitoksella sitä, että hallitus on käynnistänyt valmistelun näiden alojen tukemiseksi vielä paremmin kuin tähän asti on jo kyetty näitä aloja tukemaan. Jatkossa kuitenkin toivottavasti myös nämä alat pääsevät tekemään sitä toimintaa, sillä ainoastaan se on kestävä tapa siihen, että toisaalta työllisyys siellä mutta toisaalta sitten esimerkiksi lasten, nuorten, aikuisten liikkuminen saadaan jälleen kestävälle tasolle myös tämän korona-ajan jälkeen.

17.37 Noora Koponen vihr: Arvoisa puhemies! Minusta tämän hallituksen arvomaailma ja halu panostaa tulevaan näkyvät hienosti ensi vuoden budjetissa. Panostuksia lapsiin ja nuoriin tehdään aina varhaiskasvatuksesta korkeakoulutukseen saakka. Turvaamme hyvää tulevaisuutta parhaiten nostamalla lastemme osaamistasoa. Nyt panostamme muun muassa lukutaitoon ja perustaitoihin.

On ilahduttavaa, että varhaiskasvatukseen panostetaan nyt laajasti. Varhaiskasvatusmaksujen alentaminen kohdistuu parhaiten nimenomaan pieni- ja keskituloisiin perheisiin, joissa se vaikuttaa juuri siellä, missä sen merkitys on kaikkein suurin. Kaksivuotisen esikoulun kokeilussa voimme kaventaa oppimisen eroja, nostaa koulutuksen tasa-arvoa, tukea kuntia varhaiskasvatuksen kehitystyössä sekä tukea lapsille sopivien oppimisympäristöjen luomista. Myös erityisopettajien ja muun kasvatushenkilöstön riittävydestä on huolehdittava. Pysyvä 15 miljoonan euron rahoitus tukee turvallisten aikuisten riittävyttä.

Perusopetuksen laadun ja tasa-arvon kehittämiseen on ensi vuodelle varattu 75 miljoonaa euroa, joka tukee kouluikäisten lasten ja nuorten oppimista ja hyvinvointia. Oppimisen yhdenvertaisuuden, laadun ja tuen tarpeen vahvistaminen ovat tärkeitä niin sanottuja sijoituskohteita, joiden myötä meille kasvaa hyvinvoivempia nuoria ja aikuisia. Tämä on siis sijoitus myös työelämän vahvistamiseen.

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

Nivelvaiheiden selkeyttäminen ja loiventaminen koulupolun varrella on yksi avain onnistuneempaan ja yhdenvertaisempaan oppipolkuun. Tämä hallitus tekee panostuksia sekä varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen että perusopetuksen ja jatko-opintojen välisille nivelvaiheille.

Lisäksi on syytä muistaa, että opetushenkilöstö on aivan keskeisessä asemassa siinä, että lasten ja nuorten oppiminen on paitsi turvallista myös jouhevaa ja yksilöllistä. Olen iloinen siitä, että valtiovarainvaliokunta on mietinnössään huomionut opettajien valmiuksien vahvistamisen muun muassa erityistä tukea tarvitsevien tai mielenterveyden haasteiden kanssa kamppailevien lasten tunnistamisessa ja tukemisessa. Valiokunnan lisäämä miljoonan euron panostus opettajien täydennyskoulutukseen sekä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusosaamisen lisäämiseen on erinomainen ja todella pitkään kaivattu panostus. Se ei ainoastaan lisää lasten yhdenvertaisuutta vaan tukee myös opetushenkilöstön työssäjaksamista.

17.41 Timo Heinonen kok: Arvoisa rouva puhemies! Hyvät ministerit, edustajakollegat ja muut täysistuntoa seuraavat! Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonala on aina minulle opettajana erityisen mieluisa, ja aina olen tyytyväinen silloin, kun koulutukseen ja osamiseen panostetaan. Ne eurot eivät kyllä koskaan mene hukkaan, ja sen takia tälläkin kertaa hallitus ansaitsee kiitosta niistä toimenpiteistä, joilla tätä opinpolkua vahvistetaan sieltä varhaiskasvatuksesta peruskoulun kautta aina korkeakouluihin asti.

Esimerkiksi varhaiskasvatuskasvatusmaksujen alentaminen on tervetullut jatko viime kaudella aloitetulle politiikalle, ja myös tämä kaksivuotisen esiopetuksen kokeilu — jonka itse asiassa olisin itse toivonut jo tehtävän saman tien koko ikäryhmää koskevaksi, eli tällaista kokeilua ei enää välttämättä tässä vaiheessa olisi tarvittu. Tutkimukset kertovat siitä, että kaksivuotinen esiopetus olisi varsin tehokas keino auttaa siihen, että näitä pudokkaita ei sitten myöhemmin tulisi: voitaisiin auttaa ja tasoittaa kaikkien lasten opinpolkua sieltä alusta.

Peruskoulua on hyvä vahvistaa. Se on ainoa tae, joka varmistaa lopulta toisen asteen tutkinnon meidän nuorillemme. Meidän pitäisi peruskoulussa pystyä opetusryhmiä pienentämään. Aika vähän puhutaan tänä päivänä siitä, että opetus tapahtuu liian suurissa ryhmissä. Ryhmäkokokeskustelu on valitettavasti jäänyt aika taka-alalle.

Myös erityisopetus vaatisi mielestäni yhden askeleen paluuta aiempaan, ja olen itse esittänyt esimerkiksi subjektiivista oikeutta pienopetusryhmään silloin, kun lapsi sitä tarvitsee, eli annettaisiin kotikunnasta riippumatta mahdollisuus myös pienopetusryhmään niille lapsille ja nuorille, joille se olisi paras paikka henkilökohtaisesti oppia saada. Ja myös oppilashuoltoon pitäisi panostaa peruskoulussa enemmän.

Opettajien Ammattijärjestön puheenjohtaja Olli Luukkainen totesi suurin piirtein niin, vapaasti lainaten, että on ihan sama, pidennetäänkö oppivelvollisuutta, kun nämä nuoret eivät toisella asteella tule pärjäämään. Ja tämä on se huoli, mihin nyt pitäisi laittaa panoksia. Takaako oppivelvollisuuden pidentäminen toisen asteen tutkinnon jokaiselle nuorelle? Ei takaa. Ja sen takia minun mielestäni nyt pitäisi näitä nuoria, jotka ovat yläkoulussa, auttaa välittömästi siellä yläkoulussa henkilökohtaisella tuella. Sitten niitä nuoria, jotka ovat jo ammattikoulussa, pitäisi auttaa siellä ammattikoulussa nyt, varsin henkilökohtaisesti, pysymään mukana niissä opinnoissa ja sitten tukea pienempiä lapsia varhaiskasvatuksesta peruskoulun kautta tällä opinpolulla.

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

Me tarvitsemme myös lisää opettajia ammattikouluihin. Itse tekisin sen hallituksen politiikasta poiketen niin, että opettajat palkattaisiin pysyvästi ammattikouluihin kuten myös lukioihin, eli voisi sanoa: perusasiat kuntoon.

Itse kannatan tätä maksuttomuutta toiselle asteelle. Minä näen, että se on tärkeä tasa-arvoteko ja yhdenvertaisuusteko, ja minun mielestäni se on ihan tervetullut asia. Myös pannotukset korkeakouluihin, ammattikorkeisiin, ja yliopistoihin ovat tervetulleita.

Ja loppuun huoleni tapahtuma-alasta, musiikkialasta ja urheilusta, joista jo debatissa puhuimme. Itse toivon, että löytyisi vielä keinoja auttaa lisää tapahtuma-alaa erittäin tukalassa tilanteessa. Kymmeniä tuhansia artisteja ja muita tällä alalla elantonsa tehneitä on erittäin tiukassa paikassa. Musiikkiala siihen tiiviisti liittyvänä, messuala ja monet muut ovat käytännössä erittäin tiukassa tilanteessa, ja on vain ajan kysymys, koska sieltä alkaa tulla myös konkurssiuutisia.

Ja sitten urheilu ja liikunta. Toivon, että etsitään keinoja näihin rajoituksiin niin, että voitaisiin vastuullisesti toimia ja pitää liikuntaa liikkeessä. Tästä rahoituksesta jo tuossa debattiosuudessa puhuimme. Ensi vuonna hallitus on luvannut, että tuo miljardi pystytään jakamaan täältä edunsaajille, mutta sitten, mitä tapahtuu 22 ja 23, tuleeko hallitus silloin leikkaamaan [Puhemies koputtaa] sote-järjestöiltä, urheilusta, liikunnasta ja kulttuurista, se olisi syytä [Puhemies koputtaa] kertoa näille toimijoille ajoissa.

17.46 Ari Koponen ps: Arvoisa puhemies! Lisäisin tuohon edustaja Heinosen listaan vielä torimyyjät. He ovat kanssa isoissa ongelmissa tällä hetkellä.

Edustaja Multala käytti hyvän puheenvuoron liikkumattomuudesta, ja olen kyllä sitä mieltä, että me emme vielä ymmärrä niitä isoja ongelmia, joita tämä liikkumattomuus tulee meille tuomaan eteen.

Koulukiusaaminen ja kouluväkivalta ovat moninaisia ongelmia, eikä niihin ole vain yhtä ratkaisua. Tarvitaan resursseja, hyviä toimintamalleja ja lakiuudistuksia. Haluankin kiittää ministeri Anderssonia, että hän on saanut nyt tämän koulukiusaamisen ja väkivallan pyöreän pöydän käyntiin. Siellä asioita viedään eteenpäin, ja toivottavasti se ryhmä ei tunne hallitus—oppositio-rajoja.

Haluaisin vielä palata tähän oppivelvollisuus uudistuksen aikatauluun, johon en saanut vastausta. Jos siihen, ministeri Andersson, pystyisitte vielä vastamaan. Miksi asiantuntijoita ei tässä uudistuksessa tässä asiassa kuultu?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Viitanen. — Mikrofonille, kiitos.

17.48 Pia Viitanen sd: Anteeksi, tämä on vähän hidasta. — Olin puhumassa muuten digiajasta ja sen haasteista tässä puheenvuorossa myöhemmin. Mutta kuten sanottu, ministeri, olen todella iloinen siitä, että kulttuurialaa on tuettu, ja todella jaan sen huolen, että tulee tukea jatkossakin. On tärkeää, että olette näistä toimista jo kertonut, että sellaista on luvassa. Siellä on iso ahdinko, ja näemme kaikki, että siihen hätään on pystyttävä vastaamaan.

Puhemies! Omassa puheenvuorossani haluan niin ikään alleviivata sitä, että on monia asioita, mitä pitäisi tehdä tässä ja nyt, että nyt sitten myös näiden kulttuurintekijöiden toimeentulo olisi turvatumpi. Tiedän, että se ei kuulu nyt teidän vastuulenne, vaan ministeri Pekosen, mutta toivon, että hallitus voisi yhteisesti linjata tietyt asiat, mitä voidaan tehdä tässä ja nyt. Esimerkiksi tekijänoikeustulojen ja työttömyysturvan yhteensovittamisen suhteen olisi muun muassa siellä musiikkialalla erittäin tärkeä ja tervetullut uudistus, ja toivoi-

sin, että siinä ei jäisi mitään sotu-uudistuksia hallitus odottelemaan vaan ottaisi tämän haasteen vastaan tässä ja nyt.

Olin, puhemies, ajatellut puhua myös siitä, kuinka tärkeä oli tämä lisäys — pieni sinänsä mutta tärkeä — kirjastopuolelle, koska näen sen merkityksen isossa haasteessa ja mittaskaalassa, jolloin puhutaan koko digiajan tasa-arvosta eli siitä, että tulevaisuudessa entistä tärkeämpi haaste on se, että joka ikinen ihminen niin teknisiltä kyvyiltään kuin mahdollisuuksiltaan pysyy yhteiskunnan, joka digitalisoituu koko ajan, perässä. Eli se koskee kaikkia sektoreita, ja mielestäni molempien ministerien tonteilla on erityisesti sellaisia asioita, ja voi miettiä sitä, miten koulut, miten kirjastot, miten vapaa sivistystyö, kaikki omalta osaltaan voivat tuoda omannäköisen panostuksensa siihen, että joka ikisellä kansalaisella olisi riittävästi digiajan valmiuksia, pääsyä sinne vempaimille, ja muutenkin tietenkin muistettaisiin, että kaikki eivät siinä aina tule olemaan koskaan mukana, joten pitää olla myös se henkilö ja se ihan perinteinen palvelu olemassa sektorilla jos toisella.

Puhemies, kolmas asia, minkä ajattelin tässä ikään kuin nostaa esiin, on tämä nuorten pahoinvointi. Siinä on myös sellaista, että se on hyvin laaja-alainen kysymys. On kysymys siitä, mitkä ovat nuorisotoimen resurssit, toimintamahdollisuudet, miten voidaan kouluissa, miten asuinalueilla kehitetään tasa-arvoa, ja siinä erityisesti näkisin lähikoulujen riittävän resursoinnin, jotta sitten nuorilla olisi hyvä jokaisen alueen koulussa. Asuntopolitiikka, josta seuraavassa pykälässä puhutaan YM:n puolella, on hyvin tärkeää, se, että asuinalueet olisivat tasa-arvoisia. [Puhemies koputtaa] Toivon ministereiltä lujaa otetta siihen, että nuorten pahoinvointiin voidaan puuttua.

17.51 Hilikka Kemppi kesk: Arvoisa rouva puhemies! Koronapandemia on iskenyt voimalla tapahtuma-alaan. Jotta taudin leviämistä on voitu hillitä, on ihmisten kokoontumisia jouduttu viime keväästä lähtien rajaamaan, ja se on näkynyt tietenkin lipputuloissa sekä kulttuuri- ja liikuntapuolen...

Puhemies Anu Vehviläinen: Anteeksi, edustaja, joku painoi nyt mikrofonia. — Ja nyt jälleen Kempin mikrofonin ilmeisesti toimii.

Kiitoksia, arvoisa puhemies! Niin kuin huomataan, etäaika tuo uusia haasteita. Tarviin solidaarisuutta puheenvuorojen jaossa. — Koronapandemia on iskenyt voimalla tapahtuma-alaan, mikä näkyy hyvin voimakkaasti myös kulttuuri-, liikuntapuolella, joista tänään keskustelemme. Rajoitusten jälkeen se on näkynyt taloudellisesti myös muun muassa lipputuloissa. Tämä on vaikuttanut suoraan toimijoiden kukkaraan. Tapahtuma-alan muodostaa kirjava joukko yrityksiä, yksinyrittäjiä ja yhdistyksiä työllistäen jopa 60 000 ihmistä osa-aikaisesti Suomessa. Oman liiketoiminnan ja työllistämisen lisäksi ala tuottaa toimintaa muun muassa matkailupalveluille, kulttuurille ja kaupalle. Tapahtumateollisuus on yli 2 miljardin arvoinen toimiala. Erityiskiitos ministeri Saarikolle kovista ponnisteluista tapahtumien, kulttuurin ja liikunnan toiminnan turvaamiseksi. Jaamme kuitenkin varmasti sen ison yhteisen huolen, että Veikkauksen tulevaisuuden turvattu linja on myös tapahtumien, kulttuurin ja liikunnan kuten toki myös sote-järjestöjen paras turva, ja tämän takia toivon todella, että voimme yhdessä edistää myös ensi vuonna tätä Veikkauksen tuottojen alenemisen kompensoimista tai pysyvän ratkaisun hakemista. Kiitoksia ministerille hyvin käynnistetystä työstä tähän mennessä.

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

Koulutusrahoja voi kehua, mutta Veikkauksen osalta huoli on aito. Onneksi saimme ensi vuodelle turvattua tuotot sinne täysimääräisesti. Niin kuin tiedätte, koulutukseen käytetyt resurssit vievät tuntuvan palan valtion kakusta. Tänäkin vuonna valtio budjetoit kunnalisät huomioon ottaen koulutukseen noin 16 miljardia euroa. Uskon tämän resurssin tulevan tarpeeseen, kun kuuntelemme yrittäjien huolia osaavan työvoiman löytämisestä ja perheiden huolia lasten ja nuorten hyvinvoinnista, toisaalta myös kasvaneesta eriarvoistumisesta tämän koronatilanteen myötä.

Koska viisi minuuttia ei riitä alkuunkaan, niin keskityn kahteen kokonaisuuteen: ammatillisen koulutuksen kokonaisuuteen ja varhaiskasvatukseen.

Ammatillinen koulutus on saanut koronatukea. Esimerkiksi minua lähinnä olevaa koulua, Salpausta, on tuettu noin 5 miljoonan verran tänä vuonna koronan ansiosta tai johdosista. Huomiota herättävää on kuitenkin se, että resurssi on kertaluontoista. Koen, että meidän tulisi koulutuksen kentällä laajemminkin kiinnittää huomiota hallituskaudet ylittävästi siihen, miten saisimme pysyvämpää rahoitusta koulutuksen edistämiseen.

Ammatilliseen koulutukseen tehdään merkittäviä panostuksia, joista keskeisin on ammatillisen koulutuksen laadun ja tasa-arvon kehittämisohjelma, yhteensä 270 miljoonaa euroa. Koen sen merkittäväksi, ja niin kuin ministeri totesi, se paikkaa aikaisempaa rahoitusvajetta hyvin. Tavoitteena on turvata jokaiselle opiskelijalle hänen tarvitsemansa opetus, ohjaus ja tuki kiinnittäen erityistä huomiota niihin opiskelijoihin, jotka tarvitsevat enemmän tukea opintoihinsa. Tämä vastaa hyvin valiokunnan asiantuntijakuulemisessa esille tulleisiin huoliin opetuksen ja ohjauksen riittämättömyydestä. Etenkin erityisen tuen tarpeessa olevien nuorten määrä on noussut, ja oppivelvollisuuden laajentuessa myös tukea tarvitsevien määrän arvioidaan kasvavan, kun yhä useampi tulee koulutuksen piiriin. Silloin on ilo antaa resursseja ohjauksen lisäämiseen.

Ja mitä varhaiskasvatukseen tulee, niin tärkeintä on ilman muuta se, että meillä on siellä riittävät resurssit. Tämä on myös tutkimuksissa nähty tehokkaaksi. Kiitos varhaiskasvatusmaksujen alentamisesta 1.8. alkaen ensi vuonna. Se on paitsi työllisyyttä myös perheiden kustannuksia [Puhemies koputtaa] vähentävä tekijä. Olen valtiovarainvaliokunnan tavoin tyytyväinen myös siihen, että me toteutamme kaksivuotisen esiopetuksen ja saamme lisättyä [Puhemies koputtaa] tukea varhaiskasvatukseen.

17.57 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Olen iloinen, että hallituksen panostukset lapsiin ja nuoriin, laadukkaaseen koulutukseen ja sivistykseen ovat merkittäviä. Osaamisen vahvistaminen on vastuullista työllisyyspolitiikkaa. Korkea osaaminen on myös maamme tulevaisuuden menestysehto. Vahvat perustaidot auttavat selviytymään elämässä, ja toisaalta ymmärrys ympärillä tapahtuvasta lisää mahdollisuuksia ja kykyjä vaikuttaa yhteiskunnassa ja vahvistaa samalla kokemusta siitä, että maailman muutos ei ole vain pelottavaa, vaan oma rooli sen osana hahmottuu.

Oppivelvollisuuden laajentaminen on eittämättä merkittävin muutos, joka tämän budjetin myötä etenee. Sen mukanaan tuoma maksuttomuus on samalla kädenojennus lapsiperheille, myös keskituloisille veronmaksajille. Kuitenkin se on merkittävä etenkin niissä perheissä, joissa kustannukset ovat saattaneet ohjata valintoja opiskelupolusta. Jotta oppivelvollisuuden laajentamisen tavoitteet jokaisen Suomessa asuvan toisen asteen tutkinnosta toteutuisivat, tarvitaan rinnalle riittävät resurssit ohjaukseen, tukeen ja hyvinvointia tukevaan oppilashuoltoon.

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

Toimia tarvitaan myös lapsen ja nuoren varhaisiin vuosiin ja perheille. Budjetissa panostetaan merkittävästi niin varhaiskasvatukseen kuin perusopetuksen laadun vahvistamiseen. Varhaiskasvatukseen laatuohjelmaan varataan 50 miljoonaa euroa ja perusopetukseen ensi vuodelle 75 miljoonaa, kolmena vuonna yhteensä 180 miljoonaa euroa. Lisäksi koronan tuomaa osaamisvajetta paikataan 84 miljoonalla. On syytä muistaa, että poikkeusolojen vaikutus on saattanut olla hyvinkin erilainen eri oppilaille ja erilaisissa perheissä. Iloitsen myös kaksivuotisen esiopetuksen kokeilusta. Lisäämme myös varhaiskasvatukseen opettajien koulutuksen aloituspaikkoja, sillä tekijöistä sillä sektorilla on suuri pula. Hienoa on myös kolmiportaisen tuen kehittäminen varhaiskasvatuksessa. Varhaiskasvatuksen maksujen alennukset saattavat, toivottavasti, osaltaan vaikuttaa myös osallistumisasteen nousuun.

Arvoisa puhemies! Työikäisten osaamisen parantamiseen eli jatkuvan oppimisen toimiin on varattu yhteensä 47,5 miljoonaa euroa. Esimerkiksi digitaidoissa emme Suomessa pärjää ollenkaan niin hyvin kuin kansainvälinen maineemme ehkä antaisi ymmärtää. On tärkeää, ettei tästä synny uutta yhteiskuntaa jakavaa taitoa, ei ikäryhmien, sukupuolten, varallisuuden tai muidenkaan kriteerien perusteella. Muistutan vielä myös valiokunnan tekevästä lausumasta maahanmuuttajakoulutuksen resurssitarpeisiin vapaassa sivistystyössä.

Arvoisa puhemies! Hyvä lukutaito on avain moneen, niin henkilökohtaisessa kuin työelämässä. Luku- ja kirjoitustaitoa parantavat toimet ovat lähteneet hyvin liikkeelle, ja valiokunta toivookin, että niitä jatketaan tulevana vuonna, ja lisää tähän siksi määrärahaa. Kansallisen lukutaitostrategiankin pitäisi valmistua ensi vuonna. Kirjasto on suomalaisten olohuone, mutta kuntatalouden kurimuksessa kirjastotkin ovat viime vuosina olleet lakkautusuhan alla. Koronatuki ja tulevat elvytyspaketit toivottavasti mahdollistavat esimerkiksi kirjastojen etä- ja digipalveluiden kehittämistä. Sama digitalisaation tarve on museoilla.

Arvoisa puhemies! Korona on aiheuttanut merkittäviä menetyksiä ja suurta haittaa kulttuurialalle ja luovien alojen ammattilaisille. Alalla on merkittävä työllisyysvaikutus, 135 000 työpaikkaa, ja niiden lisäksi alan merkitys korostuu ihmisten hyvinvoinnin vahvistamisessa. Olen yhdessä kaikkien eduskuntapuolueiden edustajien kesken tehnyt toimenpidealoitteen, jossa ehdotamme pikaista korjaustoimea taiteilijoiden toimeentulon parantamiseen. Tekijänoikeuskorvauksen ja työttömyysetuuden yhteensovittaminen vaatii nimittäin korjausta, sillä nyt jälkikäteen maksettava tekijänoikeuskorvaus leikkaa työttömyyskorvausta.

Vielä muutama nosto valiokunnan jakovaran kohteeksi valikoituneista sisällöistä: Luonnontieteellisen museon työn jatkuvuuden turvaamisesta sekä tehtii sekä lausuma että lisättiin ensiapurahoitusta. Opettajien täydennyskoulutukseen haluttiin panostaa merkittävästi. Sieltä nostettiin tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskasvatus ja järjestöjen tukeen globaali- ja rauhankasvatus.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Etukäteen varattu kaksi tuntia on tässä vaiheessa tullut täyteen. Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan myöhemmin tässä täysistunnossa.

Asian käsittely keskeytettiin kello 18.02.

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

Asian käsittelyä jatkettiin kello 20.23.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytettyä yleiskeskustelua opetus- ja kulttuuriministeriön pääluokasta 29.

20.23 Marko Asell sd: Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on valtion budjetti 2021, opetus- ja kulttuuriministeriön pääluokka. Sanna Marinin hallitus on ollut alusta asti hyvin koulutus- ja kasvatusmyönteinen. Sen tähden on myös resursoitu aiempaa enemmän lapsiin ja nuoriin vaikuttaviin asioihin, kuten varhaiskasvatukseen ja koulutuspolkuun aina varhaiskasvatuksesta korkeakouluun.

Isoimpana uudistuksena on läpi viety historiallinen uudistus oppivelvollisuuden laajentamisesta, josta tänään täällä äänestettiin. Sen mukanaan tuoma maksuton toinen aste on myös tasa-arvoteko, joka parantaa kaikkien, myös köyhimpien perheiden lasten, mahdollisuuksia tasavertaisesti kouluttautua perusopetuksen jälkeen. Oppivelvollisuuden laajentaminen kustantaa 129 miljoonaa euroa vuodessa. Ensi vuonna siihen on budjetoitu 22 miljoonaa euroa, kun ensimmäinen vuosiluokka tulee sen piiriin.

Oppivelvollisuuden laajentaminen ei ratkaise oppimisongelmia, jotka syntyvät varhaisessa vaiheessa. Siksi on tärkeää panostaa varhaiskasvatukseen ja peruskouluun, ja näin myös tehdään. Varhaiskasvatusta on vahvistettu jo aiemmin esimerkiksi ryhmäkokoja pienentämällä sekä subjektiivisen oikeuden palauttamisella. Lisäksi varhaiskasvatuksen laadun ja tasa-arvon kehittämiseen esitetään yhteensä 50 miljoonan euron lisäpanostusta, jonka puitteissa kehitetään muun muassa kolmiportaisen tuen mallia ja laajennetaan 5-vuotiaiden maksuttoman varhaiskasvatuksen kokeilua.

Merkittävää on niin ikään se, että varhaiskasvatuksen maksuja alennetaan 1.8.2021 lukien, minkä arvioidaan lisäävän varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten määrää sekä työllisyyttä. Uudistuksen kustannusvaikutus on 70 miljoonaa euroa, ja sen myötä arviolta 20 000 uutta perhettä siirtyy nollamaksuluokkaan. On selvää, että oppivelvollisuusuudistus ei ole pois varhaiskasvatuksesta, vaan päinvastoin. Lapsen varhaisiin vuosiin pitää satsata, jotta kasvavat lapset, nuoret voivat saada kaiken irti toisen asteen opinnoista. Panostukset neuvolaan ja perheiden tukemiseen ovat myös ensiarvoisen tärkeitä kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin edistämiseksi.

Arvoisa puhemies! Peruskoulu on ehkä merkittävin osa koulutuspolkua, ja sen aikana voidaan lapsen parempaa tulevaisuutta turvata. Siksi peruskouluun pitää myös panostaa. Huolestuttavia ovat ne arviot, joissa todetaan liian monien lasten lähtevän peruskoulusta eteenpäin vajavaisin luku- ja laskutaidoin. Niinpä perusopetuksen laadun ja tasa-arvon kehittämiseen on varattu kolmen vuoden aikana 180 miljoonaa euroa, josta ensi vuodelle osoitetaan 75 miljoonan euron lisärahoitus. Tarkoituksena on muun muassa vähentää oppimistulosten eriytymistä, vahvistaa oppimisen tukea ja koulutuksen laatua sekä tukea joustavia, yksilöllisiä siirtymiä varhaisina vuosina.

Koronasta johtuneen kevään etäopetusjakson on arvioitu voimistaneen polarisaatiota huonosti ja hyvin voivien perheiden lasten välillä. Muun muassa vanhempien osaaminen kuten digi-, kieli- ynnä muut taidot ovat hyvin erilaisia, ja näin mahdollisuudet lasten koulunkäynnin tukemiseen vaihtelevat huomattavasti. Tämä on osaltaan heikentänyt mahdollisuutta yhdenvertaiseen opetukseen ja oppimiseen. Oppimisvaje ja myös yksinäisten ja ahdistuneisuutta kokevien lasten määrä lisääntyi kevään poikkeusolojen aikana, ja etäopiskeluajan kielteiset vaikutukset näyttävät kasautuneen samoille perheille ja lapsille. Ke-

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

vään aikana syntyneen oppimisvajeen paikkaamiseen on osoitettu 84 miljoonan euron lisämääräraha, joka on käytettävissä lukuvuonna 20—21.

Arvoisa puhemies! Ammatilliseen koulutukseen ja lukiokoulutukseen hallitus panostaa myös. Ammatilliseen koulutukseen tehdään merkittäviä lisäpanostuksia, joista keskeisin on vuosille 20—22 ajoittuva Ammatillisen koulutuksen laadun ja tasa-arvon kehittämisohjelma, johon suunnataan yhteensä noin 270 miljoonaa euroa. Ohjelman merkittävin osa on opetuksen ja ohjauksen resurssien lisääminen, johon osoitetaan ensi vuodelle 80 miljoonaa. Etenkin erityisen tuen tarpeessa olevien määrä on noussut, ja oppivelvollisuuden laajentuessa myös tukea tarvitsevien määrän arvioidaan kasvavan. Opiskelijat kaipaavat niin ikään vahvempaa ohjausta ja opetusta siirryttäessä opinnoista työelämään.

Lopuksi, arvoisa puhemies: Haluan kiittää hallitusta korkeakoulutukseen panostamisesta ja erityisesti tänä poikkeuksellisenä aikana siitä, että korkeakoulupaikkoja päätettiin lisätä tänä vuonna yhteensä 10 000:lla. Se avasi ja avaa monille nuorille mahdollisuuksia edetä elämässä. Kiitos myös rahapelitoiminnan tuottojen romahtamisen täysimääräiselle kompensoinnille — 347 miljoonan euron potti, josta opetus- ja kulttuuriministeriön osuus, 141,5 miljoonaa euroa, on merkittävä summa, jolla voidaan pyörittää monien yhdistysten ja järjestöjen tärkeää toimintaa. Muun muassa liikunnan ja urheilun rahoitus on voimakkaasti riippuvainen Veikkauksen tuloista. Ne pitää voida turvata myös jatkossa.

20.29 Janne Heikkinen kok: Arvoisa puhemies! Täysimittaisesti kuluvana vuonna voimaan tulleen yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen valintakoeuudistuksen piti jouhevoittaa toisen asteen opiskelijoiden siirtymistä jatko-opintoihin. Toisin on kuitenkin käynyt. Esimerkiksi lukion jälkeen välivuoden pitäjiä on ennätysmäärä. 70 prosenttia lukiolaisista pitää välivuoden omasta tahdostaan tai ei jatka suoraan lukiosta tutkintoon johtavaan opiskelupaikkaan. Vain joka kolmas lukiolainen kokee saaneensa riittävästi ohjausta oikealle uralle. Opinto-ohjauksen resurssit eivät ole pysyneet mukana uudistuksen melskeessä. Opinto-ohjauksen tehtävänä on tukea opiskelijaa opinnoissa ja huolehtia siitä, että opiskelijalla on riittävästi sellaisia tietoja ja taitoja, joita hän tarvitsee siirtyessään jatko-opintoihin ja työelämään.

Arvoisa puhemies! Nykyisin tämä ei toteudu kaikilta osin edes tyydyttävästi, sillä esimerkiksi yhdellä lukion opinto-ohjaajalla voi olla vastuullaan jopa 400 oppilasta. Pyysin tämän puheenvuoron silloin, kun ministerit olivat vielä täällä paikalla, ja olisin kysynyt heiltä: pystytäänkö tällä budjettiesityksellä paikkaamaan tämänkaltaiset skenaariot jatkossa?

20.30 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Päivällä keskustelua käydessäni en aivan ehtinyt esitellä useampia valiokunnan tekemistä hyvistä lisäyksistä, joten muutama sana vielä niistä.

Suomessa opettajat osallistuvat poikkeuksellisen vähän täydennyskoulutukseen ja saavat siitä. Tämä päivä aloitettiin ministeri Anderssonin vetämällä, kiusaamisen kitkemiseen keskittyneellä pyöreän pöydän keskustelulla. Myös siellä lähes kaikki läsnä olleet lausuneet tahot nostivat opettajien osaamisen ja täydennyskoulutuksen merkitystä kiusaamiseen puuttumisessa. Yksi kiusaamisen taustalla olevista tekijöistä ovat rasistiset asenteet — ja myös monet muut tekijät, kuten seksuaalinen suuntautuneisuus tai mikä tahansa, misä voi nähdä niin sanottua erilaisuutta. Nämä voivat johtaa kiusaamiseen.

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

Lakisääteisesti kaikkien oppilaitosten tulisi tehdä omat tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmansa. Opetushallitus teki viime vuonna selvityksen, josta kävi kuitenkin ilmi, että 38 prosenttia kouluista ei ole näin tehnyt. Tällöin jää koulussa käymättä se prosessi, jossa voidaan paneutua siihen, miten juuri sen koulun ongelmia ratkoa, ja tähän tarvittaisiin lisää osaamista. Valiokunta osoittikin opettajien täydennyskoulutukseen merkittävän lisäpanostuksen, jossa tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskysymykset ja niiden vahvistaminen nostettiin vielä erikseen esiin.

Lisäksi vielä muutama muu hanke. Kuntapäättäjinä meistä moni tietää, kuinka sisäilmaongelmat vaivaavat kouluja ja myös päiväkoteja ympäri Suomen. Rahoitusta haluttiin jatkaa sisäilmatutkimukselle, jota tekee Turussa TROSSI-hanke Turun yliopiston yhteydessä. Lisäksi rahoitusta sai Aalto-yliopiston tilannehuone, joka on tässä koronankin aikana tarjonnut myös eduskunnan päättäjille ajankohtaista tietoa yhteiskunnan eri sektoreiden tilanteesta. Ja haluan vielä muistuttaa, että valiokunta lisäsi mietintöön tekstin Kelloseppäkoulun osaavan työn tärkeästä jatkosta.

20.33 Janne Heikkinen kok: Arvoisa puhemies! Yliopisto- ja ammattikorkeakouluopiskelijoille suunnatussa Akavan juuri valmistuneessa kyselyssä noin 70 prosenttia opiskelijoista toivoi, että olisi mahdollista osallistua etäopetukseen myös koronapandemiasta johtuvan poikkeustilan jälkeen. Opiskelijat katsoivat, että tällä tavalla on mahdollista yhdistää opiskelu, työelämä ja vapaa-aika parhaimmalla mahdollisella tavalla. Opiskelijat kokivat näin vapautta ja hallinnan tunnetta omasta ajastaan ja arjestaan. Etäopiskelu mahdollistaa tutkinnon yhdistämisen parempiin kursseihin ja muihin osaamiskokonaisuuksiin eri puolilta maailmaa.

Arvoisa puhemies! Olisin kysynyt vastuunalaisilta ministereiltä: onko hallitus ottanut tässä tuoreessa budjettiesityksessään riittävässä määrin huomioon nopeasti muuttuvan digitaalisen maailman ja sen tuomat uudet mahdollisuudet?

Yleiskeskustelu päättyi.

Pääluokan käsittely keskeytettiin.

7.2. Pääluokka 35 Ympäristöministeriön hallinnonala

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Esitellään ympäristöministeriön hallinnon-alaa koskeva pääluokka 35.

Pääluokan yleiskeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 1,5 tuntia.

Keskustelu

18.03 Heli Järvinen vihr (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri, minulla on ilo esitellä ympäristöministeriön pääluokka, ja vaikka voisin luetella kymmenittäin eri lukuja, niin yritän kuitenkin vähän karsia niiden määrää ja kuvata teille sitä kokonaisuutta, jonka olemme saaneet aikaan. Mutta aloitetaan kuitenkin luvuilla: Kokonaisuudessaan ympäristöpuolelle on menossa 323 miljoonaa euroa, yli 37 miljoonaa euroa enemmän kuin viime vuonna. Asumisen avustuksia on lähes 270 miljoonaa ja valtion takauksia reilut 2 miljardia.

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

Hallituksella on tiukka tavoite saada Suomesta hiilineutraali vuoteen 35 mennessä, ja tätä tavoitetta on lähdetty tavoittelemaan monin eri keinoin. Ensi vuonnakin on luvassa energia-avustuksia, sähköautojen latausinfraa, puurakentamisen ohjelmaa, kiertotalouden edistämistä. Toki tähän viimeiseen, etenkin, toivomme vetoapua myöskin Euroopan unionin elvytyspaketista, jotta saisimme sen kunnolla vauhtiin. Ensi vuonna tehostetaan myös elinympäristöjen tilaa eli Helmi-ohjelmaa sekä Etelä-Suomen metsien monimuotoisuutta eli Metso-ohjelmaa. Metso-ohjelman tavoitteena on saada suojelluksi lähes 100 000 hehtaaria metsiä vuoteen 25 mennessä, ja ilouutinen on se, että tästä määrästä jo 80 prosenttia on toteutettu. Myös vesiensuojeluohjelmaa jatketaan, ja vastaamme myös isosti erilaiseen retkeily- ja kalastuskysyntään, jota korona on myöskin vienyt eteenpäin ja johon se on innoittanut suomalaisia.

Kulttuurihistoriallisten rakennusten korjausvelkaa puretaan, mutta myönnämme, että aivan liian vähän. Se kaippaa ilman muuta ratkaisua valtion kiinteistöstrategian... [5 sekunnin katkos äänitallenteessa] — Sensuuri iski peliin, mutta yritetään jatkaa. — Kulttuurihistoriallista korjausvelkaa emme mitenkään saa tämän hallituksen ohjelmalla kurottua umpeen, ja siihen kaivataan todella vuosien ohjelmaa, jotta tässä päästään eteenpäin.

Asuntotuotannon korkotukilainojen hyväksymisvaltuudeksi esitetään 1,8 miljardia, mikä on kaikkien aikojen ennätys, ja se mahdollistaa arviolta noin 9 300 asunnon rakentamisen.

MAL-sopimuksia niin ikään jatketaan ja lisätään. Huomioitavaa on, että valiokunta haluaa jatkaa MAL-alueiden ulkopuolisten kuntien asuntokohtaista käynnistysavustusta, ja tästä valiokunta myös ilmaisi tahtonsa. Yritämme auttaa myöskin väestöltään väheneviä alueita. Niille on luvassa muun muassa purkuavustusta, purkuakordeja ja rajoitusakordeja sekä iäkkäiden ihmisten asuntojen kunnostusavustusta. Tällä hetkellä asiantuntijoiden mielestä meillä on riittävästi erilaisia avustusvaltuuksia, mutta toki kokonaisuutta voi aina kehittää, ja sitä varten odotamme asuntopoliittista kehittämisohjelmaa. Toivon mukaan se tuo myös lisää apua väestöltään väheneville alueille.

Asuntopolitiikasta kannattaa muistaa se, että meillä on edelleenkin yli 300 vammaista laitoshoidossa, vaikka päämääränä oli, että tämän vuoden jälkeen näin ei enää olisi. Tämä on selvä osoitus siitä, että investointiavustuksia pitää jatkaa. Tavoitteena on myös puolittaa asunnottomuus vuoteen 23 mennessä, ja siitä kuulumme kovin positiivisia kommentteja, mutta kannattaa muistaa, että asunnottomuus ei koskaan tule häviämään, ellemme saa niitä asunnottomuuden juurisyitä kitkettyä. Niin kauan kuin on osattomuutta, koulupudokkuutta, erilaisia päihdeongelmia ja niin edelleen, aina tulee uusia asunnottomia, eli tätä ongelmaa ei voi yrittää ratkaista vain loppupäästä vaan etenkin sieltä alkupäästä, ja siihen varmasti myöskin sitten tämä oppivelvollisuuden pidentäminen toivon mukaan tuo parannusta.

Jakovarasta haluan muistuttaa vain sen, että erilaiset luontokohteet saivat paljon rahaa, ja valiokunnan erityishuomiona on saada Saimaa Unescon luontoperintökohteeksi, mikä on myöskin hallitusohjelmassa. Ja ilokseni voin kertoa, että edellisen hallituksen yksimielisesti sopima Pidä Saaristo Siistinä -alus sai kaipaamansa 500 000 uudelleen eli se alus Saimaalle saadaan, ja lisäksi kunnostetaan kivirakenteita.

Mutta tässä lyhyesti valiokuntamme jaoston ympäristöministeriön pääluokka.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia, ja ministeri Mikkonen, 5 minuuttia.

18.08 Ympäristö- ja ilmastoministeri Krista Mikkonen: Arvoisa puhemies! Hyvät edustajat! Oikein mukavaa joulunalusaiakaa kaikille, ja kiitos sekä valtiovarainvaliokunnalle että ympäristövaliokunnalle työstä budjettimietinnön parissa.

Kokonaisuudessaan ympäristöministeriön budjettiesitykset ensi vuodelle luovat paljon kaivattua vauhtia päästöjen vähentämiseen, luonnon elpymiseen sekä vähähiiliseen ja kohtuuhintaiseen asumiseen. Varsinaisen hallituksen budjettiesityksen lisäksi marraskuussa on annettu vuoden 21 talousarviota täydentävä esitys, joka toi 19,5 miljoonan euron lisäsat-sauksen luonnonsuojeluun sekä rahoitusta asunnottomuuden torjuntaa edistävälle ASTA-hankkeelle sekä Euroopan vihreimmän kaupungin tittelin voittaneen Lappeenrannan Green Leaf -vuodelle. Olen iloinen, että valtiovarainvaliokunta esittää budjettimietinnös-sään lisärahoitusta esimerkiksi Pidä Saaristo Siistinä ry:n alushankintaan, luonnon virkis-tyskäyttöön, vesistöjen ja kosteikkojen kunnostukseen sekä Saimaan Unesco-hankkeen edistämiseksi.

Arvoisa puhemies! Ensimmäinen vuosi työtä on pian takana 100 miljoonan korotetulla luonnonsuojelun rahoituksella. Rahoitus on historiallisen korkealla tasolla myös ensi vuonna, eikä syyttä, sillä Suomessa luonnon monimuotoisuuden heikentyminen on edel-leen nopeutunut. Tutkijoiden viesti on kuitenkin rohkaiseva: meillä on mahdollisuus käänt-tää kehityksen suunta. Tähän kaivataan lisärahoitusta. Tänä vuonna kasvatetulla rahoituk-sella on esimerkiksi käynnistetty Helmi-elinympäristöohjelma, jossa suojellaan ja ennal-listetaan soita, kunnostetaan lintukosteikkoja ja perinnebiotooppeja. Soiden suojelu on läh-tenyt tällä hallituskaudella ilahduttavalla vauhdilla käyntiin. Olemme suojelleet jo reilusti yli 4 000 hehtaaria arvosoita. Arvokkaiden elinympäristöjen hoito- ja kunnostustyöt luo-vat uusia työpaikkoja ympäri maan ja parantavat myös luontomatkailun edellytyksiä.

Arvoisa puhemies! Tänä vuonna Metsähallituksen luontopalvelut on kuronut vauhdilla umpeen luonnonsuojelualueiden ja kansallispuistojen retkeilyrakenteiden korjausvelkaa kunnostamalla muun muassa pitkospuita, laavuja ja nuotiopaikkoja. Jatkamme tätä tär-keää työtä myös ensi vuonna. Panostukset kunnostuksiin ovat tulleet kreivin aikaan: koro-naepidemia on lisännyt paljon luonnossa liikkumisen suosiota, ja kansallispuistoissa on riittänyt vilskettä. Panostamme myös vesiensuojeluun. Ensi vuonna muun muassa vesien-suojelun tehostamisohjelman rahoituksen turvin tehdään Saaristomeren valuma-alueella kipsinlevitystä ja vesistökuunnostushankkeita eri puolilla Suomea.

Seuraavaksi rakennetun ympäristön kysymyksiin. Rakentamisen määrä on pysynyt ko-ronapandemiasta huolimatta lähes viime vuoden tasolla. Asuntorakentamisessa uusien aloitusten arvioidaan vähenevän 38 000 asunnosta noin 35 000 asuntoon tänä vuonna ja jatkavan lievää laskua myös ensi vuonna. Viime vuosien korkea asuntotuotannon määrä on näkynyt vuokra-asuntotarjonnan parantumisena ja vuokrien nousun hidastumisena erityi-sesti keskisuurissa kaupungeissa. Asuntorakentamisen osalta talousarvioesitys on elvyttä-vä. ARAn korkotukivaltuudeksi esitetään 1,8 miljardia, joka mahdollistaa 9 000–10 000 valtion tukeman kohtuuhintaisen asunnon rakentamisen. Tänä vuonna elvyttävän lisäta-lousarvion turvin ennakoidaan ARA-aloituksia tulevan noin 9 000. Ensi vuonna MAL-käynnistysavustusten — yhteensä 39 miljoonaa euroa — esitetään säilyvän samoilla koro-tetuilla tasoilla kuin tänä vuonna, mikä kannustaa kasvuseutujen ARA-rakentamista. Käynnistysavustuksia esitetään valiokunnan tekemän muutoksen mukaisesti normaaliin ARA-tuotantoon myös MAL-alueiden ulkopuolella.

Puurakentamisen kannustamiseksi normaalissa ARA-kerrostalotuotannossa esitetään korotettuja käynnistysavustuksia koko maahan. Pidän tätä kannustetta puurakentamiseen

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

hyvänä innovaationa, joka on omiaan edistämään niin suomalaista puurakentamista kuin rakentamisen hiilijalanjäljen pienentämistä. MAL-sopimukseen liittyviin kunnallistekniikka-avustuksiin esitetään korotusta 25 miljoonaan euroon. Korjausrakentamisen määrä on lisääntymässä myös tänä vuonna. Asuntojen energiakorjauksiin esitetään samaa 40 miljoonan euron avustusvaltuutta kuin tänä vuonna. Avustus on osoittautunut varsin suosituksi, ja energiaremontit ovatkin erinomainen ilmastoystävällinen elvytyskeino. Öljystä luopumiseen asuinrakennuksissa esitetään vajaata 10 miljoonaa euroa. Tänä vuonna startannut tuki on ollut todella suosittu, ja toivottavasti saamme EU:n elpymisrahoituksesta tähän jatkora- hoitusta.

Arvoista puhemies! Tulevana vuonna myös Suomen kiertotaloustyö ottaa isoja harppauksia, kun kiertotalouden edistämishjelma valmistuu. Ympäristövaliokunta muistuttaa- kin osuvasti lausunnossaan, [Puhemies koputtaa] että ohjelman toimeenpanoon tulee vara- ta riittävästi resursseja. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt siirrytään debattivaiheeseen. Pyydän nii- tä edustajia, jotka haluavat osallistua debattiin, painamaan V-painiketta.

18.14 **Katja Taimela sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos ministeri Mik- koselle. Hallitus tekee hyvin merkittäviä panostuksia ilmastoon, osaamiseen, työllisyy- teen, kuntien peruspalveluihin sekä teollisuuden kilpailukykyyn.

Ilmastotoimiin tehdään miljardiluokan panostukset. Hallitus vähentää ilmastopäästöjä ja tukee talouden kehittämistä uudistamalla energiaverotusta ja tukemalla teollisuuden säh- köistymistä. Vaikuttavat ilmastotoimet jakautuvat eri hallinnonaloille, ja on syytä pitää huoli siitä, että nämä eri hallinnonalat toimivat aidosti myös yhdessä tavoitteiden eteen, koska muutoin tämä tavoite karkaa kauemmaksi meiltä kaikilta.

Erityiskiitos niistä ensi vuoden budjetin rahoista, jotka suuntautuvat luonnonsuojeluun, luonnonsuojelualueiden hankintaan, puurakentamisen edistämiseen ja asunnottomuuden poistamiseen. Kuten myös edustaja Järvinen omassa puheenvuorossaan totesi, tämä jäl- kimmäinen on sen kaltainen häpeäpilkku, joka vaatii erityisesti poikkihallinnollista yhteis- työtä, ennaltaehkäisevään työhön satsaamista ja tietysti [Puhemies koputtaa] myös yhtei- söllisyyttä muualtakin kuin tästä salista.

18.15 **Petri Huru ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen EU:n kun- nianhimoisin hiilineutraalisuustavoite näkyy ympäristöministeriön vuoden 21 talousarvio- esityksessä, jossa on kymmenien miljoonien lisäys. Hallitus on tehnyt lisäksi veronkoro- tuksia, jotka saattavat vaikuttaa pieniltä mutta joiden vaikutukset ovat kokoaan suurempia.

Suomi on harvaan asuttu ja pitkien etäisyyksien maa, jossa oman auton käyttö on usein ainoa mahdollisuus liikkua. Polttoaineveron korotukset nostavat työssäkäynnin kustan- nuksia ja leikkaavat ihmisten ostovoimaa.

Polttoturpeen veronkorotus aiheuttaa väistämättä alan hallitsemattoman alasajon, josta seuraa tuhansien työpaikkojen häviäminen ja jopa 9 miljoonan euron tulojen menetys sekä työpaikkojen karkaaminen ulkomaille. Turvapäätöksillä on merkittäviä vaikutuksia valta- kunnallisesti. Vapo myi pakon edessä omistamansa kaukolämpöyhtiö Nevelin ranskalai- sille sijoitusyhtiölle, ja nähtäväksi jääkin, tuleeko tästä seuraava Caruna.

Arvoisa hallitus, oletteko valmiit perumaan turpeelle ja polttoaineille tekemänne veron- korotukset, jotka lisäävät kansalaisten ja teollisuutemme kustannuksia sekä heikentävät

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

kilpailukykyämme? Sekä estätekö hiilivuotoriskin ja turvaatte suomalaisen tehtaanpiipun, mikä on globaali ekoteko?

18.17 Kai Mykkänen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä eilen teollisuudelta kuulin myönteisen viestin siitä, että biokaasuinvestoinnit saattavat olla lähdössä käyntiin, ja voidaan toivoa, että erityisesti LNG olisi merkittäväkin ratkaisu suomalaiselle raskaalle liikenteelle lähimmän kymmenen vuoden sisällä. Tässä on kuitenkin ravinteiden kierron ja vesistöjen kannalta se haaste, tehdäänkö sille lietteelle mädätyksen jälkeen mitään. Sehän ratkaisee sen, lähteekö siitä fosfori ja typpi eroon. Ja kysynkin: mitä aiotte tehdä sille, että tämä ei nyt jää aivan puuhasteluksi? Meillä on maa- ja metsätalousministeriön budjetissa 6 miljoonaa tämmöiseen ravinnekiertotukeen, mutta se ei tunnu olevan ollenkaan sama mittaluokka kuin mitä tarvittaisiin, jotta oikeasti lanta saadaan järkevään käsittelyyn.

Toinen tärkeä kysymys: Nyt EU:n huippukokous linjasi ilmastotavoitteet mukaan lukien ilmeisesti ajatuksen nielujen merkityksen kasvattamisesta. Millä keinoilla me voisimme Suomessa fiksusti auttaa taimikoita järeytymään nykyistä nopeammin, jotta puumas- san kasvu metsissä turvataan [Puhemies koputtaa] sillä tavalla, että puuta voidaan sekä käyttää että myös pitää hiilinielua jatkossa kasvussa?

18.18 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ympäristövaliokunta omassa lausunnossaan valtiovarainvaliokunnalle korosti sitä, että kiertotalouden nopeuttaminen ja saaminen toimivaksi tässä maassa on äärimmäisen tärkeää. Kun juuri äsken keskustelin kiertotaloutta harjoittavan yrityksen, tuhkaфирman, kanssa, niin aluehallintovirastosta end of waste -luvan saanti on lähes mahdotonta — jatkuvasti selvityspyyntöjä. Ja, arvoisa ministeri, toivon, että edistätte tätä tilannetta niin, että lupia rupeaa tulemaan. Meillä on kohta se tilanne edessä, että yrittäjät lähtevät tästä maasta. Näin ei voi jatkua, että byrokratialla tapetaan niitä yrityksiä, joilla on todella paljon annettavaa. Heillä on tilanne, että tuotetta menisi markkinoille vaikka kuinka paljon mutta end of waste -merkintää ei saa aluehallintovirastosta ulos. Turhaa byrokratiaa. Toivon, että siihen puututaan.

Toinen asia on se, että puurakentamiseen pitää saada myös ne avustukset tasapuolisesti, ei vain näille MAL-alueille vaan koko Suomeen, koska rakennetaan se puutalo Ilomantsiin tai Helsinkiin, niin aivan yhtä paljon sitoo hiiltä se materiaali, mikä siihen taloon käytetään.

Ja lopuksi, arvoisa puhemies, [Puhemies koputtaa] kun luonnonpuistoja ja kansallispuistoja kohennetaan — nyt on rahaa siihen — niin toivon, että siellä tehdään rakenteiden parannusta, eikä [Puhemies: Aika!] tähyillä uusia puistoja koko ajan.

18.19 Heli Järvinen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Turve vastaa maamme päästöistä 12:ta prosenttia, ja se työllistää suomalaisista 0,1 prosenttia. On aivan selvää, että tästä epäkohdasta pitää päästä eroon. Ja monet lämpölaitokset, monet energialaitokset ovat lähteneet tekemään tätä työtä vapaaehtoisesti jo ennen hallituksen veromuutoksia. Tiedän eräänkin energiayhtiön, joka on vähentänyt turpeen käyttöä noin 50 prosentista reiluun 10 prosenttiin.

Yhteinen huolestamme on kuitenkin se, mitä tapahtuu turvealan yrittäjille, joilla on isoja investointeja koneisiin ja niin edelleen. Kun tiedämme, että nyt kunnostetaan paljon lintukosteikkoja, ennallistetaan soita, niin haluaisin kysyä ministeriltä sitä, missä vaiheessa neuvottelut ovat käynnissä, miten turpeen parissa työskenteleviä ohjataan muiden, luon-

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

nonsuojelutöiden pariin, jotta heillä jatkuisivat työt eikä se pari tuhatta ihmistäkään jäisi työttömäksi, joka turpeesta elantonsa suoraan saa.

18.20 Mai Kivelä vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Koronan lisäksi ilmastokriisi ja luontokato ovat edelleen erittäin akuutteja kriisejä, joiden edessä perussuomalaisten esittämä toimimattomuus ei todellakaan ole mikään vaihtoehto, ja onneksi suurin osa meistä sen ymmärtää. Sen lisäksi on ihan aiheellista muistuttaa, että korona itse asiassa on merkki luontokadosta ja siitä, että meidän toimintamme ei ole kestävällä tasolla. No, erittäin keskeistä on nyt, kun tästä koronasta selvitään ja tätä yhteiskuntaa jälleenrakennetaan, että me emme tee sellaisia ratkaisuja, jotka pahentavat ilmastokriisiä ja edelleen köyhdyttävät luontoa.

Ympäristövaliokunnan lausunnossa ihan keskeistä oli nostaa esille se, että valtion talousarvion määrärahoja on elvytystoimien tavoin siksi arvioitava systemaattisesti niiden ilmasto- ja luontovaikutusten näkökulmasta. Me sanoimme, että kaikissa määrärahojen kohdentamisissa tulisi noudattaa tätä haitattomuusperiaatetta eli do no harm -periaatetta. Ja kuten edustaja Taimela sanoi, tämä merkittävä koordinaatiovastuu, [Puhemies koputtaa] joka ympäristöministeriöllä on, [Puhemies: Aika!] tekee tästä kokoansa isomman.

Kysyisin ministeriltä: miten me voisimme paremmin edistää tätä do no harm -periaatetta kaikkien määrärahojen osalta?

18.22 Mikko Ollikainen r (vastauspuheenvuoro): Ärade talman, arvoisa puhemies! Finlands mål är ju att vara klimatneutralt år 2035, och samordningsansvaret för klimatpolitiken finns på miljöministeriet. Här finns en hel del åtgärder för att nå det här, bland annat utveckling av fastighetsspecifik oljeuppvärmning, att man får stöd för de här sakerna, bland annat. Här finns också satsningar på cirkulär ekonomi tillsammans med arbets- och näringslivsministeriet och jord- och skogsbruksministeriet, och det är jättebra. Det här är någonting som skapar arbetsplatser. Det är också glädjande att det finns satsningar på närturismen, och här vill jag lyfta fram vandringsleden Björkö—Panike i världsarvet i Kvarken — väldigt fin satsning.

Elikkä Merenkurkun maailmanperintöalueella sijaitsevalle Björkö—Panike-vaellusreitille Merenkurkun saaristossa on nyt löytynyt rahaa — todella hieno asia.

Kysyisin kuitenkin ministeriltä. Merimetsot, jotka myös ovat siellä, aiheuttavat suurta haittaa rannikolla. Kysyisin: miten nämä niiden aiheuttamat vahingot näkyvät ensi vuoden budjetissa ympäristöministeriön osalta?

18.23 Niina Malm sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ilmastotoimiin on tehtävä miljardiluokan panostuksia. Näin voidaan vähentää ilmastopäästöjä ja tukea talouden kehittymistä uudistamalla energiaverotusta ja samalla myös tukea suomalaista teollisuutta. Suomen kestävä kasvun ohjelmalla edistetään määrätietoisesti Suomen vihreää siirtymää, ja tätä siirtymää meillä on jo kovaa vauhtia tekemässä muun muassa terästeollisuus. Siksi elpymisrahaston varojen suuntaaminen on erittäin tärkeää. Se on tehtävä tavalla, joka tukee hiilineutraaliuden saavuttamista niin, että vanhoja rakenteita ei tarvitse edes harkita säilytettävän, vaan ne käytetään ainutkertaiseen tilaisuuteen ja mahdollisuuteen tukea suomalaista kilpailukykyä ja tulevan uuden rakennemuutoksen edistämiseen. Erityisesti sitä tulisi vahvistaa kiertotalouden toimien ja synergiaetujen, ilmastomuutoksen hillinnän ja

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

luonnon monimuotoisuuden turvaamisen kannalta. Miten esimerkiksi synteettisten polttoaineiden jalostaminen [Puhemies koputtaa] otetaan huomioon tässä rakenteessa?

18.24 Lulu Ranne ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt täytyisi muistuttaa hallitusta siitä, että todelliset ja kiireelliset suojelutarpeet liittyvät ympäristön mekaaniiseen, kemialliseen ja biologiseen saastumiseen. Tämä on se kaikkein keskeisin. Myös se viljelyskelpoinen maa pitää pitää kunnossa, ja sitä pitää myöskin lisätä. Ja me voimme globaalisti täällä Suomessakin ratkaista tämän ongelman ihan nykyteknologialla.

Mutta mitä tekee hallitus? Hallitus valitsee hiilidioksidijahdin, joka ei ole vaikuttavaa. Olisi mielenkiintoista nyt, että ministeri Mikkonen kertoisi meille, mikä tämä jahdin hinta tulee olemaan Suomen kansalaisille. Mitä se tarkoittaisi meidän yhteiskunnallemme, että me pääsisimme niihin tavoitteisiin vuoteen 35 mennessä? Mitä se tarkoittaisi meidän elintasomme osalta, [Puhemies koputtaa] meidän kulutuksemme osalta? [Puhemies: Kiitoksia!] Lasketaan ja romautetaan. [Mai Kivelä: Hyvää tarkoittaa!]

18.25 Saara-Sofia Sirén kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin valtavien suuret kiitokset valiokunnalle, joka teki töitä tämän kipeästi kaivatun ja perustellun Pidä Saaristo Siistinä ry:n alusinvestoinnin mahdollistamiseksi. Sen eteen on täällä eduskunnan päässä tehty todella paljon töitä, ja se on hyvä, konkreettinen esimerkki sellaisesta vaikuttavasta toimesta, mitä saamme aikaan täällä eduskunnan päässä.

On hienoa myös, että hallitus on jatkanut vesistöjen suojelun rahoittamista sen työn pohjalta, joka aloitettiin viime kaudella Sipilän hallituksen aikana. Tämä on oikein toivottavaa ja positiivista. Mutta me olisimme toivoneet, että lukuisten sirpaleisten hankkeiden sijasta tämä rahoitus kohdennettaisiin aidosti vaikuttavasti niille alueille ja niihin toimiin, joista on saatavilla parhaiten hyöty irti [Puhemies koputtaa] rehevöitymisen ehkäisemiseksi. [Puhemies: Kiitoksia!] Kysynkin ministeriltä: mitä muita toimia on käytössä kuin kipsi [Puhemies: Aika!] — muitakin toimia tarvitaan — ja aiotteko kohdistaa vaikuttavasti toimia Saaristomeren valuma-alueille?

18.27 Ari Torniainen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ympäristöasiat ovat todella tärkeitä, ja siksi on hyvä, että Saimaan saaminen Unescon luontoperintökohteeksi etenee. Siitä ovat myöskin asiantuntijatahot antaneet jo omat lausuntonsa.

Itse kuitenkin kiinnitän huomiota tässä puheenvuorossa rakentamiseen ja asuntotuotantoon, sillä rakentaminen työllistää paljon suomalaisia. Siksi on hyvä, että hallitus on nyt antamassa panostuksia myöskin sinne: muun muassa puurakentamisen käynnistysavustuksia korotetaan MAL-alueella. Mutta, kuten edustaja Hoskonen hyvin omassa puheenvuorossaan toi esille, niin itsekin vilpittömästi toivon, että nämä vastaavanlaiset puurakentamisen avustukset laajenevat myöskin koko Suomeen samansuuruisina summina. Se olisi erittäin tärkeää.

Hyvää ovat myös nuo avustukset, joilla kannustetaan kuntia ja kotitalouksia vaihtamaan pois öljylämmityksestä kotimaiseen uusiutuvaan energiaan, [Puhemies koputtaa] todella tärkeä asia, ja samoin myöskin esteettömyysparannukset, mitä pystytään tekemään koteihin.

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

18.28 **Tiina Elo vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Alkuun kiitos hallitukselle ja erityisesti ympäristö- ja ilmastoministeri Mikkoselle tuloksellisesta luonnonsuojelu- ja ilmastotyöstä.

Nostan tässä esiin myös kiertotalouden. Se on keino, jolla me voimme vähentää päästöjä, ylikulutusta ja luontokatoa ja samalla luoda työpaikkoja. Lähtökohdaksi kiertotaloudessa tulee ottaa neitseellisten raaka-aineiden käytön merkittävä vähentäminen. Tässä päästään vihdoinkin eteenpäin, kun ympäristöministeriön johdolla valmisteltu kiertotalouden edistämishjelma mittareineen valmistuu. Ympäristövaliokunta kiinnitti huomiota siihen, että kaikille ministeriöiden hallinnonaloille tulee varata riittävät resurssit ohjelman toimeenpääntöön, jotta päästään eteenpäin, ja ympäristöministeriön resurssien osalta tulee tunnistaa tämä koordinoituvastuu kiertotalouden edistämisessä. Erityisesti tulee vahvistaa kiertotaloustoimien synergiaetuja ilmastomuutoksen hillinnän ja luonnon monimuotoisuuden turvaamisen kanssa.

18.29 **Mari-Leena Talvitie kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Korona-ajan jälkeen todellakin tarvitaan toivoa tulevasta ja toimia tämän kestäväen kasvun polulle, mutta valitettavasti tästä ensi vuoden budjetista työllisyystoimien lisäksi puuttuvat myöskin isot pitkän linjan ilmastoteot. Suomalaiset odottivat jälleen tutkijoiden ja asiantuntijoiden kanssa suurempia ilmastotekoja ja oikeasti sitä polkua, jolla voitaisiin saavuttaa hiilineutraali Suomi 2035 mennessä.

Kysynkin nyt: mitä kuuluu verouudistukselle? Meidän verotuksen painopistettä tulisi siirtää työn ja yrittäjyyden verotuksesta haittojen ja päästöjen verotukseen. Hallituksen puheet ja päättämättömyys kirittävät turpeesta siirtymistä liian nopeasti. Miksei hallitus tee yhtä nopeasti päätöksiä myöskin tästä reilun, oikeudenmukaisen siirtymän rahastosta tai niistä päätöksistä, jotka tarvitaan, jotta voidaan käyttää myöskin tätä JTF-rahoitusta näille turvealueille? — Kiitos.

18.30 **Hanna Huttunen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On tosi hieno asia, että nyt puurakentamista on lähdetty viemään eteenpäin, ja voisikin sanoa, että kun sitä on seurannut aikaisemmin tuolta maakunnasta käsin, niin tosi tuskallisen hitaasti se on kyllä täällä Suomessa edennyt, vaikka on sanottu, että me olemme vihreän kultan maa.

Myös nämä MAL-alueiden lisäykset ovat hyviä, mutta jaan tässä kyllä saman huolen edustaja Hoskosen ja muiden kanssa, että olisi hyvä, että tämä rakennustuki leviäisi tasaisesti muuallekin eikä vain MAL-alueille.

Haluaisin kysyä sen lisäksi: Kuinka hallitus aikoo muuten edistää puurakentamista? Onko kirjattu ensi vuodelle asioita jotain muuta kautta? Meillä on ollut toiveita myös siitä, että kuntapuolella varsinkin tulisi aina selvittää tämä puurakentamisvaihtoehto. Yleensä on oletusarvo, että se on kalliimpaa, mutta se ei todellakaan aina näin ole. Tästä olisin halunnut ministeriltä hiukan kuulla, mitä muita konsteja on kuin tämä MAL-alue. — Kiitos.

18.31 **Mikko Lundén ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Toisin kuin hallitus, me perussuomalaiset kannamme huolta Suomen työllisyydestä, yrittäjyydestä ja talouskasvusta. Tämän johdosta näemme, että energia- ja ilmastopolitiikan pitää tukea työllisyyttä ja talouskasvua eikä haitata niitä, niin kuin nyt on käymässä. Samaten on huolehdittava siitä, että maassamme tehdään jatkossa johdonmukaisuuteen, kohtuuhintaiseen

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

ja kotimaiseen energiaan tähtäävä energiapolitiikkaa, mikä tukee edelleen paremmin työllisyyttä, talouskasvua, kilpailukykyä ja ostovoimaa.

Lisäksi me perussuomalaiset olemme koko ajan korostaneet, että suomalainen tehtaaniippu on ympäristöteko. Suomen liian kunnianhimoinen ilmastopolitiikka aiheuttaa nyt sen, että Kiina rakentaa piipun ja tekee sen huomattavasti saastuttavammin kuin Suomi. Tästä syystä olemme sekä puolueena että eduskuntaryhmänä ehdottaneet ilmastoveroa tai ilmastotullia erityisen saastuttavien maiden tuontituotteille. Jos tähän päästään, niin voimme täten huolehtia Suomen kilpailukykyä ja työpaikoista jatkossa huomattavasti paremmin. Kysyisinkin teiltä, arvoisa ministeri: oletteko valmis pohtimaan vakavasti perussuomalaisten ehdotusta ilmastoverosta tai -tullista?

18.32 Atte Harjanne vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kiitos ministerille hyvästä alustuksesta ja työstä näiden asioiden eteen. Tässähän tulee nyt ensi vuoden talousarviossa näitä avustuksia asumisen energia-avustuksiin, sähköautojen latausinfraan ja kiinteistökohtaiseen öljylämmityksestä luopumiseen. Olen miettinyt näiden avustusten ohella, että tehokas keino avittaa tätä vähähiilistä siirtymää olisi lainoittaminen eli sen tyyppinen, että tuettaisiin näitä vähähiilisiä hankintoja, jotka ovat usein luonteeltaan investointeja eli maksavat itsensä takaisin. Onko tämäntyyppistä harkintaa hallituksen piirissä?

Sitten toisena asiana luonnon monimuotoisuuden turvaaminen — äärimmäisen iso, vakava, globaali haaste ilmastomuutoksen rinnalla. Nyt meillä on hienoja panostuksia luonnonsuojeluun, mutta olisi tärkeätä, että tämä tematiikka ja aihe läpileikkaisi kaiken päätöksenteon. Olisin kysynyt, mitä sen eteen on tehtävissä, että luonnon monimuotoisuus korostuisi kaikessa: teollisuus, maankäyttö, [Puhemies koputtaa] muu elinkeino, kaikki politiikka myös? — Kiitos.

18.33 Sari Multala kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus jatkaa vesiensuojelua edellisen hallituksen tavoin ja keskittää resursseja muun muassa maatalouden ravinnekuormituksen vähentämiseen. Tässä muutama aiempikin edustaja on kysellyt, mitä kaikkea tämä ohjelma sisältää, ja ympäristövaliokunnassa silloin, kun vielä olin itse valiokunnan jäsenenä, kuulumme myös tästä talousarvion käsittelyn yhteydessä, ja siellä asiantuntijat ehdottivatkin, että lannan fosforin siirtoon voisi suunnata tuen. Se auttaisi sekä niitä viljelijöitä kuin sitten toisaalta tehokkaasti hoitamaan sitä kuormitusta pienemmäksi.

Toinen ehdotus on, voitaisiinko tästä tuesta käyttää osa esimerkiksi rantaruovikoiden niittämiseen esimerkiksi pilottihankkeiden kautta, kuten edustaja Sirén on ehdottanut. Tässä olisi muutama sellainen konkreettinen toimi, joka näin ainakin otsikkotasolla oikein hyvin sopisi tähän hallituksen aloittamaan tärkeään ohjelmaan, sillä esimerkiksi Itämeren tila ei voi enää odottaa uusia toimia.

18.35 Katja Taimela sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On erittäin surullista, jos joku edelleen väittää tässä salissa, että ilmastomuutoksen torjunta ja teollisuus ovat toistensa vihollisia, koska niin ei todellakaan tarvitse olla, jos me katsomme tätä asiaa realistisesti, niin kuin kasvoihin tässä salissa toinen toisiamme.

Elikkä maailmalla pääomat hakeutuvat kiihtyvällä vauhdilla kohti hiilivapaita ratkaisuja, ja meidän on tartuttava paitsi ilmastoon myös sen työllisyyden näkökulmasta jokaiseen uuteen mahdollisuuteen. Minä uskallan ajatella, että jokainen eduskuntapuolue tässä salissa haluaa ajatella, että työllisyyden parantaminen on meidän päätavoite, ja ilmastomuut-

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

tos on yksi sellainen ratkaisu, joka meidän, kaikkien puolueiden, pitäisi nähdä myös tässä salissa. Elikkä ympäristö- ja ilmastoystävälliset tuotteet ja innovaatiot ovat tulevaisuuden kilpailuvalttimme kansainvälisessä kilpailussa, ja toivon todella, että näiden keskusteluiden jälkeen, joita tänäkin vuonna olemme tässä salissa käyneet, jokainen hallituspuolue ja oppositiopuolueetkin näkevät [Puhemies koputtaa] tämän ratkaisuna eikä ongelmana.

18.36 Vilhelm Junnila ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Mikkonen mainitsi pitkospuut, ja ehkä valtiovarainministeri haluaa syvällistä keskustelua siitä, ovatko ne mahdollisesti tuppeensahattuja, joten kun täällä on koko päivä juteltu valtiontaloudesta, on hyvä, että tällainen pieni ja konkreettinen mutta iloa luonnossa liikkuvalla tuova asia otettiin esiin.

Osassa alueitahan Metsähallitus on siirtynyt käyttämään soraa pitkospuiden sijasta, ja vaikka se ehkä ei tuo mieleen lapsuuden erämuistoja, niin kannustan myös ministeriä huomioimaan, että käytännön kannalta nämä pitkospuut eivät ole paras ratkaisu kosteikkojen ylitykseen, ne kun eivät kestä, ovat liukkaita ja niiden kunnosta ei voi mennä takuuseen. Kävelin kesällä yhteen mittaan 800 kilsaa pitkää Kalottireittiä, ja siinä tuli vastaan jos jonkinlaisia virityksiä. Monesti oli parempi kävellä vaikka suoraan suossa kuin käyttää näitä liukkaita, katkeavia ja veden alle uppoavia rakenteita, eli kun näitä edistätte, niin joko pitääkää niistä hyvää huolta tai korvata ne muilla ratkaisuilla. Pitkospuutahan ei varsinaisesti tarvita luontoelämysten saavuttamiseen. [Puhemies: Aika!] Ehkä tärkeämpää olisi, että reiteistä myös kansallispuistojen ulkopuolella huolehdittaisiin ja luontosuhdetta kehitettäisiin ilman rakenteita.

18.37 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Olen hie-
man huolestuneena seurannut tätä keskustelua, kun tuntuu, että kohta jokaiseen asiaan pitää saada valtiontukia, ja kannattaisi pikkusen vilkaista kukkaron menopuoltakin joskus.

En ymmärrä tätä turvevihaa, kun meidän emme ole sopineet, että turpeen käyttö lopetetaan, energian käyttökään. Me olemme tällä hetkellä maailman johtava kasvualustojen toimittajavaltio koko maailmassa. Uusia tuotteita tulee markkinoille, ja me pystymme hoitamaan tämän energiapaketin niin, että ei tarvita valtiontukia. Käytetään viisaasti sitä turvetta ja tehdään siitä huoltovarmuuspolttoaine, ja sen jälkeen käytetään... Huonot hakkeet eivät pala, ellei ole tukipolttoainetta, mutta tuskin ympäristöministerikään haluaa, että poltetaan tukipolttoaineena kivihiihtä tai öljyä.

Mitä tulee edustaja Junnilan äsken käyttämään hyvään puheenvuoroon näistä pitkospuista ja muista, tuli mieleen tällainen hyvä ehdotus meille kansanedustajille, myös arvoisalle ministerille: Minkä takia joka paikkaan pitäisi laittaa se pitkospuu? Suosittelen ostamaan hyvät retkeilykengät, kunnon kengät, joissa on vedenpitävä kalvo siellä sisällä ja erinomaiset muuten. [Puhemies koputtaa] On muuten parempi kävellä kuin huonoilla pitkospuilla.

18.38 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hyvä ministeri, haluan antaa kiitosta tästä Pidä Saaristo Siistinä ry:n Saimaan alushankinnasta. Se on erittäin tervetullut ja tarpeellinen. [Saara-Sofia Sirén: Kiitos sinulle!] Annan kiitosta myös Metso-rahoista, luonnon monimuotoisuuden vaalimisesta, kuten myös kansallispuistojen ja luontokohteiden rahoituksen vahvistamisesta. Korjausvelkaa niissä riittää, ja toivon, että työtä myös esteettömien luontokohteiden tekemiseksi jatketaan.

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

Haluan kiittää myös siitä, että päätitte antaa 100 000 euroa Metsästäjäliitolle, avustusta metsästäjien tekemiin luonto- ja ympäristötöihin. Riistakannat, peurat ja hirvet, on syytä pitää kurissa, mutta toivottavasti pian saadaan käyntiin myös nämä suden kannanhoidolliset metsästyksset. Kysyisin ympäristövaliokunnan puheenjohtajalta, edustaja Hoskoselta: miten suden kannanhoidollinen metsästys -kansalaisaloite valiokunnassa on edennyt? Samalla voi sitten ehkä vastata myös tähän valkuposkikihanhiongelmaan: [Puhemies koputtaa] saadaanko se metsästys käyntiin? [Perussuomalaisten ryhmästä: Hoskonen hoitaa!]

18.40 Hilkka Kemppi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri, ensinnäkin näin luonto-oppaan sydäntä lämmittävät kalastuksen ja retkeilyn edistämiseen varatut rahat. Korona on kehittänyt suomalaisten luontosuhdetta hyvään suuntaan, ja olen siitä varsin ylpeä, että se näkyy myös valtion budjetissa. Myös vapaaehtoinen metsiensuojeluohjelma Metso ja Metsästäjäliitto ansaitsevat varatut rahat. Ne ovat erittäin hyviä panostuksia.

Arvoisa ympäristöministeri, on hyvä, että Lahden, Jyväskylän ja Kuopion seudut ovat nyt mukana näissä kaupunkiseutujen MAL-neuvotteluissa. Kiitos lisärahaista muun muassa puurakentamiseen ja kuntatekniikan kehittämiseen. On loistava asia, että saamme lisää koteja puusta. Se on varsinainen hiiliteko näille kaupungeille. Samalla kuitenkin pidän erikoisena sitä, että neuvottelut on käyty kahdessa erässä ja nämä kolme kaupunkia ovat vielä sopimuksettomassa tilassa. Kysynkin ministeriltä: miten saamme ensi vuonna nämä sopimukset maaliin niin, [Puhemies koputtaa] että ne ovat uskottavia ja auttavat näitä seutuja kehittämisessä nykyistä paremmin?

18.41 Ari Koponen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Järviseltä ja Kivelältä haluaisin kysyä: Pitääkö turpeen alasajo tehdä niin, että se on täysin hallitsematonta? Otatteko huomioon asian sosiaalisen, taloudellisen sekä alueellisen ulottuvuuden? Tässä ovat menossa muun muassa suomalainen huoltovarmuus, työ ja omavaraisuus samalla, kun korvaamme turpeenpolton huonokuntoisella hakkeella, mitä tuodaan Venäjältä rekoilla sekä Keski-Euroopasta laivoilla. Onko tämä sitä vihreää elvytystä teidän mielestänne?

Yhdyn näihin puheenvuoroihin tästä puurakentamisen edistämisestä.

18.42 Mai Kivelä vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Turpeen osalta haluaisin sanoa sen, että olen samaa mieltä siitä, että nyt on tärkeää huolehtia siitä, että turve ei korvaudu puunpoltolla. Sen takia itse ajattelen, että tällainen ainespuuvero olisi hyvä asia. [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä] Sen lisäksi olisi hyvä, että kun turvetuotantoa nyt lähivuosina ajetaan alas, niin huolehditaan siitä, että nämä turvetuotantoon varatut alat eivät päädy viljelykäyttöön, ja erityisiä toimia tarvittaisiin varsinkin niiden alojen ennallistamiseen, jossa turvetta on vielä paljon jäljellä.

Ministeriltä voisin kysyä: mitä mieltä olette tästä ainespuuveroehdotuksesta — tai vaikka muiltakin täällä salissa olijoilta — jota esimerkiksi ilmastopaneelin Ollikainen on esittänyt ja itse ainakin mielelläni edistäisin?

Perussuomalaisille muuten sanoisin, että minä aidosti uskon, että teidän ilmastovastainen linjanne on [Puhemies koputtaa] suomalaisen työllisyyden ja elinkeinojen kannalta haitallinen. Sen lisäksi te omassa vaihtoehtobudjetissanne [Puhemies: Aika!] leikkaisitte

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

40 prosenttia tästä ympäristöministeriön alasta. [Puhemies: Kiitoksia!] Se on ihan kohtuutonta.

18.43 Pauli Kiuru kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin tähän veroasiaan. Kokoomus ei kannata tällaisia lisäveroehdotuksia.

Sitten varsinainen asiani: Haluan kiittää ministeriä hyvin onnistuneesta työstä. Täytyy kiittää, kun on kiitokselle aihetta. Olen tyytyväinen siitä, että kansallispuistoja on hoidettu hyvin. Määrärahat ovat esimerkiksi kansallispuistoille kasvaneet. Viime vaalikaudella saimme jo näitä lisäyksiä aikaan, ja suunta on hyvä.

Korjausvelkaa toki on paljon. Täällä on puhuttu pitkospuista ja rakenteista. Haluan aina tässä yhteydessä nostaa esille autiotuvat. Meillä on noin 300 autiotupaa. Se on aivan ainutlaatuinen verkosto maailmassa. Hienoa, että myös valiokunnan mietinnössä Kainuun autiotuvat on määrärahalla erikseen huomioitu. Pieni ongelma autiotuvissa on se, että ulkomaiset retkeilyryhmät ovat niitä ruvenneet valtaamaan [Puhemies koputtaa] taloudelliseen käyttöön, ja siihen toivon hyvää valvontaa.

18.44 Niina Malm sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ilmastotoimilla tuetaan myös konkreettisesti työllisyyttä. Suomalaisilla on pitkältä ajalta osaamista ja kokemusta ympäristöarvojen huomioimisesta teollisuudessa. Tämä on meidän ehdoton vahvuutemme, jota täytyy hyödyntää nyt kaikin tavoin, kun siihen on mahdollisuus.

Aivan kuten edustaja Taimela täällä totesi, pääomat etsivät hiilivapaita vaihtoehtoja. Globaalit markkinat ovat auki, ja ne ovat valtavat, ja ne ovat auki myös meille suomalaisille. Me tarvitsemme Suomeen kestävää vihreää teollisuutta, joka turvaa työpaikat ja turvaa huoltovarmuuden. Tulevaisuus on suomalaisella ympäristöystävällisellä ja puhtaaseen teknologiaan suuntautuvalla teollisuudella kokonaisuudessaan erittäin valoisa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministerille on tullut aika paljon kysymyksiä, joten olisiko pari minuuttia vastauksille.

18.45 Ympäristö- ja ilmastoministeri Krista Mikkonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin tietysti kiitos kiitoksista. On kiva saada myös myönteistä palautetta. Tässä on tullut todella paljon kysymyksiä. Vastaan nyt muutamiin, ja varmaan sitten jatketaan myöhemmin.

Aloitetaan nyt ensin vaikka tästä puurakentamisesta, joka tuli tosi monessa kysymyksessä esille. Siis puurakentamiseen saa myös MAL-alueiden ulkopuolella käynnistysavustusta 2 000 euroa, niin että se ei ole ainoastaan MAL-alueille vaan myös muualle. Ja puurakentamista halutaan edistää muillakin tavoin. Julkaisimme julkisen puurakentamisen tavoitteet, ja myös puurakentamisen ohjelma jatkuu. Siinä panostetaan myös koulutukseen, neuvontaan ja teolliseen rakentamiseen. Täytyy muistaa, että puurakentaminen ei tarkoita vain sitä, että koko talo rakennetaan puusta, vaan voidaan hyödyntää myös puurakenteita ja osia kiinteistöstä. Esimerkiksi hoivalaitoksissa tehdään paljon näin.

Sitten MAL-sopimuksesta tuli kysymys. Tällä hetkellä todella uusille MAL-alueille ovat neuvottelut kesken. Nämä tehtiin kahdessa erässä, koska vanhojen MAL-alueiden sopimukset päättyivät ja niistä suoraan jatkettiin, ja uusista alueista on sen jälkeen päästy neuvottelemaan.

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

Tässä on paljon puhuttu myös ilmastopolitiikasta ja siitä, miten se vaikuttaa työllisyyteen. Niin kuin moni edustaja on todennut, investoinnit menevät tällä hetkellä nimenomaan vähähiilisille toimijoille, sinne syntyvät työpaikat. Ja esimerkiksi eilen juuri itse keskustelin Climate Leadership Coalitionin kanssa, joka on yli 70 suomalaisen yrityksen joukkio, joka nimenomaan ajaa kunnianhimoista ilmastopolitiikkaa. Siellä on mukana isoja toimijoita, kuten vaikka Kone, Neste ja Huhtamäki, ja he korostavat sitä, että jos me emme tee ilmastotekoja, niin se tulee näille yrityksille kalliiksi. Ja siksi esimerkiksi teollisuuden vähähiilietiekartat ovat nyt semmoinen keino, että nyt kun me mietimme elvytyspaketteja, niin sinne niitä puhtaita ratkaisuja halutaan yhdessä löytää.

No, sitten vielä nostan tämän asunnottomuuden, joka myös tuli esiin. Meillä tehdään paljon asunnottomuustyötä. Suomi on harvoja Euroopan maita, joissa on onnistuttu vähentämään asunnottomuutta, mutta se ei tietenkään tarkoita sitä, [Puhemies koputtaa] ettei työtä pitäisi koko ajan tehdä, koska niin kuin täällä edustaja Järvinen aloituspuheenvuorossaan totesi, meillä on myös riski, että uusia ihmisiä tulee asunnottomiksi, ja siksi [Puhemies koputtaa] asuntoneuvonta on [Puhemies: Aika!] erityisen tärkeää, ja siihen on lain-säädäntöäkin tulossa.

18.48 Seppo Eskelinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Muutama kommentti. On hienoa, että kansallispuistoihin ja luontopalveluihin panostetaan, virkistyskäyttöön ja matkailuun. Luontomatkailu on kasvanut kovasti. Kun katsoi investointilistaa, tietysti olisi toivonut, että siellä olisi sitten laajemminkin näitä hankkeita ollut, mutta hyvin on menty tällä hallituskaudella eteenpäin.

Puurakentamisen osalta Joensuuhun on mallikaupunki, ja meillä on Suomen korkein puurakennus, opiskelijatalo, 14-kerroksinen, ja Areenaa ja Metlaa ja muuta. Mutta rakentajilta on kovastikin terveisiä koko puurakentamisen ajan tullut normituksen tarkastelusta. Siellä olisi monella tapaa paikka päivittämiselle, jolla pystyttäisiin edistämään sitten myös puurakentamista.

No, sitten tämä turvekeskustelu: Kyllähän se totta on, että tämä lähti vähän lapasesta. Ei tässä varmaan kukaan uskonut, että Energiateollisuus ajaa sitä tällaisella vauhdilla alas. Nyt on tärkeintä minusta huolehtia se, [Puhemies koputtaa] että kasvaturvealustat ja aktiivihiihtotuotanto ja huoltovarmuus turpeen osalta pystytään jatkossa turvaamaan.

18.49 Petri Huru ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä turvekeskustelu tulee varmasti jatkumaan, joten en puhu siitä, vaan puhun valkoposkikihanhista. Kevätkarkotuksen osalta häirintäkeinoista on rajattu pois voimakkaat äänikarkotteet ja ampuminen. Jäljille jäävien keinojen vaikutus hanhien käyttäytymiseen on olematon ja lyhytkestoinen. Lisäksi monille tiloille on tullut yllätyksenä karkotustoimien rajoittaminen ja kieltäminen luonnonsuojelualueiden ja maali alueiden läheisyydessä. Eli voidaan todeta, että päätökset menivät hanhien etu ja luonnonsuojelulaki edellä ja maatilojen ahdinko jätettiin toisarvoiseksi.

Oletteko maatilojen toiminnan, talouden, rehuomavaraisuuden sekä eläinten hyvinvoinnin ja terveyden turvaamiseksi valmiit sallimaan valkoposkikihanhien kevätmuuton yhteydessä myös ampumisen, jonka vaikutus hanhien käyttäytymiseen on tehokas ja pitkävaikutteinen?

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

18.50 **Inka Hopsu vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Myös minä olen iloinen retkeilyinfran kunnostamisesta. Nuotiopaikka tai autiotupa lämmittää. Pelkistä pitkospuista ei siis ole kysymys. Tässä on niin monta retkeilyn ystävää, edustajaa täällä tuntunut puhuvan, että tuli mieleen pohtia, vieläkö toimii emeritusedustaja Salolaisen aikaisemmin aktiivisesti vetämä luontoryhmä. Sille varmaan olisi kysyntää. Iloinen olen myös partio-
laisten Evon leirialueen rakenteisiin saamasta lisärahoituksesta.

Luonnon monimuotoisuuden tila on ollut pitkään Suomessa hälyttävä. Esimerkiksi Suomen ympäristökeskuksen tutkijoiden viesti on ollut painava ja selkeä. Meillä on kuitenkin mahdollisuus pysäyttää biodiversiteetin kato. Yksi suurimmista ongelmakohdista on tähän näkökulmaan liittyen maankäyttö. Metsien hakkuut, soiden ojitukset ja vesistöihin kohdistuvat kuormitukset vaarantavat kaikki monimuotoisuutta.

On hienoa, että ministeri Mikkosen [Puhemies koputtaa] johdolla näihin on pystytty puuttumaan. [Puhemies: Aika!] Kysynkin: kuinka voisimme entisestään lisätä soiden entsointia?

18.51 **Mari-Leena Talvitie kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On todellakin tärkeää, että Metsähallitus on saanut lisämäärärahoja, ja varsinkin, kun takana on tämä koronavuosi ja käyttäjämäärät ovat nousseet huimasti, on hyvä, että muun muassa Ouluun tuli Sanginjoen luonnonsuojelualueen retkeilyrakenteisiin 200 000 euroa ja tuli Itärajan retkeilyreittiä tuonne Hossaan, myöskin tuli Ylä-Kainuun autiotuville ja moneen muuhun. Ja Edustaja Hopsun tavoin iloitsen Evon nuorisoleirialueen kunnostamiseen osoitetusta määrärahasta, 100 000 eurosta. Suomalaiset ovat liikkuneet tänä vuonna paljon luonnossa. Se varmasti tulee myöskin jatkumaan, ja siinä tulee myös tarpeellista liikuntaa ja yhdessä-
oloa.

Arvoisa puhemies! Mitä kuuluu pitkän aikavälin asuntopolitiikan kehittämistyölle, jota puheenjohtajana ministeri Mikkonen hyvin on hoitanut? Mitä kuuluu tälle selonteolle — ja entä jätelaille, josta itse asiassa viimekin vuonna tässä budjetin palautekeskustelussa kysyin? — Kiitos.

18.52 **Saara-Sofia Sirén kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tätä kautta on takana toista vuotta, keväällä ollaan puolessavälissä. Hallituksen kunnianhimoinen hiili-neutraaliustavoite on tullut meille jo tutuksi, mutta edelleen on odotettu niitä vaikuttavia toimia, päätöksiä, joilla tätä tavoitetta kohti edetään. Monia vaikuttavia, asiantuntijoiden suosittamia toimia on jatkuvasti siirretty vain eteenpäin. Nyt jos ministerillä olisi uutta kerrottavaa esimerkiksi tästä Vaken pääomituksesta: Millä tavalla on tarkoitus käyttää näitä satoja miljoonia euroja tämän ilmastorahoituksen kautta? Minkälaisin kriteerein rahoitusta on tarkoitus edistää? Jos saisimme tähän ilmastorahoituksen käyttöön selkeyttä, niin se varmasti ainakin pieneltä osin kertoisi niistä [Puhemies koputtaa] toimista, joita hallitus on ilmastopuolella edistämässä.

18.54 **Tiina Elo vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On todella tärkeää, että myös vaikeampina aikoina satsaamme luonnonsuojeluun. On tärkeätä myös, että niin ympäristöministeriössä kuin valiokunnassakin on tunnistettu kuntien rooli niin ilmastotyössä kuin luontotyössäkin. Kunnat ovat osoittaneet laajasti halunsa toimia, ja sitä meidän kannattaa tukea. Esimerkiksi metsiensuojeluohjelma Metsossa ja Helmi-elinympäristöohjel-

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

massa on tärkeätä, että myös tulevaisuudessa kunnilla on mahdollisuus saada rahoitusta omille toimilleen.

Kiitan ministeriä myös siitä, että meillä on valmisteilla esitykset kahdeksi uudeksi kansallispuistoksi, Sallatunturiin ja Evoon. Pidän todella tärkeänä, että saamme myös laajennettua kansallispuistoverkostoa sen lisäksi, että kunnostamme nykyisiä.

Ja luonnon monimuotoisuuteen liittyen nostan vielä esiin sen, että suojelualueiden määrän lisäksi erityisen tärkeää on huolehtia näiden alueiden kytkeytyneisyydestä, jotta lajit pystyvät liikkumaan ja sillä tavalla [Puhemies: Kiitoksia!] monimuotoisuus säilyy.

18.55 Kai Mykkänen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä taisi edustaja Eskelinen sanoa, että turvekeskustelu on lähtenyt lapasista tai ylikorostunut, ja siinä määrin voin siihen yhtyä, että tästä on tullut ylipolitisoitunut. Verotuksella voidaan vaikuttaa siihen nopeuteen, mutta tässä on paljon luonnollisemmasta trendistä kysymys kuin mitä esitetään. Jos katsoo 10—15 vuoden tähtäimellä, avain on lämpöpumpputekniikan kehitys, sen hyötysuhde, sen kilpailukyky, ja se on myös se avain, jolla täällä esiin tuotua ainespuun polttamisen välttämistä voidaan tehdä. Ja tässä mielessä kovasti toivoisin, että suurten lämpöpumppujen sähköveroluokka kakkoseen, siis alempaan sähköveroluokkaan, siirtäminen etenisi mahdollisimman nopeasti, koska se tapahtuu.

On tärkeätä tietysti pitää huolta siitä, että kun turvetuotantoalueella määrät vähenevät, niin uusia elinkeinoja syntyy. Hiilisieparit Oy haluaisi prosentin Suomen hiilipäästöistä sitoa niin, että kompensatiomaksuilla voitaisiin metsittää [Puhemies koputtaa] turvetuotannosta vapautuvia alueita. Voisiko tämän standardin luoda ympäristöministeriössä, että Hiilisieparit-tyyppinen toiminta saisi kompensatian [Puhemies: Kiitoksia!] määritelmään?

18.56 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tässä turvekeskustelussa on tosiasiat unohdettu ajat sitten. Nythän meillä on tilanne, jossa ajetaan Keski-Euroopasta tänne haketta ja sitä myötä tuodaan valtava määrä sienitauteja ja hyönteistuholaisia Suomeen, ja kukaan ei välitä näistä. Ei ole yksikään ministeri tai asiantuntija edes korvaansa lotkauttanut. Metsänomistaja joutuu joka ainoan pöllipinon raivaamaan tienvarresta pois ennen heinäkuun alkua, ja kuitenkin miljoonia kuutioita, laivalasteittain, suunnitellaan näitä tuholaisia ajettavan länsirannikolle. Venäläinen hake on valloittanut koko Suomenniemen. Kotimaiset energiapuun toimittajat ovat kohta konkurssissa. Turve loppuu — se loppuu voimalaitoksista, se loppuu kasvualustana, se loppuu maataloudesta ja monesta muusta. Ja me täällä viisastelemme siitä, mikä on ilmastopolitiikkaa. Turmiollisinta ilmastopolitiikkaa, arvoisa puhemies, on se, että rahtaamme tänne Suomeen ulkomaista energiaa ja heitämme samalla huoltovarmuuden romukoppaan. Tämä on vastuutonta politiikkaa. Jos tällaista jatketaan, niin tämä kansakunta on [Puhemies koputtaa] kohta kerjuulla ja velan varassa elävä kansakunta, joka [Puhemies: Kiitoksia!] kurjistuu. 10 miljardin leikkauslistat odottavat. [Mikko Lundén: Järjen ääni! — Perussuomalaisen ryhmästä: Perussuomalainen ääni!]

18.57 Atte Harjanne vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos edustaja Kivelälle erittäin hyvästä puheenvuorosta tuossa aikaisemmin, ja oli mielestäni oikein perusteltu nosto tämä ainespuun verotus. Ihmettelen sitä äänekästä reaktiota toiselta puolelta salla, koska kyllähän verotuksen lähtökohtainen ajatus on, tai parhaimmillaanhan se nimen-

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

omaan perustuu näihin ulkoistushaittoihin, jotka, jos ajatellaan puunpolttoa, ovat merkittävät. Puunpolton verokohtelu ei vastaa sitä sen aiheuttamaa ympäristöhaittaa, eli tässä on ihan selvästi korjaamisen paikka.

Tämä lämpöpumppuasiasia on sinänsä toiseen suuntaan sitten taas hyvin hyvä huomio, ja toki on selvää, että kun tämä siirtymä on niin nopea, niin tarvitaan erilaisia julkisia instrumentteja myös niihin polttoon perustumattomiin teknologioihin.

Olisin vielä kysynyt tästä soiden ennallistamisesta. Sille on biodiversiteetin näkökulmasta tosiaan merkittävä tarve, ja se ikään kuin vastaisi kaiketi sitä osaamista ja infraa, mitä meillä on turpeeseen liittyen. [Puhemies koputtaa] Kuinka pitkälle tätä pohdintaa on jo tehty?

18.58 Sari Multala kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toivon, että edustaja Hoskonen voisi tulla tutustumaan vaikka Vantaan Energiaan, jossa aiotaan luopua biovoimalaitoksessa turpeenpoltosta ensi vuonna, ja sillä itse asiassa ei ole mitään tekemistä nyt sen kanssa, miten hallitus turpeen verotusta kohtelee, vaan tämä päätös on tehty jo aiemmin. Tekniikkaa turpeen korvaamiseksi tukipolttoaineena on kehitetty, ja nyt se on löytynyt, ja turpeenpoltosta voidaan luopua. Tämä biopolttoainelaitoskin on siirtymäkauden ratkaisu, kunnes päästään jossain vaiheessa täysin fossiilittomaan energiantuotantoon kaikilta osin.

Arvoisa puhemies! Haluan myös kiittää siitä, että kansallispuistoja nyt korjataan ja korjausvelkaa kurotaan umpeen. Luonto parantaa vastustuskykyä, ja on hienoa, että luontoliikunta on merkittävästi kasvanut. Siitä on nyt ihan uusia tutkimustuloksia myös lasten keskuudesta, että lisäämällä luontoa päiväkodin pihoille vastustuskyky paranee. Toivoisinkin jatkossa, että niin liikunnan lisäämisen osalta [Puhemies koputtaa] kuin vastustuskyvyn osalta tehtäisiin enemmän poikkihallinnollista työtä, koska luontoliikunnan lisäämisellä on monia hyviä vaikutuksia.

19.00 Ari Torniainen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Näin korona-aikana suomalaiset ovat todellakin löytäneet suomalaisen luonnon ja viihtyneet siellä, ja nämä retkikohteet myöskin ovat tulleet erittäin monelle tutuiksi. Siksi omasta mielestäni on erittäin hyvä, että nyt kurotaan umpeen Metsähallituksen reittien ja kansallispuistojen korjausvelkaa, kuten täällä on useassa puheenvuorossa tullut esille.

Kun kuuntelin perussuomalaisten puheenvuoroja, niin onko todellakin niin, että perussuomalaiset leikkaisivat näistä kohteista määrärahoja ja laskisivat rapistumaan nämä tärkeät ihmisten ulkoilu- ja liikkumispaikat? En oikeastaan itse ymmärrä sitä lähtökohtaa. [Petri Huru: Ei pidä paikkaansa, väärin sisäistetty!] — Kuitenkin ilmeisesti olisitte leikkaamassa näitä määrärahoja.

Arvoisa puhemies! Hyvä ministeri, kun puhuin siitä puurakentamisesta, niin itse toivon, että kun näitä korjaus- ja käynnistysavustuksia korotetaan nyt MAL-alueilla, niin olisivat myöskin koko Suomessa samansuuruiset [Puhemies koputtaa] ne puurakentamisen käynnistysavustukset. Koko Suomi on kuitenkin samanlaista aluetta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Myönnän vielä edustaja Taimelelle vastauspuheenvuoron. Sen jälkeen ministeri, 3 minuuttia.

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

19.01 **Katja Taimela sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Paitsi nämä tärkeät ympäristöasiat niin myös asuntopolitiikka kuuluu vahvasti ympäristöministeri Mikko-sen hallinnon alle, ja täytyy sanoa muutama esimerkki siitä. Elikkä valtio satsaa rakennusalan suhdannetilanteen vahvistamisen puolesta, ja rakennusalan työllisyyttä tukee myös Senaatti-konsernin liikelaitosten investointivaltuuden korotus 480 miljoonaan euroon, josta tässä debattikeskustelussa ei olla paljon keskustelua käyty. On myös todella tyytyväisyydellä todettava, että korkotukivaltuus on nyt nostettu sille riittävälle tasolle, että hallitusohjelman tavoite voi sen puolesta toteutua. Edulliset ja kohtuuhintaiset asunnot ovat toivottavasti koko tämän salin tavoiteltava, ja se on myös hallituksen tahtotilassa vahvasti, ja täytyy sanoa näin, että koko vaalikauden ajan se vaatii myös voimakkaasti työtä.

Uutta vihreää kasvua haetaan tämän uudistuvan teollisuuden strategiaohjelman kautta, joka valmistuu kehysriiheen 2021 mennessä, ja nyt toivonkin tässä kysymyspatteristossa vielä, että jos ja kun ministeri Mikkonen voi avata sitä seuraavassa vastauspuheenvuorossa, niin tämä sali siitä kuulisi.

19.02 **Ympäristö- ja ilmastoministeri Krista Mikkonen:** Arvoisa puhemies! Jatkan nyt näistä teemoista, jotka äsken jäivät käsittelemättä.

Olen todella iloinen, että täällä nostettiin paljon vesiensuojelua ja myös Itämeren ja Saaristomerien tilaa, ja kiitos siitä erityisesti kokoomuksen edustajille, jotka tästä paljon puhuivat. On aivan totta, että meidän Saaristomeren on ainoa hotspot-alue Suomessa, elikkä tämän Itämeren erityisen rehevöitynyt alue, ja työtä sen eteen tehdään. Me olemme yhdessä myös MMM:n ja TEM:n kanssa tarttuneet tähän, koska tämä on tietysti aihe, mikä yhdistää kaikkia näitä kolmea ministeriötä, ja se, että me saamme sen lannan hyötykäyttöön, me saamme siitä ravinteet uudelleen käyttöön ja me saamme tuotettua siitä bio-kaasua ja sitä kautta vähennettyä ravinnevalumia, on kyllä todella monivoittajatilanne, ja siihen pyrimme.

Sitten täällä puhuttiin paljon turpeesta. On äärimmäisen tärkeää, että me varmistamme, että siirtymä pois turpeesta tehdään reilusti. Niin kuin täällä monet edustajat nostivat esille, turpeen energiakäytön vähenemisen on tapahtunut jo ennen tätä veronkorotusta, joka on tulossa vasta ensi vuonna, koska tiedetään, että fossiilisista pitää päästä eroon. Nämä polttoon perustumattomat ratkaisut ovat tietysti niitä, joita ennen kaikkea tarvitaan, mutta varmasti myös osassa Suomea, varsinkin pienillä paikkakunnilla, jos ei ole esimerkiksi hukkalämpöä tai muuta saatavilla, sitä puutakin poltetaan, ja on tärkeää, että huolehditaan siitä, että sinne ei joudu ainespuuta.

Edustaja Mykkänen kysyi lämpöpumppujen verotuksesta. Tarkoitus on jo ensi vuoden aikana saada ne siihen alempaan sähköveroluokkaan, mutta tämä vaatii vielä varmistusta EU:lta, ja tämä on käynnissä.

Kansallispuistot nousivat monessa puheenvuorossa — ei ihme, koska ne ovat suomalaisten rakastamia paikkoja ja ennen kaikkea tämä korona-aika on vielä nostanut sen näkyväksi. Rakenteita korjataan, pitköspuita tehdään, sorastetaan, tehdään erilaista, mikä minnekin on tarpeen tehdä, eikä vain kansallispuistoihin vaan muillekin alueille. Olemme suunnanneet myös kunnille rahoitusta siihen, että kunnat voivat esimerkiksi korjata näitä omia virkistys- ja retkeilyalueitaan. Käynnistin myös selvityksen kansallispuistojen turvallisuudesta nimenomaan näitten rakenteiden suhteen mutta myös liikenteen suhteen, kun siellä on ollut todella ruuhkaista ja tämä valitettava metsästysjonnettomuuskin tapahtui

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

UKK-puistossa. Haluamme varmistaa, että kansallispuistoissa on turvallista kaikkien liikua.

Kiertotaloutta nostettiin täällä paljon esille. Siitä on paraikaa valmistumassa kiertotalouden strateginen ohjelma. Siinä ovat yhteistyössä ympäristöministeriö, kolme M:ää ja TEM, ja siinä nimenomaan halutaan varmistaa, että me pääsemme tästä lineaarisesta talousajattelusta kiertotalouteen. [Puhemies koputtaa] Edustaja Hoskonen nosti end of waste -asetuksen, ja siinä halutaan varmistaa, että me saamme todellakin materiaalin uudelleen kiertoon. Mutta tietysti samalla pitää huolehtia siitä, että se on turvallista. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Sitten siirrytään puhujalistaan.

19.06 Lulu Ranne ps: Arvoisa puhemies! Ympäristöministeriön hallinnonalan vuoden 21 talousarvioesityksen tekstiosat olisivat uuskielen tutkijoille mielenkiintoista aineistoa. Uuskieltä käyttävässä valtiossa sellaisia tutkijoita ei tietenkään ole.

Ympäristöministeriön uuskielisten tavoitteiden ja politiikkatoimien todellisten vaikutusten välillä on valtava älyllisen epärehellisyyden juopa. Päättäjille ja kansalaisille myydään ajatusta, että vuoden 2035 hiilineutraaliustavoitteella ja lämpenemisen 1,5 asteen rajoitustavoitteella luotaisiin kestävä, vihreäksikin kutsuttua kasvua. Mutta niinhän se uuskieli toimii: talouden ja hyvinvoinnin romahtaminen on kestävä, kulutuksen dramaattinen leikkaaminen kasvua. 1,5 asteen tavoite edellyttää Suomessa kansalaisten hiilijalanjäljen pienentämistä kymmenesosaan nykyisestä. Vaikka globaaleissa tuotanto- ja hankintaketjuissa tehtäisiin mitä, tavoite edellyttäisi myös valtavaa kulutuksen määrällistä pienentämistä — todella valtavaa.

Kehittyneet taloudet perustuvat työnjaon ja erikoistumisen mahdollistamaan tuottavuuteen ja sen jakamiseen. Ilman kulutusta ne eivät kykene ylläpitämään lähimainkaan nykyisen tasoisia väestömääriä puhumattakaan kehittyvien talouksien auttamisesta. Ilman kulutusta me säätäisimme täällä lakeja vain, kun lantupelloiltamme joutaisimme. Suomalaisilla tavallisilla kansalaisilla ei ole mitään aavistusta vielä siitä, millaista elintason muutosta tämä 1,5 asteen tavoittelu heiltä edellyttäisi.

Vihervasemmistolaisen ideologian toteutussuunnitelmaan sisältyykin ajatus, ettei tavoitetta ole mahdollista eikä tarkoituksaan saavuttaa kansalaisten vapaaehtoisten valintojen kautta. Jalojen päämäärien varjolla yhteiskuntaa johdetaan totalitääriseen järjestelmään, koska vihervasemmistolaisessa ideologiassa kansa ei tiedä omaa parastaan. Tällaiset dystopiat romahtavat aina omaan mahdottomuuteensa, mutta erittäin karmean kärsimyksen jälkeen. Mutta tämä onkin tämän uuskielen tavoite: että kansa ei ymmärtäisi, mitä tällä tavoitellaan, mihin tässä ollaan menossa.

Arvoisa puhemies! Todelliset ja kiireelliset suojelutarpeemme liittyvät luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseen, ympäristön saastumisen mekaaniseen, kemialliseen ja biologiseen estämiseen sekä sen viljelykelpoisen maan säilyttämiseen ja viljelykunnan parantamiseen. Näissä tavoitteissa epäonnistuminen tappaa meidät paljon nopeammin ja varmemmin kuin ilmastonmuutos. Toisaalta nykyteknologialla nämä tavoitteet on täysin mahdollista saavuttaa tuhoamatta demokraattista yhteiskuntaa ja romahduttamatta kansalaisten elintasoa ja hyvinvointia.

Juuri siksi vihervasemmistolaiselle agendalle onkin kriittisen tärkeää asettaa tavoitteet, joita ei edes voida saavuttaa, ja siksi viholliseksi on valittu se hiilidioksidi. Vain sen avulla voidaan ylläpitää ikuisesti pahenevaa hälytystilaa ja perustella kaventuvia kansalaisoi-

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

keuksia ja -vapauksia sekä jatkuvasti kiristyvää sääntelyä. Punavihreän politiikan hinta nuorillemme on kauhea. Väistämättömän ilmastotuhon maalailu luo pelkästään sitä voimattomuutta, toivottomuutta ja ahdistusta, koska yksilö ei kykene millään valinnoillaan pienentämään hiilijalanjälkeään kymmenesosaan vaaditussa aikataulussa. Sen ymmärtää jokainen, ellei tietoisesti, niin ainakin alitajuisesti.

Suomen tämän hetken suurimpia arvoituksia on, miksi keskusta ja maalaiskokoomuslaiset ovat altistuneet vihervasemmistolaisen agendan aisankannattajiksi. Ainoa, mitä keskustasta ja kokoomus näin voivat saavuttaa, on Suomen ja siinä sivussa oman olemassaolonsa tuho. YK:n pääsihteeri vaatii kaikkia maita julistamaan ilmastohätätilan. Sen sijaan Suomen tulee julistaa talouden ja moraalikadon hätätila.

19.11 Niina Malm sd: Arvoisa puhemies! Nyt eletään niitä ratkaisevia hetkiä, jotka määrittävät sen, voivatko tulevaisuudessa myös jälkipolvet hengittää puhdasta ilmaa ja nauttia planeettamme moninaisesta luonnosta. Emme siis päättää ainoastaan lähivuosia koskevista asioista, vaan päätämme jostain paljon suuremmasta. Päätämme tulevien sukupolvien oikeudesta puhtaaseen luontoon, terveeseen ilmaan ja hyvinvointiin. SDP on vahvasti sitoutunut ilmastonmuutoksen pysäyttämiseen.

Arvoisa puhemies! Ensi vuoden talousarviossa luonnonsuojelu on saanut vahvan panostuksen. Rahoituksen taso on tulevana vuonna jopa 100 miljoonaa euroa korkeampi kuin hallituskauden alussa. Rahoituksella toimeenpannaan tärkeitä luonnonsuojeluohjelmia, joilla suojellaan esimerkiksi metsiämme ja soidemme moninaisuutta. Muovietiekartan toteuttaminen jatkuu, ja jätealan ja tuotetietojen seurantarjestelmän kehittämiselle varataan 1,25 miljoonan euron määräraha. Lisäksi talousarvio pitää sisällään useita muita erinomaisia hankkeita, joilla edistetään esimerkiksi ilmastoystävällistä puurakentamista, vauhditetaan asuntorakentamista kasvuseuduilla ja edistetään asuinrakennusten ekologisuutta energia-avustuksella. Myös kuntien ja alueiden ilmastotyötä vauhditetaan.

Arvoisa puhemies! Ilmastotoimilla tuetaan myös konkreettisesti työllisyyttä. Suomalaisilla on pitkältä ajalta osaamista ja kokemusta ympäristöarvojen huomioimisesta teollisuudessa. Tätä meidän on arvostettava. Tämä on meidän ehdoton vahvuutemme, jota täytyy hyödyntää nyt kaikin tavoin, kun pääomat etsivät niitä hiilivapaita vaihtoehtoja. Globaalit markkinat ovat valtavat, ja ne ovat auki myös suomalaisille.

Erityisen ilolla tervehdin sitä, että teollisuuden sähkövero alennetaan EU:n minimitasolle, teollisuuden energiaveron palautusjärjestelmä poistetaan neljän vuoden siirtymäajalla ja energiatuen avulla tuetaan teollisuuden siirtymistä päästöttömiin teknologioihin. Tarvitsemme Suomeen kestävästä vihreästä teollisuudesta, joka turvaa työpaikat ja huoltovarmuuden. Tulevaisuus on suomalaisella ympäristöystävällisellä ja puhtaaseen teknologiaan suuntaavalla teollisuudella kokonaisuudessaan varsin valoisa, vaikka toiset ehkä muuta väittävät. — Kiitos.

19.14 Sari Multala kok: Arvoisa puhemies! Jatkan hieman vesistöjen suojelusta ja vesistöjen tilasta.

On hieno kuulla, että ympäristöministeriössä tehdään yhteistyötä muiden ministeriöiden, maa- ja metsätalousministeriön ja työ- ja elinkeinoministeriön kanssa, jotta vesien suojelua voitaisiin entisestään tehostaa ja erityisesti lannan ravinteiden ja maatalouden ravinteiden valumista vesistöihin vähentää. Kuten ministeri totesi, Saaristomeri on Suomen ainoa hotspot-alue, eli alue, jolla ravinnevalumien arvot ovat erittäin korkeita, edelleenkin,

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

vaikka paljon toimia on tehty, ja varmasti maataloustuottajatkin tekevät parhaansa. Silti päästöjä ei ole saatu merkittäväällä tavalla vähennettyä, ja tätä työtä pitää kunnianhimoisesti jatkaa.

On myös erittäin hyvä, että valtiovarainvaliokunta lisäsi rahoituksen Pidä Saaristo Siistinä -alukselle. Nämä ovat oikeastaan sellaista rahoitusta, jota eduskunnan onkin ihan luontevaa lisätä omista lisäämistään määrärahoista, kertaluonteisia kun ovat, ja tämä alus tulee todelliseen tarpeeseen.

Arvoisa puhemies! Nyt jatketaan myös sitä Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien eli meidän kansallispuistojemme korjausvelan kuromista umpeen. Se on erittäin hyvä asia. Valtiovarainvaliokunnan mietinnössä todetaan, että luonnonsuojelualueiden kävijämäärät ovat nousseet viime vuosina nopeasti, ja koronakriisin vaikutus on entisestään lisännyt niiden käyttöä. Kuitenkin täällä kaupunkiseuduilla kansallispuistot eivät monesti sijaitse ehkä nyt aivan kaupunkien keskustassa mutta ihan siinä tuntumassa, ja ne ovat kaupunkilaisille ikään kuin omien virkistys- ja ulkoilualueiden jatkeita, ja kävijämäärien nousu on ollut ihan huimaavaa nyt tässä koronakriisinkin myötä.

Asun itse aivan Sipoonkorven kansallispuiston naapurissa, ja olen nähnyt sen omin silmin, kuinka kävijämäärät nousevat. Siellä Metsähallitus on panostanut reititykseen ja opasteisiin, mutta se ei siltikään ole vielä riittänyt siihen kävijämäärän kasvuun vastaamiseen, ja siksi toivonkin, että ympäristöministeriössä voitaisiin vielä pohtia, olisiko näille etelän erittäin suosituille kansallispuistoille kohdennettavissa lisämäärärahoja reitityksien parantamiseen ja mahdollisesti myös siihen jatkuvaan parkkipaikkaongelmaan, sillä kansallispuistoihin ei pääse julkisilla kulkuneuvoilla, ja autoille on oltava joku muukin paikka kuin maantien varsi, jonne ne jättää. Toivon, että ministeri voisi ottaa tämän mukaansa tässä puheenvuorostani.

Arvoisa puhemies! Sinällään pidän ihan hyvänä ajatusta siitä, että meille perustetaan uusiakin kansallispuistoja, mutta toisaalta vielä tärkeämpänä koen, että kun uusia kansallispuistoja on perustettu, niille saman tien pystyttäisiin osoittamaan se riittävä määräraha reitistöjen kuntoon laittamiseen. Juuri Sipoonkorpi on esimerkiksi hyvä esimerkki siitä — tai oikeastaan huono esimerkki — että alkuvaiheessa määrärahat eivät olleet riittäviä ja luonnon kuluminen oli kohtuullisen suurta, koska kävijämäärät heti kansallispuiston perustamisen jälkeen kasvavat todella vauhdikkaasti. Me Vantaan kaupungissa olemme parantaneet reitistöjä ja opasteita ja rakensimme myös sillan, joka johtaa Kuusijärven suositulta ulkoilualueelta kansallispuistoon, ja tämä on entisestään lisännyt kansallispuiston käyttöä.

Arvoisa puhemies! Tässä tämän vuoden puolella julkaistiin tutkimus siitä, että luonto ja kuntan ja ruohon lisääminen päiväkotien pihalle parantaa jopa kuukaudessa merkittävästi lasten vastustuskykyä. Toivoisinkin, että ympäristöministeriö voisi yhdessä opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa edistää sitä, että päiväkotien pihoille voitaisiin luoda vaikka oma ohjelmansa, jossa luonnon lisäämistä päiväkotien pihoille — sellaisiin, joissa sitä ei luonnostaan ole — voitaisiin edistää. Uskon, että se olisi sellainen panostus, joka voisi ajan kanssa aika nopeastikin maksaa itsensä takaisin paitsi vähentyneinä sairauspäivinä, niin myös sitten ihan sillä, että luonto on kaikille meille hyväksi ja myös mielenterveysvaikutukset monesti ihan aikuisillakin ovat merkittävät, kun luonnossa pääsee liikkumaan.

Arvoisa puhemies! Pidän hyvänä sitä, että hallitus panostaa nyt myös luonnonsuojeluun ja luonnon monimuotoisuuden parantamiseen. Tehtävää jää meille vielä jatkossakin. — Kiitos.

19.19 Mari-Leena Talvitie kok: Arvoisa herra puhemies! Paljon on siis hyvää myöskin ympäristöministeriön ensi vuoden budjetissa, mutta ennen kuin menen siihen kaikkeen hyvään, niin totean vielä saman, minkä tuossa debatissakin, että jotta Suomi voisi saavuttaa hiilineutraalius 2035 -tavoitteet, niin meidän täytyisi tehdä tarkempia linjauksia ja myöskin nähdä sekä verotuspäätökset että ympäristöpäätökset kaiken kaikkiaan, muun muassa liikenteen ratkaisut. Ajatellaan, että liikenteestä on ollut tänä syksynä aika paljon puhetta, mutta en edelleenkään tiedä, mikä on se hallituksen yhteisymmärrys muun muassa liikenteen päästöjen vähentämisessä. Lattiahintamallista ja päästökaupan kompensaatiotuesta ja sen kohtalosta ei ole tarkempaa sopua, ja monia muitakin päätöksiä työnnettiin taas eteenpäin. Me kaikki tiedämme sen, että ympäristö- ja ilmastoasiat ovat sellaisia, että niitä ei enää tämän vuosikymmenen alussa pitäisi pystyä siirtämään ja odottamaan.

Itse lähdin mukaan politiikkaan parikymmentä vuotta sitten ja silloin ajattelin, että ympäristö ei ole lahja menneiltä sukupolvilta, vaan se on lainaa tulevilta, ja erityisesti se mitataan nyt tällä 20-luvulla, josta kuitenkin yksi vuosi on jo takana ja lähes kaksi vuotta tämän hallituksen aikaa.

Arvoisa puhemies! Hyvää ovat tosiaan nämä Metsähallitukselle lisätyt määrärahat. Myöskin valtiovarainvaliokunnan mietinnön jälkeen vielä sinne tuli lisäyksiä. Edustaja Multala sanoi tästä, että lasten on hyvä päästä liikkumaan luonnossa ja päästä myöskin tonkimaan siellä. Tuli itselleni mieleen, kun esikoinen on nyt 10-vuotias, että kun hän oli semmoinen alle yksivuotias ja meidän kerrostalomme pihassa usein sitten annoin hänen siellä mullan ja erilaisten kasvien äärellä kulkea, niin pihavaari, joka asui siinä taloyhtiössä, sanoi, että ”jahas, siellä se tonkii sitä Ö-vitamiinia itseensä”, eli kaikkien A-, B-, C- ja muiden vitamiinien lisäksi meistä jokainen tarvitsee sen oman vastustuskyvyn elikkä niin sanotun Ö-vitamiinin, ja siinä erilaiset multakasat ja monet muut luonnon paikat ovat hyviä lapsille.

No sitten, arvoisa puhemies, hallitus on lisäämässä tällä hallituskaudella kaksi kansallispuistoa. Kansallispuistot ovat suosittuja retkeilypaikkoja ja myöskin niihin rinnastettavat geoparkit, joista pitkään, jo kymmenen vuotta, on ollut Rokuan geopark. Toivoisin, että sinne löytyisi myöskin määrärahoja ja kaksi geoparkia saisivat samanlaisen kohtelun kuin meidän kansallispuistomme, elikkä ympäristöministeriö osoittaisi sinne resurssien lisäksi myöskin osaamista ja sitoutumista. Viime kaudella perustettiin yksi kansallispuisto Hossaan, ja silloin aloitettiin rakentava ja hyvä, avoin valmistelu sen prosessin osalta. Paikalliset toimijat, yrittäjät ja metsästäjätkin olivat alusta asti mukana tässä prosessissa. Toivoisin, että sitä työtä nyt hallitus jatkaisi myöskin ensi vuoden osalta, kun näitä kahta kansallispuistoa ollaan esittämässä. Ja kun ministeri Mikkonen on ansiokkaasti täällä tätä keskustelua kuuntelemassa, niin vetoan tosiaan, että tässä rakentavasti mentäisiin.

Viime kaudella ympäristövaliokunta jopa tutustui näihin kansallispuistojen vaihtoehtoihin ennen kuin silloinen ympäristöministeri Tiilikainen esitti sitten tätä Suomi 100 -kansallispuistoa Hossaan. Se oli tosiaan hyvä ja yhteistyöhengeltään ja luottamukseltaan todella tärkeä prosessi, koska valitettavasti näiden kansallispuistojen valmisteluun on vuosikymmenten kuluessa syntynyt sellainen tietynlainen epäluottamustilanne paikallisten toimijoiden kanssa. Otan esimerkin Pallas-Yllästunturin kansallispuiston metsästyskieltoalueesta, jossa järjestyssääntöjen mukaan paikallisilla asukkailla on oman kotikuntansa alueella oikeus metsästyksen metsästyslain mukaisesti, mutta metsästäminen ei ole sallittua Ylläksen ja Pallastunturin matkailukeskuksen läheisyydessä olevilla alueilla, mikä on ihan ymmärrettävää. Mutta alue on siis laaja, jossa se metsästys kielletään, 30 000 hehtaaria, ja

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

tämä alue on lisätty tähän asetukseen sen jälkeen, [Puhemies koputtaa] kun eduskunta aikanaan reilut 15 vuotta sitten tätä asiaa käsitteli. Toivoisin, [Puhemies: Aika!] kun tiedän, että ympäristöministeriin ovat tästä paikalliset asukkaat olleet yhteydessä, että se myöskin tällä hallituskaudella, ensi vuoden aikana, otettaisiin käsittelyyn. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt keritään yksi puheenvuoro vielä, sitten ministerin puheenvuoro sen jälkeen.

19.25 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Kiitoksia hyvästä keskustelusta. Toivon näissä ympäristöasioissa, että pysyisimme suurin piirtein niissä oikeissa luvuissa, mitä ne luonnostaan oikeastaan ovat. Turpeen siirtymäasiassa on aivan kummallista se, että lasketaan tässä talossa asia niin, arvoisa puhemies, että turpeen poistuminen markkinoilta säästää päästöjä, mutta kukaan ei ole laskenut niitä valtavia päästöjä, mitä aiheutetaan, kun ympäri maailmaa tänne tavaraa rahdataan.

Arvoisa ministeri, te ette ole vastannut siihen, että kun ajetaan Keski-Euroopasta niitä viime kesänä hyönteisiin ja sienitauteihin kuolleiden miljoonien mottien hakkeita tänne, otetaan valtava hyönteistuhoriski. Meillä on voimassa laki, niin sanottu ötökkälaki, jonka mukaan metsänomistaja joutuu jokaisen pöllipinon tienvarresta hävittämään juhannuksen jälkeen, ja se vahditaan kyllä oikein viranomaisten voimin, mutta kukaan ei vahdi sitä, kun ajetaan laivalasteittain hyönteisiä ja sienitauteja Suomeen. Ilmasto on lämmennyt, kuten tiedämme, valtava riski otetaan, mutta kukaan ei tunnu sille korvaa lotkauttavan eikä sille, että kun ajetaan haketta ja erilaisista muista maista energiaa tänne, niin valtavat määrät päästöjä syntyy. Laskettiin vanhan merikapteenin kanssa, että kun pieni hakelaiva lähtee tuolta Hollannin rannikolta tänne tulemaan, niin se kolmasosan, neljäsosan siitä hakkeen lämpöarvosta käyttää siihen kulkemiseen vastatuuleen kohti Pohjolaa. Eihän siinä ole minäkäänköistä järkeä. Työpaikat menevät pois, työttömyys kasvaa, yrittäjät konkurssiin ja Suomi köyhtyy. Tämä meno ei jatku pitkään.

Velkaa otetaan 20 miljardia vuodessa, ja olemme kohta kuin huutolaispoikia maailmanmarkkinoilla emmekä saa edes omaa energiaa kokoon. Tällä hetkellä meillä on tilanne, että kotimaiset energiantoimittajat ovat lopettamassa metsähakkeen korjuun, kun ei se kannata, kun pitää turvetta vihata. Ja samaan aikaan puhutaan siitä, että päästöjä vähennetään ja säästetään.

Milloin me lopetamme, arvoisa puhemies, tämän taivastelun? Tässä hommassa ei ole enää minkäänköistä järkeä. En voi olla sitä hiljaa, kun tämä on totuudenvastaista tietoa. Meillä on valtavat määrät kaiken maailman paneeleja tässä maassa, mutta kukaan ei ole laskenut päästöjä, kun ajetaan Vorkutasta tänne kivihiiltä taikka tulee haketta Venäjältä niin, jotta yksikään suomalainen hakkeentoimittaja ei pysty venäläiselle hakkeelle kilpailemaan. Semmoista hakkeentoimittajaa ei ole. Kun tulee 14—15 eurolla hakekuutio Suomeen, se ei vastaa edes korjuukustannuksia, mikä metsästä tulee, kun tienvarteen puu ajetaan. Ja me täällä taivastelemme kaiken maailman puoliotuuksia ja sitten vielä väitämme, että turve saastuttaa. Kyllä totuudella pitää arvo olla. Minä en jaksata sulattaa.

Kun teemme Suomessa niin sanottuja polttoon perustumattomia ratkaisuja, niin kukaan ei satu kyselemään sitä, milloin ne tulevat. Ei kaukolämmön tekoa eikä sähkön tekoa CHP-voimalla voi 20 vuodeksi lopettaa, koska ne isot ratkaisut tulevat vasta joskus pitkällä viiveellä. Ei 30 asteen pakkasessa voi odottaa innovatiivisia ratkaisuja, siinä saattaa pikkuhiljaa vilu tulla siellä mökin sisäpuolella. Pitäisikö meidän pikkuisen eduskunnassa keskittyä

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

joskus tähänkin totuuden sanomiseen? Minua pikkuhiljaa rupeaa väsyttämään tämä jatkuva ilmastovouhkaaminen, mutta kukaan ei tunnu kiinnostuvan siitä, mitä päästöjä tulee, kun näitä tavaroita kuljetetaan pitkin maailmaa ja otetaan valtavaa riskiä.

Metsien hakkuu ei ole luonnon tuhoamista, se on metsien parasta suojelua. Kun te esitätte jatkuvasti lisää suojelualueita ympäristöministeriön pääluokassa, niin samaan aikaan te hyväksytte sen, että tulee valtava määrä päästöjä lisää ja hiilinielu pienenee. Kun metsä rauhoitetaan, niin siitä tulee pikkuhiljaa hiilinielu. Metsien hoito pitää ne hiilinielut kunnossa. Satavuotias kuusikko tuottaa hiilidioksidia hyvin paljon enemmän ilmaan kuin se itse sitä sitoo. Koivikolla se tauti alkaa jo 50 vuoden iässä, mieluummin 40 vuoden iässä. [Jukka Kopra: Jos hallitus tekisi parempia esityksiä!] — Minä olisin sitä niin mielelläni näkemässä. Teen nyt esityksen edustaja Kopralle, että niitä tulisi, mutta ei näköjään tule.

Ja sitten, arvoisa ministeri, tämä end of waste. Soitin äsken yrittäjälle, joka tekee tuhkasta sementtiä. Kun tuhkasta tehdään sementtiä, hiilidioksidipäästöt ilmaan ovat yksi kahdeskymmenesosa — elikkä kun tehdään tätä perinteistä kalkkia polttamalla sementtiä, niin sen päästö on noin 18—22-kertainen tuhkasta tehtävään sementtiin verrattuna, mutta aluehallintovirastosta end of waste -lupaa ei tule sitten millään. Tällä keinoin, kun me vielä viivytelemme, niin joka ainoa yritys lähtee tästä maasta kävelemään. Sitten meillä on mukava täällä puhua ilmastopolitiikkaa ja päättää seuraavassa hallintobudjetissa, kuinka monta kymmentä miljardia me velkaa otamme. Eihän tällä menolla voi jatkaa.

Joku sanoi minulle, että tällaisista asioista ei saa puhua. Minulla on kansanedustajan valtakirja taskussa, ja minä aion sanoa asiat niin kuin ne ovat. Jos se ei jotakin miellytä, niin täällä voi käyttää puheenvuoroja, mutta toivon, että kun te puhutte, niin pysytte totuudessa siitä, [Puhemies koputtaa] mikä on oikea päästö eikä mikään laskennallinen. Toivon sitä, arvoisat edustajat.

19.30 Ympäristö- ja ilmastoministeri Krista Mikkonen (vastauspuheenvuoro): Kiitos tästä hyvästä keskustelusta, ja todella itsekkin kyllä toivon, että täällä pysyttäisiin totuudessa. Tässä tuli esille esimerkiksi se, että ilmastotyö jollain tavalla veisi meiltä työpaikat ja aiheuttaisi meille kovasti kurjuutta. Tämähän ei pidä paikkansa. Niin kuin monet ovat todenneet, me tiedämme nimenomaan, että tällä hetkellä uudet työpaikat syntyvät vihreän kasvun aloille ja investoinnit menevät siihen. Jos me katsomme menneisyyteen, niin vuodesta 1990 EU:n sisällä on vähennetty päästöjä 25 prosenttia ja samanaikaisesti EU:n talous on kasvanut 60 prosenttia. Elikkä se, että ilmastotoimet johtaisivat talouden kurjistumiseen, ei pidä paikkaansa.

Sitten täällä nousivat nyt keskusteluun vielä hyvin nämä kansallispuistoasiat:

On erittäin tärkeätä, että meillä on kansallispuistoja myös sellaisilla alueilla, että niihin pystyttäisiin myös julkisella liikenteellä pääsemään. Ja itse asiassa, kun nyt näitä eri ehdotuksia tuli ympäri Suomea, niin me otimme yhdeksi valintakriteeriksi sen, että myös yhteydet kansallispuistoon joko jo olisivat, niin kuin esimerkiksi Sallaan pääsee julkisella, tai ne olisi helppo luoda. Tämä on todella tärkeä asia.

Kansallispuistojen valmistelussa ilman muuta me lähdemme siitä, että me lähdemme yhdessä alueen kanssa rakentamaan ja etsimään niitä hyviä vaihtoehtoja. Sallassahan se työ on ollut jo hyvin pitkällä. Siellä on ollut tällainen alueellinen työryhmä, joka on siellä paikallisesti miettinyt, mihin se puisto tulee ja millaisia rajoituksia siinä on. Sen takia Sallan osalta päästäänkin nyt nopeasti etenemään. Evon osalta halutaan nyt nimenomaan, että

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

tämmöinen alueellinen työryhmä miettii näitä samoja asioita ja yhdessä löytää niitä ratkaisuja, jotta me saamme sinne puiston, jonka kaikki kokevat omakseen ja tärkeäksi.

Sitten täällä vielä tuosta turpeesta tietysti keskusteltiin paljon, ja tässä nousi myös tämä soiden ennallistaminen. Sehän on semmoinen ilmastoteko, joka auttaa niin ilmastotyössä kuin myös luonnon monimuotoisuudessa. [Puhemies koputtaa] Myöskin jos mietitään turveyrittäjiä, niin heillä on myös sellaista kalustoa, joka sopii hyvin tähän soiden ennallistamiseen. Se on yksi keino, [Puhemies koputtaa] millä me voimme turvata tätä reilua siirtymää ja luoda uusia työpaikkoja näille samoille alueille. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan myöhemmin tässä täysistunnossa.

Asian käsittely keskeytettiin kello 19.33.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 20.34.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytettyä yleiskeskustelua ympäristöministeriön pääluokasta 35.

20.34 Vilhelm Junnila ps: Arvoisa herra puhemies! Hallituksen budjettiesitystä on kritisoitu rankalla kädellä ja aiheesta, mutta palautekeskustelun avajaisiltana on raotettava sanallista arkkua myös kiitoksen osalta. Kollegat täällä varmasti hoitavat ansaitun kritiikin erityisesti turpeen, valkohäntäpeurojen ja niin edelleen, muiden vastaavien osalta, ja voimme varmasti tässä luottaa edustaja Huruun. Mutta näistä voidaan keskustella myös maa- ja metsätalousvaliokunnan pääluokassa, joten otan esille nyt sitä hyvää, mitä hallitus tai ainakin virkamiehet ovat tätä budjettia varten valmistelleet.

Erityisesti Varsinais-Suomelle ja Saaristomerelle on erittäin tärkeä hanke miesmuistiin. Tarkoitin Itämeren rehevöitymisen hidastamiseen tähtäävää kipsin levitystä Saaristomeren valuma-alueilla sijaitseville pelloille. Asiaan perehtymätön voisi pitää ajatusta parhaimmillaankin arveluttavana, mutta tämä on Itämeren kannalta tärkein ja konkreettisin hanke, mihin Suomi on vuosikymmeniin panostanut. Olisin kysynyt ministeri Mikkoselta, tehdäänkö tästä myös pitkän linjan suunnitelma, jotta myös kipsin levitykseen keskittynyt ”Ainutlaatuinen Saaristomeri” saadaan sitoutumaan tähän hyvin pitkäksi aikaa. Nimittäin myös ensi vuoden jälkeen Saaristomereen liittyvää vesiensuojelua on tarpeellista tehostaa ja varata riittävät määrärahat sen ehostamiseksi ja suojelemiseksi. Kipsi on kustannustehokas kiertotalousratkaisu, ja sen levittäminen on kuitenkin väliaikainen toimi, jota pitää toistaa. Tästä ei aiheudu viljelijälle lainkaan kuluja. Päinvastoin, monet viljelijät ovat erittäin tyytyväisiä ja halukkaita osallistumaan tähän operaatioon.

Tarvitaan mittavia panostuksia myös jatkossa, jotta tähän vakavaan tilanteeseen saadaan apua. Tästä kiitos siis hallitukselle. Eduskunta on myöntänyt tälle ja kahdelle seuraavalle vuodelle yhteensä 22 miljoonaa euroa. Jotta meremme puhdistuu, on meidän pysäytettävä rehevöityminen, ja tämä tapahtuu vähentämällä fosforivalumia. On syytä korostaa, että tämä työ on vasta alussa.

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

Lopuksi on mainittava edustaja Hopsulle, että tuossa aiemmassa keskustelussa esiin tullut eduskunnan luontoryhmä toimii edustaja Salolaisen jalanjäljissä nykyäänkin. Luontoryhmä on viimeksi pitänyt kokouksen 24. marraskuuta, ja sen johtokunnan puheenjohtajana siis toimii edustajan puoluetoveri, edustaja Petelius. Itse asiassa tuossa marraskuun kokouksessa käsiteltiin asiaa, josta on vähemmän keskusteltu, eli korona-ajan vaikutusta luontoon. Valitettavasti koronarajoitukset johtivat siihen, että kun aiemmin luonnosta haettiin elämyksiä ja rauhoittumista, niin erityisesti täällä Etelä-Suomessa eräisiin kohteisiin kohdistui roskaamista, häiriöitä ja kulumista. Sen vuoksi oli usein järkevämpää mennä aivan muualle kuin varsinaisiin kansallispuistoihin. Samalla oli nähtävissä selkeää luonnosta vieraantumista, mikä sinällään on aika järkyttävää, mutta tässä on tietenkin myös kehityksen mahdollisuus.

Katsonkin, että Metsähallituksen toimintaa pitäisi tukea antamalla suurempi jalansija Suomen suurimmalle retkeilyjärjestölle eli Suomen Ladulle. Esimerkiksi Norjassa Den Norske Turistforeningillä on merkittävä rooli reittien ja tupien ylläpitäjänä. Jos Metsähallituksen roolia pohdittaisiin uudelleen, niin mielestäni he voisivat keskittyä enemmän tupien ja tulipaikkojen ylläpitoon, ja sitten reittien kunnostuksen painopistettä voisi siirtää retkeilyjärjestöille. Tästäkin kiitos hallitukselle, että näihin on osoitettu riittävästi määrärahoja tässä budjetissa.

Mutta jotta tällainen onnistuisi, niin se tietenkin vaatisi myös uusia panostuksia, jotta retkeilyreitistö voitaisiin pitää paremmassa kunnossa. Moni reitti, joka ei ole niin tunnettu Suomessa, on aivan järkyttävässä kunnossa. Mutta selkeästi on havaittavissa myös, että kansalaisten luontosuhde on heikentynyt, kun notkutaan somessa yöt ja päivät. Siksi olisi hyvä, jos myös kartan, kompassin ja muiden navigointivälineiden käyttöön annettaisiin opastusta, ehkäpä maksutta. Täällä on keskusteltu luonto-oppaista, ja myös heihin on tehty resursointia. Olisi kuitenkin hyvä panostaa myös siihen, että osataan itse liikkua luonnossa kestävästi ja turvallisesti.

Joka tapauksessa erityisesti luontomatkailun osalta hallituksen panostukset ovat kiitoksen arvoisia. — Kiitoksia.

20.39 Tiina Elo vihr: Arvoisa puhemies! Muutama sana ympäristövaliokunnan lausunnon pohjalta. Hallituksen satsaukset luonnon- ja ympäristönsuojeluun näkyvät meille kaikille puhtaampina vesinä ja ilmana, hyvin opastettuina retkeilyreiteinä, monimuotoisina sien- ja marjametsinä, tuloksellisina ilmastotoimina ja turvallisena asuinympäristönä. Ympäristöministeriön rahapotti on kuitenkin vain pienen pieni osa valtion koko budjetista, ja siksi ympäristöstä huolehtimista ei voi jättää vain ympäristöministeriön hoidettavaksi. Ympäristövaliokunta tähdentääkin omassa lausunnossaan, että valtion talousarvion määrärahoja on arvioitava systemaattisesti niiden ilmasto- ja luontovaikutusten näkökulmasta.

On hienoa, että luonnonsuojelun määrärahataso pysyy edelleen korkealla, 142 miljoonan euron tasolla, ja täydentävässä talousarvioesityksessä luonnonsuojeluun lisättiin vielä noin 20 miljoonaa euroa. Koronakriisin seurauksena kansallispuisto- ja retkeilyalueiden ja lähivirkistysalueiden arvo on todella ymmärretty ja niiden käyttö on kasvanut moninkertaiseksi. Luonnonsuojelualueiden määrän lisäksi olennaista on luonto- ja metsäalueiden kytkeytyminen. Tämän ympäristövaliokunta nosti omassa lausunnossaan esiin. Erityisesti Etelä-Suomessa tarvitsemme lisää toimia luonnon monimuotoisuuden vahvistamiseksi myös tältä osin. Vireillä olevassa maankäyttö- ja rakennuslain uudistuksessa luonnon monimuotoisuuden vahvistaminen onkin yksi tärkeä valmistelun lähtökohta.

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

Tällä talousarviolla jatkamme luonnonsuojelualueiden ja kulttuuriperintökohteiden korjausvelan kuromista umpeen. Sen lisäksi, että hyväkuntoiset ja toimivat suojelualueet palvelevat retkeilijöitä, niistä hyötyvät myös paikalliset matkailuyrittäjät ja koko alueen talous. Ilonaihe on menestyksellä Helmi-elinympäristöohjelma, jonka kautta olemme saaneet suojeltua soita ja muita arvokkaita elinympäristöjä ja niissä eläviä lajeja. Luonnonsuojelun edistämisen kannalta tärkeää on myös luonnonsuojelulain vaikuttavuuden vahvistaminen sekä luontopaneelin edellytysten varmistaminen.

Arvoisa puhemies! Kuten täällä on useassa puheenvuorossa todettu, Itämeren suojelu vaatii edelleen toimenpiteitä. Vesiensuojelun tehostamisohjelmaa jatketaan, mutta katse on siirrettävä jo sen jälkeiseenkin aikaan. Suunnitelmallista vesiensuojelutyötä tarvitsemme myös vuonna 23 päättyvän ohjelman jälkeen.

Ympäristövaliokunta kiinnittää huomiota myös ympäristönsuojelun valvonnan voimavarojen puutteellisuuteen. Erityisesti ely-keskusten ympäristövastuualueiden voimavarojen tilanne vaihtelee, ja paikoin niiden kyky toteuttaa riskiarviointiin perustuvaa valvontaa on huonontunut. Tämä on huolestuttavaa. Erittäin haasteellinen tilanne on Uudellamaalla. Tähän on tärkeitä saada korjaus, koska Uudellamaalla rakennetaan paljon ja näin ollen valvottavaakin on paljon.

Arvoisa puhemies! Asuminen tuottaa merkittävän osan kotitalouksien ilmastopäästöistä, joten asuntopolitiikassakin tulee ottaa huomioon mahdollisuudet hillitä rakentamisen ja asumisen ilmastopäästöjä. Tällä talousarviolla mahdollistamme monia asumisen ja rakentamisen ilmastotekoja, kuten avustuksia puurakentamiseen, öljylämmityksestä luopumiseen sekä sähköautojen latausinfraan rakentamiseen.

Lopuksi vielä muutama sana ilmastonmuutoksen torjunnasta. Suomen tavoite hiilineutraaliuden saavuttamisesta vuoteen 2035 mennessä ja hiilinegatiivisuudesta pian sen jälkeen edellyttää mittavia toimia eri hallinnonaloilla. Koordinaatiovastuu ilmastopolitiikasta on ympäristöministeriöllä, mutta toimet ja niiden rahoitus eri hallintokunnilla. Ympäristövaliokunta korostaa ilmastolain merkitystä ilmastopolitiikan koordinaation tehostamisessa. Lainvalmisteluresurssit laadukkaan lainvalmistelun turvaamiseksi on varmistettava.

Ilmastopaneeli on todella tärkeä toimija ilmastopolitiikan kentällä. Se tuottaa riippumattonta tieteellistä tietoa ilmastopolitiikan valmisteluun ja päätöksentekoon sekä kansalaiskeskusteluun. Ympäristövaliokunta onkin pitänyt ilmastopaneelin työn turvaamista tärkeänä. Muutenkin valiokunta korostaa tietoon perustuvaa päätöksentekoa. Sen takia luontopaneelin ja ilmastopaneelin resurssien ja ylipäänsä lainvalmistelun turvaaminen on tärkeää, jotta oikeasti tiedetään, mistä ollaan päättämässä, ja voidaan tehdä hyviä ja viisaita, kauaskantoisia päätöksiä ympäristön ja ilmaston puolesta.

20.44 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Koronaviruspandemia on odotetusti ja perustellustikin vienyt julkisen keskustelun ilmatilaa. On kuitenkin tärkeää huomata, että terveyskriisin rinnalla ilmastonmuutokseen ja luonnon monimuotoisuuteen liittyvät kysymykset eivät ole hävinneet minnekään. Päinvastoin, molemmat vaativat pikaisia toimia. Ja aivan kuten edustaja Kivelä aiemmassa keskustelussa totesi, pandemia on osaltaan osoitus ihmisen luonnon hyödyntämisestä muodostuvasta terveysuhasta.

Hallituksen talousarvioesitykset ensi vuodelle ottavat huomioon niin ilmastonmuutoksen kuin monimuotoisuuden kadon, nämä laajat ja planeettamme elinkelpoisuutta koettelevat ilmiöt. Hallitus esittääkin budjettiriihessä laajasti erilaisia konkreettisia askelia kohti hiilineutraalia ja luonnon monimuotoisuutta turvaavaa Suomea.

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

Tämän hallituskauden aikana on aktiivisesti viety eteenpäin Helmi-ohjelmaa, jonka avulla olemme onnistuneet suojelemaan ja ennallistamaan soita, parantamaan perinnebiotooppien tilaa, kunnostamaan esimerkiksi lintukosteikkoja ja hoitamaan metsäisiä elinympäristöjä. Reilusti yli 4 000 hehtaaria arvosoitaa on jo suojeltu.

Vesistöjen tilaa, erityisesti Itämeren kuntoa, on myös pyritty parantamaan tämän hallituskauden aikana. Saaristomeren valuma-alueella on levitetty kipsiä pelloille, millä vähennetään fosforin ja kiintoaineskuorman määrää Itämeressä. Lisäksi metsien suojelu on hienosti edennyt Metso-ohjelman kautta. Myös suojelualueita tarvitaan yhä lisää.

Yleisesti ottaen luonnonsuojelun määrärahat ovat olleet historiallisen korkeita tämän hallituskauden aikana, ja sama kunnianhimoinen työ luonnon monimuotoisuuden ja luonnonsuojelun osalta jatkuu myös ensi vuonna, sillä vuoden 21 talousarviota täydentävä esitys toi 19,5 miljoonan euron lisäsatsauksen luonnonsuojeluun, joten taso säilyy sillä 100 miljoonan tasolla.

Ympäristökeskuksen biodiversiteettikeskuksen johtaja Petri Ahlroth on Ylen haastattelussa todennut, että heikentyneiden elinympäristöjen hoitoon on nyt pitkästä ajasta varoja. Tästä hän nostaa hattua nykyhallitukselle ja hallitusohjelmalle. Tutkijat kuitenkin huomauttavat, että tarvitsemme myös laajamittaisia toimintatapojen muutoksia eli rakenteellisia uudistuksia, kun lähes koko taloutemme ja yhteiskuntamme rakentuu edelleen luonnon varaan. Hallitus saa siis tutkijoilta niin kiitosta kuin myös kannustusta ja haastoa — työtä on vielä paljon tehtävänä.

Arvoisa puhemies! Jo hallitusohjelmassa tavoiteltiin ilmiöpohjaisuutta. Ilmastonmuutoksen torjunta ja hiilineutraalisuustavoitteen saavuttaminen vuoteen 2035 mennessä vaativat sektorirajat ylittäviä toimia. Koordinaatiovastuu ilmastopolitiikasta on ympäristöministeriöllä, vastuullinen ja vaativa tehtävä varmistaa toimijan vaikuttavuus, mutta myös se, ettei samanaikaisesti tehdä toimenpiteitä, joilla on päinvastainen, haitallinen vaikutus tavoitteelle. Kuinka voisimme entisestään vahvistaa tätä do no harm -periaatetta ja sen toteutumista ja poikkisektoraalista ohjausta? Tämä kysymys on vielä oleellisempi nyt, kun saamme EU:n kestävän kasvun ohjelman kautta noin 3 miljardia euroa käyttöömme vihreään siirtymään ja elvytystoimiin. Tässä kohtaa täytyy mainita, että olen iloinen salissa aiemmassa keskustelussa kuulluista sosiaalidemokraattien myönteisistä puheenvuoroista, joissa nostettiin ja ymmärrettiin hyvin teollisuuden ja viennin potentiaali ilmastotoimijan ratkaisujen tuojana.

Ilmastolain vahvistaminen ja keskipitkän aikavälin ilmastopoliittisen suunnitelman, KAISUn, päivittäminen ovat ainakin jotain keinoja tähän poikkisektoraaliseen ohjaukseen. Valiokunta korostaa myös erityisesti kuntien ja alueiden toimenpiteiden suurta vaikutusta. Hyvä, että näihin hankkeisiin saadaan nyt 5 miljoonan euron lisärahoitus.

Vielä haluan nostaa esiin kiertotalouden merkityksen kasvihuonepäästöjen ja luonnonvarojen käytön vähentämisessä. Tämän vuoksi onkin hienoa, että Suomi haluaa olla yhä kiertotalouden edelläkävijä ja vielä tänä vuonna on valmistumassa strateginen kiertotalouden kehittämisohjelma ja sille mittarit sen seurantaan. EU:n elpymispakettia voidaan toivottavasti käyttää myös tämän ohjelman toteuttamiseen.

20.49 Janne Heikkinen kok: Arvoisa puhemies! Itämeri on aina tarjonnut ja tulee toivottavasti aina tarjoamaan elämyksiä ja hyvinvointia sen rannikkoseuduilla asuville ihmisille ja turisteille. Itämeri on kuitenkin pahasti rehevöitynyt, vaikka merta rehevöittävät ravinnepäästöt ovat viime vuosina saattaneet myös vähentyä. Rehevöityminen johtuu meren

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

liian suuresta fosfori- ja typpikuormituksesta. Nämä ylisuuret ravinnepäästöt näkyvät muun muassa sinileväkukintoina, veden samentumisena, rantojen limoittumisena ja pohja-alueiden hapettomuutena.

Arvoisa puhemies! Hallitusohjelma lupaa ravinnekierron ja vesiensuojelun hankkeisiin yhteensä yli 250 miljoonaa euroa tämän vaalikauden aikana — kiitos siitä hallitukselle. Suojeluhankkeen rahat uhkaavat kuitenkin hävitä hajautettuihin toimenpiteisiin. Muun muassa MTK:n ja Suomen ympäristökeskuksen asiantuntijat ovat sitä mieltä, että suojelurahat olisivat tehokkaammassa käytössä, jos ne keskitettäisiin muutamaaan suurempaan hankkeeseen. Valitettavasti vastuunalainen ministeri ei ole täällä nyt seuraamassa keskustelua, mutta olisin häneltä halunnut vielä varmistaa, miten hän vastaa tämantapaiseen kritiikkiin. [Saara-Sofia Sirén: Minä kysyin, eikä vastannut!]

20.51 Petri Huru ps: Arvoisa herra puhemies! Hallituksen EU:n kunnianhimoisin hiilineutraalisuustavoite näkyy ympäristöministeriön vuoden 21 talousarvioesityksessä, joka on yhteensä satoja miljoonia, ja siinä on monta kymmentä miljoonaa euroa kasvua vuodelle 2020 sekä satojen henkilötyövuosien lisäys. Hallitus on tehnyt lisäksi veronkorotuksia, jotka saattavat vaikuttaa pieniltä mutta joiden vaikutukset ovat kokoaan suurempia. Suomi on harvaan asuttu ja pitkien etäisyyksien maa, jossa oman auton käyttö on usein ainoa mahdollisuus liikkua. Polttoaineiden korotukset nostavat työssäkäynnin kustannuksia ja leikkaavat ihmisten ostovoimaa. Syrjäseuduilla julkinen liikenne ei toimi, eikä sen käyttö ole mahdollista juuri muualla kuin kasvukeskuksissa.

Veronkorotukset rankaisevat myös esimerkiksi kuljetusalaa ja vientiyrityksiä, kun logistiikan kustannusten kasvu heikentää niiden kilpailukykyä. Suomen huoltovarmuuden kannalta keskeistä on energialähtöisyyden toimivuus ja riittävä kotimaisuusaste. Polttoturpeen veronkorotus aiheuttaa väistämättä alan hallitsemattoman alasajon, josta seuraa tuhansien työpaikkojen häviäminen ja jopa 900 miljoonan euron tulojen menetys. Kun turpeenpolto korvataan hakkeella, sen kysynnän kasvu nostaa kaiken puuaineksen hintaa sekä edelleen energian ja myös kaukolämmön hintaa, jonka maksavat kuluttajat. Hakkeen riittävyys ja kohonneet kustannukset uhkaavat pahimmillaan Suomeen kaavailtuja miljardiluokan biojalostamohankkeita sekä ohjaavat ainespuuta polttoon. Turvealan alasajoa seuraava puun ja hakkeen hinnan nousu alentaa myös kotimaisen sahateollisuuden kannattavuutta, kun veronkorotuksista aiheutuneita kustannuksia ei kyetä siirtämään myyntihintoihin. Hakkeen lisääntynyttä kysyntää taas paikataan ulkomaisella tuontihakkeella, jonka kuljetus Suomeen lisää globaaleja hiilidioksidipäästöjä ja ohjaa rahavirtoja sekä työpaikkoja ulkomaille. Turvepäätöksillä on merkittäviä vaikutuksia valtakunnallisesti. Vapo myi pakon edessä omistamansa kaukolämpöyhtiö Nevelin ranskalaiselle sijoitusyhtiölle, ja nähtäväksi jääkin, tuleeko tästä seuraava Caruna.

Marinin hallituksen EU:n kunnianhimoisin hiilineutraalisuustavoite on nostanut maariskiämme huomattavasti suhteessa kilpailijamaihimme. [Jari Myllykoski: Oliko hallintoneuvostossa joku perussuomalainen myös?] Annamme jälleen etumatkaa Ruotsin teollisuudelle, kun Suomen hiilineutraalisuustavoite on tarkoitus toteuttaa kymmenen vuotta etujassa. Suomen maariskiä kasvattaa edelleen se, että eurooppalaiset kilpailijamaamme tukevat fossiilisia polttoaineita käyttäviä teollisuusyrityksiään joko suorilla tai veropoliittisilla tuilla. Maat toimivat näin, vaikka ovat sitoutuneet Pariisin ilmastopöytäkirjan päättötavoitteisiin. Hallituksen keskusjohtoinen pyrkimys määrätä, minkälaista teollisuutta ja energiatuotantoa Suomessa saa harjoittaa, nostaa maariskiämme huomattavasti. Osa maa-

riskistämme onkin jo realisoitunut Kaipolan ja Naantalin tehtaiden tulevien alasajojen myötä.

Arvoisa puhemies! Suomalaisen tehtaanpiipun katoaminen ulkomaille on todellinen riski ja uhka kansantaloudellemme sekä hiilidioksidipäästöjen kasvuille. Suomen tuleekin esittää kompensatiolain hiilivuotolistalle sellaisia toimialoja, joiden hiilivuotoriski on luokiteltu keskikorkeaksi. Suomen kannalta tällainen toimiala on kuparin ja nikkelin tuotanto. Suomen ja EU:n vähähiilisyystavoitteiden saavuttamisen kannalta on erittäin oleellista, että näiden strategisesti elintärkeiden metallien suomalainen tuotanto saadaan kompensatiolain piiriin. Mikäli tätä ei saada aikaan, on ilmeistä, että jalostaminen tulee tapahtumaan jossakin muualla kuin Suomessa ja hiilivuoto lisääntyy. Hallituksen tuleekin perua turpeelle ja polttoaineelle tehdyt veronkorotukset, jotka lisäävät kansalaisten ja teollisuutemme kustannuksia sekä heikentävät kilpailukykyämme. Lisäksi pitää estää hiilivuotoriski ja turvata suomalainen tehtaanpiippu, mikä on globaali ekoteko. — Kiitos.

20.56 Saara-Sofia Sirén kok: Arvoisa puhemies! Ennen eduskuntavaaleja kahdeksan eduskuntapuoluetta sitoutui yhteisiin ilmastolinjauksiin. Nämä linjaukset näkyvät myös Rinteen ja sittemmin Marinin hallituksen hallitusohjelmissa ilmastopoliittisina tavoitteina. Me olemme kokoomuksessa sitoutuneet ennen vaaleja näihin yhteisiin ilmastolinjauksiin ja edistäneet niitä myös omassa toiminnassamme ja omissa ratkaisuvaihtoehtoisissamme. Välillä herää kyllä kysymys, onko hallitus vastaavasti sitoutunut näihin tavoitteisiin, sillä toimia odotetaan edelleen ja vaikuttavia päätöksiä siirretään eteenpäin. Silloin kun linjauksia on tehty, ne ovat pikemminkin herättäneet lisää kysymyksiä kuin antaneet vastauksia. Esimerkiksi energiaverotuksen uudistus, liikenteen päästöjen puolittaminen, tämä turpeen lattiahintamekanismin valmistelu, ilmastorahasto ja niin edespäin ovat esimerkkejä linjauksista, joita on periaatteessa tehty, mutta niitä konkreettisia ratkaisuja odotetaan edelleen, ja paljon kysymyksiä on edelleen ilmassa.

Herää myös kysymys, miksi hallitus ei ole halunnut oppositiota mukaan tekemään ilmastopoliittikkaa. Tämä jos jokin olisi teema, jossa meidän olisi tärkeää toimia yhdessä yli puoluerajojen, yli hallitus—oppositio-rajojen, koska ilmastopoliittikka jos jokin on sellaista, että sitä tulisi tehdä yli vaalikausien, kyetä katsomaan myös tuleville kausille. Tämä yhteistyö aloitettiin ennen vaaleja kahdeksan puolueen voimin, mutta jostain syystä nykyinen hallitus ei ole tätä hyvää yhteistyötä halunnut jatkaa, vaan oppositio on jätetty ulkopuolelle ilmastopoliittisesta työstä, tästä pyöreän pöydän työstä, siitäkin huolimatta, että tämän yhteistyön perään on yritetty pitkin kautta kysyä.

No, tässä talousarviossa hallitusta voi kuitenkin kehua luonnonsuojeluun ja myös vesistöjen suojeluun tehtävistä määrärahanostuksista. Hallitus ottaa tosissaan luontokadon, ja tämä on kiitoksen arvoinen asia. Luonnonsuojelutyön rahoitus jatkuu, ja tätä myös kokoomus pitää tärkeänä.

Yksi esimerkki on Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelman Metson toimeenpanon jatkuvuus. Tästä ohjelmasta on saatu hyviä tuloksia, sillä on laaja tuki, ja me olemme sitä mieltä, että Metso-ohjelman vapaaehtoisuuteen perustuvaa mallia voitaisiin laajentaa koskemaan kaikkia elinympäristöjä. Metsäpolitiikan osalta meillä olisi valtavasti potentiaalia Etelä-Suomen metsien suojelussa, sillä täällä etelässä suojelumäärät ovat vielä todella pieniä. Myös valtion metsien suojelussa olisi paljon sellaista potentiaalia, jota ei nyt vielä hyödynnetä.

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

Kiitoksia hallitus ansaitsee myös vaelluskalakantojen tukemiseksi tekemistään päätöksistä ja niistä pienistä määrärahoista, joita tähän työhön on osoitettu. Me olemme sitä mieltä, että määrärahojen lisäksi nykyaikaisten kalatalousvelvoitteiden tulisi toteutua laajasti myös vanhojen ja pienten patojen kohdalla. Kalastuksen osalta tulee todeta sekin, että tänä koronavuonna yhä useampi suomalainen on löytänyt paitsi luontoharrastuksen ja kansallispuistot, niin kuin useassa puheenvuorossa mainittiin, niin myös kalastusharrastuksen, mikä on ilahduttavaa, ja tämän vapaa-ajankalastajien määrän kasvun tulisi näkyä myös resursoinnissa esimerkiksi neuvontaan, ja tästä kiitos, että tällainen pieni lisämääräraha löytyi.

Vesistöjen osalta haluan nostaa esille vielä vedenalaisen suojelun, joka on jäänyt liian pienelle huomiolle. Meillä on koko ajan lisää tietoa vedenalaisesta elinympäristöstä ja sen merkityksestä luonnon monimuotoisuudelle, mutta valtaosa tästä vedenalaisesta luonnosta jää nykyisten suojelualueiden ulkopuolelle, äärettömän arvokasta luontoa. Tähän toivoisi kiinnitettävän huomiota, sillä tässäkin on valtavasti potentiaalia. Yhden prosentin tarkasti kohdennettu lisäys suojelualueisiin voisi tuplata sen suojelutehon, mitä näillä euroilla on saatavilla.

Vesistöjen suojeluun panostetaan tässä talousarviossa ja hallitusohjelmassa Sipilän hallituskaudella aloitetun työn pohjalta. Tämä on hieno asia ja yhdistää meitä yli puoluerajojen. Niin kuin edustajakollega Heikkinen totesi, niin näihin ravinnekierron ja vesiensuojelun hankkeisiin on varsin tuntuva summa varattu käytettäväksi tällä vaalikaudella, yhteensä yli 250 miljoonaa euroa. Nyt tulisi huolehtia, ettei tämä rahoitus hajaannu lukuisiin pieniin, tehostomiin hankkeisiin vaan että se rahoitus kohdennettaisiin vaikuttaviin toimiin niille alueille, joilla tilanne on kaikkein kriittisin. Meillä on Suomessa yksi hotspot-alue, joka on siellä Saaristomeren valuma-alueella, ja siksi olemme ehdottaneet, että rahoitusta kohdennettaisiin nimenomaan tälle kriittiselle alueelle.

Mainittakoon vielä: Ministerikin avauspuheenvuorossaan nosti esille kipsikäsittelyt yhtenä ravinnehuuhtoutumia vähentävänä toimenä, mutta se ei ole ainoa eikä se sovellu kaikille pelloille, joten meidän tulee laajentaa myös muihin vaihtoehtoihin näiden ravinnehuuhtoutumien vähentämiseksi ja ravinnekierron edistämiseksi. [Puhemies koputtaa] Esimerkiksi rakennekalkki ja kuitukäsittelyt ovat tällaisia.

21.04 Jari Myllykoski vas: Arvoisa herra puhemies! Jatkona edustajan edelliseen puheenvuoroon: Kyllä, nimenomaan Lounais-Suomen savipelloille kipsikäsittely ja sitä kautta erinomainen Itämeren pelastusohjelmaan soveltuva toimenpide. Sitä kyllä pitää kannattaa. Siellä John Nurmisen Säätiö on tehnyt hyvää tutkimusta juuri tältä Itämeren sektorilta, ja avoimesti liputan sen puolesta.

Mutta kaiken kaikkiaan, mitä tässä keskustelussa nyt on tullut esille, niin kyllä, ympäristöministeriön pääluokassa on hyviä asioita varsinkin luonnon monimuotoisuuden osalta ja sen säilyttämisen suhteen. Hieman kuitenkin haluaisin nostaa esille, kuinka on mahdolltu käsitellä sitä, että meillä tuolla Satakunnassa on merimetsoja. Lainvalmistelussa rauhoitettujen lintujen osalta, jotka aiheuttavat kalastajille vahinkoa, ympäristöministeriö on jättänyt ammattikalastuksen pois kokonaisuudessaan vahinkojen korvaamisen piiristä. Mielestäni se on perustuslain vastainen toimenpide, koska maataloudelle, kalanviljelylle ja porotaloudelle näitä vahinkoja korvataan — ja täysimääräisesti. On jotenkin uskomatonta, että me satakuntalaiset olemme jotenkin eriarvoisessa asemassa ja yksi meidän ammatinharjoittajakunta eli ammattikalastajat on jätetty syrjään siitä, että eikö elinkeinon harjoittamis-

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

vapaus ole samalla tasolla kuin maatalous. Se on yksi sellainen asia, mistä haluan huomauttaa ympäristöministeriötä — eikä se vielä siihen lopu. Harmittaa, että näin hallituspuolueen kansanedustajana joutuu nostamaan esille asioita, jotka eivät ole aivan toteutuneet sen mukaan, mitä olisin toivonut.

On myöskin kohtuutonta, että valkuposkihanhien aiheuttamat haitat, kevätmuutot, ovat aivan käsittämättömän väärässä korvausmenettelyssä. Jos puhutaan korvaamisvahingoista sillä lailla, että sinulla on auto ja lasketaan kaikkien autojen keskihinta kolarivahingoissa, niin sitten tapahtuu niin, että kaikkien peltojen osalta tapahtuu niin. En pidä sitä oikeutettuna, ja sen takia pitää pystyä puuttumaan siihen, että todelliset vahingot korvataan. Se, että oli tällainen hanhinyrkki, joka tuotti lopputuleman, on hyvä, nyt kaksi ministeriötä ovat edes jonkun verran tehneet yhteistyötä, mutta näyttäytyy sille, että edelleen on hirvittävää kiistaa ja kädenvääntöä näiden kahden ministeriön välillä. Toivoisin, että joku välirauha voitaisiin saada näitten osalta.

Arvoisa puhemies! Pidän kohtuuttomana, että me joudumme täällä keskustelemaan siitä, mikä on maa- ja metsätalousministeriön ja ympäristöministeriön keskinäinen suhde. Uskallan nostaa tämän esille, koska tämä on aivan käsittämätöntä, että molemmat pallottelevat haittoja toinen toisilleen korvattavaksi. Tämä ei edistä mitään muuta kuin vihaa lintuja ja susia kohtaan ja virkamiehiä kohtaan. Nyt näiden kahden ministeriön pitää pystyä rypistämään yhteinen näkemys siitä, kuinka me huolehdimme suomalaisesta ympäristöstä.

21.09 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Minä sen sijaan haluan nostaa myös joitain iloisia uutisia. Niitä ei kannata jättää mainitsematta. Eli haluan yhtyä siihen joukkoon, joka kehui täällä meidän valiokunnassa tekemäämme päätöstä Pidä Saaristo Siistinä ry:n laivahankkeesta. Sen lisäksi etenee myös kaksi muuta hanketta Saimaan seudulla, joilla voidaan edistää tätä Saimaan norppasaariston pääsyä Unescon luonnonperintökohteeksi. Tarpeellisia hankkeita. Ja kun sukujuuret ovat itsellä siellä Savossa ja Saimaan seudulla, niin voin hyvin näistä myös kesäasukkaana iloita.

Olen myös tyytyväinen, että ympäristö- ja luontojärjestöjen rahoitus säilyy samalla tasolla kuin viime vuonna. Valiokunta lisäsi 100 000 euroa ympäristökasvatukseen FEE ry:lle, joka oli siis aiemmin Ympäristökasvatuksen Seura, mutta 2018 vaihtoi nimensä tämän kansainvälisen Foundation for Environmental Education -järjestön, mikä on heidän kattojärjestönsä, mukaiseksi. Heidän ohjelmistaan tunnettuja ovat esimerkiksi Vihreä lippu -toiminta, jota koulut ja päiväkodit hienosti toteuttavat, ja myös tämä Green Key -sertifikaatti, joka on taas tätä vihreää matkailua.

Ja kuten täällä jo aiemmassa puheenvuorossa edustaja Junnila mainitsi, niin tämä luontosuhteen synty, johon ympäristöjärjestöt ja ympäristökasvatus erityisesti vaikuttavat, on todella merkittävä ja tärkeä. Siinä esimerkiksi Suomen Latu ja partiolaiset ovat tärkeitä toimijoita. Hyvä, että myös heidän rahoituksensa on turvattu.

21.11 Janne Heikkinen kok: Arvoisa puhemies! Saksa haluaa olla edistysellinen ilmastopolitiikan tiennäyttävä. Se, ovatko he siinä onnistuneet, riippuu toki siitä, keneltä kysytään, mutta varmaa on kuitenkin se, että Saksa tarvitsee tulevaisuuden energiapolitiikkansa kulmakiveksi vihreää vetytaloutta. Tästä voimme päätellä, että vetytalous tulee myös tänne pohjoiseen vauhdilla. Vety on paljon muutakin kuin autojen energianlähde. Vety auttaa tasaamaan energiatuotannon ja kulutuksen vaihteluja, ja se mahdollistaa tällöin esimerkiksi aurinko- ja tuulivoiman lisäämisen energijärjestelmäämme. Vetyä voidaan siis käyt-

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

tää energian varastointiin, ja suomalaisilla suuryhtiöillä, kuten Wärtsilällä, St1:llä, Fortumilla, Kemiralla, Nesteellä ja UPM-Kymmenellä, on jo pitkälle vietyjä vetysuunnitelmia ja -kokeiluja.

Arvoisa puhemies! Vetytalous on siis jo täällä, mutta onko hallitus ottanut sitä esimerkiksi budjetissaan tosissaan ja panostanut esimerkiksi vetystrategian toteuttamiseen riittävästi?

21.12 Saara-Sofia Sirén kok: Arvoisa puhemies! Ilman muuta on syytä kiittää ja kehua nimenomaan valiokuntaa tästä Pidä Saaristo Siistinä ry:n lisämäärärahasta. Edellinen alusinvestointi mahdollistettiin vastaavalla tavalla viime kaudella. Se oli erittäin tärkeä päätös Saaristomeren alueen jätehuollon ja muiden tukipalveluiden — ympäristölle ja vesistöille äärimmäisen tärkeiden tukipalveluiden — turvaamiseksi, ja nyt tällä kaudella vastaava päätös Saimaalle on erittäin tervetullut ja perusteltu, ja olen oikein iloinen, että tällainen konkreettinen päätös on puoluerajat ylittävällä yhteistyöllä tälläkin kaudella saatu aikaiseksi.

Vielä muutama sana näistä vesistönsuojelun rahoituskuvioista. Todellakin on niin, että asiantuntijat hyvin laajasti MTK:sta luonnonsuojelujärjestöihin tai Syken asiantuntijoihin ovat tuoneet esille huolensa siitä, että rahoitus valuu liian pieniin hankkeisiin ympäri Suomen. Aitoa vaikutusta, tehokasta vaikutusta saataisiin, jos voimat keskitettäisiin tehokkaisiin toimiin paikallisesti sinne hotspot-alueelle. Me olemme kokoomuksessa esittäneet juuri tätä, että vesistöjen suojelun hajanaisen rahoituksen sijaan koottaisiin vaikuttavat hankkeet sinne hotspot-alueelle ja siellä monipuolistettaisiin tätä keinovalikoimaa tämän kipsikäsittelyn lisäksi, joka on erinomainen, hyvä, toimivaksi todettu mutta ei sovellu kaikkiin peltoihin. Sen lisäksi tarvitaan muita vaihtoehtoja, joista esimerkiksi jo mainitsemani rakennekalkki on hyvä, kipsikäsittelyä pitkäaikaisempi ratkaisu, joka hyödyttää myös viljelijää, ja lisäksi on esimerkiksi näitä kuitukäsittelymahdollisuuksia.

Asiantuntijakuulemisissa on nostettu esille myös muita ratkaisuvaihtoehtoja, kuten rantaruovikoiden niittäminen ja korjuu sekä kestävä hoitokalastus. Nämä ovat ravinnekuormituksen ja siten rehevöitymisen vähentämiseksi ja luonnon monimuotoisuuden parantamiseksi tehokkaita keinoja, joita ei ole vielä oikeastaan ollenkaan päästy hyödyntämään. Tässä meillä olisi paljon mahdollisuuksia, kiertotaloutta konkreettisesti parhaimmillaan asiasa, josta on meillä kaikilla yhteinen huoli. Esimerkiksi tätä rantaruovikkoa niittämällä ja keräämällä tämä biomassa olisi mahdollista hyödyntää kiertotalousperiaatteiden mukaisesti. Me ehdotimme kokoomuksessa, että tämäntyyppisiin toimiin varattaisiin miljoonan euron pilottihankerahoitus, mutta valtioneuvosto ei ole nyt osaltaan varannut tämäntyyppisiin toimiin rahoitusta, vaan tämä vesistöjen suojeluun tarkoitettu rahoitus on varsin rajalliselle keinovalikoimalle ainakin toistaiseksi.

Nämä kaikki mainitut vesistöjen suojeluun, ravinnehuuhtoutumien ehkäisyyn liittyvät ratkaisut ovat tällaisia ensiaputoimia. Ne ovat akuuttiin tilanteeseen laastaritoimia, joten niiden rinnalla pitäisi käynnistää tällainen kokonaisuudistus, jolla puututaan niihin juuri-syihin, koska kaiken alku ja juuri on siellä alussa ja juuressa. Eli meidän on päästävä kiinni maatalouden ravinnepäästöjen vähentämiseen ihan systeemitason ratkaisuihin, ja tässä esimerkiksi maatalouden tukijärjestelmien monimutkainen kokonaisuus on aivan keskeisessä roolissa. Meillä olisi mahdollisuus uudistaa tätä tukijärjestelmää niin, että esimerkiksi kasvukuntaa siellä pelloilla voitaisiin edistää sellaisilla tavoilla, joista myös viljelijäyrittäjät itse hyötyisivät, eli jälleen tätä kiertotalousajattelua käytännössä.

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

21.17 **Petri Huru ps:** Arvoisa puhemies! Edustaja Myllykoski mainitsi puheessaan valkoposkihanhet — anteeksi, merimetsot, mutta myös valkoposkihanhet kuuluvat samaan kategoriaan ja aiheuttavat suuria vahinkoja. Tässä oikeastaan on isompi kysymys myös se, että kun kannat kasvavat ja vahingot lisääntyvät, niin pitäisi pystyä keskustelemaan myös suojelun tarpeesta tai sen tarpeettomuudesta ja varsinkin, kun kannat kasvavat uhanalaisista elinvoimaiseksi, pitäisi myös suojelustatusta pystyä muuttamaan sen mukaan. Tästä olisi sin ministerin kanssa toivonut keskustelua — hän nyt täällä ei enää ole — ja hänelle aikaisemmin esitin kysymyksenkin valkoposkihanhiin kevät-karkotukseen liittyen, kun siitä on rajattu pois voimakkaat äänikarkotteet ja ampuminen, eli se tulee olemaan tehotonta tulevana keväänä, ellei tähän tule muutosta, ja vahingot tulevat olemaan sen mukaisia.

21.19 **Janne Heikkinen kok:** Arvoisa puhemies! Tässä aikaisemmin keskustelussa edustaja Sirén mainitsi hallituksen kalatiehankkeet, ja täytyy sanoa, että lähtökohtana näissä kalatieasioissa minusta pitäisi olla se, että voimayhtiöt itse maksavat aiheuttamansa haitat. Minä suhtaudun varauksella sellaiseen politiikkaan ja ajatteluun, että voitot ovat yksityisiä, mutta tappiot ovat julkisia. Tämä ei ole markkinataloutta, vaan se on täysin vinksalleen mennyttä politiikkaa, jos näin asiaa halutaan teoreettisesti tarkastella.

Jos julkista rahaa kuitenkin halutaan käyttää näihin sinänsä hyviin hankkeisiin, kuten kalateihin, niin sitä minun mielestäni on ensisijaisesti kohdennettava luonnonmukaisiin ohitusuomiin, koska nämä tekniset kalaportaat soveltuvat perin huonosti kaikille vaelluskalalajeille. Kaikki kalalajit eivät samalla tavalla löydä näihin teknisiin kalateihin, jos tarkastellaan esimerkiksi nahkiaista tai siikaa suhteessa meritaimeneen ja loheen.

Ylipäätään nämä tekniset kalatiet laiminlyövät itse asiassa muuta vesieliöstöä, kuten rapuja tai hyönteisiä, eli ne eivät vastaa samalla tavalla siihen luonnon monimuotoisuuteen kuin toimivat luonnonmukaiset ohitusuomat. Näihin teknisiin kalateihin myös liittyy aika merkittävä ongelma alasvaellukseen liittyen, koska virtaumat ovat yleensä niin pieniä, että kalat kudun jälkeen eivät enää merelle palatessaan välttämättä löydä samalle suulle vaan joutuvat turbiinien läpi kulkemaan. Tämän takia haluan ajatella, että jatkossa me yhä enemmän painottaissimme näissä valtioavusteisissa projekteissa luonnonmukaisia ohitusuomia.

21.21 **Jari Myllykoski vas:** Arvoisa herra puhemies! Hienoa, että olemme samassa valiokunnassa, maa- ja metsätalousvaliokunnassa, ja nyt vasta totean, kuinka asiantunteva te olette vaelluskalojen suhteen. Minulla on toki hieman erilaisia näkemyksiä tästä kokonaisuudesta, mitenkä vaelluskala palaa jopa voimalaitoksen siipirattaiden välistä, nahkiainen kovinkin hyvin, ja jopa lohismoltti säilyy hengissä. Ei sitä tarvitse nostaa padon yli, vaan kyllä se selviää hengissä sieltä ja on mahdollisesti sitten elävä ja kasvava merellä, mistä se sitten neljän vuoden päästä nousee uudelleen.

Erittäin tärkeätä on se, että nähdään tämä tilanne, mikä nyt on. On jouduttu tekemään kantelu siitä, että ympäristöministeriössä ei ole huomioitu sitä, että näitä aiheutettuja vahinkoja, joita tapahtuu ammattikalastajille, ei ole huomioitu lainkaan. Jotenkin käsittämättöntä satakuntalaisena kansanedustajana, että merimetsojen ammattikalastukselle tekemät vahingot eivät ole lainsäädännön valmistelussa mitenkään noteerattuja, vaikka sinne on lausuntokierroksella tullut monta kommenttia, että pitää huomioda se, mitenkä ammattikalastus kärsii merimetsojen aiheuttamista vahingoista. Raumalainen kalastaja kertoo, että viiden vuoden aikana 70 prosenttia ahvensaalis on pienentynyt, kun merimetsokolonia on

tullut sinne alueelle, ja siitä huolimatta lainsäädäntöä tehdään sillä tavoin, että niitä vahinkoja ei huomioida.

Siitä syystä johtuen olemme kokoomuslaisen kansanedustaja Eestilän kanssa tehneet oikeuskanslerille kantelun, että meillä tulkitaan luonnonsuojelulakia vahvemmin kuin perustuslakia omaisuudensuojan, yrittämisen vapauden osalta. Tässä nyt olisi hyvä, kun meitä olisi täällä tosi paljon. Voisi oikein perustella, miksi näin, koska tämä vain lisää luontovastaisuutta ja virkamiesvihaisuutta. Meidän pitää pystyä pääsemään tästä yli ja toteuttaa se, että myös ammattikalastus on vahingonkorvausten piirissä.

21.24 Saara-Sofia Sirén kok: Arvoisa puhemies! Aivan erinomaisiin puheenvuoroihin tässä edellä on helppo yhtyä. Nämä ovat todella tärkeitä asioita, jotka nostettiin esille. Edustaja Heikkinen puhui vakuuttavasti kalateistä, ja olen aivan samaa mieltä hänen kanssaan. Tässä olisi myös näytön paikka hallitukselle ihan ajankohtaisessakin kysymyksessä, kun parhaillaan tehdään ratkaisuja Sierilään liittyen ja on uhkana, että tämän uuden investoinnin yhteydessä ei tulla huolehtimaan siitä, että kalateistä asianmukaisesti huolehditaan, mikäli tällainen laitos sinne halutaan vielä rakentaa.

Niiden päätösten, joita me teemme liittyen esimerkiksi ilmastopolitiikkaan, ympäristöpolitiikkaan tai luontokysymyksiin, tulee perustua tutkittuun tietoon ja faktaan. Tässä talossahan hyvä puoli on se, että tietoa on varsin hyvin saatavilla ja sitä asiantuntijoiden kanssa hyvässä yhteistyössä käydään läpi. Kuitenkin luontopaneelin rahoitus on jäänyt hieman väliinputoajan asemaan, kun sitä verrataan esimerkiksi ilmastopaneelin työhön. Ne ovat hyvin vastaavia yhteistyöelimiä, joissa tutkijat ajankohtaista tietoa käsittelevät, ja kokoomus on niin viime vuonna nostanut tämän epäkohdan esiin kuin tänä vuonna esittänyt, että luontopaneelin rahoitus turvattaisiin talousarviossa samalla tavalla kuin ilmastopaneelin eli vastaavasti vakiinnutettaisiin se asema, joka tällä asiantuntijatyöllä on.

Muutama sana yritystuista. Kokoomushan on jo vuosia puhunut siitä, että painopistettä tulisi siirtää tuotekehitystä ja päästöttömiä ratkaisuja tukevaan suuntaan näissä yritystuissa, ja sen takia onkin yllättävää ja jopa erikoista, että hallitus ei hyödynnä budjettivalmistelussaan oman työryhmänsä esityksiä, valtiosihteeri-työryhmän raporttia. Me olemme sitä hyödyntäneet omassa vaihtoehtobudjetissamme niin vuosi sitten kuin nytkin, ja olisi hienoa, jos hallituskin tätä omien virkamiestensä ja avustajiensa tuottamaa tietoa ja esityksiä hyödyntäisi tässä yritystukien kokonaisuudessa.

Koronan jälkeinen uudelleenrakennus on tehtävä kestäväällä tavalla, ja nyt me teemme päätöksiä siitä suunnasta, johon Suomea tämän kriisin jälkeen viedään. EU:n suunnalta tuleva rahoitus tarjoaa meille paljon miljardiluokan mahdollisuuksia, kunhan me pystymme hyödyntämään sen järkevällä tavalla. Tämä taas edellyttäisi sitä, että hallituksen suunnasta tulisi uskottavat suunnitelmat ja konkreettiset päätökset esimerkiksi päästövähennysten osalta.

EU:n elpymisrahastoon liittyen kokoomus on nostanut esille esimerkiksi kiertotalouskokonaisuutta, kiertotalouden edistämistä, mutta myös esimerkiksi vetyteknologian mahdollisuuksia, joista edustaja Heikkinen aikaisemmin mainitsi. Kiertotalouden osalta pistin merkille, että siitä puhutaan suurin sanoin hallituksen piirissä mutta määrärahat ovat asian mittaluokkaan nähden varsin vaatimattomia etenkin juuri ympäristöministeriön osalta, jolla on tässä kokonaisuudessa koordinaatiovastuu.

Yhtä kaikki, meillä on paljon mahdollisuuksia kestäväälle kasvulle näissä teemoissa. Euroopassa ovat käynnistyneet jo esimerkiksi vetyteknologiaan ja synteettisiin polttoainei-

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

siin liittyvät ohjelmat. Tässä työssä ja näissä mahdollisuuksissa Suomenkin tulisi olla mukana. Esimerkiksi vety ja siihen perustuvat ratkaisut ovat elintärkeitä niillä sektoreilla, joilla sähköistäminen ei yksinään riitä, ja esimerkiksi terästeollisuudessa vetyteknologia mahdollistaisi todella merkittäviä päästövähennyksiä.

21.29 Janne Heikkinen kok: Arvoisa puhemies! Edustaja Myllykoski nosti esiin tässä smolttien alasvaelluksen, ja tämä todellakin on aivan elämän ja kuoleman kysymys näille vaelluskaloille. Toivotan teidät tervetulleiksi tutustumaan esimerkiksi Iijoen alasvaellusaitaan, joka ohjaa kalat merelle päin palatessa oikeille urilleen, ja tämä on koko Suomen mitataavallakin äärimmäisen tärkeää ja edistysellistä toimintaa.

Alasvaellukseen liittyvään problematiikkaan tarttuaisin myös siellä Satakunnan suunnalla. Teillä siellä on esimerkiksi Kokemäenjoessa Siuronkosken voimalaitos, jossa kansainvälisestäkin uhanalaiset naarasankeriaat saattavat alasvaelluksen yhteydessä juuttua näihin turbiineihin ja siten pitkinä kaloina aika helpostikin silppuuntuvat, eliikkä tämä ongelma koskettaa yhtä lailla Satakuntaa kuin meitä Pohjois-Pohjanmaalla. Uskon kyllä, että edustaja Myllykoski on näissä varmasti aika valistunutkin edustaja, mutta paljon on työtä tehtävänä, että me saisimme tämän vaelluskaloille elämän ja kuoleman kysymyksen ratkaisua jatkossa paremmilla ratkaisulla. Niin kuin kerroin aikaisemmassa puheenvuorossa, arvoisa puhemies, näistä luonnonmukaisista ohitusuomista: niihin ei liity samanlaisia ongelmia kuin teknisiin kalateihin tältä osin.

21.31 Jari Myllykoski vas: Arvoisa herra puhemies! Eihän sitä nyt paljoa tarvitse härkkiä, niin saa puhetta paljon aikaiseksi.

Edustaja Heikkinen, kiitos, juuri näin. Kyllä me Satakunnassa teemme kaikkemme. Minulle tuo oli nyt vähän niin kuin uusi asia, vaikka olen tässä tekemässä toimenpidealoitetta sen suhteen — kuten olen edustaja Hurulle kertonut — että voisimme tehdä täsmäiskun sen suhteen, mikä olisi vaelluskalojen nousu Kokemäenjoella. Kysymys ei ole pelkästään kalaportaista, vaan kysymys on myös siitä, että me pystymme kunnostamaan siellä kutualueita. Se on se isompi asia, että meidän pitää silloin päästä latvavesille, missä joen ja voimalaitosten suhteen tapahtuneet vesien pintojen vaihtelut ovat savettaneet ne normaalit kutualueet. Se on se Kokemäen ongelma. Mutta uskon, että tässä oppositiokansanedustaja Hurun kanssa olemme samaa mieltä, että teemme yhteisen... Me satakuntalaiset kun olemme tämmöisiä juroja ja vähän sellaisia, että "no ei paskempi esitys", niin me pystymme tekemään myös yhteistyötä. Ja me teemme tästä toimenpidealoitteen, minkä uskon, että kaikki kirjoitamme alle.

Kalatiet ovat kaiken kaikkiaan mahdollisuuksien osa. Ja siihen liittyy jotakin muutakin kuin vain se, että kala kutee. Siihen liittyvät matkailu ja matkailuelinkeino, ja sillä on erittäin suuri merkitys kansantaloudellisesti, kuinka me voimme ulkomaalaisia matkailijoita tuottaa Suomeen, kuinka me voimme omaa virkistyskalastusta viedä eteenpäin. Siksi olen yhdessä muiden eduskuntapuolueiden kansanedustajien kanssa — en huomannut kysyä Liike Nytin puheenjohtajalta, onko hän mukana — siinä mukana, että me voisimme palauttaa kalastuspalvelut ja kalastusluvat virikesetelin piiriin. Toivon, että nyt, kun olemme tänään laittaneet verottajalle kyselyn siitä, olisiko se mahdollista palauttaa sinne, niin jos ei se ole, niin sitten totta kai rupeamme kapuamaan valtiovarainministeri Vanhasen pitkäa reittä pitkin niin sanotusti, että voimme kysyä, mitenkä voimme mahdollistaa sen, koska kalastaminen on erittäin hyvä liikuntamuoto.

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

Mutta kaiken kaikkiaan tähän keskusteluun: Pitää kyllä kiittää nyt läsnä olevia kokoomuksen kansanedustajia tästä hyvästä ja yhteisymmärtävästä keskustelusta, mitä tähän aihepiiriin kuuluu. Nyt odotan vielä mielenkiinnolla, mitä oppositiosta edustaja Huru lausuaan. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ei tarvitse pitkään odottaa. — Edustaja Huru.

21.35 Petri Huru ps: Arvoisa herra puhemies! Kiitos, edustaja Myllykoski — lupaan, että satakuntalaisella tarmolla paneudumme Kokemäenjoen kutupuuhiin.

Arvoisa puhemies! Kutupuuhien lisäksi minä haluaisin vielä mainita tästä luonnon monimuotoisuudesta, josta täällä jo puhuttiinkin, ja sen tärkeydestä. Täällä mainittiin monia järjestöjä, myös Metsästäjäliitto, joka on saanutkin avustuksen. Avustus olisi toki voinut olla suurempi, koska luonnon monimuotoisuuden kannalta on äärettömän tärkeää myös pienpetojen poisto sekä myös vieraslajien poisto, jota metsästäjällä tehdään, ja tätä työtä Metsästäjäliitto on tarmokkaasti tehnyt ja jäsenistöään kouluttanut.

Luontosuhteen synnystä täällä myös puhuttiin, ja mikäpä siihen olisi sen parempi kuin esimerkiksi metsästäjätkinnoh liittämisen vaikkapa yläasteen koulutusohjelmiin. Siinä oppilaat saisivat mitä parhaimmalla tavalla tietoa suomalaisesta eräkuulttuurista ja sen perinteistä, jotka kovaa vauhtia ovat katoamassa maastamme, kun yhteiskuntamme kaupungistuu. — Kiitos, puhemies.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin, ja vielä edustaja Heikkinen.

21.36 Janne Heikkinen kok: Arvoisa puhemies! Tässä hetki sitten edustaja Myllykoski muistutti siitä, että vaelluskalojen pelastamisessa ei ole yksinomaan kysymys kalateistä tai luonnonmukaisista ohitusuomista vaan kokonaisvaltaisesta tarpeesta kehittää koko jokiluonnon ekosysteemiä. Tällä tarkoitan sitä, että näissä hyvissä hankkeissa ja määrärahoissa tulee minusta ottaa huomioon myös se pitkä kaari, mikä näihin liittyy. Se edellyttää muun muassa pienpoikasalueista huolehtimista tai sitä, että voimayhtiöt sitoutuvat antamaan riittävän virtauksen näihin kohteisiin, jotta ne eivät talvisin jäätyisi umpeen ja näin ollen tuhoaisi sitä mätää, jonka kalat ovat vesistöön päästäneet. Näihin liittyy myös usein tavattoman ahkeria projekti-ihmisiä, jotka huolehtivat esimerkiksi kutupesien laskennasta.

Nämä eivät ole sellaisia asioita, että niitä voidaan vain yhden vuoden budjettimomenttiasialla hoitaa, vaan ne vaativat pitkäaikaista sitoutumista näihin kohteisiin. Tästä syystä näen, että on yleensä äärimmäisen tärkeää, että rahoitusta saadaan siltä taholta, joka paikallisesti myös kerää sen toiminnasta syntyvän voiton, eli nämä voimayhtiöt on saatava vastuuseen, jotta he sitoutuvat maksamaan näitä haittoja, joita heidän toiminnastaan aiheutuu koko alueelle, paitsi luonnolle niin myös siellä jokivarressa asuville ihmisille.

21.38 Jari Myllykoski vas: Arvoisa herra puhemies! Nyt edustaja kyllä avasi isonkin asian, koska tässä kohtaa varmaan ollaan samaa mieltä. Toivoisinkin, että juuri teidän suunnaltanne tulisikin sitä rohkaisua, että me voisimme vesilain avata. Se olisi erityisen tärkeä asia — eikä uhaten voimailaitosten asemaa, vaan niin, että voitaisiin lähteä siihen keskusteluun siitä, voimmeko todellakin korvata niille paikallisille asukkaille, jotka ovat menettäneet sen kalataloudesta tulleen pääoman, ja sitten mahdollistaa matkailuelinkeinon paremman mahdollisuuden tuottaa sinne alueille hyvinvointia. Nyt on oikea aika kes-

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

kustella siitä, voidaanko ruveta keskustelemaan siitä, voimmeko ruveta ottamaan niin sanotusti härkää sarvista, ilman että voimailaitokset pitää kokea uhkaksi, koska vesivoima on yksi merkittävimpiä säätövoiman lähteitä tässä maassa.

Me näimme varmasti samanlaisen näytelmän, kun Olkiluoto putosi yhtäkkiä alas. Jos olette perehtyneitä ja tiedonhaluisia, niin käykääpä katsomassa, mikä oli vesivoiman merkitys siinä vaiheessa, kun verkosta putosi Olkiluoto pois.

Tätä keskustelua pitää käydä koko yhteiskunnallisesta merkityksestä, mikä se on, ja sen takia olen tosi ilahtunut, että nyt kokoomuksesta tulee tällainen kokonaisvaltainen näkemys, että nyt pitää ruveta keskustelemaan ja tekemään muutoksia.

21.40 Saara-Sofia Sirén kok: Arvoisa puhemies! Edustaja Myllykoski puhuu hyvin, ja uskon voivani puhua monen opposition edustajan puolesta, että aivan varmasti oppositiosista tulee tukea, jos hallitus lähtee edistämään vaelluskalakantojen tilannetta myös lainsäädäntöteitse nykyistä voimallisemmin.

Tässäkin keskustelussa käy hyvin ilmi, miten nämä eri teemat ovat yhteydessä toisiinsa. Meillä on ihan valtavasti hyödyntämätöntä tai vielä oikeastaan tiedostamatontakin potentiaalia kalastusmatkailussa ja vapaa-ajankalastusharrastuksessakin ylipäättänsä niin kansanterveyden kuin kansantaloudenkin näkökulmasta, ja kiinnostus kalastamista ja kalastusmatkailua kohtaan on kasvussa, mutta siitä tiedetään vielä itse asiassa varsin vähän. No, jotta sitä mahdollisuutta voidaan hyödyntää, meillä pitää tietenkin olla kalakantojen paremmassa kunnossa ja kestävällä tasolla. Tämä linkittyy jälleen edelleen vesistöjen suojelukysymyksiin, ilmastomuutoksen torjumiseen ja niin edelleen. On siis monta lainsäädäntötietä, useita erilaisia strategioita, jotka kaikki liittyvät tähän kalastuskysymysten kokonaisuuteen.

Viime kaudella kyselin vapaa-ajan kalatalouden kehittämisstrategian päivityksen perään, ja ilokseni tällainen päivitys tehtiin. Nyt on ehkä syytä muistuttaa tämän strategian olemassaolosta jälleen. Nimittäin siitä strategiasta löytyisi useita sellaisia tarttumapintoja, jotka nyt tässäkin keskustelussa ovat olleet esillä. Kysymys on nyt ennemminkin siitä, miten niitä viedään käytäntöön. Toivottavasti ensi vuonna hyvässä yhteistyössä hallituksen ja opposition rajan yli voimme näitä meille kaikille läsnäolijoille tärkeitä teemoja edistää.

21.43 Janne Heikkinen kok: Arvoisa puhemies! Tässä keskustelussa edustaja Myllykoski kannusti meitä siihen, että tukisimme hallitusta heidän hyvässä hankkeessaan uudistaa vesilakia, ja näinhän me olemme edustaja Sirénin kanssa toimineet. Jos olette tervanneet alkuvuodesta uutisia, niin saatoitte ehkä kiinnittää huomiota siihen, että nimenomaisesti me kaksi täällä otimme reippaasti kantaa vesilain uudistamisen puolesta ja kannustimme teitä siihen, kun hallituksen lainsäädäntösuunnitelmassa lukee, että vesilakia lähdetään uudistamaan syksyllä 2022, että tarttaisitte tähän nykyistä aikaisemmin, koska useat oikeustieteilijät näkevät tämän niin, että tässä voi syntyä merkittäviäkin perustuslaillisia ongelmia, kun kalatalouslupiin lähdetään koskemaan, ja tämä voi johtaa kierteeseen, jossa lain uudistaminen saattaa pahimmassa skenaariossa kestää vuosikymmenenkin. Ei meillä ole aikaa tuhata tähän kokonaista vuosikymmentä etenkin, kun meillä alkaa syntyä yhteiskunnallisesti herttaista yksituumaisuutta siitä, että tämä asia on sellainen, jota täällä halutaan laajalla joukolla lähteä edistämään.

Tämän keskustelun yksi suurin vaikuttajahan oli se, että Varsinais-Suomen ely-keskus laski, että Suomessa on jopa puolisen sataa niin sanottua nollavelvoitelaitosta eli sellaista

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

pienimuotoista tippavoimalaa tai vähän suurempaakin voimalaa, jotka eivät toteuta minkäänlaisia kalatalousvelvoitteita nykymallissa, ja tähän on tietysti sääli, koska meillä nykyisessä lainsäädännössä ei ole riittävästi sanktiointimenetelmiä näitten epäkohtien korjaamiseen. Ylipäätään, kun keskustellaan vesivoiman tulevaisuudesta, on syytä kiinnittää siihen huomiota, että meillä keskimääräinen vesivoimala on sangen pieni, energiatuotannoltaan täysin mitätön. Meidän kaikista vesivoimalaitoksistamme jopa 40 prosenttia tuottaa ainoastaan 1 megawatin energiaa, ja niitten olemassaolon syy on lähinnä se, että ei ole minkäänlaista kannustinta tai velvoitetta niitä purkaa, vaan ne on jätetty niille paikoille, joille ne on aikanaan Suomen teollistumisen vaiheessa ollut välttämätöntä rakentaa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja vielä lopuksi edustaja Myllykoski.

21.45 Jari Myllykoski vas: Arvoisa puhemies! En ollut kuitenkaan sitten sanani mittainen mies, pyydän sitä anteeksi, mutta kyllä nyt kimmoitti kuitenkin vielä puheenvuoropyynnön tuo, että näinhän se on, mitä edellä edustaja Heikkinenkin sanoi. Mutta ei toki pidä väheksyä myöskään näitten pienten vesivoimayhtiöiden merkitystä alueellisesti. En halua olla se sanaisen miekan käyttäjä, joka sanoo, että tämä on turhaa ja tämä ei, vaan haluaisin lähteä kokonaisvaltaisesti tekemään sitä ratkaisua, kuinka me voimme purkaa tämän, koska jossakin vaiheessa se on aivan turhaa, se voidaan saada auringolla taikka sähköllä ihan paikallisesti yhtä lailla.

Mutta kun kysymys on kuitenkin jo olemassa olevien yritysten yritystoiminnasta ja siitä oikeutuksesta, niin en nyt niin kova sosialisti ole, että laittaisin jossakin vaiheessa vain putiikin kiinni, vaan kyllä meidän pitää käydä se pohjakeskustelu ja meillä pitää olla sitten yhteiskunnassa mahdollisuuksia toteuttaa nämä asiat. Mutta kyllä meidän pitää tätä lainsäädäntöä ponnekkaasti lähteä edistämään. Olen täysin samaa mieltä. Silloin kun vuonna 2011 olin ensimmäisellä kaudella eduskunnassa ja valiokuntaneuvokselta maa- ja metsätalousvaliokunnassa kysyin, mitenkä me tämä asia nyt oikein saadaan eteenpäin, ja valmistelin lakialoitteen, niin valiokuntaneuvos sanoi, että nyt olet kyllä ison asian äärellä, on erittäin monimutkainen ja monitahoinen asia, ja silloin ei sitten ehkä rohkeuteni riittänyt viemään eteenpäin sitä, mitä nyt haluan edistää, kun on taas se mahdollisuus, että olen hallituspuolueen kansanedustaja, ja siinä mielessä olen tosi hyvilläni, että me olemme samaa mieltä.

21.48 Saara-Sofia Sirén kok: Arvoisa puhemies! Minäkin olen oikein hyvällä mielin tästä keskustelusta ja siitä, että olemme samaa mieltä. Nythän on todellakin niin, että kun käsitellyssä on ensi vuoden talousarvio ja kun tiedossa on, mitä lainsäädäntöhankkeita ensi vuodelle hallitus on suunnitellut, niin tämä kokonaisuus ei ole sellainen, jota hallitus olisi ratkaisemassa. Se edellyttäisi sitä, että tähän tartuttaisiin jo ensi vuoden puolella, ja tietenkin tämä budjetti olisi ollut siihen myös yksi mahdollisuus tarttua.

Niin kuin edustaja Heikkinen sanoi, me olemme tätä asiaa yrittäneet pitää esillä ja kiritää hallitusta tässä lainsäädäntötyön käynnistämisessä. Itse asiassa ihan viime viikolla jätimme yhdessä edustaja Heikkisen ja joidenkin muiden kokoomuksen ympäristö- ja kalapolitiikkoedustajien kanssa kirjallisen kysymyksen siitä, mitä suunnitelmia hallituksella on edistää näiden toimivien kalateiden edistämistä, siis nimenomaan kalateitä, jotka voivat olla erilaisia ratkaisuja luonnonmukaisia ohitusuomia suosien, niin kuin edustaja Heikkinen tuossa totesi.

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

Näistä niin sanotuista tippavoimaloista näkemykseni on se, että meidän pitäisi pystyä arvioimaan saatua hyötyä niihin haittoihin, joita se voimala aiheuttaa koko sille ekologiselle systeemille, vesistöille ja sitten kaloille, vaikeuttaen sitä kalojen nousua. Meillä on Suomessa iso määrä sellaisia laitoksia, joiden tuottama energia on aivan marginaalinen, mutta siitä huolimatta haitta on merkittävä, ja tällaisia pitäisi pystyä purkamaan.

21.50 Janne Heikkinen kok: Arvoisa puhemies! Tässä edustaja Myllykoski kertoi, että hän ei halua lähteä tuomariksi tai lääkäriksi erittelemään niitä sellaisia patoja tai voimaloita, jotka ovat tarpeettomia. Minä rohkeasti kyllä kannustan sellaiseen ajatteluun, koska on aivan ilmeistä, että jossain kohtaa näitten voimaloitteen käyttöikä tulee kuitenkin tiensä päähän, ja sellaisessa tilanteessa meillä täytyy olla lainsäätäjinä mahdollisuus velvoittaa näitä tahoja, jotka ovat vuosia taloudellista hyötyä näistä voimaloista keränneet, joko purkamaan ne tai huolehtimaan sen alueen maisemoinnista noin muuten. Semmoista vaihtoehtoa ei voi olla olemassa, että kun joku on kerran rakennettu, niin sellaisenaan se myös luontoon jää. Emmehän me ajattele kaivoksistakaan sillä tavalla, että jos jossain on kaivannais-teollisuutta harrastettu, se sellaisenaan jätetään täysin retuperälle, vaan ainahan meillä täytyy olla lähtökohta, että se alue myös jälkihoidetaan, jos siitä taloudellista hyötyä on haluttu saada.

Kehotan myös edustaja Myllykoskea tutustumaan esimerkiksi meillä Pohjois-Pohjanmaalla olevaan Siikajokeen, jossa on muun muassa Ruukin voimalaitos, joka tuottaa energiaa sen verran, että sillä pystyy suunnilleen tunnissa yhden mikroaaltouunin taikka kahvipannun lämmittämään [Jari Myllykoski: Et ole tosissasi!] tai sen taloudellinen hyöty voi olla euro per tunti suunnilleen, nykymuotoisena. Nämähän ovat ihan poskettomia tilanteita, joihin meillä ajaututaan yksinkertaisesti siitä syystä, että näillä voimayhtiöillä ja niitten hallinnoitsijoilla ja omistajilla ei ole taloudellista kannustinta tai velvoitetta huolehtia siitä, että ne aikoinaan rakennetut voimalat myös puretaan.

Yleiskeskustelu päättyi.

Pääluokan käsittely keskeytettiin.

7.3. Pääluokka 21 Eduskunta

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Esitellään eduskuntaa koskeva pääluokka 21.

Yleiskeskustelua ei syntynyt.

Pääluokan käsittely keskeytettiin.

7.4. Pääluokka 22 Tasavallan presidentti

Eduskunta hyväksyi pääluokan 22 mietinnön mukaisena.

Asian käsittely keskeytettiin.

Pöytäkirja PTK 166/2020 vp

8. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on keskiviikkona 16.12.2020 klo 10.00. Täysistunto lopetettiin klo 21.53.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Maija-Leena Paavola